

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

[Vol. XIX.]

PARS II.

P R O C O P I U S.

VOLUMEN III.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXVIII.

²
P R O C O P I U S

Caesariensis

EX RECENSIONE

(Karl) Wilhelm

GUILIELMI DINDORF FIL.

VOL. III.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCGXXXVIII

V 393 **Οὐκ** ἀρετῆς ἐπίδειξιν ποιῆσθαι ἐθέλων, οὐδὲ λόγον δυνάμει
 P 2 θαρρῶν, οὐδὲ χωρίων ἐπὶ τῇ ἐμπειρίᾳ φιλοτιμούμενος, ἐς τῆσδε
 τῆς ἱστορίας τὴν γραφὴν ὠρμηκα· ἐπεὶ οὐκ εἶχον οὐδὲν ὑφ' οὗ
 ἂν παρηγορίας ἐς τόδε ἀγολίμην. ἀλλὰ μοι πολλάκις ἔννοια γέγο-
 νέν ὁπόσων τε καὶ πηλίκων ἀγαθῶν αἴτιον ἱστορία ταῖς πόλεσι 5
 γίνεσθαι εἶωθε, παραπέμπουσά τε εἰς τοὺς ἐπιγόνους τῶν προγε-
 γενημένων τὴν μνήμην, καὶ ἀνταγωνιζομένη τῷ χρόνῳ κρυφαῖα
 B ποιῆσθαι διατεινομένῳ τὰ πράγματι, καὶ τὴν μὲν ἀρετὴν ἐσφη-
 μίαις αἰετῶν ἀναλεγομένων αὐτὴν ἐπαίρουσα, τῆς δὲ κακίας ἐπι-
 λαμβανομένη διηρηκῆς, ταύτῃ τε ἀποκρουομένη τὴν αὐτῆς δύνα- 10
 μιν. τούτου οὖν δὴ μόνου ἐπιμελητέον ἡμῖν, ὅπως δὴ ἐνδηλα
 τὰ πεπραγμένα διαφανῶς ἔσται καὶ ὑφ' οὗτου ἐργασθεῖν τῶν πάν-
 των ἀνθρώπων. ταῦτα δὲ, οἶμαι, οὐδὲ γλώσση τρααλιζούσῃ τε
 καὶ ἰσχροφώνῳ οὐσῇ ἀμήχανά ἐστι. χωρὶς δὲ τούτων ἐγνώμο-
 C νος μὲν ἱστορία ἐς τοὺς εὐεργέτας ἐνδείκνυται γεγονέναι τῶν ἀρ- 15
 χομένων τοὺς εὖ πεπονθότας, ἐν μελλοσὶ δὲ αὐτοῖς ἐκτετικῆναι τὰ
 χαριστήρια, οἳ γε, ἂν οὕτω τύχοι, ἐπὶ καιροῦ μὲν τῆς ἀγαθοεργ-
 γίας τῶν ἐν σφίσι ἡγησαμένων ἀπάναντο, ἀδάναντον δὲ αὐτοῖς
 τῶν εἰς τὸ ἔπειτα ἔσομένων τῇ μνήμῃ τὴν ἀρετὴν διασώζουσι.
 διὰ ταῦτα γὰρ καὶ τῶν ἐπιγνομένων πολλοὶ ἀρετῶσι μὲν τὰς τῶν 20
 προγεγεννημένων ζηλοῦντες τιμὰς, ἐς δὲ τὰς βλασφημίας χαλεπαῖς

2. ἐς τῆσδε] ἐπὶ τῆσδε CH.
 εἶχον P.

3. οὐκ εἶχον οὐδὲν C. οὐδὲν
 16. ἐκτετικῆναι] ἐκτίσαι H.

Animum ad historiam hanc scribendam appuli, non ostentatione virtutis, non eloquentiae fiducia, non studio ductus venditandae locorum peritiae: cum nihil haberem, unde eo licentiae confidentiaequae procederem. At mecum saepius cogitavi, quot quantaque bona civitatibus ex historia nasci soleant: quae maiorum memoriam posteritati transmittit, dum tempori, rerum gestarum famam suppressere contendenti, enixe obstat; semper lectorum suorum praeconiis virtutem effert, maledictis vitium premit; itaque improbitatis vim prohibet. Quare nihil aliud curandum nobis, nisi ut acta cum auctore prodantur suo: quod officium, meo quidem iudicio, vel balba atque haesitans lingua praestare potest. Praeterea subditi, qui aucti sunt beneficio, historia a se composita aperte probant, se tam grato fuisse animo in bene meritis, ut ipsis gratiam illustriorem rependerint. Etenim suorum principum benignitate usi forte brevissima, eorum virtuti immortalitatem donant apud memores posteros: quorum multos ob hanc causam avitae gloriae aemulatio ad amorem honesti pertrahit, et gravis infamiae metus a per-

ἔχοντες τῶν ἐπιτηδευμάτων τὰ πονηρότατα, ὡς τὸ εἶδος, ἀναδύον- D
ται. ὅτον δὲ δὴ ἔνεκα ταῦτα ὑπαίκον αὐτίκα δηλώσω.

Ἐν χρόνῳ τῷ καθ' ἡμᾶς Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς γέγονεν,
ὃς τὴν πολιτείαν πλημμειῶς κινουμένην παραλαβὼν μεγέθει μὲν
5 αὐτὴν μείζω τε καὶ πολλῶ ἐπιφανεστέραν εἰργάσατο, ἐξελάσας V 894
ἐνθένδε τοὺς ἐκ παλαιοῦ βιασαμένους αὐτὴν βαράβρους, ὥσπερ
μοι λεπτολογουμένῳ ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδήλωται λόγους.
καίτοι λέγουσι ποτε Θεμιστοκλέα τὸν Νεοκλέους ἀποσεμνύνεσθαι P 3
ὅτι δὴ οὐκ ἀνεπιστημόνως ἔχοι πόλιν μικρὰν ποιῆσαι μεγάλην.
10 ὁ δὲ δὴ οὐκ ἀμελέτητός ἐστιν ἐμπορῖζεσθαι πολιτείας ἑτέρας. πολ-
λὰς ἀμέλει προσεποίησεν ἤδη τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ἀλλοτρίας καθ'
αὐτὸν οὖσας, πόλεις δὲ ἀναρτίδους δεδημιούργηκεν ἢ κρύτερον
οὖσας. πλυνωμένην δ' εὐρῶν τὴν ἀμφὶ τῷ θεῷ δόξαν τὰ πρό- B
τερα ἐς πολλὰ τε ἀναγκαζομένην ἵναί, συντρίψας ὑπάσας τὰς
15 ἐπὶ τὰς πλάνας φερούσας ὁδοὺς, διεπράξατο ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς
πίστεως ἐπὶ μιᾷ ἐστάναι κρηπίδος. πρὸς δὲ καὶ τοὺς τόμους
λαβὼν τῷ τε παμπληθεῖς οὐ δέον γεγενῆσθαι σκοτεινοὺς ὄντας καὶ
συγκεχυμένους διαφανῶς τῷ ἀπ' ἐναντίας ἀλλήλοις ἵναί, καὶ τοῦ
μὲν ὄχλου αὐτοὺς τῆς τερθρείας ἀποκαθάρας, τὸ δὲ ἐς ἀλλήλους C
20 διχοστατεῖν βεβαίωτατα κρατυνάμενος διεσώσατο, καὶ τοῖς μὲν
ἐπιβουλεύουσιν αὐτεπάγγελτος τὰς αἰτίας ἀφείξ, τοὺς δὲ βίου
δεομένους πλούτῳ πεποιημένος κατακορεῖς καὶ τύχην αὐτοῖς τὴν
ἐπηρεάζουσαν βιασάμενος, εὐδαίμονι βίῳ τὴν πολιτείαν ξυνώκι-
σεν. ἀλλὰ καὶ βαρβάρους πανταχόθεν ὑποκειμένην τὴν Ῥωμαίων

8. Νεοκλέους Hoeschelius. Legebatur Νικολέους. 13. εὐρῶν] ἐφ'εὐρῶν CH. 18. συγκεχυμένους] ἐσυγκεχυμένους H.

dicta vivendi ratione, ut par est, advocat; quae cur ita praefatus sim, modo dicam.

Aetate nostra Justinianus Aug. cum Remp. foede quassatam capessivisset, illi magnitudinis ac splendoris plurimum addidit, exactis barbaris, qui iam inde olim ipsam invaserant, prout a me in libris, quos de bellis edidi, sigillatim narratum est. Aliquando Themistoclem Neoclis filium eo gloriatum accepimus, quod urbem sciret amplam ex modica facere: at imperator noster alia regna obtinere et dominatione complecti didicit. Iam certe multa, quae tum aliena erant, cum inivit principatum, Romanae ditioni adiunxit, et novas urbes condidit innumerabiles. Religionem prius ancipitem, et in varias partes distractam nactus, ruptis omnibus errorum viis, in uno verae fidei fundamento sedem ei stabilem dedit. Ad haec legibus, prae nimia obscuro multitudo, et manifesta inter se pugna confusis, admota manu turbam recidit supervacaneam, optimaque concillatione sublato ipsarum dissidio, ius conservavit. Veniam ultro concessit insidiatoribus suis: opibus explevit indigos, et fortuna, a qua male multabantur, depulsa, effecit ut cum republica maneret vitae felicitas. Romanum quoque imperium,

D ἀρχὴν στρατιωτῶν τε πλήθει ἐπέρωσε καὶ ὄχρωμάτων οἰκοδο-
H 2 μίαις ἀπάσας αὐτῆς τὰς ἰσχυατῖας ἐτειχίσαιτο. ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλ-
 λων τὰ πλεῖστα ἐν ἑτέροις μοι συγγέγραπται λόγοις, ὅσα δὲ αὐτῶ
 ἀγαθὰ οἰκοδομουμένην δεδημιούργηται, ἐν τῷ παρόντι γέγραπται.
 ἄριστον μὲν δὴ βασιλέα γεγονέναι τὸν Πέρσῃ Κῦρον τοῖς τε ὁμο- 5
 γενέσιν αἰτιώτατον τῆς βασιλείας ἀκοῆ ἴσμεν· εἰ δὲ τοιοῦτός τις
P 4 ἦν ὁ Κῦρος ἐκεῖνος οἷος δὴ ὑπὸ Ξενοφῶντι τῷ Ἀθηναίῳ παι-
 δεύεται, οὐκ ἔχω εἰδέναι. τάχα γὰρ που καὶ ἡ τοῦ γεγραφότος
 αὐτὰ δεξιότης κεκομψευμένη δυνάμει τοῦ λόγου ἐγκαλλώπισμα
 τῶν ἔργων γενέσθαι διαρκῶς ἴσχυσε. τοῦ δὲ καθ' ἡμᾶς βασι- 10
 λέως Ἰουστινιανοῦ (ὃν δὴ καὶ φύσει βασιλέα καλῶν τις, εἶμαι,
B ὄρθῳς ἂν εἶποι, ἐπεὶ καὶ πατὴρ ὡς ἠπίος ἐστι, καθ' Ὀμηρον)
 εἴ τις ἐς τὸ ἀκριβὲς τὴν βασιλείαν διασκοποῖτο, παιδιῶν τινα τὴν
 Κόρου ἀρχὴν οἰήσεται εἶναι. τεκμηριώσει δὲ τὸ τοιοῦτο ἡ μὲν
 πολιτεία πρὸς αὐτοῦ, ἥπερ μοι ἐναγχος εἴρηται, τῆ τε χώρα καὶ 15
 τῆ ἄλλῃ δυνάμει πλεῖον ἢ διπλασία γεγενημένη. τεκμήριον δὲ
 τῆς τοῦ βασιλέως φιλανθρωπίας, οἱ τὴν ἐπιβουλὴν αὐτῷ σκαιω-
C ρησάμενοι μέχρι ἐς θάνατον μὴ ὅτι βιοτιύοντες ἐς τὸδε τοῦ χρόνου
 καὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοντες, κάππερ ἐξεληλεγμένοι διαφανῶς,
 ἀλλὰ καὶ στρατηγοῦντες Ῥωμαίων ἔτι καὶ ἐς τὸ τῶν ὑπάτων 20
 ἀναγεγραμμένοι ἀξίωμα. τανῦν δὲ, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τὰς οἰκο-
 δομίας τούτου δὴ τοῦ βασιλέως ἡμῖν ἴτεον, ὡς μὴ ἀπιστεῖν τῷ τε
 πλήθει καὶ τῷ μεγέθει ἐς τὸν ὀπισθεν χρόνον τοῖς αὐτὰς θεωμέ-
D νοις ξυμβάλῃ, ὅτι δὴ ἀνδρὸς ἐνὸς ἔργα τυγχάνει ὄντα. πολλὰ

2. ἄπασαν αὐτῆς τῆς ἰσχυατῖαν H. 4. γεγραφέται Pm. 6. τις
 C. Legebatur τε. 12. Ὀμηρον] Odys. β, 47, ο, 152.

undique patens barbaris, militaribus praesidiis firmavit, omnesque eius li-
 mites extractis munitionibus sepsit. Ego vero in libris aliis alia pleraque
 prosecutus, nunc litteris commendabo, quam ille aedificiis testatus est be-
 neficentiam. Equidem Cyrum Persam audivimus regem optimum, et po-
 pularibus suis auctorem regni praecipuum extitisse: at compertum habere
 nequeo, num talis revera fuerit Cyrus ille, qualem Xenophon Atheniensis
 in ipsius institutione describit. Fortasse enim scriptoris industria rebus
 gestis ornatum dedit, eloquentiae pigmenta liberalius adhibens. Iustiniani
 vero principis nostri (quem merito dicendum censeo natura regem, cum,
 ut verbis Homeri utar, *patrem se praebet ille benignum*) si quis attente
 dominatum consideret, quidam ei ludus regnum Cyri videbitur. Fidem
 certe faciet imperium adeo propagatum, ut eius finibus ac potentiae, quem-
 admodum proxime dicebam, alterum tantum adiectum sit, eoque amplius.
 Clementiam imperatoris ostendent, qui insidiarum, quas ipsius vitae struxe-
 rant, manifesto convicti, non vita solum fortunisque suis frustar hodie,
 sed Romanis etiam exercitibus praesunt, ac se consilibus ascriptos vident.
 Jam, ut dixi, ad ipsius aedificia veniendum: ne forte postari, cum et molem

γὰρ ἤδη τῶν προγεγενημένων οὐκ ἐμπειρωθέντα τῷ λόγῳ τῷ
 ἐπιερβάλλοντι τῆς ἀρετῆς ἄπιστα γέγονεν. εἴη δ' ἂν εἰκότως τὰ
 ἐν Βυζαντίῳ παρὰ πάντα τῷ λόγῳ κρηπίς. ἀρχομένου γὰρ ἔρ-
 γου, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν λόγον, πρόσωπον χρῆθῆναι τη-
 5 λαυγές.

α'. Ἄνδρες ἀγελαῖοι ποτε καὶ ὁ συρφετὸς ὄχλος Ἰουστι- V 395
 νιανῶ βασιλεῖ ἐν Βυζαντίῳ ἐπαναστάντες τὴν Νίκα κυλουμένην P 5
 στάσιον εἰργάσαντο, ἥπερ μοι ἀπαρκαλόπτως ἀκριβολογουμένην
 ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδιήγηται λόγοις. ἐνδεικνύμενοι δὲ
 10 ὡς οὐκ ἐπὶ τὸν βασιλεῦ μόνον, ἀλλ' οὐδὲν τι ἦσσαν ἐπὶ τὸν
 θεόν, ἅτε ἀποφράδες, τὰ ὄπλα ἀντήραν, ἐμπρῆσαι τῶν Χριστι-
 αῶν τὴν ἐκκλησίαν ἐτόλμησαν (Σοφίαν καλοῦσιν οἱ Βυζάντιοι τὸν
 νεὼν ἐπικυριώτατα τῷ θεῷ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπεργασάμενοι), ἐπε-
 χῶρει δὲ αὐτοῖς ὁ θεὸς διαπράξασθαι τὸ ἀσέβημα, προειδὼς εἰς B
 15 ὅσον τὸ κάλλος τοῦτο τὸ ἱερὸν μεταστήσεσθαι ἐμελλεν. ἡ μὲν
 οὖν ἐκκλησία ἐξηθρακωμένη τότε ζύμπασα ἔκειτο. βασιλεὺς δὲ
 Ἰουστινιανὸς τοιαύτην ἀποτετέρονται οὐ πολλῶ ὕστερον ὥστε,
 εἰ τῶν Χριστιανῶν τις ἐπύθετο πρότερον εἰ βουλομένοις αὐτοῖς
 διολωλέναι τὴν ἐκκλησίαν εἴη καὶ τοιάνδε γενέσθαι, δέξας τι αὐ-
 20 τοῖς τῶν νῦν φαινομένων ἐκτύπωμα, δοκοῦσιν ἂν μοι ὡς συντο-
 μιάτατι εἴξασθαι πεπονθυῖαν σφίσι τὴν ἐκκλησίαν θεάσασθαι,
 ὅπως δὴ αὐτοῖς ἐς τὸ παρὸν μεταβάλοιτο σχῆμα. ὁ μὲν οὖν βα- C
 σιλεὺς ἀφροντιστήσας χρημάτων ὑπάντων ἐς τὴν οἰκοδομὴν

3. ἀρχομένου] ἀρχομένην H. ἀρχομένους P. 4. λόγον] Pin-
 dari Olymp. 6, 4. 13. ἐπὶ τὰ κυριώτατα CH. 17. οὐ
 πολλῶ] ὅς om. CH.

et numerum illorum ingentem cernent, ea negent viri esse unius opera :
 quippe multis veterum factis, quibus auctoritas historiae deest, ipsa vir-
 tutis excellētia iam fidem abrogat. Porro convenit primam sedem oratio-
 nis in iis esse, quae Byzantii visuntur. Nam, ut veteri fertur adagio, qui
 opus ordiuntur, frontem oportet illustrem ponant.

1. Aliquando Byzantii vilissima capita et colluvies plebis, cum in
 Iustinianum Augustum rebellassent, seditionem moverunt, dictam Nica ;
 quam in libris de bellis nuda accurataque narratione exposui. Ac ne cui-
 quam obscurum esset, illos execrabili furore percitos, non minus in deum
 cepisse arma, quam contra imperatorem ; Christianorum ecclesiam igni de-
 lere non dubitarunt ; aedem illam appellant Byzantii Sophiam, vocabulum su-
 premo numini convenientissimum nacti. Tantum autem piaculum permisit
 deus, praevidens, quantum decus instaurati templi futurum esset. Tum
 quidem ecclesia in cineres penitus redacta iacuit : ipsam vero haud multo
 post Iustinianus Augustus sic exornavit, ut si quis antea Christianis aliquam
 eorum, quae iam cernimur, protulisset effigiem, et quaesivisset, num everti
 templum, itaque restitui cuperent, illico, mea quidem sententia, peroptas-
 sent videre dirutum, ut felici vice hodiernam formam acciperet. Ergo

σπουδῇ ἔτεο, καὶ τοὺς τεχνίτας ἐκ πάσης γῆς ἤγειρεν ἅπαντας. Ἀνθέμιος δὲ Τραλλιανὸς, ἐπὶ σοφίᾳ τῇ καλουμένῃ μηχανικῇ λογιστάτος οὗ τῶν κατ' αὐτὸν μόνον ἀπάντων, ἀλλὰ καὶ τῶν αὐτοῦ προγεγενημένων πολλῶ, τῇ βασιλέως ὑπουργεῖ σπουδῇ, τοῖς τεκταινομένοις τὰ ἔργα ῥυθμίζων, τῶν τε γενησομένων προδιασκευάζων ἰνδάλματα, καὶ μηχανοποιὸς σὺν αὐτῷ ἕτερος, Ἰσίδωρος ὄνομα, Μιλήσιος γένος, ἔμφρων τε ἄλλως καὶ πρέπων Ἰου-
D στανιανῶ ὑπουργεῖν βασιλεῦ. ἦν δὲ ἕρα καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ περὶ τὸν βασιλεία τιμῆς, προκαταστησαμένω τοὺς ἐς τὰ πραχθησόμενα χρησιμωτάτους αὐτῷ ἔσομένους. καὶ αὐτοῦ δὲ βα-
10 σιλέως τὸν νοῦν εἰκότως ἂν τις ἀγασθῆι τούτου δὴ ἕνεκα, ὅτι δὴ ἐκ πάντων ἀνθρώπων ἐς τῶν πραγμάτων τὰ σπουδαιότατα τοὺς καιριωτάτους ἀπολέξασθαι ἔσχε.

Θέαμα οὖν ἡ ἐκκλησία κεκαλλιστευμένον γαγένηται, τοῖς μὲν ὀφῶσι ὑπερφανές, τοῖς δὲ ἀκούουσι παντελῶς ἄπιστον. ἐπῆρ-
15 ται μὲν γὰρ ἐς ἕψος σφράγιον ὄσον, καὶ ὡσπερ τῶν ἄλλων οἰκοδομημάτων ἀποσαλεύουσα ἐπινένευκεν, ὑπερκειμένη τῇ ἄλλῃ πό-
P 6 λει, κοσμοῦσα μὲν αὐτὴν, ὅτι αὐτῆς ἐστίν, ὠραιζομένη δὲ,
H 3 ὅτι αὐτῆς οὖσα καὶ ἐπεμβαίνουσα τοσοῦτον ἀνέχει, ὥστε δὴ ἐν-θῆνδε ἡ πόλις ἐκ περιωπῆς ἀποσκοπεῖται. ἕψος δὲ αὐτῆς καὶ **20** μῆκος οὕτως ἐν ἐπιτηδεῶ ἀποτετόρνευται, ὥστε καὶ περιμῆκης καὶ ὄλωσ εὐρείαι οὐκ ἀπὸ τρόπου εἰρήσεται. κάλλει δὲ ἀμυδῆτῶ ἀποσεμνύνεται. τῷ τε γὰρ ὄγκῳ κεκόμψευται καὶ τῇ ἁρμονίᾳ τοῦ μέτρου, οὔτε τι ὑπεράγαυον οὔτε τι ἐνδεῶς ἔχουσα, ἐπεὶ καὶ

1. ἔτεο] Vulgo ἔτεο.

imperator nulla sumptuum habita ratione, ad aedificationem incubuit, atque artifices coegit ex tota orbe. Anthemius Trallianus, mechanicorum omnium non solum sui, verum etiam multo superioris aevi facile princeps, illius studio deserviebat, intentus digerendo fabris operi, agendorumque imaginibus praeformandis. Una aderat alter machinarius, Isidorus nomine, ortu Milesius, singulari vir intelligentia, ac dignus quem Iustinianus Augustus administrum sibi adiungeret. In hoc sane eluxit honorifica erga imperatorem providentia numinis, quod ipsi viros praeparaverit, rebus faciendis accommodatissimos. Ac iure quispiam vel ob id miretur principis mentem, quod coeptis momenti maximi idoneos maxime ex universo nominis genere deligere sciverit.

Quare ecclesia spectaculum evasit pulcherrimum, quodque intuentium captum, et fidem omnium audientium superet. Elata namque in altitudinem iugentem, ac veluti navis in anchoris stans, supra caetera aedificia existit, urbique imminet; quam ornat tanquam pars, eo gloriosa, quod intra illius ambitum adeo se tollat, ut inde civitas clare circumspicetur. Tam apta constat latitudine et longitudine, ut maxima utraque, neutra immodica dici debeat. Commendat ipsam species inenarrabilis: nam et nitore et proportionem excellit; nihil ut supra modum habeat, nihil infra: utpote quas uni-

τοῦ ξυνειθισμένου κομποδεστέρα καὶ τοῦ ἀμέτρον κοσμιωτέρα
 ἐπεικώς ἐστι, φωτὶ δὲ καὶ ἡλίου μαρμαρυγαῖς ὑπερφνωῶς πλή-
 θει. φαίης ἂν οὐκ ἔξωθεν καταλάμπεισθαι ἡλίῳ τὸν χῶρον,
 ἀλλὰ τὴν αἰγλήν ἐν αὐτῷ φύεσθαι, τοσαύτη τις φωτὸς περιουσία
 5 εἰς τοῦτο δὴ τὸ ἱερόν περιέχεται. καὶ τὸ μὲν τοῦ νεῷ πρόσω- B
 πον (εἶη δ' ἂν αὐτοῦ τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἡλίον, ἵνα δὴ τῷ θεῷ
 ἱεροουργοῦσι τὰ ἄρρητα) τράπῃ τοιῷδε δεδημιούργηται. οἰκο-
 δομία τις ἐκ γῆς ἀνέχει, οὐκ ἐπ' ἐδθείας πεποιημένη, ἀλλ' ἐκ
 τῶν πλαγίων ὑπεσταλμένη κατὰ βραχὺ, καὶ κατὰ τὰ μέσα ἔπο- V 396
 10 χωροῦσα, ἐπὶ σχῆμά τε κατὰ ἤμισον τὸ στρογγύλον ἰοῦσα, ἔπερ
 οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα σοφοὶ ἡμικύλινδρον ὀνομάζουσιν, ἐς ὕψος
 ἀπότομον ἐπανέστηκεν. ἡ δὲ τοῦ ἔργου τούτου ὑπερβολὴ ἐς
 σφαίρας τεταρτημόριον ἀποκέρχεται, ὑπερθὲν τε μηνοειδῆς τε
 αὐτῇ ἔτερον τοῖς προπεχεῖσι τῆς οἰκοδομίας ἐπῆρται, τῇ μὲν ἐθ-
 15 πρεπεία θαναμάσιον, τῷ δὲ σφαλερῷ τῆς συνθέσεως δοκοῦντι
 εἶναι φοβερόν ὄλωσ. δοκεῖ γάρ κη οὐκ ἐν βεβαίῳ ἐπηρωρῆσθαι,
 ἀλλ' ἐπικινδύνως τοῖς ἐνθάδε οὖσι μετεωρῆεσθαι. κακοὶ διου- C
 φερόντως ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς ἀσφαλείας ἐστήρικται. τούτων δὲ
 δὴ ἐφ' ἐκότερα κίονες ἐπ' ἐδάφους εἰσὶν, οὐδὲ αὐτοὶ κατ' εὐθὺ
 20 ἐστῶτες, ἀλλ' εἴσω κατὰ σχῆμα τὸ ἡμικυκλον ὥσπερ ἐν χορῷ
 ἀλλήλοις ὑπεξανιστάμενοι, καὶ αὐτῶν ὑπεράνωθεν οἰκοδόμημα
 μηνοειδῆς ἀποκρέμαται. τοῦ δὲ δὴ ἐψὼς καταντικρὸ τὰς εἰσόδους
 ἔχων ἐγγήγερται τοῖχος, καὶ αὐτοῦ ἐκατέρωθεν οἱ τε κίονες καὶ τὰ
 αὐτῶν ὑπερθεν ὁμοιότατα τοῖς δεδηλωμένοις ἐν ἡμικύκλῳ ἐστή-
 25 κασι. κατὰ δὲ τὰ τοῦ νεῷ μέσα λόφοι χειροποίητοι ἐπανεστή-

5. περιέχεται] διακίχεται CH.

21. ὑπεξιστάμενοι H.

tato more magnificentior, ac nimis molibus concinnior omnino sit. Lumine et solari splendore mirabiliter affluit: non extrinsecus collustrari a sole locum, sed inibi nasci fulgorem diceret: tanta est affusae templo huic lucis copia. Ac frons quidem, nimirum pars obversa orienti, ubi deo peragi sacra solent ineffabilia, hoc modo constructa est. Ab humo exstat aedificium, non recta productum linea, sed laxa sensim obliquitate flexum; receditque in medio, ac figura semiteretū, quam artis periti semicylindrum vocant, ad perpendicularum surgit. In quartam sphaerae partem desinit operis huiusce culmen: cui quae sunt adiuncta celsius quiddam aliud sustinent, bicornis lunae instar sinuatum: quod simul concinnitate admirationem, simul dubiae compagis specie timorem parit. Neque enim videtur pendere tuto, et quamvis firmissime nitatur, periculum tamen ostentat ibi versantibus. Utrunque pavementum columnis premitur, non recto et ipsis ordine, sed intus semicirculari forma dispositis; ita ut sibi invicem tanquam in choro assurgentes, lunato aedificio subsint. Orientem contra excitatus est paries, in quo sunt templi ianuae: hinc inde columnae, et his superiora structura iam dictis plane simili semicircularum exhibent. Medio in templo aggeres manufacti,

κασί τέσσαρες, οὓς καλοῦσι πεσσούς, δύο μὲν πρὸς βορρᾶν, δύο δὲ πρὸς ἄνεμον νότον, ἀντίοι τε καὶ ἴσοι ἀλλήλοις, κίονας ἐν μέσῳ ἐκάτεροι κατὰ τέσσαρας μάλιστα ἔχοντες. πεποιήνται δὲ οἱ λόφοι λίθοις εὐμεγέθεσι σύνθετοι, λογάδην μὲν συνειλεγ-
D μένοις, ἐς ἀλλήλους δὲ πρὸς τῶν λιθολόγων ἐπισταμένως ἐναρ-
μοσθεῖσιν, ἐς ὕψος μέγα ἰκνοῦνται. εἰκάσαις ἂν αὐτοὺς εἶναι σκοπέλους ὁρῶν ἀποτόμους. ἐπὶ τούτοις δὲ ἀψίδες τέσσαρες ἐν τετραπλευρῷ ἀνέχουσιν. καὶ αὐτῶν τὰ μὲν ἄκρα ξύνδυο ξυν-
P 7 ὄντα εἰς ἄλληλα ἐν τῇ ὑπερβολῇ ἠρήρεισται τῶν λόφων τοῦ-
των, τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐπηρημένα εἰς ἀπέραντον ὕψος ἠώρη-
ται. τῶν δὲ ἀψίδων αἱ μὲν δύο κατὰ κενῷ τοῦ ἀέρος ἐπανε-
στήκασι πρὸς ἀνίσχοντά τε καὶ δύοντά που τὸν ἥλιον, αἱ δὲ λει-
πόμειναι οἰκοδομίαν τινὰ καὶ κίονας μικροὺς κομῶν ἔνερθεν ἔχου-
P 7 σιν. ὑπερθεν δὲ αὐτῶν κυκλοτερῆς οἰκοδομία ἐν στοργγύλῳ 15
ἐπῆρται· ὄθεν αἰεὶ διαγεγῆ πρωτὸν ἢ ἡμέρα. ὑπεραίρει γὰρ,
οἶμαι, τὴν γῆν ξύμπασαν, καὶ διαλείπει τὸ οἰκοδόμημα κατὰ
βραχὺν, ἐξεπίτηδες παρειμένον τοσοῦτον, ὅσον τοὺς χώρους, οὗ
δὴ τὸ διηρημένον τῆς οἰκοδομίας ξυμβαίνει εἶναι, φέγγους διαρ-
κῶς ἀγωγούς εἶναι. ταῦτα δὲ, οἶμαι, οὐδὲ γλώσση τραυλιζούσῃ 20
A 119 τε καὶ ἰσχροφῶνῳ οὐσῇ ἀμήχανα ἔσται. τῶν ἀψίδων τῆς συμ-
πλοκῆς ἐν τετραγώνῳ ἐξεπιγυασμένης, ἐς τρίγωνα τέσσαυρα μεταξὺ
τὸ ἔργον ἀποτετέλεσται. καὶ ἡ μὲν τριγώνου ἐκῆστου κορυφῆς πε-
πισμένη τῇ ἐς ἀλλήλας τῶν ἀψίδων ἐνέρσει ὀξείαν ποιεῖται τὴν
κάτω γωνίαν, συναναβαίνουσα δὲ τὸ λοιπὸν εὐθυνομένη τῇ με-
B ταξὺ χώρῃ ἐς τὸ κυκλοτερές τελευτᾷ, ἢ ταύτῃ ἀνάγει, γωνίας δὲ
λειπομένας ἐνταῦθα ποιεῖται. τούτου δὲ τοῦ κυκλοτεροῦς παμ-

1. πεσσούς] πεσοὺς H.

quos vocant pilas, quatuor stant; duo ad septentrionem, ad meridiem duo, adversi inter se et aequales: utrumque par columnas quatuor comprehendit intercapedine sua. Kiusmodi pilarum fabrica lapidibus constat ingentibus, quos diligenter collectos scite artifices commiserunt. Tam alte evadunt, ut abruptos montium scopulos videre tibi videaris. Insuper eminent arcus quatuor, totidem efficientes latera. Eorum capita bina coeunt, pilarumque illarum fastigiis incumbunt: curvaturae in immensum sublatae pendent. Ac duo quidem arcus, quorum alter ad orientem solem, alter ad occidentem spectat, vacuo in aere erecti sunt: reliqui vero suppositum habent parietem cum columellis. Aedificium aliud sustinent rotundum ac teres: unde dies ridere semper incipit. Universa enim terra, credo, sublimius est, ac sensim deficit, catenus de industria tenuatum, ut per ipsius aperturas lux iatret affatum. Hinc etiam, opinor, balutiens atque impedita lingua sese expedire poterit. Arcubus in quadrum connexis interiectum est opus, triangulis quatuor absolutum. Ima trianguli cuiusque pars, presso intercepta arcuum coitu, acutum facit angulum infimum: deinde cum intermedio spatio sursum

μεγέθους ἐπανιστηκυῖά τις σφαιροειδῆς θόλος ποιεῖται ἀπὸ δια-
 φερόντως ἐπιπέδου. δοκεῖ δὲ οὐκ ἐπὶ στεροῦς τῆς οἰκοδομίας
 διὰ τὸ παρεμμένον τῆς οἰκοδομίας εἶσθαι, ἀλλὰ τῇ σειρᾷ τῇ
 χρυσῇ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐξημμένη καλύπτειν τὸν χώρον. ταῦτα
 5 δὲ πάντα ἐς ἄλληλα παρὰ δόξαν ἐν μεταβολῇ ἐναρμοσθέντα, ἕκ
 τε ἀλλήλων ἠωρημένα καὶ μόνοις ἐναπεριεϊδόμενα τοῖς ἀγχιστα
 οὔσι, μίαν μὲν ἁρμονίαν ἐκπρεπεσιτάτην τοῦ ἔργου ποιοῦνται, οὐ
 παρέχονται δὲ τοῖς θεωμένοις αὐτῶν τινὶ ἐμφιλοχωρεῖν ἐπὶ πολλὰ
 τὴν ὕψιν, ἀλλὰ μετέλκει τὸν οφθαλμὸν ἕκαστον, καὶ μεταβι-
 10 βάζει ῥᾶστα ἐφ' ἑαυτό. ἀγχιτροφός τε ἡ τῆς θέας μεταβολῆ
 ἐς αἰ γίνεται, ἀπολεξασθαι τοῦ ἰσορῶντος οὐδαμῆ ἔχοντος ὃ τι
 ἂν ποτε ἀγασθεῖ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀπάντων. ἀλλὰ καὶ ὡς
 ἀποσκοποῦντες πανταχόσε τὸν νοῦν, τὰς τε οὐρῶς ἐπὶ πῶσι συννε-
 νεσκότες, οὐχ οἴοι τέ εἶσι ξυνεῖναι τῆς τέχνης, ἀλλ' ἀπαλλάσσου-
 15 ται αἰ ἐνθένδε καταπεπληγμένοι τῇ ἐς τὴν ὕψιν ἀμηχανίᾳ. ταῦ-
 τα μὲν τῇδὲ πη ἔχει.

Μηχαναῖς δὲ πολλαῖς βασιλεὺς τε Ἰουστινιανὸς καὶ Ἀνθέ-
 μιος ὁ μηχανοποιὸς σὺν τῷ Ἰσιδώρῳ οὕτω δὴ μετεωριζομένην τὴν
 ἐκκλησίαν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διεπράξαντο εἶναι· ὥπερ τὰς μὲν ἄλ-
 20 λας ἀπάσας ἐμοὶ εἰδέναι τε ἄπορον καὶ λόγῳ φράσαι ἀμήχανον,
 μίαν δὲ μοι μόνον ἐν γε τῷ παρόντι γεγράφεται, ἧ δύναιτ' ἂν
 τις σύμπασαν τοῦ ἔργου τεκμηριῶσαι τὴν δύναμιν. ἔχει γὰρ
 ὧδε. οἱ λόγοι, ὥπερ ἐπεμνήσθην ἄρτίως, οὐ κατὰ ταῦτά ταις
 397 ἄλλαις οἰκοδομαῖς πεποιήνται, ἀλλὰ τρόπῳ τοιῷδε. λίθων ἐπι-

15. αἰ.] ταχὺ H.

21. δύναιτ'] Legebatur δύναται.

versus se explicans, aedificio, quod inde circinato se effert ambitu, termina-
 tur, ac caeteros angulos sibi efficit. Rotundum illud septum mirifice ornat
 testudo amplissime orbiculata, itaque ipsi imposita, ut non firmas inniti fa-
 bricæ, propter eius tenuitatem, sed aurea catena ex caelo apta pendere et
 locum tegere videatur. Quas omnia in sublimi praeter opinionem inter se
 iuncta, aliaque ex aliis suspensa, ac proximis tantum suffulta partibus, unam
 operis compagem praeclarissimam faciunt, neque usquam haerere diu sinunt
 contentium oculos: quippe quos certatim alliciant singula, facillimeque ad
 se traducant. Perpetuo motu nunc huc fertur visus, nunc illuc, nescienti-
 bus spectatoribus quid potissimum demirentur. Animo iustrantes omnia, su-
 perciliorum nutu passim testantur, nequire se cogitatione complecti artificium
 ac semper illinc exeant, aspecta rerum incomprehensibilium stupefacti: sed
 haec hactenus.

Ecclesiam ita elatam Justinianus Augustus et Anthemius machinarius
 cum Isidoro, nec arte adhibitis rebus multis firmarunt: quas omnes nec mente
 concipere, nec verbis exequi valeo. Unam duntaxat in praesenti describam;
 unde quanta sit stabilitas operis plane intelligetur: sic enim habet. Pila-
 rum, de quibus mentionem proxime feci, non eadem est ac reliqui aedificii
 compositio, sed huiusmodi. Quadrata est structura lapidum, quibus na-

βολή ἐν τετραγώνῳ διαπεπόνηται, σκληρῶν μὲν φύσιν, ἔργασίαν δὲ λείων· ἔκτομήν δέ, εἰ μὲν τὰ προὔχοντα ποιεῖσθαι τῶν τοῦ λόφου πλευρῶν μέλλοιεν, ἔγγωνίων, εἰ δὲ τὴν μεταξὺ κεκλήρωται χώραν, ἐν τετραπλεύρῳ γεγενημένων. συνήρμοσε δὲ αὐτοὺς οὐ τίτανος, ἤνπερ ἄσβεστον ὀνομάζουσιν, οὐκ ἄσφαλτος, ἢ Σε-6
 P 8 μύλυβος ἐς τέλμα χυθεῖς, καὶ μεταξὺ πανταχόσε χωρήσας, τῶν τε λίθων τῆ ἀρμονίᾳ ἐντετηκῶς καὶ συνδέων ἀλλήλοις αὐτούς· τοῦτο μὲν οὖν ταύτῃ ἐξείργασται. ἐπὶ τὰ λειπόμενα δὲ τοῦ νεῶ ἴωμεν. χρυσῷ μὲν ἀκιβδήλῳ κατελιηται ἡ ὄροφῃ πᾶσα, κε-10
 ρανῶσα τὸν κόμπον τῷ κάλλει, νικᾷ μὲντοι ἢ ἐκ τῶν λίθων αὐτῇ ἀνταστράπτουσα τῷ χρυσῷ. στοαὶ τέ εἰσιν ἑκατέρωθεν δύο, οἰκοδομίαν μὲν τοῦ νεῶ οὐδεμίαν διειργόμεναι, ἀλλὰ καὶ μείζον αὐτοῦ ποιούσαι τοῦ εὗρους τὸ μέτρον, καὶ τῷ μήκει μέχρι ἐς τὸ πέρας ξυνεξικνούμεναι, τὸ δὲ γε ἕψος καταδέεστεραι. καὶ αὐ-15
 ταῖς ἢ τε ὄροφῃ θόλος καὶ ὁ χρυσοῦς ἐγκαλλώπισμα. ταύταιν δὲ
 B ταῖν στοαῖν ἀτέρα μὲν τοὺς ἀνδρας εὐχομένους διακεκλήρωται, γυναιξὶ δὲ ταῦτό ποιουμέναις ἢ ἄλλη ἀνεῖται. παραλλὰξ δὲ οὐδὲν ἔχουσιν, οὐδὲ διαφέρουσι δῆπου ἀλλήλαιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἴσον αὐταῖν τῷ ἱερῷ ἐς κάλλος διήκει καὶ ὠραῖζει τὸ ἐμπερές. τίς 20
 ἂν τῶν ὑπερώων τῆς γυναικωνίτιδος ἐρμηγεὺς γένοιτο, ἢ τὰς τε παμπληθεῖς διηγοῖτο στοὰς καὶ τὰς περιστύλους αὐτὰς, αἷς ὁ νεῶς περιβέβληται; τίς δὲ τῶν τε κίωνων καὶ λίθων διαριθμήσαιτο τῆν εὐπρέπειαν, οἷς τὸ ἱερόν κεκαλλώπισται; λειμῶνί τις ἂν ἐν-

11. κόμπον] κόσμον H.

12. ἑκατέρωθεν] ἑκατέρωθεν H.

tura duritiem, ars laevorem dedit, ita caesis, ut ii quidem, qui eminentiis laterum cuiusque pilae destinati erant, angulati sint; quadrati vero, qui in medio sedent. Illos coagmentat non calx, quam vivam et inextinctam vocant; non bitumen, quo ambitiose Semiramis usa est Babylone; nihil aliud eiusce generis; sed plumbum; quod lacunis infusum, omnia permeat interstitia, illapsumque iuncturis lapidum ipsos necit. Haec ibi observata fabricae ratio: nunc ad reliquas templi partes pergamus. Tota auro puro illita concameratio admistam habet pulchritudini pompam; aurum marmora aemulo fulgore vincant. Utrumque latus duae porticus ambiunt, adeo non dissepientes structurae templi, ut potius latitudinem eius amplectent, pari quidem cum ipso longitudine ad extrema porrectae, sed altitudine inferiores. Cameratae atque auro decorae sunt: altera precantibus viris assignata, altera foeminis; nihil habent disparile, nihil diversum. Nec parum confert ad templi decus haec ipsarum aequalitas, et ad nitorem similitudo. Quis superiorem gynaecii partem describat? quis tot numero circum aedem porticus atque aulac columnatas obeat oratione? quis columnarum ac marmorum, quibus templum ornatum est, egregiam varietatem percenseat? In

τετυχημένοι δόξειεν ὡραίω τὸ ἄνθος. Θανατάσει γὰρ εἰκότως τῶν μὲν τὸ ἀλουργόν, τῶν δὲ τὸ χλοάζον, καὶ οἷς τὸ φοινικοῦν ἐπανθεῖ καὶ ὦν τὸ λευκὸν ἀπαστρέπτει, ἔτι μέντοι καὶ οὖς ταῖς ἐναντιωτάταις ποικίλλει χροιαῖς ὡσπερ τις ζωγράφος ἢ φύσις. **C**
5 ὀπηνίκα δὲ τις εὐξόμενος ἐς αὐτὸ ἴοι, ξυνήσει μὲν εὐθὺς ὡς οὐκ ἀνθρωπιὰ δυνάμει ἢ τέχνῃ, ἀλλὰ θεοῦ ῥοπῇ τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτερόνεται· ὁ νοῦς δὲ οἱ πρὸς τὸν θεὸν ἐκαιρόμενος ἀεροβατεῖ, οὐ μακρὰν ποῦ ἠγούμενος αὐτὸν εἶναι, ἀλλ' ἐμφιλοχαρεῖν μάλιστα οἷς αὐτὸς εἴλετο. καὶ τοῦτο οὐ τὴν πρώτην μόνον ἰδόντι
10 ξυμβαίνει, ἀλλὰ διηλεκτὸς ἐκάστῳ ταῦτ' οὗτο δοκεῖ, ὡσπερ ἐνταῦθα τῆς ὄψεως ἀρχομένης. τούτου κόρον οὐδεὶς τοῦ θεϊκάτου ἔλαβε πώποτε, ἀλλὰ παρόντες μὲν τῷ ἱερῷ ἀνθρωποὶ τοῖς ὄρωμένοις γεγήθασιν, ἀπίοντες δὲ τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ διαλόγοις ἀποσεμνύονται. ἔτι μέντοι τῶν κειμηλίων τοῦ νεῶ τοῦδε τὰ τε **D**
15 χρυσώματα καὶ τὰ ἐν ἀργύρῳ καὶ λίθοις ἐντίμοις ἅπαντα μὲν φράσαι ἀκριβολογούμενῳ ἀμήχανον, ἅπερ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τῆδε ἀνέθηκεν. ἐνὶ δὲ μόνῳ τεκμηριοῦσθαι τοῖς τάδε ἀναλεγόμενοις ἐφήμι. ὁ γὰρ τοῦ ἱεροῦ τὰ μάλιστα χῶρος ἀβέβηλος καὶ μόνους ἱερεῦσι βατὸς, ὅνπερ καλοῦσι θυσιαστήριον, λιτρῶν ἀρ-
20 γύρον μυριάδας ἐπιφέρεται τέτταρας.

Τὰ μὲν οὖν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας, ἥνπερ με-
 γάλην καλεῖν νενομίκασι, συνελόντι τε καὶ ἄκρω δακτύλῳ διαριθ- **H 5**
 μησαμένῳ εἰπεῖν, λόγῳ τε βραχυτάτῳ τὰ τῶν πραγμάτων ἀξιο-
 λογώτατα φράσαι, τῆδε Ἰουστινιανῷ δεδημιούργηται βασιλεῖ.
25 οὐ χρήμασι δὲ αὐτὴν ὁ βασιλεὺς ἐδείματο μόνον, ἀλλὰ καὶ πο- **P 9**

præto floribus convestito versari se quispiam putet, ac merito horum purpuram, illorum viriditatem miretur; alia puniceo, alia candido fulgore prædita; et quæ natura, non secus ac pictor, coloribus dissimillimis variavit. Quando quis precaturus illuc ingreditur, statim intelligit non potentia artis ve humanæ, sed divini numinis id esse opus, et levata ad deum mente caelum perambulat, sic statuens, non procul eum abesse, verum sede illa potissimum gaudere, quam sibi ipse delegerit. Nec solum novo spectatori hæc incidit cogitatio; et semper cuiusque animo redit, pariter ac si tum primum illa oculis obversarentur. Videndi sætetas neminem unquam cepit: sed qui sunt in templo, aspectu suavissimo oblectantur: egressi, in sermonibus, quos de illo miscent, triumphant. Iam vero quidquid pretiosæ suppellectilis aedi huic Iustinianus Augustus donavit, aurum, argentum, gemmas, ut singulatim commemorare fieri nequit: permitto lectoribus coniecturam ex uno facere. Templi locus maxime sacer, et cuius, præterquam sacerdotibus, inaccessus (altare vocant) argenti pondo habet quadraginta millia.

Ut semel finiam, summo, quod aiunt, digito percursis, et oratione brevissima comprehensis, quæ sunt memoratu dignissima, sic Iustinianus Augustus Constantinopolitanam ecclesiam, quæ vulgo magna dicitur, aedifica-

νουμένη τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ, ὡς περ ἐγὼ αὐτίκα δηλώσω. τῶν ἀψίδων, ὧν περ ἐπεμνήσθη ἀρτίως, (λῶ-
ρους δὲ αὐτὰς οἱ μηχανοποιοὶ ἐπικαλοῦσι) μία τις, ἣ πρὸς ἀνί-
σχοντα ἥλιόν ἐστιν, ἐπανειστήκει μὲν ἐκατέρωθεν ἤδη, οὐκ οὖν δὲ
ἅλῃ τὸ μέσον συντετέλειστο, ἀλλ' ἔμενον ἔτι. οἱ δὲ πεσσοὶ, ὧν 5
δὴ ὑπερθεῖν ἢ οἰκοδομῆα ἐγένετο, τῶν ἐγκειμένων σφίσι οὐκ ἐνεγ-
κόντες τὸ μέγεθος, ἀμηγέπη ἔξαπιναίως ἀπορρηγνύμενοι, οὐκ ἐς
μακρὰν διαλυθησομένοις ἐώκεσαν. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τε Ἀνθέ-
μιον καὶ Ἰσίδωρον τοῖς συμπεπτωκόσι περίφοβοι ὄντες ἐπὶ τὸν βα-
σιλέα τὸ πρῶγμα ἤγον, δυσέλπιδες ἐπὶ τῇ τέχνῃ γεγενημένοι. αὐ-

10
B τῆκα δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅτω μὲν ποτε ἠγμένος οὐκ οἶδα, θεῶ δέ, οὐ-
V 398 μαι (οὐ γάρ ἐστι μηχανικός) ἐς τὸ πέρασ αὐτοῖς περιελίξαι τὴν
ἀψίδα ταύτην ἐπήγγαλλεν. αὐτὴ γάρ, ἔφη, ἐφ' ἐαυτῆς ἀνεχο-
μένη τῶν ἔνερθεν πεσσῶν οὐκέτι δεήσει. καὶ εἰ μὲν ὁ λόγος
ἀμάρτυρος ἦν, εὖ οἶδα ὅτι κόλαξ τε ἂν ἔδοξεν εἶναι καὶ ἄπιστος 15
ἄλλως, ἐπεὶ δὲ μάρτυρες πάροις τῶν τηνικάδε πεπραγμένων πολ-
λοὶ, οὐκ ὀκνητέα ἡμῖν ἐπὶ τὰ τοῦ λόγου λειπόμενά ἐστιν. οἱ μὲν
οὖν τεχνῖται τὰ ἐπιτεταγμένα ἐποίουν, ἣ δὲ ἀψὶς ἐπ' ἀσφαλοῦς
ἠώρητο πῶσα, ἐπισφραγίζουσα τῇ πείρᾳ τὴν τῆς ἐνοίας ἀλή-
θειαν. τοῦτο μὲν οὖν ταύτῃ ἐξείργασται, κατὰ δὲ τὰς ἄλλας 20
ἀψίδας αἶ τε πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένα εἰσὶ καὶ βορρῶν ἀνε-
C μων, τοιούδε ξινηνέχθη γενέσθαι. οἱ μὲν λῶροι καλούμενοι τοῦ
νεῦ τῇ οἰκοδομῆα ἔξωγκωμένοι ἠώρητο, βαρυνόμενα δὲ αὐτοῖς
ἐπεπονήκει τὰ ἔνερθεν πάντα, κλονές τε οἱ τῆθε ὄντες χάλικας
μικροῦς ὡς περ ἀποξυσθέντες ἀφίεσαν. καὶ αὐθις μὲν ἄδνμοι 25
τοῖς συμπεπτωκόσιν οἱ μηχανικοὶ γεγενημένοι τῷ βασιλεῖ τὰ

vit, non suis modo sumptibus, sed labore etiam ingenii, et praeclara animi
contentione, prout mox declarabo. Arcuum, de quibus paulo supra memini
(eos *lorā* appellant mechanici) is qui ad solem orientem oppositus est, hinc
inde iam surgebat, medioque imperfecto, manum extremam expectabat; cum
pilis, quibus incumbabat, sub graviore mole fatiscentes, repente facto vitio,
imminentis ruinae speciem praeberunt. His Anthemius et Isidorus in maxi-
mum adducti metum, rem omnem ad imperatorem referunt, nullam ponentes
in arte spem. Illico imperator, nescio quo instinctu, coelesti opinor (neque
enim mechanicus est) curvaturam arcus absolvi iubet. *Is nesciusque*, ait, *se
ipso fultus, pilis suppositis non amplius indigebit.* Ac nisi testata pro-
derem, narratio procul dubio adulatoria planeque incredibilis haberetur:
cum autem rei tunc gestae permulti testes adsint, me nihil tenere debet, quo-
minus quod sum exorsus pertexam. Ergo mandata confecerunt artifices:
tum arcus in caelum eductus integer constitit, experimento probans verita-
tem consilii. Quo ibi acto, arcubus ad meridiem et aequilonem spectantibus
istud accidit. Loris, ut vocant, substructione templi superbe elatis, quid-
quid erat inferius, sub pondere laborabat. Columnae subditae coementum

σφίσι παρόντα ἐσηγγαλλον. αὐθις δὲ ὁ βασιλεὺς ἀντετεχνήσατο
 τάδε. τούτων δὴ τῶν πεπονηκότων τὰ ἄκρα ὄσα τῶν ἀψίδων
 ἐπέψαυε, διελεῖν μὲν ἐν τῷ παραυτικά ἐκέλευσεν, ἐντιθέσθαι δὲ
 πολλῶ ὕστερον, ἐπειδὴν τὸ τῆς οἰκοδομίας ὕγρον ἀπολωφθήσειεν
 5 αὐτοῖς μάλιστα. καὶ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν· ἡ δὲ κτίσις
 διαγέγοιτε τὸ λοιπὸν ἐν ἀσφαλεῖ ὄσῃ. φέρεται δὲ τι μαρτύριον
 ὁ βασιλεὺς τοῦ ἔργου τοιόνδε.

β'. Ἀγορά τις πρὸ τοῦ βουλευτηρίου ἐτόγγανεν οὖσα· κα- D
 λοῦσαι δὲ Ἀγγοσταίων τὴν ἀγορὰν οἱ Βυζάντιοι. ἐνταῦθα ξυν-
 10 θῆκαι λίθων οὐχ ἦσσαν ἢ ἐπτὰ ἐν τετραγώνῳ πεποίηται, κατὰ
 μὲν ἀπόβασιν ξυγκείμεναι πᾶσαι, τοσοῦτον δὲ ἐκάστη τῆς ἐνερθεν P 10
 οὔσης ἐλασσουμένη καὶ ἀποδέουσα, ὥστε δὴ τῶν λίθων ἕκαστον
 τῇ ἐμβολῇ προὔχοντα βαθμὸν γεγενῆσθαι τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς
 ἐκείνη ἀγειρομένους ἐπ' αὐτῶν ὥσπερ ἐπὶ βάθρων καθῆσθαι. ἐν
 15 δὲ τῇ τῶν λίθων ὑπερβολῇ κίων ἐπανέστηκεν ἑξαίσιον ὄσον, οὐ
 μονοειδῆς μέντοι, ἀλλὰ λίθοις ἐν περιδρόμῳ εὐμεγέθεισι σύνθε-
 τος, ἐγγυλίσι μὲν τῇ ἐντομῇ οὖσιν, ἐς δὲ ἀλλήλους ἐμπειρία
 τῶν λιθοτόμων ἐναρμοσθεῖσι. χαλκὸς δὲ ἄριστος ἐν τε πίναξι
 καὶ στεφάνοις διαχυθεὶς περιβάλλει πανταχόθι τοὺς λίθους, ἐν
 20 μὲν τῷ βεβαίῳ συνδέων, ἐν κόσμῳ δὲ αὐτοὺς συγκαλύπτων, καὶ
 τὰ τε ἄλλα σχεδὸν τι πάντα καὶ διαφερόντως τὰ τε ἄνω καὶ τὰ
 κάτω ἐς τοῦ κίονος τὸν τύπον ἀπομιμούμενος. ὁ δὲ χαλκὸς οὐ- B
 τος τὸ μὲν χρωμῆ ἔστι χρυσοῦ ἀκρὸς ἀκρὸς πρᾶβτερος, τὴν δὲ
 ἀξίαν οὐ παρὰ πολὺ ἀποδείων ἰσοστάσιος ἀργύρου εἶναι. ἐν δὲ

9. Ἀγγοσταίων] μετετέθη ἡ λέξις· γουσταίων γὰρ καλοῦσι τὸ ὄψο-
 κωλεῖον. *margo MS. Tolosani. MALT. Conf. p. 23 b.*

perinde dimiserant, ac si quis ipsas destrinxisset. Eiusmodi casu periculi
 mechanici, adito iterum imperatori significant quo res loco sit. Ille iterum
 usus solertia, ita malo occurrit. Succumbentis fabricae partes summas ar-
 cubusque contiguis extemplo deiici, ac multo post, ubi structurae humor
 penitus excessisset, reponi iussit. Quo ab illis praestito, aedificium ex eo
 firmitatem obtinuit: nec deest imperatori hoc operis testimonium.

2. Pro curia forum est, dictum Byzantiis Augustaeum. Ibi lapidum
 ordines non minus septem in quadrum extracti sunt, et ad descensum omnes
 compositi. Nam quisque angustior sibi subdito, ita decrescit, ut qua parte
 lapides prominent, gradus efficiat: in quibus, veluti in subselliis, consistunt
 qui ibi congregantur. Supremo gradu exurgit columna ingens, quae non
 constat materia uniusmodi. Est enim rotunda moles grandiorum lapidum,
 quae angulatim scalptos fabricorum industria coagmentavit. Iidem undique
 praeciuncti sunt fuis aere optimo tabulis et coronis: quae et valide ipsos
 nequant et pulchre vestiunt, columnae formam cum in caeteris fere omnibus,
 tum vero maxime circa basim ac verticem imitando. Aes illud auro puro in-
 ferius colore, argentum pretio pene aequat. In summa columna stat ingens

τοῦ κίονος κορυφῇ χαλκοῦς ἔσθηκεν ὑπερμεγέθης ἵππος, τετραμ-
 μένος πρὸς ἕω, δέσμα λόγου πολλοῦ ἄξιον. ἔοικε δὲ βυδιουμένη
 καὶ τοῦ πρόσω λαμπρῶς ἔχομένῳ. ποδῶν τῶν προσθίων ἀμέλει
 τὸν μὲν ἀριστερὸν μετεωρίζει, ὡς ἐπιβησόμενος τῆς ἐπιπροσθεν
 γῆς, ὁ δὲ δὴ ἕτερος ἐπὶ τοῦ λίθου ἠρήρεισται, οὗ ὑπερθέν ἐστιν, 5
 ὡς τὴν βύσιν ἐκδεξόμενος· τοὺς δὲ ὀπισθίους οὕτω ξυνάγει ὡς,
 ἐπειδὴν τὸ μὴ ἐστῆξεν αὐτοῖς ἐπιβάλλῃ, ἐν ἐτοίμῳ εἶεν. τούτῳ
 δὴ τῷ ἵππῳ χαλκῇ ἐπιβέβηκε τοῦ βασιλέως εἰκὼν κολοσσῶ ἔμφε-
 C ρῆς. ἔσταλται δὲ Ἀχιλλεύς ἡ εἰκὼν. οὕτω γὰρ τὸ σχῆμα κα-
 λοῦσιν ὑπερ ἀμπέχεται. τὰς τε γὰρ ἀρβύλους ὑποδέδεται καὶ τὰ 10
 Η 6 σφυρά ἐστι κνημίδων χωρὶς. εἴτα ἠρωϊκῶς τεθωράκισται καὶ
 κράνος αὐτῷ τὴν κεφαλὴν σκέπει δόξαν ὡς καταστέλιτο παρεχόμε-
 νον, αἴγλη τέ τις ἐνθένδε αὐτοῦ ἀπαστρέπτει. φαίη τις ἂν
 ποιητικῶς εἶναι τὸν ὀπωρινὸν ἐκείνον ἀστέρα. βλέπει δὲ πρὸς
 ἀνίσχοντά που τὸν ἥλιον, τὴν ἠριόχησιν ἐπὶ Πέρσας, οἴμαι, ποι- 15
 ούμενος. καὶ φέρει μὲν χειρὶ τῇ λαιῷ πόλον, παραδηλῶν ὁ πλά-
 στις ὅτι γῆ τε αὐτῷ καὶ θάλασσα δεδούλωται πᾶσα, ἔχει δὲ οὔτε
 D ξίφος οὔτε δοράτιον οὔτε ἄλλο τῶν ὄπλων οὐδὲν, ἀλλὰ σταυρὸς
 899 αὐτῷ ἐπὶ τοῦ πόλου ἐπίκειται, δι' οὗ δὴ τὴν τε βασιλείαν καὶ τὸ
 τοῦ πολέμου πεπρόρισται κράτος. προτεινόμενος δὲ τὴν χεῖρα τὴν 20
 δεξιὰν ἐς τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον καὶ τοὺς δακτύλους διαπετά-
 σασ ἐγκελεύεται τοῖς ἐκείνη βαρβάρους καθῆσθαι οἴκοι καὶ μὴ
 πρόσω λῆναι. ταῦτα μὲν οὖν ὧδέ' ηἷ ἔχει.

Ἐκκλησία δὲ τῇ μεγάλῃ ὁμορον οὔσαν καὶ συγκαταφλεχθεῖ-
 σαν αὐτῇ πρότερον τὴν τῆς Εἰρήνης ἐπώνυμον Ἰουστινιανὸς βασι- 25

14. ποιητικῶς] Homerus II. 2, 5. ἀστέρ' ὀπωρινῶ ἐναλίγμους.

equus aeneus, orienti obversus; spectaculum sane eximium. Incessuro, viamque prorsum affectanti similis, anteriorum pedum alterum, videlicet sinistrum attollit, quasi calcaturus aut solum obiacens: alter subiectum lapidem premit, tanquam continuo facturus gradum: posteriores ita contrahit, ut cum ipsorum partes erunt movere se vestigio parati sint. Equo huic insidet aenea imperatoris effigies collosa, cultuque Achilleo insignis: sic habitum, quo induta est, vocant. Arbylis enim calceata, malleolos habet ocreis nudos. Thorax ipsi heroicus: caput munitum galea, quae concuti videatur, non sine quodam vibranti iubare: autumnale illud sidus esse merito dixerit, qui verba velit poetica usurpare. Solem orientem spectat, equum agens, ni fallor, adversus Persas: manu laeva fert globum; quo victor innuit universum terrae et maris orbem servire ipsi. Non gladium, non hastam, aliud-ve gēstat armorum genus, sed cruce[m] globo impositam; cuius ope imperium ac belli victoriam adeptus est. Intenta ad orientem dextera porrectisque digitis, degentibus illic barbaris imperat, ut suis teneant sese finibus, neque ultra procedant. Et haec quidem ita se habent.

Ireneas vero Ecclesiam, quae antea cum sibi vicine templo principe de-

λεὺς ὑπερμεγέθη ἰδέματα, ἱερῶν τῶν ἐν Βυζαντίῳ σχεδόν τε
 ἀπάντων, μετὰ γε τῆς Σοφίας τὸν νεῶν, οὐδενὸς δεύτερον. ἦν
 δέ τις μεταξὺ ταύταιν δὴ ταῖν ἐκκλησίαιν ξενῶν, ἀνθρώποις ἀνε-
 μένος ἀπορομένους τε καὶ νοσοῦσι τὰ ἔσχατα, εἰ πρὸς τῇ οὐσίᾳ
 5 καὶ τὸ σῶμα νοσοῖεν. τοῦτον ἀνὴρ τις Θεοσεβῆς ἐν τοῖς ἄνω
 χρόνοις ἰδέματος, Σαμψῶν ὄνομα. ἔμεινε δὲ οὐδὲ οὗτος τοῖς στα- P 11
 σιώταις ἀνέπαφος, ἀλλὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ἑκατέρωθι συγκαταφλεχθεὶς
 ἀπολώλει. Ἰουστινιανὸς δὲ αὐτὸν ἀνφοκοδομήσατο βασιλεὺς, κάλ-
 λει μὲν κατασκευῆς ἀξιώτερον, πλήθει δὲ οἰκιδίων παραπολὺ
 10 μεῖζω· προσόδῳ δὲ ἐπετείων δωδμήσθαι χρημάτων μεγάλων, ὅπως
 δὴ πλείοσιν ἐς αἰὲν ταλαιπωρομένοις ἀνθρώποις ἴητο τὰ πάθη.
 κόρον δὲ εἰς τὸν Θεὸν τιμῆς ἢ πλησμονῆν τινα ὡς ἥμιστα ἔχων,
 δύο ξενῶνας ἐτέρους ἀπεναντίους αὐτῷ ἔθετο ἐν ταῖς Ἰσιδώρου τε
 καὶ Ἀρκαδίου καλουμέναις οἰκίαις, τῆς βασιλίδος Θεοδώρας αὐτῷ
 15 τούτων δὴ τῶν ἔργων ξυνεπιλαμβανομένης τὸ ἱερολατρεῖν. τὰ δὲ B
 δὴ ἄλλα ἱερά ζύμπαντα, ὅσα τῷ Χριστῷ ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀνέθηκε,
 τσαῦτα τὸ πλήθος καὶ τοιαῦτα τὸ μέγεθός ἐστιν, ὥστε λεπτολο-
 γεῖσθαι ἀμφ' αὐτοῖς ἀμήχανα εἶναι. οὐ γὰρ ἂν οὐδὲ ὁ λόγος
 οὐδὲ ὁ πᾶς ἡμῶν αἰὼν ἐξαρκέσοι κατάλογον πεποιημένους ἀποστο-
 20 ματίσιν πρὸς ὄνομα τούτων δὴ ἑκαστον. ἕχρι τοῦδε ἡμῶν ἀπο-
 χρήσει.

γ'. Ἀρκτίον δὲ ἀπὸ τῶν τῆς Θεοτόκου Μαρίας νεῶν. C
 τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸ βασιλεῖ ἐξεπιστάμεθα βουλομένῳ εἶναι, καὶ
 διαφανῶς εἰσηγῆται ὁ ἀληθῆς λόγος ὅτι δὴ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῇ

20. ἀποχρήσει] Vulgo ἀποχρήσοι. Conf. p. 15 d. 67 c.

flagraverat, Iustinianus Augustus amplissimam construxit; vix ut Byzanti, excepta aede Sophiae, ulla sit alia, cui de magnitudine concedat. Inter utramque erat hospitalis domus, hominibus destinata valde pauperibus et aegrotis; nempe quibus ad egestatem accessisset invalitudo. Eam Samson, vix summa in deum pietate, qui superioribus annis floruit, aedificaverat. Deinde a seditiosorum furore minime intactam, et cum utraque ecclesia delectam incendio, Iustinianus Augustus magnificentiori structura restituit, plurimumque auxit qua numero domuncularum, qua annus censu, quo plures egestate et morbo affecti quovis tempore levantur. Idem studio divini cultus inexplebili ardens, alia duo xenodochia, huic adversa condidit in aedibus Isidori atque Arcadii, quas appellant; piis hisce operibus sociam Theodora Augustus navante operam. Caetera vero templa Christo posita a nostro principe tot ac tanta sunt, ut singillatim recenseri nequeant. Nam nec par oratio nobis suppetat, neque aetatis quantumcunque fuerit spatium satis pateat texendo recitandoque catalogo singulorum. Hactenus de his dicta sufficiant.

3. A templis Mariae deiparae ordiri par est: quando imperatorem ipsum id opere intelligimus, et recta historiae ratio nos eo ducit, ut a deo

αὐτοῦ μητέρα ἰτέον. πολλὰς τοίνυν ἐκκλησίας Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τῇ Θεοτόκῳ ἐδείματο παταχῶδι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς οὕτω δὴ μεγαλοπρεπεῖς καὶ παμμεγέθεις καὶ χρημάτων ὄγκῳ ἕξεργασθείσας ὑπερφρεῖ, ὥστε, ἦν τις μίαν αὐτῶν κατὰ μόνας θειῶτο, εἰκάσειεν ἂν τοῦτο αὐτῶ μόνον εἰργάσθαι τὸ ἔργον καὶ περὶ τοῦτο **5** ἡσυχολημένον ἅπαντα τῆς βασιλείας κατατρέφαι τὸν χρόνον. ἀλλὰ νῦν, ὅπερ εἶπον, τὰ ἐπὶ Βυζαντίου ἱερά μοι γεγράφεται. τὸν **D** μὲν οὖν ἓνα τῆς Θεοτόκου νεῶν ἰσοδομήσατο πρὸ τοῦ περιβόλου ἐν χώρῳ καλουμένῳ Βλαχέρναις (αὐτῶ γὰρ λογιστέον καὶ τὰ Ἰουστινῶ εἰργασμένα τῷ θείῳ, ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν κατ' **10** ἕξουσίαν αὐτὸς διοικεῖτο) ἐπιθαλάσσιος δὲ ὁ νεὸς ἐστίν, ἱερώτατός τε καὶ σεμνὸς ἄγαν. ἐπιμήκης μὲν, κατὰ λόγον δὲ περιβεβλημένος τῷ μήκει εὖρος, τὰ τε ἄνω καὶ τὰ κάτω ἄλλῳ οὐδενὶ ἀνεχόμενος ὅτι μὴ τμήμασι λίθου Παρίου ἐν κίονων λόγῳ ἐνταῦθα ἐστῶσι. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τοῦ νεῶ μέρη κατ' ἐῶθ' ἐστῶσιν οἱ κίονες, κατὰ **15** δὲ τὰ μέσα ὑποστέλλονται εἶσω. μάλιστα δὲ ἂν τις ἀγασθῆι τοῦ ἱεροῦ τοῦδε εἶσω γενόμενος τὸ μὲν ὑπέρογκον τοῦ σφαλεροῦ **P 12** χωρὶς τεταγμένον ὄρων, τὸ δὲ μεγαλοπρεπεῖς τοῦ ἀπειροκάλου ἐλεύθερον.

Ἐτερον δὲ ἱερὸν αὐτῇ ἐν χώρῳ καλουμένῳ πηγῇ ἀνέθηκεν. **20** ἐνταῦθά ἐστι δάσος κυπαρίσσων ἀμφιλαφές, λειμῶν ἐν ἀπαλαῖς ταῖς ἀρούραις τεθηλῶς ἄνθεισι, παράδεισος εὐφορῶν τὰ ὠραῖα,

9. αὐτῶ γὰρ — διοικεῖτο, quae om. H, supplevi ex cod. Vaticano. In Ms. Tolosano est αὐτῶ γὰρ λογιστέον καὶ τὰ Ἰουστινιανῶ εἰργασμένα τῷ λίθῳ· ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν κατ' ἕξουσίαν αὐτὸς διοικεῖτο. MALT. 15. καὶ τὰ μὲν] Fort. καὶ κατὰ μὲν τὰ.

transeamus ad eius matrem. Igitur Justinianus Augustus in toto orbe Romano multas aedes sacras deiparae aedificavit, easque tantas, tam illustres ac sumptuosas, ut si quis unam aliquam seorsum spectet, continuo suspicetur nihil ipsum egisse aliud, tempusque omne, quo imperium tenuit, transmisisset, mente in illo opere occupata: at nunc, ut dixi, de templis solum agam, quae Byzantii visuntur. Pro moenibus, in Blachernis (id loco nomen) dei matri aedem posuit (nam acta quoque Iustini avunculi debemus ipsi ascribere: cum eius imperium summa auctoritate administraverit.) Est in maris littore templum illud, religione inclytum et augustissimum: cuius latitudo cum longitudine non mediocri aptam habet proportionem. Nihil aliud, quo supra infraque fulciatur, nisi marmoris Parii segmenta in columnarum formam disposita videas. Columnae rectis ordinibus ubique stant, praeterquam in medio, ubi introrsum recedunt ac sinuantur. In primis miretur, qui pedem illuc intulerit, praecelsam citra ruinae periculum fabricam, et magnificentiam, quae nihil habeat inconcinnum.

Eidem templum aliud condidit apud fontem: sic locum appellant, in quo opacissimum est cupressetum: fleribus molli sole surgentibus pratum vernat:

πηρή ἀψοφητι βλάζουσα γαληνὸν τὸ ὕδωρ καὶ πότιμον, ἱεροπρε-
 πῆ ἐπιεικῶς πάντα. ταῦτα μὲν ὁ ἀμφὶ τὸ τέμενος χῶρος· αὐτὸν V 400
 δὲ τὸν νεῶν οὐδὲ ὀνόμασιν ἐπαξίους συλλαβεῖν ῥῆδιον, οὐδὲ δια-
 νοία σκιαγραφῆσαι, οὐδὲ διαψιθυρίσαι τῷ λόγῳ. τοσοῦτον δὲ
 5 μόνον εἰπεῖν ἀποχρήσει, ὡς τῶν ἱερῶν κάλλει τε καὶ μεγέθει ὑπερ-
 αἶρει τὰ πλεῖστα. ταῦτα δὲ ἄμφω τὰ ἱερά πρὸ τοῦ τῆς πόλεως B
 πεποιήται τείχους, τὸ μὲν ἀρχομένου παρὰ τὴν τῆς θαλάσσης
 ἡύονα, τὸ δὲ ἄγχιστά πη τῶν χροσῶν καλουμένων πυλῶν, ἃς δὴ
 ἀμφὶ τὸ τοῦ ἐρύματος πέρας συμβαίνει εἶναι, ὅπως δὴ ἄμφω ἀκα-
 10 τωγώνιστα φυλακτῆρια τῷ περιβόλῳ τῆς πόλεως εἶεν. ἔτι μέντοι
 κὰν τῷ Ἑραῳ, ὅπερ Ἱερεῖον καλοῦσι τανῦν, τῇ Θεοτόκῃ νεῶν
 οὐκ ἐδιδίγητον κατεστήσατο.

Ἐν χωρίῳ δὲ τῆς πόλεως, ὃ Δεύτερον ἐπικαλεῖται, ἱεροπρε-
 πές τε καὶ ἄγαστον ὅλως ἀνέθηκεν ἕδος Ἄννη ἁγία, ἣν τῆς μὲν
 15 Θεοτόκου γεγονέναι μητέρα τινὲς οἰοῦνται, τοῦ δὲ Χριστοῦ τιτθῆν. C
 ἄνθρωπος γὰρ ἥπερ ἐβούλετο γεγονῶς ὁ Θεὸς καὶ τριγωνίας ἀνέχε-
 ται καὶ γενεαλογεῖται τὰ ἐκ μητρὸς ἀνθρώπῳ ἴσα. τούτου δὲ δὴ
 τοῦ νεῶ οὐ πολλῶ ἀποθεν ἀμφὶ τῆς πόλεως ἀγυιὰν ἐσχάτην Ζῶη H 7
 μάρτυροι σημεῖον ἐπιεικῶς ἕδος πεποιήται.

20 Τοῦ δὲ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἱερὸν εἶδρον ἐν Βυζαντίῳ βραχό
 τε καὶ ἀφεγγές ἄγαν καὶ ὡς ἥκιστα τῷ ἀρχαγγέλῳ ἀνάσθαι πρόπον
 πρὸς Σενάτορός τινος τῶν πατρικίων ἐν χρόνῳ γεγενημένων τῶν
 ἔμπροσθεν, κοιτωνίσκῳ οἰκίας ἀτεχνῶς ἐμπερές οὐδὲ λίαν εὐδαί-
 30 μονος. διὸ δὴ καθεῖλε μὲν αὐτὸ ἐς τὸ ἔδαφος ἐκ τῶν Θεμελίων, D

promis exuberat viridarium: fons tacita scaturigine lenem ac dulcem aquam
 effundit: nihil denique honori religionis consentaneum deest. Haec circum
 aedem: ipsam vero nec dignis signare vocabulis, nec adumbrare cogitatione,
 nec verbis exprimere promptum est. Unum dicere satis habeo: illam nitore
 et magnitudine plerisque sacris aedibus antecellere. Utrumque templum ante
 urbis moenia exstructum est: Blachernaeum quidem ad lictus maris, ubi illa
 incipiant; alterum vero ad portam auream, quae in extremo est munimento:
 ut ambo, veluti inexpugnabilia propugnacula, urbis muros protegant. Prae-
 terea in Heraeo (vulgo hodie Hierio) deiparae aedem statuit, quam verbis
 nemo facile depingat.

In eo urbis loco, quem Deuteron sive Secundum vocant, templum nobi-
 lissimum ac plane mirabile dedicavit S. Annae; quam aliqui deiparae matrem
 Christique aviam fuisse credunt. Etenim deus ea ratione, qua voluit, factus
 homo, tertium habere generis gradum minime refugit, et more humano ma-
 terna eius prosepia describitur. Non procul inde, ad ultimum urbis vicum,
 Zosae martyri templum angustissimum aedificavit.

Byzantii, aedem archangeli Michaelis invenerat angustiore ac nimis
 obscuram, nec dignam quae diceretur archangelo posita a Senatore quodam,
 patricio veteri: cum persimilis esset cubiculo domus non admodum locuple-

ὡς μή τι αὐτῷ τῆς προτέρας ἀκοσμίας ἀπολειφθῆι. ἐδμλεγεθες δὲ τεκτηνόμενος κατὰ τὸν νῦν φαινόμενον τρόπον, ἐς κάλλος μεταβιβάζει θανυμάσιον οἶον. ἐν τετραπλεύρῳ μὲν γὰρ τὸ τέμενός ἐστιν, οὐ κατὰ πολὺ δὲ φαίνεται προέχον τοῦ εὗρους τὸ μήκος. τῆς δὲ πλευρᾶς ἢ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τέτραπται κατὰ μὲν τὰ 5 ἄκρα παχὺς ἐκατέρωθεν τοῖχος λίθοις ἐν πλήθει ξυγκειμένοις ἀποτετόρνενται, κατὰ δὲ τὰ μέσα ἐξ ὑπαγωγῆς ἀποχωρῶν ὑποστέλλεται. καὶ αὐτῆς ἐφ' ἐκάτερα μὲν ἀνέχουσι τὸν νεῶν κίονες χροιαῖς τισι ποικιλλόμενοι φύσει. ὁ δὲ καταντικρὸ πρὸς δύνοντά που τὸν ἥλιον τοῖχος ταῖς εἰς τὸν νεῶν εἰσαγούσαις διήρηται θύραις. 10

P 13 δ'. Ἐς δὲ τοῦ Χριστοῦ ἀποστόλους τὸ πιστὸν ἐπιδεδεικται τρόπῳ τοῦδε. πρῶτα μὲν Πέτρῳ καὶ Παύλῳ νεῶν οὐ πρότερον ὄντα ἐν Βυζαντίῳ ἑδείματο παρὰ τὴν βασιλέως ἀδελήν, ἢ Ὁρμισδοῦ τὸ παλαιὸν ἐπώνυμος ἦν. ταύτην γὰρ ἰδίαν αὐτοῦ οἰκίαν παλλάντιον εἶναι δοκεῖν τε καὶ πρέπειν τῷ μεγαλοπρεπεῖ τῆς οἰκο- 15 δομίας διαπραξάμενος, ἐπειδὴ αὐτοκράτωρ κατέστη Ῥωμαίους, τοῖς ἄλλοις βασιλείοις ἐνήψεν. οὗ δὴ καὶ τέμενος ἄλλο ἀγίοις ἐπιφανέσι Σεργίῳ τε καὶ Βάκχῳ ἑδείματο, καὶ ἔπειτα καὶ τέμενος ἄλλο ἐκ πλαγίου τούτῳ παρακείμενον. ἄμφω δὲ τούτῳ τῷ νεῶ B οὐκ ἀντιπροσώπῳ, ἀλλ' ἐκ πλαγίας ἀλλήλων ἐστάσι, συνημμένοι 20 τε καὶ ἀλλήλοις ἐνάμιλλοι ὄντες, καὶ τὰς εἰσόδους ἐπικοινωνούμενοι, καὶ ἴσα ἀλλήλοις τὰ τε ἄλλα πάντα καὶ τὰ κράσπεδα περιβεβλημένοι, καὶ οὐδέτερος οὔτε κάλλους πέρι οὔτε μεγέθους οὔτε ἄλλου

15. καλλάντιον] καλάτιον H. 23. οὐδέτερος οὔτε κάλλους] οὐδὲ κάλλους vulgo. οὐδέτερος κάλλους Maltretus. In C illa ἄμφω — κάλλους πέρι sic sunt expressa, τούτων δὲ τῶν δύο νεῶν ἄτερος θατέρος οὔτε κάλλους πέρι.

tis. Quare illam demolitus a fundamento, ne quid squaloris pristini remaneret, per amplam, qualem modo videmus, fecit, et ad decus summa dignam admiratione perduxit. Templum hoc ita quadratum est, ut longitudo latitudinem haud multum superare videatur. Exortivi lateris paries extrema habet crassiora, ac magna lapidum mole utrinque constat: in medio paulatim se subducens et contrahens, recessum efficit, columnis natura versicoloribus suffulta hinc inde aede. E regione murus, qui ad solis occasum spectat, templi ianuis est interstinctus.

4. Suam vero in Christi Apostolo fidem et observantiam hoc modo testatus est. Principio Byzantii novum templum Petro et Paulo iuxta regiam extruxit, de Hormisdæ nomine olim dictam: quam ipse, suam antea domum, cum adeo magnifice ornasset, ut speciem haberet dignitatemque Palatii; postea Romanus factus imperator, eam alteri regiae accessionem adiunxit. Sergio quoque et Baccho, caelitibus inclitis, ibi templum constituit: dein et alterum huic obliquum apposuit. Neque enim adversa sunt ambo: sed a latere cohaerent, invicem comparabilia: communes aditus habent: aequalia prorsus inter se sunt, et crepidinibus cincta. Neutrum decore, mag-

οὐδενὸς πλεονεκτῶν ἢ ἐλασσούμενος δείκνυται. ὁμοίως μὲν γὰρ ἐκύτερος τῇ αἴγλῃ τῶν λίθων ὑπεραστράπτει τὸν ἥλιον, ὁμοίως δὲ χρυσοῦ περιουσία πανταχόθι κατακορῆς ἐστὶ καὶ κατακομῆ τοῖς ἀναθήμασιν. ἐνὶ μέντοι διαλλάσσοσι μόνῳ. τὸ μὲν γὰρ μῆ-
 5 κος αὐτοῖν τῷ μὲν κατ' εὐθὺν διαπεπρόνηται, τῷ δὲ οἱ κίονες ἐν ἡμικύκλῳ ἐκ τοῦ ἐπιπλείστον ἐστῶσιν. ἔστι δὲ αὐτοῖς μία μὲν ἡ C
 ἐπὶ τῶν προθύρων στοὰ ἐπὶ τοῦ νόρθηκος τῷ περιμήκης εἶναι ἄνο- V 401
 μασμένη. ἐπὶ κοινῆς δὲ προτύλαια πάντα, ἢ τε αὐτὴ καὶ μέ-
 σαυλοὶ θύραι καὶ τὸ προσήκειν τοῖς βασιλείοις. οὕτω δὲ ἄμφω
 10 ἀγαστὰ τὰ ἱερά τὰδε ξυμβαίνει εἶναι ὥστε διαφανῶς τῆς τε πό-
 λεως ὅλης καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν βασιλείων ἐγκαλλώπισμα τυγχάνει
 ὄντα.

Μετὰ δὲ καὶ τοὺς ἀποστόλους ἄπαντες ὑπερφυῶς σέβιον ἐποίει τοιάδε. ἦν τις ἐν Βυζαντίῳ ἐκ παλαιοῦ ταῖς ἀποστόλοις
 15 νεῶς ἄπαισι· μῆκει δὲ χρόνον κατασεισθεῖς ἤδη καὶ πρὸς τὸ μῆ- D
 κέτι ἐστήξεν γεγονῶς ὑποπτος. τοῦτον περιελὼν Ἰουστινιανὸς
 βασιλεὺς ὅλον οὐχ ὄσον ἀνανεώσασθαι διὰ σπουδῆς ἔσχεν, ἀλλὰ
 καὶ μεγέθους καὶ κάλλους πέρι ἀξιώτερον καταστήσασθαι. ἐπε-
 τέλεσε δὲ τὸ σπούδασμα τρόπῳ τοιῷδε. εὐθεῖαι σνημμέναι κατὰ
 20 μέσον ἀλλήλαιν ἐπὶ σταυροῦ σχήματος πεποιήνται δύο, ἢ μὲν ὀρ-
 θῆ πρὸς ἀνίσχοντά τε καὶ δύοντα τὸν ἥλιον οὖσα, ἐγκαρσία δὲ ἢ
 ἐτέρα πρὸς τε ἄρκτον τετραμμένη καὶ ἄνεμον νότον. τοίχοις μὲν
 ἐκ περιφεροῦς ἀποπεφραγμένοι τὰ ἔξωθεν, ἐντὸς δὲ περιβαλλόμε- P 14
 ναι κίονισιν ἄνω τε καὶ κάτω ἐστῶσι· κατὰ δὲ ταῖν δυοῖν εὐθείαιν

8. μέσανλοι] μέσανλοι Tolos.

9. προσήκειν] προσοικεῖν Tolos.

nitidine, aliave re quapiam praestat ceditve alteri. Utrumque ex aequo solem superat fulgore marmorum, et plurimo ubique auro pariter litum ac donariis refertum est. Hoc uno differunt, quod huius directae est longitudo, illius vero columnae in semicirculum dispositae sunt fere omnes. Unam habent in vestibulo porticum, nomen ex narthece seu ferula idcirco nastam, quod longissime porrigatur. Communia sunt omnia propylaea, atrium, medianae ianuae, et ad regiam adiunctio. Ea demum est utriusque templi magnificentia, ut toti hinc civitati ipsique Palatio manifestum decus accedat.

Deinde hoc etiam praestitit, summa erga omnes apostolos pietate impulsus. Erat Byzantii vetusta quaedam aedes, cunctis dicata apostolis: quam aevi longinquitas sic labefecerat, ut collapsura propediem videretur. Hanc Iustinianus imperator funditus demolitus, non solum inaurare studuit, sed maiorem etiam facere et pulcriorem: porro consilium hac ratione explicuit. Rectae lineae designatae sunt duae, quae se medias invicem secant, commissae in formam crucis; altera ab occasu ad ortum directae, altera ad meridiem transversa a septentrione. Praeter exteriorem parietum ambitum, interioribus columnarum ordinibus supra sunt infraque circumdatae. In commissa harum linearum, utriusque fere medium obti-

τὸ ζεῦγμα, εἴη δ' ἂν κατὰ μέσον αὐταῖν μάλιστα, τοῖς οὐκ ὀργιζομένοις ἄβρατος τετελεσται χώρος, ὄνπερ ἱερατεῖον, ὡς τὸ εἰκὸς, ὀνομάζουσι. καὶ αὐτοῦ αἱ μὲν ἐκ' ἑκάτερα πλευραὶ τῆς ἐν τῷ ἐγκαρσῇ κειμένης εὐθείας ἴσαι ἀλλήλαις τυγχάνουσι οὖσαι, τῆς μὲντοι ὀρθῆς ἢ πρὸς δόνοντα ἥλιον ἐς τόσον τῆς ἐτέρας πεποίηται 5 μείζων ὅσον ἀπεργάσασθαι τὸ τοῦ σταυροῦ σχῆμα. τῆς δὲ ὀροφῆς τὰ μὲν τοῦ ἱερατείου καλουμένου καθ' ὑπερθεῖν τῷ τῆς Σοφίας ἱερῷ κατὰ γε τὰ μέσα ἐμπερῆ εἰργασται, πλήν γε δὴ ὅτι ταῦτα **B** ἐκείνων ἐλασσοῦσθαι μελέθει συμβαίνει. αἱ τε γὰρ ἀψίδες τέσσαρες οὖσαι κατὰ τὸν αὐτὸν ἠώρηται τε καὶ συνδέονται ἀλλήλαις **10** τρόπον καὶ τὸ κυκλοτερές ὑπερνεοστηκὸς κατὰ τὰς θυρίδας διήρηται, τό τε σφαιροειδὲς κυρτούμενον ὑπερθεῖν μετωριζοῦσθαι ποσὶ **H 8** δοκαῖ καὶ οὐκ ἐπὶ στερεῶς τῆς οἰκοδομίας ἐστάναι, καίπερ ἀσφαλείας εὖ ἔχον. τὸ μὲν οὖν τῆς ὀροφῆς μέσον τῆδε πεποίηται· κατὰ δὲ τὰς πλευρὰς τέσσαρας οὖσας, ἥπερ μοι εἴρηται, κατὰ **15** ταῦτα τῷ μέσω τὸ μέγεθος εἰργασται, τούτου δὴ μόνον ἐνδέοντος, ὅτι δὴ τοῦ σφαιρικοῦ ἔνερθεν οὐ διήρηται ἢ οἰκοδομία θυρίσιν. **C** ἐπειδὴ δὲ αὐτῷ τὸ ἀγλίστευμα τοῦτο ἐξείργαστο, καταφανεῖς οἱ ἀπὸ στολοι πεποίηται πᾶσιν ὡς γεγήρασι τε τῇ τοῦ βασιλέως τιμῇ καὶ κατακόρως ἐναβρύνονται. σώματα γὰρ τῶν ἀποστόλων **20** δρέου τε καὶ Λουκᾶ καὶ Τιμοθέου ἀδηλά τε καὶ ὅλως κρυφαῖα τὰ πρότερα ὄντα τῆνικαδε πᾶσιν ἐνόηλα γέγονεν, οὐκ ἀπαξιούτων, οἶμαι, τὴν βασιλέως πίστιν, ἀλλ' ἐπιχωρούντων αὐτῷ διαρρήδη

18. καταφανεῖς] καταφανές Tolo.

nente, conditum inauguratumque est sanctuarium: sic locum merito appellant, eorum vestigiis interdictum, qui rei divinae non operantur. Hinc inde procurrentia transversi spatii latera, inter se aequalia sunt: spatium vero in directum porrecti pars illa, quae vergit ad occidentem, alteram superat quantum satis est ut figuram crucis efficiat. Quod ad tectum attinet, quidquid imminet sanctuario, a medio Sophiae templo nulla re differt, praeterquam magnitudine, qua illi cedit. Enimvero arcus quatuor, eodem educto modo atque connexos, aedificium supereminet rotundum ac fenestratum: cui imposita testudo sphaerica in aere pendere, nec solida niti videtur fabrica, quamvis firmitatis plurimum habeat. Ac medium quidem tectum ita constructum est: in lateribus autem quatuor, de quibus dixi, culmina sunt, medio illi magnitudinis paria. Hoc unum deest, quod orbiculatae testudini nullae subsunt fenestrae. Perfecto sanctuario, nemini obscurum esse voluerunt apostoli, delectari se et magnopere gloriari cultu ab imperatore sibi exhibitum. Siquidem ignota prius ac penitus abdita, tunc omnibus notuerunt corpora apostolorum Andreae, Lucae atque Timothei, non dedignantium, opinor, Augusti fidem, sed ipsi palam permittentium, ut accederet, inspi-

δρῶντι τε αὐτοὺς καὶ προσιῶντι καὶ ἀπτομένῳ τῆς ἐνθὲνδε ὠφελείας τε καὶ περὶ τὸν βίον ἀσφαλείας ἀπόνασθαι. ἐγνώσθη δὲ ὧδε.

Κωνσταντῖνος μὲν βασιλεὺς τοῦτον δὴ τὸν νεῶν ἕς τε τὴν τιμὴν καὶ τὸ ὄνομα τῶν ἀποστόλων ἔδειματο, τὰς θήκας γενέσθαι 5 αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἕς τὸ ἔπειτα βασιλεύσουσιν ἐνταῦθα τάξας, οὐκ D ἀνδράσι μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναιξίν οὐδέν τι ἤσσον· ὅπερ καὶ διασώζεται ἕς τόνδε τὸν χρόνον· οὗ δὴ καὶ Κωνσταντίνου τοῦ πατρὸς τὸν νεκρὸν ἔθετο. ἀποστόλων δὲ σώματα ἐνταῦθα εἶναι ὡς ἤκιστα ἐπισημήνατο, οὐδέ τις ἐνταῦθα ἐφαίνετο χώρος σώμασιν 10 ἁγίοις ἀνεῖσθαι δοκῶν. ἀλλὰ νῦν Ἰουστινιανοῦ βασιλέως ἀνοικοδομουμένου τὸ ἱερὸν τοῦτο, οἱ λιθουργοὶ τὸ ἔδαφος διώρυσσον ὄλον, τοῦ μὴ τι ἄκοσμον τῆδε λειεῖφθαι· θήκας δὲ ξυλλίας ἐνταῦθά πη ἀπημελημένας τεθέανται τρεῖς, γράμμασιν ἐγκειμένοις σφίσι δηλούσας, ὡς Ἀνδρέου τε καὶ Λουκᾶ καὶ Τιμοθέου τῶν 15 ἀποστόλων σώματα εἶναι· ὅπερ ἀσμενέστατα βασιλεύς τε αὐτὸς καὶ Χριστιανοὶ ξύμπαντες εἶδον, πομπὴν τε αὐτοῖς καὶ πανήγυριν P 15 ἐπιτετετελεκότες, τῇ τε περὶ αὐτοὺς τιμῇ ἔξοσιωσάμενοι τὰ εἰωθότα καὶ περιστελλαντες τὰς θήκας αὐθις τῇ γῆ ἔκρυψαν, οὐκ ἄσημον οὐδὲ ἀγέτονα λιπόντες τὸν χώρον, ἀλλὰ σώμασιν ἀπο- 20 στόλων ἀκειμένον καταστησάμενοι ξὺν εὐσεβείᾳ. εὐδηλον δὲ ὡς V 402 ἀμειβόμενοι, ὅπερ μοι εἴρηται, οἱ ἀπόστολοι οἶδε τὴν ἕς αὐτοὺς βασιλέως τιμὴν πεφήνασι τοῖς ἀνθρώποις ταῦν. βασιλέως γὰρ εὐσεβοῦντος οὐδὲ ἀποφοιτᾶ τῶν ἀνθρωπιῶν τὰ θεῖα πραγμάτων,

19. ἀγέτονα] ἀγνώστα Pm.

ceret, contractaret, et quod inde provenit ad vitam adiumentum praesidium-que caperet. Ita vero detecta sunt.

Constantinus Augustus aedem apostolis hanc posuerat, eorumque gloriae et nomini consecrarat, decreto addito, ut cum sibi tum aliis in imperium successuris, foeminis iuxta ac maribus, ibi sepulcra fierent: quod etiamnum servatur. Illic et Constantini patris cadaver condiderat. Nullam autem notam reliquerat, quae ibi iacere apostolos testaretur; nec locus ullus apertum offerebat conditorii sacrorum corporum. At nunc, cum hoc templum Iustinianus Augustus reficeret, artifices, effosso positas pavimento, ne quid restaret male compositum, ligneos viderunt locales tres, illic habitos derelecti, ac suis significantes inscriptionibus, Andreae, Lucae ac Timothei apostolorum inesa corpora, quae imperator ipse Christianique omnes maxima cum voluptate spectarunt. His pompa ac festi celebritate ornatis, solitisque honoribus rite persolutis, oculos locales humo denuo mandarunt; ac ne locus nota ad memoriam insigni et frequentia careret, apostolorum corporibus illum pie dedicarunt. Nec dubium est, quod dixi, quin hi apostoli, in praemium honoris sibi ab imperatore habiti, se nunc hominibus ex-

ἀλλ' ἐπιμύνησθαι τε καὶ ἐμφιλοχωρεῖν τῇ ἐς τοὺς ἀνθρώπους
B ὁμίλια φιλεῖ.

Τίς δ' ἂν τὸν Ἀκακίου σιωπῆ νεών; ὄνπερ καταπεπονη-
κότα περιελὼν ἐξ αὐτῶν θεμελίων ἀνέστησε, μέγεθος περιβεβλη-
μένον θανμάσιων ἤλικον· ὃς κίοσι μὲν ἐπῆρται πανταχόθι λευ-5
καῖς ὑπεράγειν; λίθῳ δὲ τὰ ἐδάφη παραπλησίῳ ἠμφίσταται, ὡν-
περ ἀστράπτει τοσοῦτον ἢ αἰγλή ὥστε καὶ δόξαν παρέχεσθαι ὅτι
δὴ χίοισιν ὁ νεὸς ἅπας κατάρρητός ἐστι. στοαὶ δὲ αὐτοῦ προβέ-
βληνται δύο, περιστυλος μὲν ἄτερα οὖσα, ἣ δὲ πρὸς ἀγορὰν νε-
C νευκυῖα. μικροῦ μετὰ τὸ μαρτύριον ἐκείνο παρῆλθεν εἰπεῖν, ὃ Πλά-10
τωνι ἀνεῖται ἀγίῳ, ἱεροπρεπὲς τε ὡς ἀληθῶς ὄν καὶ σεμνὸν ἄγαν,
οὐ πολλῶ τῆς ἀγορᾶς ἄποθεν, ἣ βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπώνυ-
μός ἐστιν· ἔτι μέντοι τὸν Μωκίῳ μάρτυρι ἀνεμῆνον ναόν, οὐπερ
τὰ ἱερὰ πάντα μεγέθει ἐλάσσω. πρὸς δὲ καὶ τοῦ Θύρσου μάρ-
τυρος ἕδος καὶ μὴν τὸ Θεοδώρου ἁγίου τέμενος πρὸ τῆς πόλεως 15
κεκμενον ἐν χώρῳ καλουμένῳ Ῥησίῳ, καὶ τό τε Θέκλης μάρτυρος
ἱερὸν, ὃ παρὰ τὸν τῆς πόλεως λιμένα ἐστίν, ὄνπερ ἐπώνυμον Ἰου-
D λιανοῦ συμβαίνει εἶναι, καὶ τὸ Θεοδότης ἁγίας ἐν προαστείῳ κα-
λουμένῳ ἐβδόμῳ. ταῦτα γὰρ ἅπαντα οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ
θεῖου Ἰουστίνου βασιλεύοντος ἐκ θεμελίων ἐδείματο, ἀπαγγέλλε-20
σθαι μὲν οὐ ῥάδια λόγῳ, θανμάζεσθαι δὲ ὄψει κατὰ τὴν ἀξίαν
ἀμήχανα. ἔλκει τὸν λόγον ἐς αὐτὸν ὃ Ἀγαθονίκου τοῦ ἁγίου νεὸς
καὶ βιάζεται οὐδὲ φωνῆν ἔτι ἔχοντα οὐδὲ ὀνόματα ἐφαρμόσαι τοῖς
πράγμασι. διόπερ ἡμῖν μὲν ἄχρι τοῦδε εἰπεῖν ἀποχρήσει· φρά-

16. Ῥησίῳ] Ρισίῳ P. φησίῳ CH.

hibuerint. Nam ubi religiosus est princeps, non refugiant a mortalibus su-
peri: sed cum illis versari gaudent et amica consuetudine congregari.

Quis Acacii templum silentio praetereat? quod ille, cum ruinosum es-
set, disiecit, restituitque a fundamento, mirifice ampliatus. Ipsum ubique
sustinent columnae candoris eximii. Solum simili constratum est marmore:
unde tantus proficiscitur splendor, ut toti templo infusa nix videatur. Prae-
structae sunt porticus duae: quarum altera columnata est, altera ad forum
vergit. Parum abfuit quin Martyrium S. Platoni sacrum praetermitterem,
splendidum sane atque augustum, ac vicinum foro Constantini: templum item
Mocii martyria, omnium maximum: necnon Thyrsi itidem martyris, et quod
ante urbem S. Theodoro in Rhesis positum est: aedemque Theclae marty-
ris ad urbis portum, qui nomen habet a Iuliano: ac templum S. Theodotae
in suburbano, quod Hebdomon sive Septimum vocant. Nam illa omnia prin-
ceps hic noster, quo tempore Iustinus avunculus imperabat, a fundamentis
aedificavit: quae nec facile quis describere, nec pro merito mirari spectator
possit. S. Agathonici templum orationem ad se trahit, mihique nec vocem
nec vocabula habenti rebus apta vim affert. Mentionem eius fecisse conten-
ti, ipsius nitorem et absolutam numeris omnibus magnificentiam aliis enarran-

σαι δὲ αὐτοῦ τό τε κάλλος καὶ τὸ ἐς ἅπαντα μεγαλοπρεπὲς ἑτέροις ἀφιέμεν, οἷς ἂν ὁ λόγος ἀκμάζων τε καὶ οὕτω πεπονηκῶς παντά-
πασιν εἴη.

ε'. Καὶ ἄλλα δὲ τεμένη ἐν τῷ καλουμένῳ Ἀνάπλω καὶ κατὰ P 16
5 τὴν ἀντιπέρας ἥπειρον εὐρῶν οὐ πρόποντά τινι τῶν ἡγίων ἀνεῖσθαι,
ἔτι μέντοι καὶ ἀμφὶ τὸν κόλπον, ὅπερ Κέρας οἱ ἐπιχώριοι Κε-
ροέσση τῇ Βύζαντος μητρὶ τοῦ τῆς πόλεως οἰκιστοῦ ἐπωνύμως
καλοῦσιν, ἐν τοῖς ἅπασιν ἐπιδέδεικται πολυτέλειαν ἐπιτηδείως βα-
σιλεῖ ἔχουσαν, ἥπερ ἐγὼ αὐτίκα δηλώσω, ὑπεῖπὼν πρότερον ὄντινα
10 διακοσμεῖ τρόπον ἢ θάλασσα τὸ Βυζάντιον.

Πρὸς τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονία καὶ ἡ θάλασσα ἐν καλῷ τίθεται
ἀμφ' αὐτὸ μάλιστα ἐγκολπουμένη τε καὶ εἰς πορθμοὺς ξυναγο- B
μένη καὶ χρομένη ἐς πέλαγος μέγα, ταύτῃ τε τὴν πόλιν εὐπρόσω-
πὸν τε διαφερόντως ἐργαζομένη καὶ σκέπας λιμένων ἡσύχιον τοῖς
15 ναυτιλλομένοις παρεχομένην, τὰ τε εἰς τὴν δίαίταν εἴπορον καὶ
τὰ ἐς τὴν χρεῖαν εὐδαίμονα. πελάγη γὰρ δύο ἀμφ' αὐτὴν ὄντα,
ὃ τε δὴ Αἰγαῖος καὶ ὁ Εὐξείνος καλούμενος πόντος, ξυνίασιν ἀλ-
λήλοισ ἐς τὰ πρὸς ἕω τῆς πόλεως, καὶ ξυγκρουόμενα τῇ τοῦ ἡθίου
ἐπιμυξία, ταύτῃ τε τὴν ἥπειρον τῇ ἐσβολῇ βιαζόμενα, καλλωπι-
20 ζουσι κύκλω τὴν πόλιν. πορθμοὶ τοίνυν αὐτὴν περιβάλλουσι τρεῖς,
ἀλλήλοισ μὲν ἀπερηρισμένοι, ἐς κάλλος δὲ αὐτῇ διατεταγμένοι
καὶ χρεῖαν, περιπλεῖσθαι μὲν ἡδιστοὶ ἅπαντες, ἀποσκοπήσασθαι C
δὲ ποθεινοὶ, ἐνορμίσασθαι δὲ λίαν εὐλιμένες. καὶ ὁ μὲν αὐτῶν
μέσος ἐκ πόντου προΐων τοῦ Εὐξείνου εὐθὺ τῆς πόλεως ὡς δια-
25 κοσμήσων αὐτὴν ἔεται, ἐφ' ἑκάτερα δὲ ἄμφω τὰ ἡπίερω διακε- H 9

dam relinquimus, quibus ad dicendum satis vegeta est necdum plane de-
fessa mens.

5. In anaplo et adversa continente, praeterea circa sinum ab indigenis dictum Ceras, de nomine Ceroëssae, matris Byzantiae, qui urbem condidit; cum templa nullo caelitus digna vidisset Iustinianus, in omnibus magnificentiam ostendit vere imperatoriam: quae ego mox declarabo, ubi dixerō, quomodo mare Byzantium decoret.

Augēt Byzantii felicitatem opportunitas maris: quod circum hanc urbem ita se terrae inaniat, in freta cogit, effunditque in vastum pelagus, ut ea re ad aspectum urbs praeclarissima sit, tranquillo portuum praesidio navigantes invitet, annonam accipiat copiosam, et rebus ad vitae usus commodis abundet. Duo namque maria, quibus cingitur, Aegaeum videlicet ac Pontus Euxinus, ad latus urbis orientale coeunt, seque undis promiscuis sic collidunt, ut continentem distrahant sua illa irruptione, et urbem amoenissime circumplectantur. Igitur hanc freta ambiunt tria, inter se coherentia, et cum ad ornatum, tum ad commoditatem disposita. Nullum est quod non suavissime obeatur navi, oculos reficiat, et portum facillimum praebet appellentibus. Ac medium quidem e Ponto Euxino prodians, urbem recta po-

κλήρωται. ὣν δὴ ταῖς ὄχθαις πεπίεσται, ἐπιφρίττων τε καὶ γαυ-
 ρουμένῳ ῥοικῶς, ὅτι δὴ ἐποχούμενος τῇ τε Ἀσίᾳ καὶ τῇ Εὐρώπῃ
 προσβαίνει τῇ πόλει. δόξαις ἂν ποταμὸν τεθεῖσθαι ἐπίπροσθεν
 προσηγεῖ τῷ ῥείθρῳ ἴοντα. ὁ δὲ δὴ αὐτοῦ ἐν ἀριστερᾷ θλίβεται
 μὲν ἐκατέρωθεν ἐπὶ μακροτάταις ταῖς ἀκταῖς, τὰ τε ἄλση καὶ ὅ
 λειμώνων κάλλη καὶ τὰ ἄλλα τῆς ἀντιπέρας ἡπείρου ἐνδεικνύμενος
 V 403 ὑποκείμενα τῇ τῆς πόλεως ὕψει. εὐρύνεται δὲ τὸ ἐντεῦθεν ἕξω-
 D θούμενος αὐτῆς πρὸς ἄνεμον νότον καὶ τῆς Ἀσίας αὐτῆς ὡς προ-
 ρωτάτω ἀποκομίζων. ἀλλὰ καὶ ὡς περιβάλλον διαμένει τὴν πό-
 λιν τὸ ῥόθιον ἄχρι ἐς δούνα που τὸν ἥλιον. ὁ δὲ τρίτος πορθ- 10
 μὸς τοῦ μὲν πρώτου ἐχόμενος ἐπὶ δεξιᾷ, ἐκ δὲ Συκῶν τῶν καλου-
 μένων ἀρχόμενος, ἐπιπλεῖστον διήκει τῆς πόλεως πρὸς βορρῶν ἄνε-
 μον, οὗ δὴ ἐς κόλπον τελευτῶν παύεται. οὕτω μὲν οὖν στεφα-
 νοῖ τὴν πόλιν ἢ θάλασσα, ἐκδέχεται δὲ ἀνὰ τὸ λειπόμενον ἢ γῆ,
 μεταξὺ τοσαύτη οὕσα, ὅσον τὴν ἀπὸ τῆς θαλάττης στεφάνην ἐν- 15
 P 17 ταῦθα ζυγδεῖσθαι. πρᾶννεται δὲ διηγεκῆς ὁ κόλπος οὗτος καὶ
 ἀναθολοῦσθαι οὐδαμῇ πέφυκεν, ὥσπερ ὀριῶν τῷ κλύδωνι κειμέ-
 νων ἐνταῦθα καὶ σάλου τὸ ἐνθένδε παντὸς τῇ τῆς πόλεως εἰργο-
 μένου τιμῇ. χειμῶνος δὲ, ἂν οὕτω τύχη, καὶ ἀνέμων σκληρῶν
 τοῖς τε πελάγεσι καὶ τῷ πορθμῷ ἐπιπεσόντων, ἐπειδὴν ἐς τὴν εἰς- 20
 ὁδον ἵκωνται τοῦ κόλπου αἱ νῆες, ἀκυβέρνητοι τε τὸ λοιπὸν ἴασι
 καὶ ἀπροβουλεύτως ὀρμίζονται. ἐς σταδίου μὲν γὰρ πλεῖον ἢ
 τεσσαράκοντα τὸ περίμετρον τοῦ κόλπου διήκει, λιμὴν δὲ ὅλος
 πανταχῇ ἔστιν· ὥστε ἀμέλει ὀρμιζομένης ἐνταῦθα νηὸς ἢ μὲν πρῶτα
 τῇ θαλάσῃ ἐπῆραι, ἢ δὲ πρῶρα ἐν τῇ γῇ κἀθηται, ὥσπερ ἀλλή- 25

tis, ut decus afferat. Hinc inde geminae appositae sunt continentes, quarum
 littoribus premitur, aquas crispans, ac simile superbienti, quod Asiae Euro-
 paeque innixum ad urbem accedat: fluvium placido labentem agmine videre
 tibi videaris. Quod vere ad laevam est, longissimis littoribus utrinque strin-
 gitur, lucos, pratorum amoenitates, caeterasque oppositae continentis deli-
 cias exhibens, subiectas oculis civitatis. Inde porro evolutam meridiem ver-
 sus, et ab Asia procal recedens, sese explicat: nec tamen vel sic absistit
 urbem alligere ad partem usque occidentalem. Tertium fretum, a dextera
 coniunctum primo, ex regione, quam Syconam vocant, longissime allabitur
 urbis lateri aquilonari, ubi in sinum desinit. Sic mare urbem coronat: reli-
 quam terra excipit, tante interstitio, quantum satis est ut vinculum sit illius
 coronae, quam aequor efficit. Sinus hic semper tranquillus, minime turbari
 solet: quasi terminus tempestatum hic fixus esset, atque inde procellam omnem
 excluderet urbis honor ac reverentia. Si forte venti vehementiores incum-
 bant, ac maria fretumque concitent, simul navigia sinus fauces intrarunt,
 nullo agente pergunt, et quocumque sors tulerit appellantur. Plus x l. sta-
 dia sine sinu ambita colligit, ac totus est ubivis portus. Quapropter appli-

λοις τῶν στοιχείων ἀμιλλωμένων, ὁπότερον ἂν αὐτοῖν δύναιτο μάλ-
λον τὴν ἐς τὴν πόλιν ἐν ἔργῳ λαβεῖν ὑπουργίαν.

ζ'. Τὰ μὲν οὖν τοῦ κόλπου τοῦδε τοιαῦτὰ ἔστι. βασι- B
λεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς κάλλος ἀμφ' αὐτὸν ἐξ οἰκοδομίας πεποιημέ-
5 νος ἐπιφανέστερον ἐξεργάσατο. τὸ τε γὰρ ἐν ἀριστερᾷ τοῦ κόλ-
που Λαυρεντίου ἁγίου μαρτύριον ἀφεγγές τε τὰ πρότερα ὄν καὶ
σκοδτους ἀτεχνῶς ἐμπλεον μεθαρμοσάμενος, ὡς διὰ βραχέων εἰπεῖν,
ἐς τὸν νῦν φαινόμενον ἀνέθηκε τρόπον. καὶ αὐτοῦ ἐπίπροσθεν
τὸν τῆς Θεοτόκου νεῶν ἐν χώρῳ καλουμένῳ Βλαχέρναις τοιοῦτον
10 δεδημιούργηκεν οἷός μοι ἔναγχος δεδιήγηται. ἐπέκεινά τε Πρίσκῳ C
καὶ Νικολάῳ ἁγίοις ἱερὸν ᾠκοδομήσατο, καινουργήσας αὐτὸ, οὗ
δὴ οἱ Βυζάντιοι ἐμφιλοχωροῦντες ἐνδιατρίβουσιν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖ-
στον, πῆ μὲν σέβοντες καὶ τεθηπότες τοὺς ἁγίους ἐνδήμους γινο-
μένους, πῆ δὲ τῆς τοῦ τεμένους ἀπολαύοντες εὐπρεπείας, ἐπεὶ τῆς
15 θαλάσσης τὸ ῥόδιον βιασάμενος βασιλεὺς ὑπερθέν τε τοῦ κλυδω-
πίου ἐπὶ μακρότατον ἐνθήμενος τὰ θεμέλια τὸ ἱερὸν κατεστήσατο.

Κατὰ δὲ τοῦ κόλπου τὰ πέρας ἐν τε τῷ ἀνάντει καὶ ἰσχυρῶς
ῥοθίῳ τέμενος ἐκ παλαιοῦ Κοσμᾶ τε καὶ Λαμιανῶ ἁγίοις ἀνεῖται·
οὗ δὴ αὐτὸν πασε νεροσηκότα πικρότατα καὶ δόκησιν παρεχόμενον D
20 ὅτι δὴ ἀποθάνοι, πρὸς τε τῶν ἰατρῶν ἀπολελειμμένον ἄτε δὴ ἐν
νεκροῖς κείμενον, ἐς ὄψιν ἐλθόντες ἐσώσαντο οἱ ἄγιοι οὗτοι ἐκ τοῦ
παραδόξου καὶ τοῦ παραλόγου καὶ ῥοθὸν ἔσθησαν. οὗς δὴ εὐγνω-
μοσύνη ἀμειβόμενος ὅσα γε τὰ ἀνθρώπεια, ὅλως ἐνυλλάξας τε
καὶ μετασκευασάμενος τὴν προτέραν οἰκοδομίαν ἄκοσμόν τε καὶ

cata huc navi, puppim mare sustentat; prora telluri insidet: perinde quasi
ambo haec elementa inter se certent, utrum civitati melius serviat.

6. Is plane est sinus ille. Justinianus vero Aug. ipsi decus ac splen-
dorem addidit, aedificiis circumstructis. Siquidem ad sinus laevam, S. Lau-
rentii martyrium, caecum antea ac valde tenebriosum, in eam, ut dicam
brevisime, quam hodie cernimus, mutando formam, refecit. Ultra illud, ae-
dem deiparae in Blachernis talem posuit, qualem paulo supra descripsi. Post
SS. Prisco ac Nicolao novum templum aedificavit; quod frequentare gaudent
Byzantii, partim cultu et admiratione Sanctorum praesentium. partim volu-
ptate illecti, quam ex aspectu capiunt concinnitatis templi. Scilicet impera-
tor, illata vi maris fluctibus, in alto procul fundamenta iecit, quibus aedem
impesuit.

Ad extremum sinum, in aedivi arduoque admodum loco, SS. Cosmae et
Damiani templum erat antiquum: ubi illi aliquando tam graviter laboranti,
ut iaceret exanimi similia, et a medicis depositus, pro mortuo haberetur,
conspicui hi caelites inopina ac mirabili plane ope attulerunt salutem, eum-
que relevaverunt. Quibus ille ut se gratum, quoad homini licet, praestaret,
mutata prorsus et in aliam redacta formam structura veteri, utpote incon-
cinnam ac vili, nec talibus tantisque digna caelicolis, templum nitore, magni-
Procopius III.

ἄδοξον οὖσαν οὐδὲ ἀξιώχρεων τηλίκους ἀγίους ἀνεῖσθαι, κάλλει τε
 P 18 καὶ μεγέθει τὸν νεῶν κατελάμπρονε καὶ φωτὸς αἴγλη, ἄλλα τε
 πολλὰ οὐ πρότερον ὄντα ἀνέθηκεν. ἐπειδὴν δὲ τινες ἀρρωστήμα-
 σιν ὀμιλήσαιεν ἰατρῶν κρείττοσιν, οἶδε τὴν ἀνδρωπεῖαν ἀπογόν- 5
 τες ἐπικουρίαν ἐπὶ τὴν μόνην αὐτοῖς ἀπολελειμμένην ἐλπίδα χω-
 ροῦσι, καὶ γενόμενοι ἐν ταῖς βάρεσι πλέουσι διὰ τοῦ κόλπου ἐπὶ
 τοῦτον δὴ τὸν νεῶν. ἀρχόμενοι δὲ τοῦ εἰσπλου εὐθὺς ὀρώσιν
 ὥσπερ ἐν ἀκροπόλει τὸ τέμενος τοῦτο ἀπροσεμννόμενον τε τῇ τοῦ
 βασιλέως ἐγγνωμοσύνη καὶ παρεχόμενον τῆς ἐντεῦθεν ἐλπίδος αὐ- 10
 τοῖς ἀπολαύειν.

Τοῦ δὲ κόλπου ἐπὶ θάτερα μαρτύριον οἰκοδομησάμενος βα-
 σιλεὺς οὐ πρότερον ὄν ἀνέθηκεν Ἀνθίμῳ μάρτυρι παρ' αὐτὴν μά-
 λιστα τὴν τοῦ κόλπου ἡῖονα. καὶ τὰ μὲν κράσπεδα τοῦ ἱεροῦ
 B πραῦνομένη ἐπικλυζόμενα τῇ τῆς θαλάσσης ἐπιρροῇ τὸ εὐχαρι 15
 ἐπιεικῶς ἔχει. οὐ γὰρ ξὺν θορόβῳ τὸ κλυδώνιον ἐπανεστηκὸς εἶτα
 V 404 εἰς τοὺς ἐκείνη λίθους ἀράσσεται, οὐδὲ μεγάλα τὸ κῦμα ἤχησαν,
 οἷά γε τὰ θαλάσσια, καὶ σχιζόμενον ἀποκρίνεται εἰς εἶδος ἀφρώ-
 H 10 δες, ἀλλὰ πρόβεισι μὲν προσηγές, σιωπηλὸν δὲ ὄν ἐπιφανέει τῆς γῆς,
 ἀναστρέφει δὲ μόνον. ἐκδέχεται δὲ τὸ ἐνθένδε ἀπλή ὀμαλή τε 20
 καὶ λίαν ὑπτία, μαρμάρους μὲν πανταχόθεν κεκομψευμένη καὶ κί-
 σιν, ὄψει δὲ ὠραιζομένη τῇ ἐς τὴν θάλασσαν. στοὰ μετὰ ταύ-
 την καὶ ὁ νεὸς ἐντὸς ἐν τετραγώνῳ ἐς ὕψος ἐπῆρται λίθων εὐπρε-
 C πεία καὶ χρυσῷ κατακεχυμένῳ καλλωπιζόμενος. τοσοῦτον δὲ
 προέχει μόνον τοῦ εὐρους τὸ μήκος ἐς ὅσον δὴ χῶρον τὸν ἀβέβη- 25
 λον, ἐν ᾧ τὰ ὄργια τὰ ἄρρητα τελεῖσθαι θέμις, κατὰ τὴν πλε-

1. τηλικούτοις ἀνεῖσθαι ἀγίοις CH.
ibid. ὀμαλή τε] ὀμαλή τις H.

19. μόνον] μένον Tolos.

tudine, luminis copia illustre reddidit, ac multa alia, quibus carebat, beni-
 gnuissime contulit. Qui morbis arte medica valentioribus tenentur impliciti,
 ex humani auxilii desperatione ad spem sibi unam in illis reliquam se conver-
 tunt, et per sinum scaphis ad templum hoc devehunt. Statim ut solvunt,
 ipsum tanquam in arce conspiciunt, grati principis munificentia gloriosum,
 ac spem ipsis bonam ostentans.

Trans sinum, novum imperator martyrium extruxit dicavitque Anthimo
 martyri in ipso sinus littore. Templi crepido, leni plausa maris allapsu, vi-
 sum lucundissime oblectat. Neque enim elata unda positus ibi saxis illiditur,
 nec fluctus, ut in mari fit, gravi cum murmure fracti expumant; sed mo-
 deste accedunt, terramque allambunt taciti, ac placide sese referunt. Deinde
 planissimum patet atrium, marmoribus undique et columnis renidens: ex quo
 pulcher est in mare prospectus. Ultra est porticus: tum se templum attollit,
 intus quadratum, et marmoribus scite compositis auroque illito decorum.
 Longitudo tantum superat latitudinem, quantum in latero orientali porrigitur

ράν, ἢ πρὸς ἀνίσχοντά ἥλιον τέτραπται, διήκειν ξυμβάλει. ταῦτα μὲν οὖν τῆδέ πη ἔχει.

ζ. Ἐπέκεινα δὲ κατ' αὐτὸ μάλιστα τοῦ κόλπου τὸ στόμα D
Εἰρήνης μάρτυρος ναὸς ἴδρυται. ὃς δὴ οὕτως μεγαλοπρεπῶς τῷ
5 βασιλεῖ ὅλος ἐξεργασταὶ ὡς οὐκ ἂν ἔγωγε φράσαι ἰκανῶς ἔχοιμι.
ἀντιφιλοτιμούμενος γὰρ τῇ θαλάσῃ ἀμφὶ τοῦ κόλπου τῇ εὐπρε-
πείᾳ, ὥσπερ ὄρυμν περιφερεῖ ἐγκαλλώπισμα τὰ ἱερά ταῦτα ἐντέθει-
κεν. ἀλλ' ἐπεὶ τούτου δὴ τοῦ τῆς Εἰρήνης νεῶ ἐπεμνήσθην, καὶ
τὸ ἐκείῃ ξυνεκχθέν οὗ μοι ἀπὸ τρόπου τῆδε γεγράφεται. ἐν-
10 ταῦθα ἔκειτο λείψανα ἐκ παλαιοῦ ἀνδρῶν ἀγίων οὐχ ἥσσον ἢ τεσ-
σαράκοντα· οἱ στρατιῶται μὲν Ῥωμαῖοι ἐτύχχανον ὄντες, ἐν λε-
γεῶνι δὲ δυοκαιδεκάτῳ ἐτάττοντο, ἢ ἐν πόλει Μελιτηνῇ τῆς Ἀρ-
μενίας τὸ παλαιὸν ἴδρυτο. ἤνικα τοίνυν οἱ λιθοδόμοι διώρυσσον
οὐπερ ἐπεμνήσθην ἀρτίως, κιβώτιον εὖρον γράμμασι σημαῖνον ὡς P 19
15 λείψανα ἔχοι τούτων δὴ τῶν ἀνδρῶν. ὅπερ ἐξήνεγκε λεληθὸς τέως
ἐξεπίτηδες ὁ θεός, ἅμα μὲν πιστούμενος ἅπαντας ὡς τὰ βασιλείως
ἀσμενέστατα ἐνδέδεκται δῶρα, ἅμα δὲ καὶ τοῦ ἀνδρός τὴν ἀγα-
θοεργασίαν ἀμείψασθαι διατεινόμενος χάριτι μείζονι. ἐτύχχανε
γὰρ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς χαλεπῶς ἄγαν τοῦ σώματος ἔχων, ἐπεὶ
20 ρεύματος δεινὸν τι χρῆμα κατὰ τὸ γόνυ ἐπιπεσὸν συντριβῆ ταῖς
δόναις τὸν ἄνδρα ἐποίησεν· οὐπὲρ οἱ αὐτὸς αἰτιώτατος ἦν. ἐν
γὰρ ταῖς ἡμέραις ἀπάσαις, ἀπερ τὴν Πασχαλίαν ἐορτὴν προτε-
ρεύουσαι νηστεῖαι καλοῦνται, σκληρὰν τινα βιοτήν ἔσχε μὴ ὅτι βα- B
σιλεῖ ἀλλόκοτον οὕσαν, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπῳ ἀμηγέτη τῶν πολιτι-

17. ἀγαθοεργασίαν] ἀγαθοεργίαν H. Conf. p. 45 c. 115d. 22. Πα-
σχαλίαν] πασχάλειον H.

locus religione sanctissimus; ubi sacris licet ineffabilibus operari: sed haec haec tenus.

7. Post ad ipsas sinus fauces situm est Irenes martyris templum, quod totum adeo magnifice imperator extruxit, ut me illi describendo imparem fatear. Is enim ornandi sinus studio ambitiose cum mari certans, tanquam molli rotundo gemmas nitidas, sic ei templa haec addidit. Sed quando huius templi Irenes mentio incidit, rei, quae ibi contigit, non aliena erit narratio. Iacebant illic iam inde olim repositi cineres Sanctorum x l. Hi Romani fuere milites legionis duodecimae, quam quondam stationariam habuit urbs Armeniae Melitane. Ergo artifices, cum in eo, de quo memini proxime, loco foderent, arcam invenerunt, inscriptione significantem, se eorum cineres complecti. Haec prius abditam eo deus consilio protulit in lucem, ut omnibus declararet acceptissima sibi esse Augusti dona, eiusque beneficentiam maiori gratia remuneraretur. Aegrotabat enim Iustinianus Augustus et illapsa in genu magna humoris copia graviter cruciabatur. Quem ille morbum sibi ipse accersiverat; toto eo tempore, quod Paschali festo superius appellatur ieiunium, victam colere solitus asperum, nec solum a principe, sed ab homine

κῶν ἀπτομένῳ. δυοῖν γὰρ ἡμέραιν διεγεγόνει ἐς αἰ ἀπόσιτος ὢν, καὶ ταῦτα μὲν ὄρθρου βαθέος διηγεκὲς ἐκ τῶν στρωμάτων ἔξανιστάμενος καὶ προεγρηγορῶς τῆς πολιτείας, αἰεὶ τε αὐτῆς ἔργῳ καὶ λόγῳ διαχειρίζων τὰ πράγματα, ὄρθριός τε καὶ μεσημβρινός, καὶ οὐδὲν τι ἤσσοον ἐπιτυκτίδιος. πόρρω γὰρ τῶν νυκτῶν ἐς κολίτην ἔλων ἔξανίστατο αὐτίκα δὴ μάλα, ὥσπερ χαλεπῶς τοῖς στρώμασιν ἔχων. καὶ ἤνικα δὲ πῶς τροφήν αἶροίτο, οἴνου μὲν καὶ ἄρτου καὶ τῶν ἄλλων ἐδωδίων ἐκτὸς ἔμενε, βοτάνας δὲ ἤσθιε μόνον, καὶ

C ταύτας ἀγρίας ἐπὶ χρόνου μῆκος τεταριχενμένης ἄλοσι τε καὶ ὄξει, δὲ τε πότος αὐτῷ ὕδωρ ἔγινετο μόνον. οὐ μέντοι οὐδὲ τούτοις κα- 10
 • τακορῆς γέγονε πῶποτε, ἀλλὰ καὶ ἤνικα δαῖτα αἶροίτο, ἀπογευσάμενος τούτων δὴ τῶν αὐτῷ ἐδωδίων, εἶτα μεθίλει, οὐπω ἐδοδοκῶς τὰ αὐτάρκη. ἐντεῦθεν τοίνυν τὸ πάθος ἀκμάσασιν τὴν ἀπὸ τῶν λατρῶν ἐπικουρίαν ἐνεκίχηκε, καὶ χρόνος τῷ βασιλεῖ πολὺς ἐν ταύταις δὴ ταῖς δόξαις ἐτριβή. μεταξὺ δὲ τὰ περὶ τῶν δεδη- 15
 λωμένων λειψάνων ἀκούσας, τῆς ἀνθρωπείας ἀφέμενος τέχνης,

D ἐπὶ ταῦτα τὸ πρᾶγμα ἤγε, τὴν ὑγίαν ἐπισπώμενος τῇ ἐς αὐτὰ πίστει, καὶ δόξης τῆς ἀληθοῦς ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἀπώνατο. οἱ μὲν γὰρ ἱερεῖς τὸν δίσκον ἐπὶ τὸ τοῦ βασιλέως ἐτίθειντο γόνυ, ἀφανίζεται τὸ πάθος εὐθὺς, σώμασι δεδουλωμένοις τῷ θεῷ βιασθέν. 20
 ὅπερ ἀμφίλεκτον ὁ θεὸς οὐ συγχωρῶν εἶναι, σημεῖον τῶν πραττομένων ἐνδείκνυται μέγα. ἔλαιον γὰρ ἔξαπινάως ἐπιρρεῦσαν μὲν ἐκ τούτων δὴ τῶν ἁγίων λειψάνων, ὑπερβλύσαν δὲ τὸ κιβώτιον,

V 405 τῷ τε πόδε καὶ τὴν ἐσθῆτα τοῦ βασιλέως κατέκλυσεν ὄλην ἀλουρ-

1. διεγεγόνει] διαγίγνετο Τοίσα.
 μενος CH.

2. ἔξανιστάμενος] ἐπανιστά-

eſiam rerum civilium utcumque particeps abhorrentem. Biduum enim traducebat impastus, quamvis e lecto pro more suo corpus mollioretur primo diluculo, invigilans Reip. in cuius negotiis et re et voce tractandis nocturnum aequo ut matutinum ac meridiano tempore consueverat. Cum enim multa iam nocte cubitum ivisset, confectum surgebat, quasi strato offenderetur. Ad mensam, vino, pane caeterisque abstinebat edulibus, nec nisi oleribus, iisque agrestibus, sale et aceto diu maceratis vescabatur: eiusdem potus mera aqua. Ac ne his quidem sese unquam explebat: sed cum cibum caperet, sua illa feracula leviter delibata prius remittebat quam necessitati satisfacisset. Crudeſcens hinc morbus opem vicit medicinae, ac diuturnos dolores passus est imperator. Hoc interim spatio sacras reliquias inventas audit: tum arte humana valere iussa, se illis commendavit, sanitatem evocans pia credulitate. Quae vera persuasio ipsi in re maxime necessaria plurimum profuit. Nam simul ac sacerdotes imperatoris genu discum admoverunt, morbus evanuit, corporibus divino obsequio mancipatis coactus cedere. Qua de re nullam ambigendi locum reliquens deus, illustre editi miraculi signum dedit. Repente enim oleum ex sacris reliquiis effusum arculaſque exundans, imperatoris pedes

γὼν οὖσαν. διὸ δὴ ὁ χιτῶν οὕτω καταβεβρεγμένος διασώζεται ἐν τοῖς βασιλείοις, μαρτύριον μὲν τῶν τηνικάδε γεγενημένων, σωτήριον δὲ τοῖς ἐς τὸ ἔπειτα πάθει περιπεσουμένοις τισὶν ἀνηκίστως. ἦ. Οὕτω μὲν οὖν ὑπογράφεται Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τὸ P 20
 5 Κέρας ὁ κόλπος. καὶ πορθμοῖν δὲ τοῖν ἄλλοιιν δυοῖν, ὡπερ ἐπεμνήσθην ἀρτίως, οἰκοδομαῖς τὰς ἡμόνας ἐς μέγα τι κάλλος ἐξεργασται τρῶπῳ τοιῷδε. ἱερὰ δὺο τῷ ἀρχαγγέλῳ Μιχαήλ ἀνε-
 μένα καταντικρὸν ἀλλήλοιν ἐστῶτα τοῦ πορθμοῦ ἐκατέρωθι συνέ-
 βαιεν εἶναι, θάτερον μὲν ἐν χώρῳ καλουμένῳ Ἀνάπλῳ ἐν ἀρι-
 10 στερεῇ εἰσπλέοντι τὸν Εὐξείνιον πόντον, τὸ δὲ δὴ ἕτερον ἐν τῇ ἀντι-
 πέρᾳ ἀκτῇ. Προόχθους μὲν ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ ἄνθρωποι τὴν H 11
 ἀκτὴν, ὅτι δὴ προβέβληται, οἶμαι, κατὰ πολὺ τῆς ταύτης ἡμόνος, τῶν δὲ Βρόχοι ἐπικαλεῖται, διαφθειρούσης τὰ δνόματα τῆς τῶν ἐπιχωρίων ἀγροίας τῷ μήκει τοῦ χρόνου. ταῦτα δὲ τὰ δύο τεμένη B
 15 οἱ μὲν αὐτῶν ἱερᾶς καταφραγμένα ὑπὸ τοῦ χρόνου θιζόμενοι καὶ περιφοβοὶ γεγενημένοι ὡς μὴ αὐτίκα μάλα σφίσιν ἐμπέσοιεν, βα-
 σιλέως ἰδέοντο ἀνοικοδομήσασθαι ἄμφω ἐφ' οὐπερ σχήματος τὸ παλαιὸν ἦν. οὐ γὰρ οὖν τε ἦν ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος ἐκ-
 κλησίαν τιὰ ἧ γίνεσθαι πρῶτον, ἧ καταπεπονηκυῖαν ἐπανορθοῦ-
 20 σθαι, ὅτι μὴ ἐκ χρημάτων βασιλικῶν, οὐκ ἐν Βυζαντίῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ πανταχῶθι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. βασιλεὺς δὲ αὐτίκα τῆς προφάσεως τυχὼν τῆσδε καθεῖλε μὲν ἐκάτερον ἐς τὸ ἔδαφος, ὡς μὴ τι ἀδοῖς τῆς προτέρας ἀκοσμίας ἀπολειφθῆναι. ἀπνοδο-
 μήματο δὲ τὸν μὲν ἐπὶ τοῦ Ἀνάπλου τρῶπῳ τοιῷδε. πετρῶν ἐμ- C

15. καταφραγμένα] καταρρακωμένα H. καταρρακωμένα C.

ac vestem purpuream benignissime rigavit. Quare vestis sic delibuta asservatur in regia, testimonio rei tunc gestae, et salutis futurae posteris, qui in morbos insanabiles delabentur.

8. Ita Iustinianus Augustus sinum Ceras ornavit: quod ad freta attinet alia duo, quae paulo supra memoravi, eorum quoque littora in hunc modum distinxit praeclarissimis aedificiis. Tempa duo Michaeli archangelo sacra, sibi que adversa, hinc inde freto imminabant: quorum alterum erat in Anaplo, ad laevam navigantium in Pontum Euxinum; alterum in opposito littore, quod, meo quidem iudicio, Proochthos ideo dixere veteres, quia longe ultra reliquam oram prominet: nunc Brochos appellant, vocabula per temporis longinquitatem corrumpente indigenarum inscitia. Cum templa illa aevo dirupta cernerent utriusque sacerdotes, ac ne ruina propediem opprimerentur vehementer timerent, imperatori supplicarunt ut ambo in formam pristinam restitueret. Neque enim illius principatu, vel nova condi, vel ruinosae ecclesiae reparari ulla poterat, nisi Caesareis sumptibus; non modo Byzantii, sed in universo etiam orbe Romano. Eam nactus occasionem imperator, statim utramque aedem aequavit solo, ne quid vitii pristini superesset: et eam quidem, quae est in Anaplo, sic reaedificavit. Interiorum littoris illius partem

βολῆ τὴν ἐκεῖνη ἀκτὴν εἶσω περιελλξας ἐς σκέπυς λιμένος, τὴν τῆς θαλάσσης ἡύνα ἐς μεταμόρφωσιν ἀγορῶς ἤνεγκεν. ἡσύχιος γὰρ ὑπεράγαγ' ἐνταῦθα ἡ θαλάσσα οὕσα τῇ γῆ ἐπικοινωνοῦται συναλ-
 'λαγᾶς. ταῖς τε ἀκάτοις οἱ τῶν ἐμπόρων θαλάττιοι παρὰ τὴν ἐμ-
 βολὴν τῶν πετρῶν ὀρμισάμενοι συμβάλλονται τοῖς ἐγγείοις ἀπὸ 5
 τῶν καταστρωμάτων τὰ ἐμπολήματα. ἀθλῆ. μετὰ τὴν παραλλαν
 ἀγορὰν τοῦ νεῶ πρόκειται. καὶ μαρμάρους μὲν ὠραίοις τε καὶ
 χιόσιν ἡ ἀλλῆ τὸ χροῶμα ὁμοιοῖ. οἱ δὲ τοὺς περιπάτους τῆδε ποι-
 D οῦμενοι εὐπρεπεῖα μὲν ἤδονται λίθων, γεγήθασι δὲ τῆς θαλάσσης
 ὄψει, ἐναβρύνονται δὲ κοιναῖς ταῖς αὔραις ἐκ τε τοῦ ῥοθίου ἐπε- 10
 γειρομέναις καὶ λόφων ἐπανεστηκότων τῇ γῆ. στοὰ τὸν νεῶν
 περιβάλλει ἑγκύκλιος εἰς τὰ πρὸς ἔω διαλαποῦσα μόκον. ἐπὶ μέ-
 σης τὸ ἱερὸν χροῶμισι μυρλοῖς πεποικιλται λίθων. ὄροφος ἐν
 θόλω ὑπερηώρηται μετάρσιος. τί ἂν τις διαριθμησάμενος ἐπα-
 ξίως τοῦ ἔργου φράσοι τὰς ἠωρημένους στοὰς, τὰς ὑπισταλμένας 15
 P 21 οἰκοδομίας, τὸ τῶν μαρμάρων ἐπίχαρι, οἷς δὴ οἱ τε τοῖχοι καὶ τὰ
 ἐδάφη παντάπασι περιβέβληνται; πρὸς ἐπὶ τοῦτοις δὲ καὶ χρυσοῦ
 πλήθος ἐξάλσιον πανταχόσε τοῦ ἱεροῦ καθάπερ αὐτῶ πεφυκὸς πε-
 ρικέχεται. τούσαῦτα εἰπόντι καὶ τὸ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ τέ-
 μινός μοι δεδήλωται, ὅπερ αὐτῶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐναγχοῦ 20
 ἐν τῷ Ἐβδόμῳ καλουμένῳ ἀνέθικεν. ἐμπερεστώτα γὰρ ἀλλήλοισιν
 ἄμφω τὰ τεμένη τυγχάνει ὄντα, πλὴν γε δὴ ὅτι οὐκ ἐπιθαλάσσιον
 τὸ τοῦ βαπτιστοῦ ξυμβαίνει εἶναι.

Ὁ μὲν οὖν ἐν τῷ Ἀνάπλω καλουμένῳ τοῦ ἀρχαγγέλου ναὸς
 B τῆδε πεπόνηται. κατὰ δὲ τὴν ἀντιπέρας ἀκτὴν ὀλίγω τῆς θα- 25

8. χιόσω hic legendum censeo, non κίσιον, ut habent H et Tolos.
 MALT.

lapidea complexus crepidine, qua portus muniretur, forum fecit ex ora maris; quod hic placidissimum commercia cum terra miscet: ita ut institores maritimi, appulsis ad crepidinem navibus onerariis, cum iis, qui in terra sunt, merces e foris commutent. Post forum illud littoream, templo obiacet atrium: cuius marmora hic fructus varios, illic nives colore referunt. Qui ibi inambulans, hinc eorum nitore, inde maris aspectu mirifice hilarantur: simul etiam recreantur auris, quae ex mari praeterlabente collibusque communiter spirant. Aedem ambit porticus in orbem ducta, desineasque ad eius latus orientale. Est in medio templum, mille coloribus marmorum varium ac tholo sublimi tectum. Quis pro operis dignitate recenseat porticus pensiles, interiores recessus, gratissimum nitorem marmorum, quae et parietes et solam omnino vestiunt? Adde immensam auri vim ubivis alliti, ita ut congenitum videatur. Haec enarrans, eadem opera templum descripsi, quod nuper Ioanni Baptistae Iustinianus Aug. in Hebdomo posuit. Nam aedes ambae, caetera inter se simillimae, hoc uno differunt, quod sacra Ioanni Baptistae non est maritima. Sic in Anaplo templum archangelii constructum est: in adverso autem

λάσσης δέχει τις χώρος, ὁμαλὸς μὲν φύσει, συνθέσει δὲ λίθων ἕνους ἀνέχων. ἐνταῦθα τὸ τοῦ ἀρχαγγέλου δεδημιούργηται τέμενος, εὐπρεπεία μὲν ἑξαισιον, μεγέθει δὲ πρῶτον, πολυτελεία δὲ ἀνακείσθαι μὲν τῷ Μιχαὴλ πρέπον, ἀναθεῖναι δὲ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ. τούτου δὲ δὴ οὐ πολλῷ ἄποθεν τοῦ νεῷ τέμενος ἄγιον τῇ Θεοτόκῳ ἀνεγνώσαστο τρόπῳ τῷ αὐτῷ καταπεποιηκὸς πολλῷ πρότερον, οὗ δὴ τὸ σεμνὸν μακρὸν ἂν εἴη καὶ διερευνησάσθαι καὶ ὅτι λόγῳ σημῆναι· ἐκδέχεται δὲ ἡ πάλαι τῆς ἱστορίας προσδοκωμένη μοῖρα.

10 9'. Ἐπὶ ταύτης δὴ τῆς ἀκτῆς ἀξιοθέατα ἐκ παλαιοῦ βασι-
 λεια ἐτόγγανεν ὄντα. ταῦτα βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀνατέθεικε
 τῷ Θεῷ ἅπαντα, τὸν ἐνθένδε τῆς εὐσεβείας καρπὸν τῆς παραντίκα
 παραψυχῆς ἀλλαξάμενος τρόπῳ τοιῷδε. ὁμιλος ἦν ἐπὶ Βυζαντίου
 γυναικῶν ἐν μαστροπειῷ λελαγνευμένων οὐχ ἐκούσιον, ἀλλὰ βίαιαν
 15 τὰ μισητίαν. τῆς γὰρ πενίας τῷ ὑπερβάλλοντι ὑπὸ πορνοβοσκῷ
 τρεφομέναις ἀεὶ καὶ καθ' ἐκάστην ἀκολασταίνειν ἐπάναγκες ἦν,
 ἀνδράσι τε ἀγνώσι καὶ παραπεπτωκόσιν ἑξαπινάλως ἐσποδοῦντο
 συνδυσάζομεναι. πορνοβοσκῶν γὰρ ἐνταῦθα ἦν ἐκ παλαιοῦ ἔται-
 20 ρία πολλή, ἐπ' ἐργαστηρίου τὸ τῆς ἀκολασίας διαχειριζόντων ἐμ-
 πόλημα, ἐν τε τῷ δημοσίῳ τῆς ἀγορᾶς ὦραν ἀποδοιδομένων τὴν
 ἄλλοτριαν καὶ δουλαγωγούντων τὸ σῶφρον. βασιλεὺς δὲ Ἰου-
 στινιανὸς καὶ βασιλὶς Θεοδώρα (τὴν γὰρ εὐσέβειαν ἀλλήλοισ ἐπι-
 κοινούμενοι ἅπαντα ἔπρασσον) ἐπενθον τάδε. τὴν μὲν πολιτείαν
 τοῦ τῶν μαστροπειῶν ἄγους ἐκάθησαν, ἑξελάσαντες τὸ τῶν πορ-

19. ἐμπόλημα] Vulgo ἐμπόλημα. ἐμπολημάτων infra p. 58 d. 95 d.
 Hoc vocabulo utitur Sophocles Trachin. v. 538.

littore, parum distat a mari locus situ planus, lapideoque aggere editus. Ibi condita est archangelii aedes altera, decore summo, praecipua magnitudine, eaque magnificentia, ut digna sit, quae et Michaeli sacra et a Iustiniano Aug. posita dicatur. Non procul hinc deiparae templum, iamdiu caducum, similiter instauravit: cuius excellentiam si dispicerem verbis quae exponerem, longius abiret oratio. Iam vero expectata pridem pars historiae sequitur.

9. Erat in eo littore vetus regia, spectatu digna. Hanc totam Iustinianus Aug. deo consecravit, praesenti oblectamento praefereus pietatis fructum, qui sic inde est consecutus. Byzantii grex erat muliercularum, quae in lupanari servire Veneri adigebantur. Cum enim leno tam arcto eas aleret, ut extrema penuria nunquam exirent; necesse habebant quotidianae libidini se permittere. Corpus subitario coitu cum ignotis obvisaque miscabant. In urbe enim numero abundabat conflata quondam sodalitas lenonum, qui non solum in fomicis quaestus venereos tractabant, sed in foro etiam publico alienam formam nundinabantur, ac pudicitiam turpi obsequio constringebant. Verum Iustinianus imperator ac Theodora Aug. cum ex communi inter se studio pietatis omnia facerent, rationem hanc inierunt. Pulsis lenonibus,

Ρ 22 νοβοσκῶν ὄνομα, τῶν δὲ γυναικῶν τὰς πενία ταλαιπωρουμένας
 Η 12 πολλῇ ἀκολασίας τῆς δουλοπρεποῦς ἤλευθέρωσαν, βλατον μὲν σφι-
 σιν αὐτόνομον, ἐπ' ἔλευθερίαν δὲ τὴν σωφροσύνην πεπορισμένοι.
 ταῦτα μὲν οὖν διωκῆσαντο τῆδε. παρὰ ταύτην δὲ τοῦ πορθμοῦ
 τὴν ἀκτὴν, ἣ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τὸν Εὐξείνον καλούμενον 5
 πόντον, βασιλεια πρότερον ὄντα μοναστήριον μεγαλοπρεπὲς κα-
 τεστήσαντο καταγώγιον ταῖς μεταμελουμέναις γυναιξίν ἐπὶ τῷ προ-
 τέρω βίῳ ἐσόμενον· ἐφ' ᾧ δὴ ἐνταῦθα περὶ τε τὸν θεὸν καὶ τὴν
 εὐσέβειαν ἀσχολία γενησομένη περικαθῆραι τὰς ἁμαρτίας δύνα-
 ται εἶεν τῆς ἐν μαστροπέῳ διαίτης. διὸ καὶ Μετάνοιαν τοῦτο 10
 Β δὴ τῶν γυναικῶν τὸ διαιτητήριον ἁμυνόμεως τῷ ἔργῳ ἐπονομά-
 ζουσι. καὶ πολλαῖς μὲν χρήμάτων προσόδοις οἱ βασιλεῖς οὗτοι
 τοῦτο τὸ μοναστήριον δειδώρηται, πολλὰ δὲ οἰκία κάλλιε τε καὶ
 πολυτελεῖα διαφερόντως ἕξασια, ταῖς γυναιξὶ παραψυχὴν ἐσομέ-
 νην, ᾧκοδομήσαντο, ὡς μηδενὶ ἀναγκασθεῖσαι πρὸς τὰ τῆς σω- 15
 φροσύνης ἐπιτηδεύματα τρόπῳ ὀτινοῦν ἀποκνήσουσι. ταῦτα μὲν
 οὖν τῆδὲ πη ἔχει.

Ἐς δὲ τὸν Εὐξείνον πόντον ἐνθὲνδε ἴοντι ἄκρα τις ἀπόρρωξ
 παρὰ τὴν τοῦ πορθμοῦ προβέβληται ἡύνα, ἐφ' ἧς μαρτύριον Παν-
 τελεήμονος εἰστήκει ἁγίου, ἀρχὴν τε ἀπημελημένως πεποιημένον 20
 καὶ χρόνῳ μακρῷ πεπονηκὸς ἄγαν ἔπερ ἐνθὲνδε περιελὼν Ἰουστι-
 μιανὸς βασιλεὺς, τοῦτόν τε μεγαλοπρεπῶς τὰ μάλιστα οἰκοδομη-
 σάμενος τὸν ἐκείνη τανῦν ὄντα νεῶν, τῷ τε μάρτυρι διεσώσατο.
 C τὴν τιμὴν καὶ τῷ πορθμῷ κάλλος ἐντέθεικεν, ἐκατέρωθεν τὰ ἱερὰ
 ταῦτα πηξάμενος. τούτου δὲ τοῦ τεμένους ἐπίπροσθεν ἐν χώρῳ 25
 τῷ καλουμένῳ Ἀργυρωνίῳ πτωχῶν ἦν ἐκ παλαιοῦ καταγώγιον, οἷσ-

abominandas lustrorum sordes elecerunt Rep. foeminasque egentiores servilli
 luxuria liberarunt, efficientes ut vitam nemini mancipatam, et iunctam cum
 libertate continentiam colerent. His ita constitutis, in eo freti littore, quod
 in Pontum Euxinum navigantibus dextrum est, veterem regiam in monaste-
 rium splendidum mutarunt: ut eo receptae foeminae, quas antea vitae
 poeniteret, intentis animis divino cultui, contractas meretricio instituto noxas
 piarent. Cui rei consentaneo nomine, Poenitentia dicitur hoc mulierum do-
 micilium. Eidem monasterio amplos reditus uterque attribuit, multaue cu-
 bicula aedificavit, decore ac splendore maximo solatium allatura foeminis: ne
 qua necessitas studium continentiae quomocumque infringat. Haec ibi se
 ita habent.

Inde Pontum Euxinum petenti occurrit abruptum quoddam ac præcur-
 rens e freti littore promontorium, in quo S. Pantaleomonis martyrion situm
 erat, ac negligenter olim aedificatum vetustati iam succumbebat. Eo diruto,
 atque aede, quae ibi hodie visitur, magnificentissimae extracta, honorem Iu-
 stinianus Aug. asseruit martyri, et freti decus addidit, utrinque sacra, quae
 dixi, aedifica apponendo. Ultra hoc templum, in loco, quem Argyronium

περ ἢ νόσος τὰ ἀνήκεστα ἐλωβήσατο. ὅπερ τῷ χρόνῳ κατερρω-
 γός ἦδη τὰ ἔσχατα προθυμία τῇ πάσῃ ἀνενώσατο, γενησόμενον
 τοῖς οὕτω τάλαιπωρομένοις ἀνάπαυλαν. ἀκτὴ δέ τις ἐστὶ Μω-
 κάδιον ὄνομα τοῦ χώρου ἐγγός, ὃ καὶ νῦν Ἱερὸν ὀνομάζεται. ἐν-
 5 ταῦθα ναὸν τῷ ἀρχαγγέλῳ ἐδείματο ἱεροπρεπῆ τε διαφερόντως,
 καὶ τῶν τοῦ ἀρχαγγέλου ἱερῶν, ὡς περ ἐπεμνήσθη ἀριτίως, οὐδε-
 νός ἀξιώματι ἀποδέοντα. καὶ Τρύφωνι δὲ ἀνέθηκεν ἱερὸν μάρ-
 τυρι πόνῳ τε καὶ χρόνῳ πολλῷ ἐς κάλλος ἀποτετορνευμένον ἀμύ-
 10 θητον ὄλως ἐν τῇ τῆς πόλεως ἀγυῖᾳ, ἣ τοῦ πελάργου ἐπώνυμός
 ἐστίν. ἔτι δὲ Μηναῖ καὶ Μηναίῳ μάρτυσιν ἕδος ἐν τῷ Ἑβδόμῳ
 ἀνέθηκεν. ἐν ἀριστερᾷ δὲ εἰσὶντι ἐς τὰς χρυσᾶς καλουμένας πύ-
 λας τῆς ἁγίας Ἰας μαρτύριον εὐρῶν καταπεπτωκός, πολυτελεῖα τῇ
 πάσῃ ἀνενώσατο. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τοῖς ἐν Βυζαντίῳ ἱεροῖς ἐρ-
 15 γασμένα Ἰουστινιανῷ βουσιλεῖ τοιαῦτά ἐστι. τὰ δὲ ἀπὸ πῦσαν
 διαπεπονημένα τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἕκαστα διαριθμεῖσθαι χαλεπὸν
 τέ ἐστι καὶ λόγῳ παντελῶς ἄπορον. ἀλλ' ἤνικα ἡμῖν δεήσει πό-
 λεως ἢ χωρίου τυ πρὸς ὄνομα ἐπιμνησθῆναι, καὶ τὰ ἐνταῦθα ἱερὰ
 ἐν ἐπιτηδείῳ γεγράφεται.

ί. Τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τοῖς ἱεροῖς ἐν τε Κωνσταντινουπόλει P 23
 20 καὶ τοῖς τῆδε προαστείοις οὕτως Ἰουστινιανῷ δεδημιούργηται βα-
 σιλεῖ. τῶν δὲ ἄλλων αὐτῷ οἰκοδομημάτων πεπονημένων ἕκαστον
 μὲν ἐπελθεῖν οὐ ῥᾶδιον λόγῳ, ὡς ἐν κεφαλαίῳ δὲ φράσαι, τὰ τε
 πλεῖστα καὶ ἀξιολογώτατα τῆς τε ἄλλης πόλεως καὶ τῶν βασιλείων
 καταφλεχθέντα τε καὶ καθρημένα ἐπ' ἕδαφος ἀνοικοδομησάμενος
 25 ἅπαντα ἐπὶ τὸ εὐπρεπέστερον μετεστήσατο· ἄπερ μοι ἐν τῷ πα-

12. καταπεπτωκός] καταπεπονηκός CH.

vocant, vetusta domus erat pauperum, qui morbis tenentur insanabilibus. Hanc funditus iam aevo corruptam omni studio refecit, futuram sedem sic laborantium. Látus est (Mochadium appellant) vicinum loco, qui Hieri nomen etiamnum retinet. Hic templum archangelo condidit augustissimum, neque ullo eorum, quae eidem dicata paulo ante commemoravi, dignitate inferius. Aedem, multo et labore et tempore omnino supra quam dici potest ornatum Tryphoni martyri posuit in urbis compito a Ciconia nomen sortito: itemque alteram in Hebdomo Menae et Menaeo martyribus. Ad laevam introitus portae aureae, cum martyrium sanctae Iae collapsum vidisset, illi reparando omnem adhibuit munificentiam. Hactenus de sacris Byzantii aedificiis, in quibus Iustinianus Aug. elaboravit. Quae vero idem in universo Rom. imperio construxit, sigillatim enumerare grave est, nec par his oratio soppetit. Sed cum urbis cuiuspiam aut provinciae nominatim erit facienda mentio, de illius templis opportune scribemus.

10. Ita quidem Iustinianus Aug. Constantinopolim eiusque suburbia templis ornavit. Alia vero ipsius aedificia singulatim recensere haud promptum est. Ut autem summatim dicam, magnam ac praecipuam urbis et pa-

ρόντι λεπτολογεῖσθαι οὐτι ἐναγκυῖον ἔδοξεν εἶναι. ἅπαντα γάρ μοι ἐς τὸ ἀκριβές ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδήλωται λόγοις. τοσοῦτον δὲ μόνον ἐν γε τῷ παρόντι γεγράφεται, ὡς τῶν βασι-
B λείων τὰ τε προπύλαια καὶ ἡ καλουμένη Χαλκῆ μέχρι ἐς τὸν Ἄρεος καλούμενον οἶκον, ἐκ τε τῶν βασιλείων τὸ τε βαλανεῖον ὃ Ζεύξιππος αἶ τε μεγάλαι στοαὶ καὶ τὰ ἐκατέρωθεν ἐξῆς ἅπαντα μέχρι ἐς τὴν ἀγορὰν, ἡ Κωνσταντίνου ἐπώνυμός ἐστε, τούτου δὲ ἔργα τοῦ βασιλέως τυγχάνει ὄντα. πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ τὴν Ὁρμισδα⁵ ἐπώνυμον οἰκίαν, ἄγχιστα οὖσαν τῶν βασιλείων, παραλλάξας τε καὶ ὅλως ἐς τὸ ἐπιφανέστερον μεταρροσάμενος, ὡς τοῖς βασιλείοις ἐπιεικῶς πρέπει, τῷ παλατίῳ ἐντέθεικεν, εὐρύτερόν τε ἀπὸ καὶ πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἀξιώτερον ταύτῃ ἐξείργασται. ●

Ἔστι δὲ τις ἀγορὰ πρὸ τῶν βασιλείων περιστύλος. **A**ύγου-10
C σταῖον καλοῦσι τὴν ἀγορὰν οἱ Βυζάντιοι. ταύτης ἐν λόγοις ἐπι-
 μνήσθην τοῖς ἔμπροσθεν, ἥλικα τῆς Σοφίας περιηγησάμενος τὸν νεῶν τὴν ἐπὶ τῷ ἔργῳ χαλκῆν εἰκόνα τῷ βασιλεῖ ἐπὶ κλονος ὑψη-
 λοτάτου καὶ λίθοις συνθέντου ἀνατεθείσαν δεδήλωκα. ταύτῃ ἐς τὰ πρὸς ἕω τῆς ἀγορῆς τὸ βουλευτήριον ἴδρυται, λόγου μὲν τῆι τε ¹⁵
 πολυτελείᾳ καὶ τῆ κατασκευῇ τῆ πάσῃ κρείττον, Ἰουστινιανοῦ δὲ βασιλέως ἔργον. ἔνθα δὲ ξυνοῦσα ἔτους ἀρχομένου ἡ Ῥωμαίων βουλὴ σύγκλητος ἐνιαύσιον ἑορτὴν ἄγει, τὰ τῆς πολιτείας ὀργιά-
 ζουσα ἐς αἰὲ νόμιμα. ἔξ δὲ αὐτοῦ κλονες ἐπίπροσθεν ἐστάσιν, οἱ μὲν δύο τὸν τοῦ βουλευτηρίου τοῖχον ἐν μέσῳ ἔχοντες, ὃς πρὸς ²⁰
D δύοντα ἥλιον τέτραπται, οἱ δὲ τέσσαρες ὀλίγῳ ἐκτὸς, τὸ μὲν εἰ-

15. [ἐμπροσθεν] P. 9 d.

lati partem, quae incendio deleta et solo aequata fuerat, restituit elegantius. Supervacaneum duco ea iam particulatim referre, postquam omnia accurate sum persecutus in bellorum historia. In praesenti id solum scribam; vestibulum regiae, et quam appellant Chalcan ad oecum usque Martis, atque ex palatio thermas Zeuxippi, magnasque porticus, et quae hinc inde continenter ad forum Constantini pertinent, imperatoris huius opera esse. Praeterea Hormisdæ domum, palatio proximam, mutavit penitus, ac splendore auctam dignissimo regia, adiunxit palatio: quae accessio multo id laxius praestantiusque effecit.

Pro palatio forum est columnatum dictumque Byzantiis Augustaeum: de quo supra mentionem feci, cum, post templi Sophiae descriptionem de aenea egi status, imperatori supra lapideam columnam altissimam posita in monumentum illius operis. Ad fori latus orientale est curia, opus Iustiniani Aug. adeo splendidum, itaque rebus omnibus apparatus, ut facultatem dicendi superet. Eo senatus Romanus ineunte anno conveniens, festum solenne celebrat more institutoque reip. Stant pro curia columnae sex: quarum duae parietem eius, soli occidenti obversum in medio habent: quatuor aliquantulum ab eo distant, candidae omnes, et columnarum, quas habet uni-

δος λευκοὶ ἅπαντες, μέγεθος δὲ πρῶτοι τῶν ἐν γῆ κίονων, οἶμαι, τῇ πάσῃ. στοᾶν δὲ ποιοῦσιν οἱ κίονες ὄροφον ἐν θόλῳ ἐλίττουσαν, τὰ δὲ ἄνω τῆς στοᾶς ἅπαντα μαρμάρων μὲν κάλλει διακεκοσμηται τοῖς κίοσι τὸ εἶδος ἴσων, ἀγαλμάτων δὲ πλήθει ὑπεράνω 5 ἐστῶτων θανμασίως ὡς ὑπογέγραπται.

Ταύτης δὲ τῆς ἀγορᾶς οὐ πολλῶ ἀποθεν τὰ βασιλέως οἰκία ἐστὶ, καὶ νέα μὲν τὰ βασιλεια σχεδόν τι πάντα, Ἰουστινιανῶ δὲ, ἥπερ μοι εἴρηται, δεδημιούργηται βασιλεῖ, φράσαι δὲ αὐτὰ λόγῳ ἀμήχανά ἐστιν, ἀλλ' ἀποχρήσει μὲν τοὺς γενησομέ- 10 νους εἰδέναι ὅτι δὴ ἅπαντα τούτου δὴ ἔργον τοῦ βασιλέως τυχ- P 24 χάνει ὄντα. ὥσπερ δὲ φασὶ, τὸν λέοντα ἐξ ὄνυχος ἴσμεν, καὶ τούτων δὴ οὕτω τῶν βασιλείων δύναμιν ἐκ τοῦ προτεμενίσματος οἱ τάδε ἀναλεγόμενοι εἰσονται. τοιοῦτον δὲ τὸ προτεμενισμά ἐστιν ὃ καλοῦσι Χαλκῆν. ὄρθιοι οἱ τοῖχοι οὐρανομή- 15 κεις ἐν τετραγῶνῳ ἐστῶσι τέσσαρες, τὰ μὲν ἄλλα ἰσοστάσιοι ἀλλήλοις ὄντες, μήκει δὲ ἄμφω, ὃ τε πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένος καὶ βορρᾶν ἄνεμον, τῶν ἐτέρων οὐ παραπολὸν ἀποδόντες. προβέβληται δὲ τις ἀμφὶ τὴν γωνίαν αὐτῶν ἐκάστου λίθων εὖ μάλα εἰργασμένων ἀνάστασις, τῷ τοίχῳ μέχρι ἐς τὴν ὑπερβολὴν 20 ἔξ ἐδάφους συναναβαίνουσα, τετράπλευρος μὲν, ἐνημμένη δὲ κατὰ V 408 τὴν μίαν τῷ τοίχῳ πλευρᾶν, οὐ διακόπτουσα τοῦ χωρίου τὸ κάλ- B λος, ἀλλὰ τι καὶ κόσμου αὐτῷ ἐντιθεῖσα τῇ τοῦ ἰμπεροῦς ἁρμο- νία. ὑπερῴωρηται δὲ αὐτῶν ἀψίδες ὀκτώ, τέσσαρες μὲν ἀνέχου- σαι τὸν ἐν μέσῳ τοῦ παντὸς ὄροφον ἐν σφαιροειδεῖ μεταρσίῳ ἐπι- 25 κυρτούμενον, αἱ δὲ δὴ ἄλλαι δύο μὲν πρὸς νότον, δύο δὲ πρὸς βορρᾶν ἄνεμον τῷ γειτνιῶντι ἐναπερειδόμεναι τοίχῳ, τὸ μεταξύ

versus terrarum orbis, meo quidem iudicio maximae. Testudineatam efficiunt porticum: cuius pars superior marmore columnis concolori tota nitet, ac magne superstantium statuarum numero mirum in modum distincta est.

Non procul ab eo foro est regia, quam Iustinianus Aug. de nova, ut dixi, fere totam extruxit. Cum autem nulla describi queat oratione, satis erit scire posteros illam, quantacunque est, opus esse principis nostri. Ac sicut, quod trito fertur adagio, ex ungue leonem novimus, ita quae sit huius palatii excellentia lectores mei coniciant ex vestibulo, cui nomen Chalca. Stant ad perpendicularum praecalti parietes quatuor, forma quadrangulari: caetera inter se aequales, longitudine solum inferiores paulo sunt reliquis duo illi, qui ad meridiem et boream spectant. Unumquemque angulum protegit pila ex lapidibus assidue elaboratis, a solo ad culmen usque pariter cum pariete surgens. Quadrata est, unoque latere ita cohaeret parieti, ut non tol- lat concinnitatem, sed potius augeat aptissima parilitate. Arcus octo super- eminent: quatuor fastigium sustinent, sublimi rotunditate curvatum in medio totius operis: quod ad caeteros attinet, duo a parte austri, totidem a septen-

τέγος ἐν θόλῳ ἠωρημένον ἐξαιρουσιν. ἐναβρύνεται δὲ ταῖς γραφαῖς ἢ ὄροφῇ πᾶσα, οὐ τῷ κρηῶ ἐντακέντι τε καὶ διαχυθέντι ἐνταῦθα παγεῖσα, ἀλλ' ἐναρμοσθεῖσα ψηφίσι λεπταῖς τε καὶ χρώμασιν ὠραῖσμέναις παντοδαπαῖς· ἀ' δὴ τὰ τε ἄλλα ἅπαντα καὶ ἀνθρώπους ἀπομιμοῦνται. ὁποῖα δὲ αὐτῶν τὰ γράμματα ἕσταν 5

C ἐγὼ δηλώσω. ἐφ' ἐκάτερα μὲν πόλεμός τε ἔστι καὶ μάχη, καὶ ἄλλσκοῦνται πόλεις παμπληθεῖς πῆ μὲν Ἰταλίας, πῆ δὲ Λιβύης, καὶ νικᾷ μὲν βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ὑπὸ στρατηγοῦντι Βελισαρίῳ, ἐπάνεισι δὲ παρὰ τὸν βασιλέα, τὸ στράτευμα ἔχων ἀκραιφνὲς ὄλον ὁ στρατηγός, καὶ δίδωσιν αὐτῷ λάφυρα βασιλεῖς τε καὶ βασιλείας, 10 καὶ πάντα τὰ ἐν ἀνθρώποις ἐξέλαια. κατὰ δὲ τὸ μέσον ἐστῆσιν ὁ τε βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλις Θεοδώρα, λουκότες ἄμφω γεγηθόσι τε καὶ νικητήρια ἑορτάζουσιν ἐπὶ τε τῷ Βανθίλων καὶ Γότθων βασιλεῦσι, δορυλαῳτοῖς τε καὶ ἀγωγίμοις παρ' αὐτοὺς ἤκουσι. περιέστηκε δὲ αὐτοὺς ἡ Ῥωμαίων βουλή σύγκλητος, ἑορτασταὶ 15 πάντες. τοῦτο γὰρ αἱ ψηφίδες δηλοῦσιν ἐπὶ τοῖς προσώποις ἰλα-

D ρὸν αὐτοῖς ἐπανθοῦσαι. γανροῦνται οὖν καὶ μειδιῶσι τῷ βασιλεῖ νέμοντες ἐπὶ τῷ ὄγκῳ τῶν πεπραγμένων ἰσοθέους τιμάς. ἡμφιασται δὲ μαρμάρων εὐπρεπεῖα τὰ ἐντὸς ἅπαντα μέχρι ἐς τὰς ὑπεράνω ψηφίδας, οὐχ ὅσα ἐπανεῖστηκε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἕδαφος 20 ἐφεξῆς ὄλον. τῶν δὲ μαρμάρων ἕνια μὲν λίθου Σπαρτιάτου ἐκεῖ σμαράγδῳ ἴσα, ἕνια δὲ πυρός φλόγα μιμοῦνται· λευκὸν δὲ τῶν πλειόνων τὸ εἶδος, οὐ λιτὸν μέντοι, ἀλλ' ὑποκυμαίνει κναναναγῆ ὑπογεγραμμένον μεταξὺ χρώματι. ταῦτα μὲν οὖν τῆδ' ἐπὶ πη ἔχει.

triono parieti proximo innixi, tectum intermedium attollunt opere testudineo. Tota camera picturis ridet, non ceris inustis illitisque compacta, sed apta tesserulis colorum omnium varietate nitentibus: quae cum aliarum rerum cuiusque generis, tum hominum imagines repraesentant: quosnam autem esse picturae sint, declarabo. Hinc et hinc bella, pugnae, quamplurimae captae urbes Italiae Africaeque. Vincit Iustinianus Aug. per legatum Belisarium. Hic ad imperatorem redux cum exercitu integro, exuvias ipsi offert, reges ac regna, et quidquid inter homines excellit. In medio stant imperator ac Theodora Augusta, ea uterque specie, ut summam laetitiam prae se ferant, et festo victoriam celebrent, captis suppliciterque accedentibus Vandalorum et Gothorum regibus insignem. Circumstant senatores, omnes festum agitantibus similes. Hoc enim exprimit vermiculatum emblemata, in oerum vultibus renidens hilaritatis flore. Itaque gestiant ac subrident, honores caelestibus pares imperatori ob rerum gestarum magnitudinem impertientes. Intus praeclare omnia incrustata sunt marmore ad tesseras usque in superiori parte compositas, non modo quaecumque humo surgunt, sed ipsum etiam pavementum. Illorum autem marmorum quaedam Laconica smaragdum aequiparant; quaedam ignis flammam imitantur: pleraque candore nitent, non utique simplici: quippe cui color ceruleus undatim intercurrit. Haec haec.

α'. Ἐκ δὲ τῆς Προποντιδος ἐσπλέοντι ἐς τὰ πρὸς ἑω τῆς V 409
 πόλεως, βυλανεῖον ἐν ἀριστερᾷ ἐν δημοσίῳ ἐστίν. ὕπερ Ἀρκα- P 25
 διαναὶ μὲν ἐπικαλεῖται, Κωνσταντινουπόλιν δὲ πηλίκην οὖσαν ἐπι-
 κοσμεῖ. αὐτὴν ἐνταῦθα ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐδείματο, τῆς μὲν
 5 πόλεως προβεβλημένην, καὶ τοῖς μὲν ἐκείνη διατριβὴν ἔχουσιν ἐς
 περιπάτους αἰεὶ ἀνειμένην, ἐς δὲ τὸ ἐνορμίσασθαι τοῖς περιπλέονσι.
 ταύτην ἥλιος καταλάμπει μὲν ἀνίσχων τῇ αἴγλῃ, ἐκτρεπόμενος δὲ
 ἀμφὶ τὰ πρὸς ἐσπέραν ἐν ἐπιτηδείῳ ἐπισκιάζει. ταύτην ἡ θάλασσα
 περιφρεῖ ἀτρεμῆς ἐν ἡσυχίᾳ περιχουμένη τῷ ῥείθρῳ, ποταμοῦ
 10 τρόπον ἐκ πόντου ἰοῦσαι· ὥστε καὶ προσδιαλέγονται τοῖς πλέουσιν B
 οἱ τοὺς περιπάτους ποιοῦμενοι. ἡ γὰρ θάλασσα κατατείνουσα
 μὲν ἐς ἄβυσσον μέχρι ἐς τῆς αὐτῆς τὴν κρηπίδα πλώμιος ἐνταῦθα
 ταῖς ναυσὶ γίνεται; τῆς δὲ γαλήνης τῷ ὑπερβάλλοντι τοὺς ἐκατέ-
 ρωδι ὄντας ἐπιμύγνυσιν ἐς τοὺς διαλόγους ἀλλήλοισι. τὰ μὲν οὖν
 15 κατὰ τῆς θάλασσης τὸ γειτόνημα τῇ αὐτῇ τῆδὲ πῆ ἔχει, καλλω-
 πιζομένη μὲν τῇ ἐς αὐτὴν ὕψει, περιπνεομένη δὲ ἀπαλαῖς οὖσαις
 ταῖς ἀπ' αὐτῆς αὔραις. καὶ κίωνων δὲ καὶ μαρμάρων κάλλει
 ὑπερφρεῖ τὰ τε αὐτῆς ἐδάφη καὶ τὰ ὑπερθεν καλύπτεται πάντα·
 ὧν ἡ αἴγλη ὑπεράγαν λευκὴ τίς ἐστι, ταῖς τοῦ ἡλίου αὐγαῖς ἐπι-
 20 εικῶς ἀπαστρύπτουσα. καὶ μὴν καὶ εἰκόνας κοσμοῦσιν αὐτὴν C
 παμπληθεῖς, αἱ μὲν χαλκαῖ, αἱ δὲ τῷ λίθῳ ἐπιξυσθεῖσαι, θέματα H 14
 λόγου πολλοῦ ἄξιον. εἰκάσαις ἂν ἡ Φειδίου τοῦ Ἀθηναίου ἢ τοῦ
 Σικωνίου Λυσίππου ἔργον ἢ Πραξιτέλους αὐτὰς γεγονέναι. ἐν-
 ταῦθα καὶ Θεοδώρα ἡ βασιλὶς ἐπὶ κλονος ἔστηκε· τοῦτο γὰρ ἀνα-
 25 τέθεικεν ἡ πόλις αὐτῇ ὑπὲρ τῆς αὐτῆς χαριστήριον. καὶ ἡ μὲν

11. Qui ex Propontide ad urbis latus orientale navigio vehitur, a sini-
 stra thermas habet Arcadianas, Constantinopoleos, caeteroque tantas, orna-
 mentum. Hic atrium imperator noster urbi praestruxit, quod et ambulacrum
 est ibi degentium, et navigantium statio. Id sol oriens luce collustrat; deinde
 ad occasum declinans, commode inumbratum relinquit. Ipsum etiam circum-
 luit mare, allabens placide, et fluminis ritu ex ponto veniens; ita ut qui illic
 deambulans, cum navigantibus sermocinetur. Etenim mare, cum ad ipsam
 usque crepidinem atrii profundissimum sit, naves ibi patitur, et summa eius
 tranquillitas utrobique positos colloquio miscet. Eiusmodi est vicinia maris
 circa hoc atrium, laetum illo prospecta, et a ventis inde leniter spirantibus
 circumflatum. Solum ac superiora omnia eximio intacta sunt decore colu-
 mnarum et marmorum; quorum splendor incredibiliter candet, solaribus ra-
 diis mirifice fulgurans. Simulacris compluribus ornatum est: quorum alia
 ex aere fusa, alia e saxo sculpta egregium spectaculum praebent: a Phidia
 Atheniensi, vel Lysippo Sicyonio, aut Praxitele facta diceres. Ibidem Theo-
 dora Aug. columnae superstat. Hoc enim grati animi monumentum ei civi-
 tas posuit extracti ergo ab ipsa atrii. Formosa quidem effigies; non tamen

εἰκὼν εὐπρόσωπος, ἀλλὰ τῆς βασιλίδος τὸ κάλλος ἐλάσσωσιν, ἐπεὶ αὐτῆς τὴν εὐπρέπειαν λόγῳ τε φράσαι καὶ ἰνδύματι ἀπομιμῆσθαι ἀνθρώπῳ γε ὄντι παντάπασιν ἀμήχανα ἦν· ἄλουργός δὲ ὁ κίων καὶ πρὸ τοῦ ἐκτυπώματος διτι δὴ βασιλίδα φέρει διαφανῶς ἐνδεικνύμενος. 5

Ὅπερ δὲ ὕδατος εὐπορίας περὶ ἐνταῦθα διαπεπότηται τῷ βασιλεῖ τούτῳ αὐτίκα δηλώσω. Θέρους ὥρα ἡ βασιλὶς πύλις ὕδατος ὑπεσπάνιζεν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον, κυλίπερ ἐς τοὺς ἄλλους καιροὺς διωκρῆς ἔχουσα. τοῦ γὰρ καιροῦ τηρικιάδε ἀρχμοὺς ἔχουτος ἐλασσόνως ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ὥρας αἱ πηγαὶ τὸ ὕδωρ ἀποβλυστάνουσαι κατυδεεσιτέραν παρείχοντο τὴν δεχταγωγίαν τῇ πόλει. διὸ δὴ ὁ βασιλεὺς ἐπενόει τοιαῦτα. κατὰ τὴν βασιλείως στοὰν, ἴσθ' δὴ τὰς δίκας παρασκευάζονται ὅς τε ῥήτορες καὶ εἰσαγωγεῖς καὶ εἴ τινας ἄλλοι τοῦ ἔργου τούτου ἐπιμελοῦνται, ἀλλή τις ἔστιν ὑπερμεγέθης, περιμήκης μὲν καὶ εὔρους ἰκανῶς ἔχουσα, ἐν 15 τετραπλευρῷ δὲ περιστυλῷ οὔσα, οὐκ ἐπὶ γεώδους ἐδάφους τοῖς αὐτῆν δειμαμένοις, ἀλλ' ἐπὶ πέτρας πεποιημένη. στοαὶ δὲ αὐτὴν τὴν αὐτὴν περιβάλλουσι τέσσαρες, κατὰ πλευρὰν ἐκάστην ἐστῶσαι. τούτων τε οὖν τῶν στοῶν μίαν, ἥπερ αὐτῆς τέτραπται πρὸς ἄνεμον νότον, ἐς βάθους μέγα τι χρῆμα κατορύξας Ἰουστινιανὸς 20 βασιλεὺς, ἀποβαλλομένοις τῇ περιουσίᾳ κατὰ τὰς ἄλλας ὥρας τοῖς ὕδασι ἐς θέρους ἐν ἐπιτηδεῖω θησαυρὸν ἔθετο. δεχόμενα γὰρ τὰ ἔλυτρα τάδε τοῦ δεχτοῦ τὴν ἐπιροθὴν ὑπερβλύζοντος στενοχωρουμένοις μὲν τοῖς ὕδασι τῆτε χαρρίζεται χώραν, ποθεινῶν δὲ 25 αὐτῶν γνωμένων ἐπὶ καιροῦ τοῖς δεομένοις παρέχεται πόρον.

17. αὐτὴν] Vulgo αὐτῆν.

aequat Augustae formam: quippe quam nec oratione ulla nec simulacro ars humana valeat repraesentare. Est columna purpurea, ac prius quam imago ipsa manifeste significat impositam sibi esse Augustam.

Quid vero ut aqua dulci urbs abundaret, idem fecerit imperator, mox edam. Aestate regia civitas aquae penuria plerumque laborabat, quamvis reliquo anno haberet affatim. Tunc enim torrente aestu, fontes minus benigni quam caeteris tempestatibus, in urbem tenuius corrivabantur. Quare haec imperator excogitavit. Ad porticum regiam, ubi lites instruant causidici, institutores, ac si qui alii rerum eiusmodi curam suscipiunt, atrium est longitudine latitudineque amplissimum, et columnarum ordine quadrato circumctum, neque in molli solo positum, at super saxo. Illud ambiunt porticus quatuor, appositae cuique lateri. Harum porticum unam, quae anstro obversa est, altissime fodi iussit Iustinianus Aug. et aquas, aliis anni temporibus ob nimiam copiam refusas, illic in aestatem commode asservari. Ad hoc enim comparatae cisternae illae, ut quod effluit ex aquaeductu restagnanti recipiant, aquis iniuncto spatio exclusis tunc locum praebent, et cum ii latius

οὕτω μὲν μὴ προσδεῖν Βυζαντίοις ποτίμων ὑδάτων Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς διεπράξατο.

Καὶ βασιλεια δὲ ἀλλαχόθι δεδημιούργηκεν αὐτὸς καινουργή-
 σασ ἔν τε τῷ Ἡραίῳ, ὃ νῦν Ἱερεῖον ὀνομάζουσιν, καὶ Ἰουκουνδια-
 5 ναῖς καλουμέναις· ὧν δὴ οὔτε τὸ μεγαλοπρεπὲς σὺν τῷ ἐς τέχνην
 ἠκριβωμένῳ, οὔτε τὸν ὄγκον ἂν σὺν τῷ εὐπρεπεῖ λόγῳ φρούσαι
 ποτὲ ἰκανῶς ἔχοιμι. ἀλλ' ἀποκρήσει ταῦτα εἰπεῖν βασιλείᾳ τε
 εἶναι καὶ πρὸς Ἰουστινιανοῦ γεγονέναι παρόντος τε καὶ ἐπιτεχνω-
 μένου, καὶ οὐδενὸς ἀπεριόπτου, ὅτι μὴ χρημάτων, καθισταμένον. V 410
 10 ταῦτα γὰρ οὐχ οἶόν τέ ἐστι καὶ λόγῳ κρατεῖν. ἐνταῦθα δὲ καὶ
 λιμένων σκέπας ἀποτεθένται οὐ πρότερον ὄν. ἀκτὴν γὰρ εὐ-
 ρῶν ἐκατέρωθι τοῖς τε ἀνέμοις καὶ ταραχῇ τοῦ ῥοθίου ἀποκειμέ- C
 νην, σωτήριον εἶναι τοῖς πλέουσι κατεστήσατο ὡδε. τὰς κιβω-
 τοὺς καλουμένας ἀναριθμούς τε καὶ παμμεγέθεις πεπονημένους,
 15 ἀμφοτέρωθεν τε αὐτὰς τῆς ἡϊόνος ἐπιπλεῖστον ἐγκαρούς ἀπορρι-
 φάμενος, αἶε τε τῶν προτέρων καθ' ἑνὲρθεν ἑτέρων ἐν τάξει ἐπι-
 βολῆν ἐντιθέμενος, τοίχους πελαγίους ἀπεναντίους ἀλλήλων ἀνέ-
 στησε δύο ἐκ τῶν τῆς ἀβύσσου κρηπίδων μέχρι ἐς τὸ ὕδωρ, ὧν
 δὴ αἱ νέες ἐναπεριεῖδόμεναι πλέουσι. πέτρας τε τὸ λοιπὸν ἀπο-
 20 τόμους ταύτῃ ἐμβέβληται. ὧν δὴ πρὸς τοῦ ῥοθίου ἀρασομένων,
 ἀποκροομένων τε τὴν τοῦ κλυδωνίου ἐπίθεις, καὶ ἀνέμου χει-
 μῶνος ὥρᾳ καταβάντος σκληροῦ, διαμένει τὰ ἐντὸς ἡσυχῇ ἅπαντα
 τῶν τοίχων, μεταξὺ μιᾶς ἀπολελειμμένης ἐπὶ τὸν λιμένα τοῖς D
 πλοίοις εἰσόδου. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἱερὰ τεμένη πεπονήται, ἧπέρ
 25 μοι ἔμπροσθεν δεδιήγηται, καὶ στυὰς τε καὶ ἀγορὰς καὶ λουτρῶ-

4. Addidi Ἱερεῖον. Conf. p. 12 b.

5. οὔτε — οὔτε] Legebatur

οὐδὲ — οὐδέ.

12. ἀμφοτέρωθεν] ἐκατέρωθεν CH.

16. ἐπι-

βολῆν] ἐπιεβολῆν CH.

expetantur, ipsos opportune suppeditant indigentibus. Ita Iustinianus Aug. Byzantiis dulcem aquam providit.

Idem alibi nova palatia construxit, nempe in Heraeo, ut hodie vocant, et in Iucundianis: quorum nec splendorem cum arte singulari coniunctum, nec magnitudinem concinnam exequar unquam pro dignitate. Satis habeo dicere, ea esse palatia a Iustiniano condita praesente et adiciente solertia, nec spernate quidquam, nisi impensas; quarum summa comprehendendi animo nequit. Novum portum ibidem fecit ac munit. Nam litus utrinque ventis fluctibusque iratis patere animadvertens, ipsum navigantibus salutare hoc modo reddidit. Cum arcas, quas appellant, fecisset innumeras, et quidem maximas, hinc atque illinc ex litore transversas longe in altum iecit, aliisque super alias continenter aggestis, maritimas moles inter se oppositas excitavit geminas, ex imo gurgite ad undas usque superiores, quibus sustentatae naves aguntur: dein saxa abrupta imposuit; quae fluctibus tunc, vim eorum repellunt: hieme, cum furunt venti, intra illos parietes tranquilla

νας ἐν δημοσίῳ καὶ τὰ ἄλλα σχεδόν τι πάντα· ὥστε δὴ ταῦτα τῶν ἐν τῇ πόλει βασιλείων ἐλασσοῦσθαι μηδέν. καὶ λιμένα δὲ ἄλλον ἐτεκτίνηυτο ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπειρῷ, ἐν τοῖς Εὐτροπίου ἐπωνύμοις, τοῦ Ἡραίου τοῦδε οὐ πολλῷ ἄποθεν, κατὰ ταυτὰ ἐργασμένον τοῖς ἄλλοις, ὥπερ ἐπεμνήσθην ἄρτίως. 5

Τὰ μὲν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ δεδημιουργημένα ἐν πόλει τῇ βασιλίδι, ὡς διὰ βραχυτάτων εἰπεῖν, ταύτη πη ἔχει. ὃ δὲ μόνον ἡμῖν ἐνταῦθα δὴ ἀπολέλειπται αὐτίκα δηλώσω. τῆδε τοῦ βασιλέως τὰ διαιτητήρια ἔχοντος, διὰ μέγεθος τῆς βασιλείας, ἐκ πά-
P 27 σης γῆς ὁμιλος ἀνθρώπων τῇ πόλει παντοδαπὸς ἐπιειέρχεται. 10
 παραγίνεται δὲ αὐτῶν ἕκαστος ἢ πράξει τι πη ποδηγούμενος ἢ ἐλπίδι ἢ τύχῃ, πολλοὶ δὲ τινες, οἷς δὴ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν οὐκ ἐν καλῷ κεῖται, βασιλέως δεησόμενοι, τῇ πόλει ἐνδημοὶ γίνονται διὰ βίαν τινὰ ἢ πιέζουσιν ἢ ἐγκειμένην ἢ μέλλουσιν. οἷσπερ συμβαίνει πρὸς τῇ ἄλλῃ ἀμηχανία καὶ οἰκίας ὑποσπανίζειν, οὐκ οἷοις 15
 τε οὖσι τὴν ὑπὲρ τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς προέσθαι μίσθωσιν. ταύτην δὲ αὐτοῖς βασιλεύς τε Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ βασιλὶς Θεοδώρα τὴν ἀπορίαν διέλυσαν. τῆς γὰρ θαλάσσης ὡς ἀγχοτάτω, ἵνα δὴ Στάδιον ὃ χῶρος καλεῖται (ἀγῶσι γὰρ, οἶμαι, τὸ παλαιὸν ἀνεῖτό τισι) ξενῶνας ὑπερμεγέθεις ἐδείμαντο, τοῖς τὰ τοιαῦτα ταλαιπω- 20
 ρουμένοις ἐπὶ καιροῦ γενησομένους καταλυτήρια.

sunt omnia, uno in portum relicto navibus aditu. Ibi templa, quae supra recensui, porticus, fora, balneas publicas, ac caetera fere omnia aedificavit, ita ut palatii urbis nihil concedant. In adversae continentis loco, qui ab Eutropio nomen habet, non procul ab Heraeo, portum alterum fecit, aliis, quorum modo memini, similem.

Haec sunt, ut quam brevissime dicam, Iustiniani Aug. in urbe principe aedificia. Quod unum superest, modo edisseram. Quoniam hic habitat imperator, ob imperii magnitudinem ex toto orbe multitudo hominum cuiusque generis in urbem confluit: ac venit eorum quisque vel negotio, vel spe, vel fortuna ductus. Multi, quorum res domi male habent, ut imperatori supplicent, in urbe degunt inviti, quod ipsos calamitas vel implicitos teneat, vel urgeat, vel sequatur. His tecti inopia ad reliquam egestatem accedit, non habentibus quod pro commoratione in urbe solvant. Qua illos penuria levarent Iustinianus imp. ac Theodora Aug. Nam propter mare, eo in loco, qui stadium, ut equidem censeo, idcirco dicitur, quia ludis ac certaminibus omnia destinatus erat, xenodochia amplissima aedificavit, ubi commode hospitarentur qui eo inopiae redacti essent.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

ΔΟΓΟΣ Β'.

PROCOPII CAESARIENSIS

DE AEDIFICIIS DN. IUSTINIANI

LIBER II.

Ὅσα μὲν δὴ ἐπὶ τε Κωνσταντινουπόλει καὶ τῶν ἐκείνη προ- P 28
αστείων ἱερὰ τεμένη βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς νέα ἰδρύσατο, καὶ ὅσα H 15
καταπεποιηκῶτα διὰ χρόνου μῆκος ἀνεκένωσατο, τὰ τε ἄλλα οἰκο-
δομήματα, ὅσα δὴ ἐνταῦθα πεποιήται, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ P 29
5 δεδήλωται. τὸ δὲ λοιπὸν ἐπὶ τὰ ἐρύματα ἡμῖν ἴτεον, οἷσπερ τὰς
ἐσχατίας περιέβαλε Ῥωμαίων τῆς γῆς. ἐνθα δὴ καὶ ταλαιπω-
ρεῖσθαι τῷ λόγῳ τὰ μάλιστα ἐπάναγκες ἂν εἶη καὶ τὰ ἀμήχανα
διαπονεῖσθαι. οὐ γὰρ τὰς πυραμίδας ἀφηγησόμεθα, τοῦτο δὴ
τῶν ἐν Αἰγύπτῳ βεβασιλευκότων τὸ διαθρολούμενον ἐπιτήδευμα,
10 ἐς χάριν ἀποκεκριμένον ἀνόνητον, ἀλλὰ τὰ ὀχυρώματα σύμπαντα,
οἷς ὁ βασιλεὺς οὗτος τὴν βασιλείαν ἐσώσατο, τειχιζόμενός τε αὐ-
τὸν καὶ ἀμήχανον τοῖς βερβάροις καταστησόμενος τὴν ἐς Ῥω-

9. διαθρολούμενον] Vulgo διαθρολλούμενον.

Nova templa, quae Constantinopoli et in suburblis Iustinianus Aug. condidit, ac vetera, quae aevo debilitata restituit, caeteraque ipsius in eadem urbe aedificia, superiori libro complexi sumus. Iam ad munitiones, quibus imperii Rom. limites circumdedit, traducamus orationem: quam hic maxime laborare, et rem sane arduam moliri necesse est. Neque enim pyramidas, decantatum illud opus, in quo regum Aegypti industria ad inutilem gratiam recidit, sed arces munimentaque omnia describemus; quibus princeps hic noster servavit imperium, sic ipsum vallans, ut barbarorum in Romanos

μαίους ἐπιβουλῆν. ἐκ δὲ ὁρίων τῶν Μηδικῶν ἀρξασθαι οὐ μοι ἀπὸ τρόπου ἔδοξεν εἶναι.

- B** Ἐπειδὴ Μηδοὶ ἀνεχώρησαν ἐκ Ῥωμαίων τῆς γῆς, πόλιν αὐτοῖς Ἀμίδα ἀποδόμενοι, ἥπερ ἐν λόγοις τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδήλωται, βασιλεὺς μὲν Ἀναστάσιος ἀγχιστά πη τῶν Περσικῶν 5 ὄρων κώμην ἄδοξόν τινα τὰ πρότερα οὖσαν, Δάρας ὄνομα, τείχει περιβαλεῖν διὰ σπουδῆς ἔσχε, πόλιν τε αὐτὴν ἐπιτείχισμα ἰσομένην τοῖς πολεμοῖς ἐργάσασθαι. ἐν δὲ ταῖς σπονδαῖς ἀπειρημένον, ἄσπερ ποτὲ βασιλεὺς Θεοδοσίος ἔθετο πρὸς τὸ Περσῶν γένος, μηδετέρους ἐν χωρῷ οἰκίῃ ἐν γειτόνων καὶ τοῖς τῶν ἐτέρων ὁρίοις 10 κειμένῳ ὀχύρωμα νεώτερόν τι ἐπιτεχνῆσθαι, προτεινόμενοι Πέρσαι τὰς ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ξυνθήκας ἐμπόδιοι τῷ ἔργῳ σπουδῇ τῇ πάσῃ
- C** ἐγίνοντο, καίπερ Οὐννικοῦ πολέμου πιεζόμενοι τῇ ἀσχολίᾳ. Ῥωμαῖοι δὲ αὐτοὺς ἀπαρσκευοῦς διὰ ταῦτα ὄρωντες ὀξύτερον τῆς οἰκοδομίας ἀντελαμβάνοντο, προτερῆσαι διὰ σπουδῆς ἔχοντες πρὶν 15 οἱ πολέμοι τὴν πρὸς Οὐννοὺς ἀγώνισιν διαλύσαντες ἐπὶ σφᾶς
- V 412** ἴωσιν. ὑπομῖα οὖν τῇ ἐκ τῶν πολέμων περιφροβοὶ ὄντες καὶ κερυδοκοῦντες αἰεὶ τὰς ἐφόδους, οὐκ ἐς τὸ ἀκριβὲς τὴν οἰκοδομίαν ἐξῆγον, τοῦ τάχους αὐτοῖς τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς σπουδῆς παρρηρουμένου τὴν ἐς τὸ ἔργον ἀσφάλειαν. τῷ γὰρ συντόμῳ τὸ γε 20 ἀσφαλὲς οὐδαμῇ εἴωθε ξυνοικίεσθαι, οὐδὲ τῷ ὀξεῖ τὸ ἀκριβὲς φιλεῖ ἐπεσθαι. οὕτω τοίνυν ἐπισπερχῶς ἀπειργάσαντο τὴν τοῦ
- D** περιβόλου ἀνάστασιν οὐκ ἀναταγώνιστον τοῖς πολεμοῖς πεποιημένοι, ἀλλ' ὅσον αὐτῷ ἀναγκαῖον ὕψος ἐνθέμενοι, οὐ μὴν οὐδὲ αὐτοὺς ἐμβεβλημένοι ἐν ἐπιτηδεῖω τοὺς λίθους, ἢ αὐτῶν ἐν δέοντι εἰργα- 25

consilia conatusque everterit. Iam si a finibus Persicis ordiar, me haud inepte facturum puto.

Postquam Medi, restituta Romanis Amida, ex eorum finibus excessere, prout a me in libris, quos de bellis conscripsi, narratum est, Anastasius Aug. Daram, vicum ignobilem ad limitem Persicam, moenibus cingere, atque urbem facere satēgit, unde hostibus facesseretur negotium. At quoniam instrumento pacis, quam olim cum Persis pepigerat imp. Theodosius, sancitum fuerat, ut neutra natio in suo solo prope alterius fines novam ullam munitionem extrueret; pacis conventa obiciebant Persae, et omni studio opus impediebant, quamvis ipsi bello essent Hunnico impediti. Romani vero, quo minus paratos videbant, hoc acrius urgebant aedificationem, et maturabant prius absolvere, quam hostes, composito bello Hunnico, adessent. Ergo oblata inde suspitione et assiduo hostilis irruptionis metu turbati, haud satis accurate aedificaverunt: cum nimium praecipuus ac vehemens opera ne validum fieret opus obstaret. Neque enim firmitas cum celeritate compendia quaerente habitare solet, nec laborem subitarium exacta ratio comitatur. Sic igitur festinando muros excitabant, hostibus minime inexpugnabiles, vix altos quantum satis esset. Lapidibus aptis cubilibus non disposuerant, non bene

σμένοι τὴν σύνθεσιν, ἢ τῷ τέλματι τῆς τετάνου κατὰ λόγον ἐναρ-
μοσάμενοι. χρόνον οὖν ὀλίγον (χίονι τε γὰρ καὶ ἡλίου θέρμη τῷ
τῆς οἰκοδομίας σφαλερῶ ἀντέχειν οἱ πύργοι ὡς ἤμιστα εἶχον) διεφ-
ρωγῆναι αὐτῶν τοῖς πλείστοις ξυνέβη. οὕτω μὲν τὰ πρότερα ἐν
5 πόλει Δάρας τὰ τεῖχη ἀνέστη.

Ἔννοια δὲ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γέγονεν ὡς οὐ περιόψονται
Πέρσαι ὅσα γε δυνατὰ τοῦτο δὴ τὸ κατ' αὐτῶν ἐπιτείχισμα Ῥω-
μαίοις ἐστάναι, ἀλλὰ πανοικεσία μὲν προσβαλοῦσι, τέχνας δὲ κι-
νήσουσι πάσας ἐξ ἀντιπάλου τειχομαχῆσειν τῆς πόλεως, καὶ ὁμιλος
10 μὲν αὐτοῖς ἐλεφάντων ἔσεται, οἴσουσι δὲ ξυλλήνους ἐπὶ τῶν ὤμων P 30
οἱ ἐλέφαντες πύργους, οἷς ὑποκείμενοι ἀντὶ θεμελίων ἐστῆξουσιν,
καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον ἐν ἐπιτηδείῳ τοῖς πολεμίοις περιωγόμενοι,
καὶ φέροντες τεῖχος γνώμη τῶν κεκτημένων ὅπη παρατόχοι ἐπό-
μενον· ἐπεμβαίνοντες δὲ οἱ πολέμοι βαλοῦσι μὲν κατὰ κορυφῆν
15 τοὺς ἔνδον Ῥωμαίους, ἐκ δὲ ὑπερδεξίων ἐπιθήσονται, ἀλλὰ καὶ
λόφους χειροποιήτους ἐπαναστήσουσι, καὶ μηχανὰς τὰς ἐλεπόλεις
ἐπάξονται πάσας. ἦν δὲ τι εἴη πόλει Δάρας ἀξύνμορον ἐπιγένη-
ται, πάσης μὲν προβεβλημένη τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἀντιτεταγμένη
δὲ τῇ πολεμίᾳ διαφανῶς, οὐκ ἄχρι τοῦδε ἡμῖν κείσεται τὸ κακόν,
20 ἀλλ' ἢ πολιτεία κατασεισθήσεται ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον. ἐβούλετο B
δὲ διὰ ταῦτα ὑχόρωμα τῷ χωρίῳ περιβαλεῖν ἐπαξίως τῆς χρείας.

Πρῶτα μὲν οὖν τὸ τεῖχος (κολοβόν τε γὰρ ἦν κορυμῆ, ἥπερ
μοι εἴρηται, καὶ τοῖς ἐπιστοῖσι διὰ ταῦτα ἐπιμαχώτατον) ἀπρόσοδόν
τε καὶ ἄμαχον ὄλωσ τοῖς πολεμίοις ἐσκευάσατο εἶναι. τὰς μὲν γὰρ

struxerant, non iusto modo immissa calce coagmentarant. Quocirca turres
plurimae, cum nec nivibus nec solis fervoribus obsistere possent ob fabricae
infirmitatem brevi tempore fecere vitium. Sic prima Darae moenia con-
structa fuerant.

At imperator Iustinianus haec secum consideravit, quidvis acturos Per-
sas ut sibi infestum opus Romanis everterent; irrupturos cum omnibus co-
pulis, nullamque artem non adhibituros ad oppugnandam ex aequo urbem:
catervam ducturos elephantum, qui turres ligneas humeris impositas ferrent,
atque illis, tanquam fundamenta, suppositi starent, et, quod gravius foret,
scite ab hostibus circumducti, murum, quo causti inessederent, pro arbitrio
dominorum, quo vis appellerent: hostes, his conscensis, in Romanos intra
urbem positos a vertice missuros tela, atque ex edito institutos: praeterea
structuros aggeres, omnesque admoturos helepoles machinas: tum si quid
sinistri pateretur Dara, totius Romani imperii propugnaculum hostili solo
oppositum, eo nos damne haud defuncturos; sed fore ut resp. late quaterer-
tur. His de causis, pro rei merito ac momento munire locum constituit.

Ac primum quidem, cum, ut dixi, moenia valde mutila essent, proinde-
que expugnata facillima invadentibus, tantum stadii operaeque adhibuit, ut
illa hostis nec subire nec perumpere valeat. Etenim veteres pinnas con-

ἐπάλξεις πρότερον οὖσας λίθων ἐνθῆκη συναγαγῶν ἀπέσφιγξεν ἐν στενῷ μάλιστα, ἔξη αὐταῖς μόνα ἐς θυρίδων ἀπολιπῶν σχῆμα. τοσοῦτον δὲ αὐτῶν συγκεχωρηκῶς ἀνεωγῆναι, ὅσον δὴ καὶ χεῖρα διεῖναι, καὶ τῶν τοξενμάτων ἐξόδους ἐπὶ τοὺς ἐνοχλοῦντας ἐνθῆνδε
C λελεῖφθαι. ὑπερθεν δὲ αὐτῶν ὕψος τῷ περιβόλῳ ἐπιτεχρήσατο 5
 ἐς τριάκοντα μάλιστα πόδας, οὐχ ὄλον ἐνθῆμενος τὸ πάχος τῷ
 τείχει, ὡς μὴ τῶν θεμελιῶν τῇ τῶν ἐγκειμένων περιουσία βαρυνο-
 μένων ἀνήκεστόν τι τῷ ἔργῳ ξυμβαλεῖ, ἀλλὰ τὸν ἐκείνη ἀέρα λίθων
 περιβολῇ περιελίξας, στοᾶν τε ἐν κύκλῳ τοῦ περιβόλου περιδρο-
 μὸν ἐργασάμενος, ὑπὲρ τε τὴν στοᾶν τὰς ἐπάλξεις ἐπιβαλὼν, ὥστε 10
 διώροφον μὲν πανταχόσε τὸ τεῖχος εἶναι, κατὰ δὲ τοὺς πύργους
 καὶ τρεῖς γεγενῆσθαι χώρας τῶν τε ἀμυνομένων τοῦ περιβόλου καὶ
 τὰς ἐπ' αὐτὸν ἀποκροουμένων ἐφόδους. κατὰ μέσους γὰρ πη τοὺς
 πύργους σφαιρικὸν σχῆμα ἐνθῆμενος αὖθις ἐνταῦθα ἐντέθεικεν
 ἐπάλξεις ἑτέρας, τριώροφον ταύτη τὸ τεῖχος ἀπεργασάμενος. 15
D Ἐπειτα δὲ κατανενοηκῶς ὅτι δὴ καὶ τῶν πύργων διεφθάρθαι
 πολλοὺς, ἥπερ μοι εἴρηται, ξυνηλέχθη ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ, καθελεῖν
 μὲν αὐτοὺς ὡς ἥκιστα εἶχεν, ἐν γειτόνων αἰεὶ τῶν πολεμίων ὄντων
 καὶ καιροφυλακούντων τε καὶ δηνηκῆς ἰχνηνόντων εἴ ποτε τοῦ πε-
 ριβόλου μοίρας ἀτειχίστου τινὸς ἐπιτυχεῖν οἴοι τε ὧσιν· ἐπενόει 20
 δὲ τάδε. τούτους μὲν τοὺς πύργους αὐτοῦ εἴασεν, ἔκτοσθεν δὲ
 αὐτῶν ἐκάστου οἰκοδομίαν τινὰ ἑτέραν ἐμπείρωσ ἐν τετραγώνῳ
 ἑδείματο, ἀσφαλείας τε καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας εὖ ἔχουσαν,
 ταίτη τε τοὺς πεπονηκότας τῶν τοίχων ἐρύματι ἑτέρῳ ἐς τὸ
 ἀσφαλῆς ἐτειχίσατο. ἕνα δὲ αὐτῶν τὸν καλούμενον τῆς φρουρᾶς 25

traxit lapidibus inditis, adeoque arctavit, ut sola ipsis reliquerit vestigia ad modum fenestellarum, nec nisi tantum aperturae dederit, quantum sufficit exerendae manui, mittendisque inde telis in aggressores. Insuper adiecit muro pedum fore triginta altitudinem: at non continuavit crassitudinem integram; ne praegravatis nimio pondere fundamentis, dirum aliquid accideret operi: sed imminentem aërem lapidea complexus fabrica, ac porticum molitius circa muros meabilem, huic pinnas imposuit. Quo fit ut moenia duplicem contignationem ubique habeant. In turribus vero tres sunt loci, unde propugnatores a muris hostiles impressiones repellant. Mediis enim turribus rotandum opus attexit, aliasque fecit in eo pinnas, ita ut ibi murum triplici contignatione distinxerit.

Deinde cogitans turres multas brevi tempore, ut dixi, fecisse vitium, illas quidem non est ausus diruere: propterea quod hostes e propinquo semper imminebant occasione, et observabant partemne quamquam aliquando perviam offenderent: sed animo ita providit. His turribus in quo erant statu relictis, extra singulas aliud quoddam opus scite praestruxit, quadrata forma, validum et accuratum. Parietes itidem ruineses altero munimento firmavit. Unum autem,

ἐπικαιριώτατα καθελὼν ἀνωκοδομήσατο ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ καὶ παν- V 413
ταχόθεν τοῦ περιβόλου τὸ ἐκ τῆς ἀσθενείας ἀφείλετο δέος. καὶ P 31
τῷ προτειχίσματι δὲ κατὰ λόγον διαρκῆς ὕψος ἐπισταμένως ἐντέ-
θεικεν. ἔκτοσθεν δὲ αὐτοῦ τάφρον ὠρυξεν, οὐχ ἥπιερ εἰώθασιν
5 ἄνθρωποι τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀλλ' ἐν χώρῳ τε ὀλίγῳ καὶ τρόπῳ
ἐτέρῳ· ὅτου δὲ δὴ ἔνεκα, ἐγὼ δηλώσω.

Τὰ μὲν ἄλλα τοῦ περιβόλου ἀπρόσβατα τοῖς τειχομαχοῦσιν
ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ξυμβαίνει εἶναι, ἅτε οὐκ ἐφ' ὀμαλοῦ χωρίου
ἔστιῳτα, οὐδὲ τοῖς ἐπιούσιν ἔχοντος πρὸς ἐπιβουλήν ἐπιτηδεύως,
10 ἀλλὰ κατὰ τὸ ἄναντες ἐν τε σκληρῷ καὶ ὀρθίῳ κειμένον, ἔνθα οὐ-
τε διώρυχα οἶόν τέ ἐστιν οὔτε προσβολήν γενέσθαι τινά. ἧ δὲ αὐ- B
τοῦ πρὸς ἄνεμον νότον ἢ πλευρὰ τέτραπται, μαλθακὴ τε οὔσα καὶ
γεώδης ἢ χώρα καὶ πρὸς διώρυχας εὐκολος ἄγαν, ἐδέφοδον ταύτη
ποιεῖ τὴν πόλιν. τάφρον οὖν ἐνταῦθα μνηροειδῆ, εὐρους τε καὶ
15 βάρους ἰκανῶς ἔχουσαν ἐπὶ μακρῷ κατορύξας, ἐκάτερον αὐτῆς
τῷ προτειχίσματι τὸ πέρασ ἐνήψεν, ὕδατος μὲν αὐτὴν διαρκῶς
ἐμπλησάμενος, ἄβατόν τε παντάπασι τοῖς πολεμίοις καταστησά-
μενος, ἐν μοῖρα δὲ αὐτῆς τῆς ἐντὸς προτείχισμα θέμενος ἕτερον·
ᾧ δὲ ἐφεστῶτες ἐν πολιορκίᾳ φρουροῦσι Ῥωμαῖοι, τοῦ τε περιβό- C
20 λου καὶ προτειχίσματος τοῦ ἕτερου ἀφροντισήσαντες, ὕπερ τοῦ
τείχους προβέβληται. ἐτόγγυε δὲ τοῦ τε τείχους καὶ τοῦ προτει-
χίσματος μεταξὺ κατὰ τὰς πύλας, αἱ καταντικρὸν τοῦ Ἀμμώδιος
χωρίου εἰσι, μέγα τι χρῆμα χώματος κείμενον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ
πολέμιοι λανθάνειν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον οἷοι τε ἦσαν, ἐπὶ τῇ πόλει
25 διώρυχας ἐνεργθεν τοῦ περιβόλου ποιούμενοι. ὕπερ ἐνθὲνδε περι-

11. διώρυχα] Vulgo διώρυγα. Hoc mutavi, quum bis sequatur διώ-
ρυχας.

cui custodiae nomen erat, opportunissime demolitus, tuto ipsum refecit, et undique metum depulit, quem murorum infirmitas offerebat. Recte etiam murum exteriorem eduxit altius pro portione, eique fossam praeduxit, non solito, sed alio quodam modo, idque brevi in spatio: quod cur ita fecerit, declarabo.

Oppugnatoribus inaccessa est muri pars maxima: quippe non plano in loco, qui insidiis illorum faveat; sed in acclivi, duro atque arduo posita: ubi nec agi cuniculi, nec machinae appellii queunt. Ad latus australe, solum molle ac fossile et cuniculis accommodatissimum, aditum in urbem ea parte facilem praebet. Ergo fossam hic fecit, longo ambitu lunatam, iustaeque altitudinis ac latitudinis: utrumque eius extremum cum minori muro coniu- xit: ipsam implevit aqua, ut hostibus omnino sit insuperabilis. Ceteriori quoque eiusdem margini alterum minorem murum apposuit; ubi Romanae custodiae obsidionis tempore excubias agunt, securae de moenibus deque al- tero minori muro, qui maiori praetentus est. Inter utrumque, ad portam, quae Ammodium spectat, magnus agger intererat: unde hostes in urbem

ελών και περικαθήρας εὖ μάλα τὸν χώρον, ταύτη τοῖς πολεμίοις τὴν ἐς τὸ τεῖχος ἐπιβουλήν ἀνεχαίτισε.

D β. Τὰ μὲν οὖν τοῦ ὀχυρώματος αὐτῷ τῆδέ πη πεποιήται. και ὕδατος δὲ εἰργάσατο ἔλυτρα πῆ μὲν τοῦ περιβόλου και τοῦ προτειχίσματος μεταξὺν, πῆ δὲ ἄγγιστα τοῦ νεῶ, δς Βαρθολομαίῳ 5 ἀποστόλῳ ἀνεῖται πρὸς δύνοντά που τὸν ἥλιον. ρεῖ δὲ και ποταμὸς ἐκ προαστείου τῆς πόλεως διέχοντος αὐτῆς σημεῖον δυοῖν, ὃ δὴ Κόρδης ἐπικαλεῖται. ἐφ' ἐκάτερα δὲ αὐτοῦ σκοπέλω δύο ἀνέχεται ὑπεράγαν σκληρῶ. πρόεσι δὲ μεταξὺ τῆς ἐκατέρου ἰπρωείας ἄχρι ἐς τὴν πόλιν ὃ ποταμὸς οὗτος, παρὰ τοὺς πρόπο- 10 δους φερόμενος τῶν δρῶν, μάλιστα τε και δι' αὐτὸ τοῖς πολεμίοις ἄτρεπτός τε και ἀνέπαφος ὤν. οὐ γὰρ ἔχουσι βιάζεσθαι πως αὐτὸν ἐν ὑπέρῳ τῆς γῆς. ἐπισπῶνται δὲ αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν τρόπῳ τοῦδε. ὄχετον μὲν ἐκ τοῦ περιβόλου πεποιήται μέγαν, ὄβε- P 32 λοῖς δὲ σιδηροῖς τὸ τοῦ ὄχετοῦ στόμα συχοῖς τε και ὡς παχυτά- 15 τοις καταλαβόντες, τοῖς μὲν δροθαῖς, τοῖς δὲ ἔγκαρσίοις, διεπράξαντο τῷ ὕδατι ἐς τὴν πόλιν ἕσιτητὰ εἶναι, οὐκ ἐπὶ πονηρῷ τοῦ ὀχυρώματος. οὕτω τοίνυν εἰς τὴν πόλιν εἰσιῶν και τὰ ἐκείνη ἔλυτρα ἐμπλησάμενος, περιωγόμενός τε ὅποι ποτὲ δοκοῖη τοῖς τῆδε ἀνθρώπος, εἶτα ἐκβάλλει ἐς ἑτέραν τιὰ τῆς πόλεως χώραν, ἐμ- 20 φεροῦς αὐτῷ τῆ ἐς τὴν πόλιν εἰσαγωγῆ πεποιημένης τῆς ἐκβολῆς. περιωῶν τε τὰ ταύτη πεδία ἐς πολιορκίαν εὐπετῆ ἐποιεῖτο τὴν πόλιν. ἐνταῦθα γὰρ ἐστρατοπεδεύεσθαι τοῖς πολεμίοις τῆ τοῦ ὕδατος περιουσία οὐ χαλεπὸν ἦν. ὄπερ ἵνα μὴ γένηται λογισάμενος

7. ὃ Tolos. Vulgo δς. MALT.

suffosso muro clam suggredi poterant. Illo inde egesto, tam bene locum purgavit, ut fraudem hostilem a moenibus prohibuerit.

2. Sic Daram Iustinianus Aug. munit: aquarum vero receptacula tum inter muros maiorem et minorem, tum propter aedem extruxit Bartholomaeo Apostolo sacram, ad solem occidentem. Fluvius ex suburbano, quod Corden vocant, duobus ab urbe milliariibus distans decurrit. Ab utraque ripa assurgunt asperissimi duo scopuli: quorum radices ad urbem usque amnis ille interfuit, ima montium alluens. Hinc fit, ut cum hostes nec divertere valeant, nec tentare: depressior enim alveus ab illo vim prohibet: sic autem a civibus in urbem inducitur. A moenibus canalem duxere magnam: huius ore clathris ferreis munito plurimis, hisque admodum crassis, quorum alii recti, alii transversi sunt, aquam admittunt, citra murorum iniuriam. Igitur sic urbem ingressus, postquam cisternas implevit, atque euripis quocunque incolis lubet est derivatus, in aliam urbis partem se eiecit; ubi exitum habet similem ori, quo in urbem admissus est. Quo tempore errabat in vicino camporum aequore, urbem reddebat obsessu facilem. Nam hostibus aquae copia invitatis haud grave erat castra illic metari. Quod ne fieret, rem Iu-

Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὰ παρόντα ἐν βουλῇ ἐπωκίειτο, διασκοπού- B
 μενος εἴ τινα τῶ πράγματι ἄκειςιν εὔροι. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ τὴν
 ἀμηχανίαν ἰώμενος, ἀπαιτοματίσας τὴν πρᾶξιν μελλήσει οὐδεμιᾶ
 τὴν πόλιν διεσώσατο. ἐγένετο δὲ δὴ ὧδε.

- 5 Τῶν τις ἐκείνη στρατευσαμένων, εἴτε τινὰ ἔθριν ὄνελρου ἰδῶν
 εἴτε αὐτόματος εἰς τοῦτο ἤγμενος, τῶν περὶ τὰς οἰκοδομίας τεχνι-
 τῶν ἔταιρισάμενος πολλὸν ὄμιλον, διώρυχα ἐκέλευε μακρὰν ἐντὸς
 τοῦ περιβόλου γεγενῆσθαι, δείξας τι χωρίον αὐτοῖς· ὕδωρ γὰρ τι
 πότιμον ἐνταῦθα εὗρήσειν ἐκ μυκῶν ἀποβλύζων τῆς γῆς. κυκλοτερῆ
 10 τε τὴν διώρυχα ἐς ποδῶν μῆκος εἰ ποιησάμενος ἐπιπλείστον τὸ βά- H 17
 θος κατήγε. τοῦτο τῇ πόλει σωτήριον οὐκ ἐκ προνοίας τῶν τε C
 χνιτῶν τούτων πεπολήται, ἀλλ' ὅπερ ἐνταῦθα ξυμβήσεσθαι κακὸν
 ἔμελλεν, ἐς πᾶν ξυμφέρον διὰ τῆς κατώρυχος ἀπεκρίθη Ῥωμαίοις.
 ὄμβρων γὰρ μεταξὺ ἔξαισιῶν καταρραγέτων, ὁ ποταμὸς, οὐπερ
 15 ἐπεμνήσθην ἀρτίως, πρὸ τοῦ περιβόλου μορμύρων ἀρθεῖς τε ἐπὶ V 414
 μέγα οὐκέτι ἐχώρει, οὐ δεχομένων αὐτὸν τηλικόνδε γεγενημένον
 οὔτε τῶν εἰσόδων οὔτε τοῦ ὀχετοῦ, ἥπερ τὰ πρότερα. ξυνίστατο
 οὖν ἐπὶ τὸ τεῖχος ξυνάγων τὸν ῥοῦν, ἐς ὕψος τε καὶ βάθος κατα-
 20 μιτίας γεγενημένος. τὸ μὲν οὖν προτείχισμα βιασάμενος καθεῖ-
 λεν εὐθὺς, κατασίεσας δὲ καὶ πολλήν τινα τοῦ τεύχους μοῖραν καὶ D
 τὰς πύλας ἀναπετάσας πολὺς τε ρεύσας τὴν πόλιν καταλαμβάνει
 σχεδόν τι ὅλην, καὶ αὐτῆς τὴν τε ἀγορὰν καὶ τοὺς στενωποὺς καὶ
 οὐδέν τι ἦσσαν τὰς οἰκίας περιπολήσας, ἐπίπλων τε ἐνθῆνδε καὶ

3. ἀπαιτοματίσας CH. αὐτοματίσας P. 17. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδὲ.

stinianus Aug. in consilium vocavit, attente dispiciens quo modo mederi
 posset. At deus illum difficultate exemit, ac re ultro confecta protinus, urbi
 salutem asseruit. Id vero ita evenit.

Quidam ex militari urbis praesidio, sive obiecto per somnum viso, sive
 suo impulsu, adiunctis sibi fabris compluribus, cum intra muros locum de-
 signasset, longam ibi fieri foveam imperavit, affirmans dulcis aquae scaturi-
 ginem in terrae sinu repertum iri. Ducta in orbem fossa longitudinis pedum
 quindecim, humum altius exhausit. Fuit hoc urbi salutare, non artificum
 consilio ac providentia: sed quod hic acerbum futurum erat, Romanis optime
 vertit, beneficio fossae. Siquidem hoc interim spatio maximis caelo delapsis
 imbribus, flumen, cuius modo mentionem feci, pro muro murmurans, atque
 admodum tumens, non defluebat; cum ita auctum nec fauces muri caperent,
 nec canalis. Ergo haerebat, aquas ad murum cogens, et sursum deorsum-
 que altissimus, hic stagnabat, illic inaequaliter tumidus fluctuabat. Ac mi-
 norem quidem murum statim disiecit; maioris vero parte magna convulsa,
 patefactaque porta effusus, urbem fere totam occupavit; ac forum, angu-
 stas, adeoque domos ipsas pervadens, et inde suppellectilem, vasa lignea

ξυλλίων τευχῶν καὶ ἄλλων τοιούτων φορητῶν μέγαν ἐπαγόμενος,
 ἐς ταύτην τε τὴν διώρυχα ἐμπεισὼν ἀφανίζεται ὑπόγειος γεγενημέ-
 νος. ἡμέραις δὲ οὐ πολλαῖς ὕστερον ἀγγιστά πη τῶν Θεοδοσιου-
 πόλεως ὄριων ἐκδοῦς, ἐν χώρῳ ἐφάνη σημείοις τεσσαράκοντα διέ-
 χοντι μάλιστα Δάρας πόλεως, ὅσπερ ἐπηγάγετο ἐκ τῶν τῆδε οἰ-
 κίων γνωσθεῖς. διεφάνη γὰρ ἐνταῦθα ὁ συρφετὸς ὄλος. καὶ τὸ
 λοιπὸν ἐν μὲν εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν ἐν μέσῃ πόλει γινόμε-
 νος ὁ ποταμὸς οὗτος, περιπλέους τε τοῦ ὕδατος τοὺς θησαυροὺς
 ἐργασάμενος, φέρεται μὲν τῆς πόλεως ἔξω διὰ τῶν ἐξόδων αἴπερ
 αὐτῷ πεποιήνται ἐξεπίτηδες πρὸς τῶν δειμαμένων τὴν πόλιν, 10
 P 88 ὡσπερ μοι ἔναγχος δεδιήγηται. ἀρδεύων δὲ τὰ ἐκεῖνη χωρία πο-
 θεινὸς ἄκασι τοῖς περιοικοῦσιν ἐς αἰὶ γίνεται. ἐπειδὴν δὲ πολεμίων
 στρατὸς ὡς πολιορκήσων τὴν πόλιν ἐνταῦθα ἴοι, τὰς μὲν διὰ τῶν
 σιδηρῶν ὀβελῶν ἐξόδους ἐπιβύσαντες τοῖς καταράκταις καλουμέ-
 νοις, αὐτίκα τε τὸν ποταμὸν μεταπεφυκέναι καὶ τὴν ἐκβολὴν με- 15
 ταπορεύεσθαι βιασάμενοι ἀνάγκῃ χειροποιήτω, ἐπὶ τε τὴν διώρυχα
 καὶ τὸ ἐνθένδε περιάγουσι χάος. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ πολέμιοι πιε-
 ζόμενοι τοῦ ὕδατος τῇ ἀπορίᾳ διαλύειν ἀναγκάζονται τὴν πολιορ-
 κίαν εὐθύς. Μιρράνης ἀμέλει ὁ Περσῶν στρατηγὸς ἐπὶ Καβάδου
 B βασιλεύοντος ἐπὶ πολιορκίᾳ ἐνταῦθα ἦκων, τούτοις τε πᾶσιν ἀναγ- 20
 κασθεῖς, ἄπρακτος οὐκ εἰς μακρὰν ἀνεχώρησε. καὶ Χοσρόης αὐ-
 τὸς πολλῶ ὕστερον ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀφικόμενος στρατῶ μεγάλῃ
 ἐγκεχείρηκε τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐπιβουλῇ. ὕδατός τε ἀπορίας πέρι
 ἀμηχανῶν, καὶ ἀποσκοπούμενος τὴν τοῦ περιβόλου ὑπερβολὴν,
 ἄμαχόν τε αὐτὴν διαρκῶς ὑποπτεύων εἶναι, καὶ τὰ βεβουλευμένα 25

atque alia id genus plurima convehens, ubi in foveam illam decidit, subter-
 raneo meatu suffugit oculos. Paucis post diebus, proxime Theodosiopolita-
 num limitem redditus, apparuit quadragesimo lapide ab urbe Dara, iis ex
 rebus agnitus, quas illius domibus exportaverat: nam tota colluvies illuc
 erupit. Ex eo tempore, cum pax viget ac bono res loca sunt, fluvius hic
 mediam urbem intermeans, ubi cisternas aqua implevit, exit per ostia, sibi
 de industria, ut proxime dixi, ab illis extracta, qui urbem aedificarunt. Tum
 agros vicinos irrigans, omnes accolae beare solet. Verum simul eo advenit
 hostilis exercitus, urbem circumsecurus, ostia, quae ferro clathrata sunt,
 vectibus obstruunt; mox amnem divertere seque alio exonerare coactum so-
 lerti manu, in foveam ac barathrum huic subiunctum abducunt. Quocirca
 hostes aquae penuria laborantes, obsidionem confestim solvere necesse ha-
 bent. Certe Mirrhanes Persarum dux, regnante Cabade, cum urbem obsi-
 disse, his omnibus adactus, re infecta, brevi abscessit: ipseque adeo Chos-
 roës, multo post, ingentibus copiis secum ductis tentavit urbem: sed ubi
 aquae iuopiam levare nesciit, et visa murorum altitudine, ipsos inexpugna-

μεταγνοῦς, εὐθύωρος ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἀπιὼν ᾤχετο, τῇ τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος καταστρατηγηθεὶς προμηθεΐα.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν πόλει Δάρας οὕτω δὴ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς κατεστήσατο· ὄντινα δὲ προσεποίησε τρόπον τῇ πόλει ἑμῆκετι αὐτῇ πάθος πρὸς τοῦ ποταμοῦ ξυμβαίνειν τοιοῦτον, τοῦ θεοῦ διαρρηθῆν αὐτῷ ξυνεπιλαμβανομένον τὸ σπούδασμα τοῦτο, ἐγὼ δηλώσω. Χρύσης ἦν τις Ἀλεξανδροῦς, μηχανοποιὸς δεξιὸς, ὅσπερ βασιλεῖ τὰ ἐς τὰς οἰκοδομίας ὑπηρετῶν, τὰ πλείστα τῶν τε ἐν πόλει Δάρας καὶ τῇ ἄλλῃ χώρᾳ γεγονότα ἐξείργασται. οὗτος 10 ὁ Χρύσης ἀπεδήμει μὲν ἠνίκα δὴ ἐν τῇ πόλει Δάρας τὸ ἐκ τοῦ ποταμοῦ πάθος ξυνέπεσεν· ἀκηκῶς δὲ καὶ περιαλγήσας τῇ συμφορᾷ ἐς κόλπην τὴν αὐτοῦ ἀπεχώρησεν. ὕψην δὲ θνείρου τοιάνδε εἶδεν. ἐδόκει οἱ ἐν τῷ θνείρῳ τις ὑπερφυῆς τε καὶ τὰ ἄκρα κρεῖσ- D σων ἢ ἀνθρώπων εἰκάζεσθαι μηχανὴν τινα ἐπαγγέλλειν τε καὶ ἐν- 15 δαίκνυσθαι, ἣ ἂν διακωλύειν τὸν ποταμὸν ἱκανῆ εἴη ἐπὶ πονηρῷ τῆς πόλεως μηκέτι μορμύρειν. καὶ ὁ μὲν αὐτίκα θεῖον ὑποτοπήσας τὸ πρῶγμα εἶναι, τὴν τε μηχανὴν καὶ τὴν τοῦ θνείρου ὕψην ἐς βασιλέα γράψας ἀνήνεγκε, σκιαγραφήσας τὴν ἐκ τοῦ θνείρου δι- δασκαλίαν. ἐτόγγανε δὲ οὐ πολλῶ πρότερον ἄγγελος ἐς βασιλέα 20 ἦκων ἐκ Δάρας πόλεως, ὅσπερ αὐτῷ τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ξυνε- νεχθέντα πάντα ἐσήγγειλε. βασιλεὺς δὲ τότε τοῖς ξυμπεπτωκόσι ξυνταραχθεὶς καὶ περιώδυνος γεγονὼς, τοὺς τὰ μηχανικὰ εὐδοκι- V 415 μούντας εὐθὺς μετεκάλει, Ἀνθέμιον τε καὶ Ἰσίδωρον, ὧν περ ἔμ- P 34 προσθεν ἐπεμνήσθη. καὶ τὰ ξυμβεβηκότα ἐπικοινωνόμενος ἀνε-

18. σκιαγραφήσας CH. συγγραφήσας P.

biles indicavit, consilii poenitens, mox in Persidem rediit, providentia victus imperatoris Romani.

3. Haec in urbe Dara Iustinianus Aug. constituit. Iam quo idem pacto ne in posterum fluvius urbi illi noceret, deo utique ipsius consilium manifestissime adiuvante, effecerit, narrabo. Chryses quidam erat Alexandrinus, machinarius praestantissimus: qui in extruendis aedificiis navare solitus operam imperatori, multa cum Darae tum alibi aedificaverat. Is peregre profectus, quo tempore fluvius calamitatem Darae attulit, accepto eius nuntio, graviter dolens, cubitum iit: tum dormienti species huiusmodi oblata est. Quidam procerissima et humanum excedente modum statura, ipsi per somnum visus est machinam designare atque ostendere, quae urbem ab exundante fluvio innoxiam posthac servare posset. Mox ille rem divinitus oblatam ratus, de machina ac viso nocturno ad imperatorem perscripsit, et quae secundum quietem acceperat delineavit. Paulo ante, nuntius ex urbe Dara ad Augustum venerat, eique ordine panderat fluminis inundationem. Commotus tum imp. et casum illum aegerrime ferens, mechanicos celeberrimos Anthemium et Isidorum, quorum supra mentionem habui, extemplo accersit; et re communicata, ex ipsis quaerit qua tandem machina in posterum

πυρθάνετο τῶν ἀνδρῶν ὅποια ποτὲ μηχανὴ γένοιτο, ὡς μὴ τι περιαιτέρω τῆ πόλει ξυμβαίη; καὶ αὐτῶν μὲν ἐκάτερος ὑποθήκην τινὰ ἔφραζε τὴν οἱ δοκοῦσαν ἐπιτηδείως ἐς τοῦτο ἔχειν· βασιλεὺς δὲ, θείας δηλονότι ἐπινοίας αὐτῷ γενομένης τινός, οὕτω τὰ Χρῶσου ἰδὼν γράμματα, ἐπενοίει τε καὶ ἐσκιαγράφει αὐτογνωμονήσας ἔκ τοῦ παραδόξου ὃ δὴ τοῦ ὄνειρου ἐκτύπωμα ἦν. ἔτι δὲ τῆς βουλῆς ἠωρημένης καὶ τοῦ πρακτέου σφίσι ἐν ἀδήλῳ ὄντος, διέλυσαν τὸν διάλογον. ἡμέραις δὲ γ' ὕστερον ἤκε τις βασιλεῖ τὴν τε **B** τοῦ Χρῶσου ἐπιστολὴν καὶ τῆς τοῦ ὄνειρου μηχανῆς τὸ ἐκμαγεῖον ἐνδεικνύμενος. καὶ ὃς μεταπεμψάμενος τοὺς μηχανικούς αὐτῶν **10** ἀνανεοῦσθαι τῆ μνήμῃ ἐκέλευεν ὅσα δὴ σφίσι ἀμφὶ τῷ ἔργῳ τὸ **H 18** πρότερον δοκοῦντα εἶη. οἱ δὲ ἀπεστομάτιζον ἐφεξῆς ἅπαντα, ὅσα τε αὐτοὶ τεχνάζοντες εἶπον καὶ ὅσα βασιλεὺς ἀκυνθασίμως ἐπήγγειλε γενέσθαι. καὶ τότε δὴ ὁ βασιλεὺς τὸν τε πρὸς τοῦ Χρῶσου σταλέντα καὶ τὰ γράμματα ἐπιδείξας, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἐκ **15** τοῦ ὄνειρου γενομένην ἐπὶ τῷ ἐσομένῳ ὄψιν τε καὶ σκιαγραφίαν, κατεστήσατο αὐτοὺς ἐν θαύματι μεγάλῳ, ἐν νῷ ποιουμένους ὡς ἅπαντα ὁ θεὸς συνδιαπράσσειται τῷ βασιλεῖ τούτῳ τὰ τῆ βασιλείᾳ ξυνοίοντα. ἐκράτει τοίνυν ἡ τοῦ βασιλέως ἐπίδειξις, ὑποχωρούσης μηχανοποιῶν σοφίας καὶ τέχνης. καὶ γίνεται ὁ Χρῶσης αὐτῶν **20** **C** ἐν πόλει Δύρας, ἐπιτεταγμένον οἱ πρὸς τοῦ βασιλέως ὑποτελέσαι τὰ γεγραμμένα σπουδῇ τῆ πάσῃ, καθάπερ ἡ τοῦ ὄνειρου ὑποθήκη ἐπήγγελλεν. ἐποίει τε τὰ ἐπιτεταγμένα τρόπῳ τουῦδε.

Ἐν χώρῳ διέχοντι τοῦ τῆς πόλεως προτειχίσματος ἐς μ' ἑξήμισια πόδας, μεταξὺ σκοπέλου ἐκατέρου, ὧν δὴ κατὰ μέσον ὁ πο- **25**

ab urbe casus eiusmodi averti possit? Uterque quam ad id valere duxit rationem protulit. At imperator coelesti quodam instinctu, nondum visis Chryssae literis, de sua sententia assecutus est mirabiliter, adumbravitque imaginem, quae Chryssae in somnis obiecta fuerat. Pendebat adhuc consilium, nec quid opus facto esset inter ipsos constabat, sed digressi sunt. Tertio post die quidam affuit, et Chryssae epistolam cum forma visae per somnium machina reddidit imperatori. Hic mechanicos iterum accitos memoria repetere iubet quae de opere inter se prius contulissent. Mox illi ordine referre quae ipsi ex artis suae praescripto dixissent, et quae imperator per se designasset. Tum Augustus Chryssae tabellarium proferens cum literis et somnii viso futurique operis delineatione, ad magnam ipsos admirationem traduxit, secum reputantes deum in omnibus, quae imperio expedirent, principi nostro opitulari. Igitur cedente peritia atque arte machinartiorum, vincit imperatoris sententia: Chryssae Daram revertitur, iussus scripta perficere omni studio, plane uti somnio eductus esset: sic demum mandata est executus.

In loco XL. circiter pedes dissito ab urbis muro exteriori, binos inter scopulos illos, quos amnis interluit, instae altitudinis ac latitudinis aggerem

ταμὸς προῖὼν φέρεται, ἀντιτείχισμα ἐτεκτῆματο ὕψους τε καὶ εὐ-
 ρους ἰκανῶς ἔχον. οὐπερ τὰ πέρατα οὕτω δὴ ὄρει ἐκατέρῳ παν-
 ταχόθεν ἐνήψεν, ὡς τῷ ὕδατι τοῦ ποταμοῦ, ἣν καὶ σφοδρότατα
 ἐπιρρεῦσειεν, ἐνταῦθα ἔσιτητὰ μηδαμῆ ἔσεισθαι. τοῦτο δὲ τὸ ἔρ-
 6 γον οἱ περὶ ταῦτα σοφοὶ φράκτην ἢ ἀρίδα καλοῦσιν, ἣ ὃ τί ποτε
 ἄλλο ἐθέλουσιν. οὐκ ἐπ' εὐθείας δὲ τὸ ἀντιτείχισμα πεποίηται
 τοῦτο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μνηοειδὲς τετραμμένον, ὅπως ἂν τὸ κύρωμα
 πρὸς τῇ τοῦ ποταμοῦ ἐπιρροῇ κείμενον ἔτι μᾶλλον ἀντέχῃν τῷ D
 φείθῳ βιαζομένῳ δυνατὸν εἴη. θυρίδας δὲ ἐς τὸ ἀντιτείχισμα
 10 ἔς τε τὰ κάτω καὶ ἄνω πεποίηται. ὥστε τῷ ποταμῷ πλημμυ-
 ροῦντι ἔξαπιναιῶς, ἂν οὕτω τύχοι, ξυλιστασθαι μὲν ἐνταῦθα
 ἐπάναγκες εἴη καὶ μὴ παντὶ τῷ ῥοθίῳ περαιτέρω χωρεῖν. ἐκροῆν
 δὲ κατὰ τὰς ὁπὰς ἀφιέντι βραχεῖάν τινα τοῦ μὲν ὑπερβάλλοντος
 ὄγκου κατὰ μικρὸν ἀπολήγειν αἶλ, τῷ δὲ τείχει λελυμασμένῳ μη-
 15 ὀέποτε εἶναι. ἣ γὰρ ἐκροῆ ἐν τῷ χώρῳ ξυλισταμένη, ὅπερ ἐς
 τεσσαράκοντα διήκων πόδας, ἥπερ μοι εἴρηται, τῆς τε ἀρίδος
 καὶ τοῦ πρᾶξιχίσματος μεταξύ ἔστιν, οὐδαμῆ τὸ παράπαν βιαζο-
 μένη, ἀλλ' ἐς τὰς ξυνειθισμένας εἰσόδους κατὰ λόγον χωροῦσα ἐς P 35
 τὴν ὀχεταγωγίαν ἐνθένδε εἰσβάλλει. καὶ τὰς πύλας, ὅπερ τὸ
 20 πρότερον βιασάμενος ἔξαπιναιῶς ὁ ποταμὸς ἀνεπέτασε, περιελὼν
 ἐντεῦθεν, λίθοις μὲν παμμεγέθεσι τὴν προτέραν αὐτῶν ἐφράξατο
 χώραν, ἐπεὶ ἐφ' ὀμαλοῦ κείμενοι τῷ ποταμῷ ὑπερβλύζοντι εὐέφο-
 δοὶ ἦσαν. ἄγχιστα δὲ πη ἐν χώρῳ ἀνάντει κατὰ τὸ κρημνῶδες
 τοῦ περιβάλλον αὐτὰς ἔθετο, οὗ δὴ τῷ ποταμῷ βάσιμα ὡς ἦκιστα
 25 ἦν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω διαπεπὸνῃται τῷ βασιλεῖ τούτῳ.

5. φράκτην CH. φράκτα P. φρακτῆρα Pm.

extruxit; cuius extrema utriusque menti undique sic annexit, ut aquis fluvii, quamvis impetu maximo decurrentibus, nullus hac aditus futurus sit. Eiusmodi rerum periti opus illud appellant phractem vel aridem, vel si quo alio vocabulo uti malunt. Nec recta linea produxit hunc aggerem, sed sinuavit, quo melius undarum vim sustineat procurrens in adversum fluvium curvatura. Eundem fenestris infra supraque divisit; ut si forte amnis repente excreverit, cogatur ibi consistere, nec totum aquarum agmen ultra devolvat; sed modice per foramina effluens, sensim detumescat, nec muros violet. Nam illo in spatio pedum XL. quod inter aridem murumque exteriorem, ut dixi, interiectum est, ita colit effluvium, ut nullam vim patiatur; sed ad consuetum muri aditum convenienter properans, canali excipitur. Denique foribus, quas antea flumen inopinato recluserat, illinc amotis, pristinam earum sedem grandibus saxis obstruxit: propterea quod situs loci planus aditum eo facilem dabat fluvio restagnanti. Portam acclivi in loco posuit ad moenium partem impositam praecipitio, quo flumen ascendere non potest. Haec imp. noster ita confecit.

Ἦν δέ τις ἐν πόλει πολλὴ ὕδατος πέρι ἀμηχανία τοῖς τῆδε
B ἀνθρώποις. οὐδὲ γὰρ ἀναβλυστάουσιν εἶχον ἐνταῦθά πη κρή-
 νην, οὐδὲ ὀχετῶ περιωμομένην ἐς τὰς ἀγυῖας, αἱ τῆδέ εἰσιν, οὐδε
 τισι θησαυριζομένην ἐκείνη ἐλύτροις, ἀλλ' οἷς μὲν ἀγχοτάτω ὁ
 ποταμὸς κατὰ τὰς ἀμφοδούς ἐφέρετο, οἶδε ἀταλαιπύρως ἀρόμε- 5
 νοι ῥῆστα ἔπινον, οἷς δὲ ὡς ἀπισιέτω τῆς τοῦ ποταμοῦ ἐκροῆς τὰ
 οἴκοι ἐτύγγανεν ὄντα, τούτοις δυοῖν τὸ ἕτερον ἐπάνωγκες ἦν, ἣ τὰ
 ἔσχατα ποιοιμένοις πιεῖν, ἣ δάψει ἐχομένοις ἀπολωλέναι. ἀλλ'
 ὀχετὸν βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐτεκτίνατο μέγαν, ᾧ δὴ τὸ ὕδωρ
 416 περιεγαγὼν πανταχόσε τῆς πόλεως τὴν ἀπορίαν τοῖς τῆδε ὥκημέ- 10
 νοις διέλυσεν. ἀλλὰ καὶ ἱερὰ πεποιήται δύο, τὴν τε μεγάλην ἐκ-
 κλησίαν καλουμένην καὶ τὴν τοῦ ἀποστόλου Βαρθολομαίου νεών.
C ἔτι μέντοι καὶ τοῖς στρατιώταις καταλυτήρια ἰδέματα παμπληθῆ,
 ὅπως δὴ τοὺς τῆδε ὥκημένους μηδαμῶς ἐνοχλοῦεν.

Καὶ Ἀμίδης δὲ πόλεως τό τε τεῖχος καὶ τὸ προτείχισμα ἐν 15
 τοῖς ἄνω γεγενημένα χρόνοις καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὑποπτα ὄντα ἐξίτηλα
 γενήσεσθαι, οὐ πολλῶ ὕστερον νέμ τινὶ καταλαβὼν οἰκοδομίᾳ τῆ
 πόλει τὴν ἀσφάλειαν ἀνεσώσατο. ὅσα δὲ κἂν τοῖς φρουροῖς αὐ-
 τῶ εἴργασται, ἄπερ ἐν τοῖς ὁρίοις τούτων δὴ τυγχάνει τῶν πόλειων
 ὄντα, ἐρῶν ἔρχομαι. 20

D δ'. Ἐκ Λάρας πόλεως ἰόντι ἐς τὰ Περσῶν ἡθῆ χώρα τις
 ἐν ἀριστερῇ ἐστὶν ἀναμάξευτός τε καὶ ἄφιππος ὄλωσ, κατατείνουσα
 μὲν ἐς ἡμέραιν ὁδὸν δυοῖν εὐζώνῳ ἀνδρὶ μάλιστα, τελευτῶσα δὲ
 ἐς χῶρον σιμὸν καὶ ἀπόκρημον Ράβδιον ὄνομα. ταύτης δὲ τῆς

7. οἴκοι] οἰκεία C. οἰκία H.

In urbe cives aquae inopia graviter conflictabantur; cum nec fontem
 habent scatebra emicantem, nec latices, qui canali structili ducerentur in
 compita, nec qui ibi in cisternis asservarentur: sed qui in triviis labentem
 fluvium accolebant, ii quidem aquam nullo negotio haurientes, potu uteban-
 tur facillimo: qui vero procul flumine habitabant, facere non poterant quia
 horum alterum paterentur; vel summo cum labore levarent sitim, vel ea in-
 terirent. At Iustinianus Aug. magnum aquaeductum construxit, quo in
 omnes urbis partes derivata aqua, incolis difficultatem expedit. Praeterea
 sacras aedes duas, eam videlicet quae magna ecclesia dicitur, et Barthole-
 maei apostoli templum condidit. Militibus quoque diversoria quamplurima
 aedificavit, ne molestiam civibus exhiberent.

Urbis Amidae muros, maiorem iuxta ac minorem, qui ob vetustatem iam
 ruinae proximi videbantur, nova quadam substructione firmavit, itaque urbi
 securitatem praestitit. Quid vero fecerit in castellis, quibus harum urbium
 limites muniti sunt, nunc exponam.

4. Eunte in Peraisem ex urbe Dara, ad laevam est quaedam regio
 plaustris in via ac prorsus inequitabilis. Bidui fere patens expeditio viro,
 terminatur loco abrupto atque praecipiti, cui nomen Rhabdium. Viae, quae

ἐπὶ τὸ Ῥάβδιον φερνύσης ὁδοῦ ἐφ' ἑκάτερα τὰ Περσῶν ὄρια ἐπὶ
μακρότατον ξυμβαίνει εἶναι. ὅπερ μοι κατ' ἀρχὰς ἀγαμίνῳ καὶ
τῶν ἐπιχωρίων ἀναπνύσαντων ὄντινα τρόπον Ῥωμαίοις προσή- P 36
κουσα ὁδός τε καὶ χώρα γῆν ἑκατέρωθεν τὴν πολεμίαν διακεκλήρω-
5 ται, ἀπήγγελλον τινες ὡς εἶη μὲν Περσῶν τὸ χωρίον ποτὲ, δεο-
μένῳ δὲ τῶν Περσῶν βασιλεῖ τῶν τις Ῥωμαίων ἀτοκροτόρων
ἀμπέλοις τινὰ κατακορῆ κώμην ἐπὶ Μαρτυροπόλεως οὖσαν δώσειε,
τοῦτο δὴ αὐτῆς τὸ χωρίον ἀνταλλαξάμενος. τὸ μὲν οὖν Ῥάβδιον
ἐπὶ πετρῶν οἰκεῖται ἀποτόμων τε καὶ ὄλως ἀγρίων, ἀπερ ἐνταῦθα
10 ἐπανεστήκασι θανατάσιον ὄσον. ἔνερθεν δὲ αὐτοῦ χωρίον ἔστιν,
ὅπερ καλοῦσι Ῥωμαίων ἀγρὸν, ἀγασθέντες, οἶμαι, τὸ ἐξ ἀρχῆς,
ὅτι δὴ ἐν μέσῳ χωρίων Περσικῶν κείμενον Ῥωμαίοις προσήκει.
οὗτος δὲ ὁ Ῥωμαίων ἀγρὸς κεῖται μὲν τῆς γῆς ἐν ὑπτίῳ, ἀγαθῶν H 19
δέ ἐστι τῶν ἐν τοῖς ληίοις κομιδῆ εὔπορος. τεκμηριώσσει δ' ἂν
15 τις καὶ τοῖσδε, ὅτι δὴ πανταχόθεν τὸν χώρον περιβάλλουσι τὰ B
Περσῶν ὄρια.

Πόλισμά ἐστιν ἐν Πέρσαις ἐπιφανὲς ἄγαν, ὄνομα Σισαυρά-
νων, ὅπερ ποτὲ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐξελὼν ἐς ἔδαφος καθεῖλεν,
ὁμίλον πολὺν τῶν ἐν Πέρσαις ἐππέων ζῆν Βλησχάνη τῷ σφῶν
20 ἡγεμόνι δορυαλώτους πεποιημένος. τῆς πόλεως μὲν Δάρας ὁδὸν
ἡμέραιν διέχει δυοῖν ἐδζώνῳ ἀνδρὶ τούτου δὲ τοῦ Ῥαβδίου ση-
μείοις διέστηκε τρισὶ μάλιστα. πρότερον μὲν οὖν ἀφύλακτός τε
ἦν ὁ χώρος ὅδε καὶ Ῥωμαίοις παντελῶς ἄσημος. οὐκοῦν οὐδὲ
φρουρᾶς οὐδὲ ὀχυρώματος οὐδὲ ἄλλου ὅτου ἂν ἀγαθοῦ πρὸς αὐ-
25 τῶν ἔλαχε πώποτε. ἀμέλει οἱ τὸν ἀγρὸν γεωργοῦντες, ὅπερ ἐπε-

14. τεκμηριώσσει CH. τεκμηριώσαι P.

Rhabdium ducit, pars maxima inter Persarum fines posita est. Id ego cum primum vidi, demirans scilicet ex indigenis quæsiui, quid factum esset, ut viam tractumque ditionis Romanæ hostile solum utrinque clauderet? Respondenter nonnulli, pertinuisse olim ista ad Persas; sed imperatorem quemdam. Rom. pro pago vitifero Martyropoli vicino, quem regi Persarum roganti dederat, eo tractu remuneratum fuisse. Ac Rhabdium quidem rupes insidet præruptas et omnino asperissimas, quæ ibi mirum in modum attolluntur: subiacet vero campus, quem Romanorum agrum appellant, iam a principio, ut opinor, mirati quod in media Persarum provincia ad Romanos pertineat. Porro hic Romanorum ager in planitie situs est, frugibusque abundat: argumento sit, quod Persarum limites undique locum ambiunt.

Clarissimum est in Perside oppidum Sisauranum, quod Iustinianus Aug. in potestatem redactum suam exciderat, abductis inde magno numero captivis Persis equitibus cum Bleschane ipsorum duce. Ab urbe Dara abest itinere, quod biduo vir expeditus conficiat; tribus circiter milliaribus a Rhabdio: qui locus antea incustoditus et apud Romanos plane obscurus fuerat. Quare cum ab ipsis nec praesidium, nec munimentum, nihil denique boni un-

- C** μνήσθην ἀρτίως, ὥσπερ ἄλλο τι ἀγγραφοφοροῦντες, πεντήκοντα ἐπε-
 τέλους χρυσοῦς ἔφερον Πέρσαις, ἐφ' ᾧ ἀδείστερον κεκτήσονται τὰ
 αὐτῶν ἴδια καὶ καρπῶν δύνωνται τῶν τῆδε φρομένων δνίνασθαι.
 βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἔπαντα αὐτοῖς μεταπεφυκέναι διεσκεύασατο.
 τειχίσμασι γὰρ τὸ Ῥάβδιον περιβαλὼν κατὰ τῶν πετρῶν τὴν ὑπερ- 5
 βολὴν, ἄπειρ ἐκείνη ἀνέχουσιν, ἀπρόσοδον αὐτὸ τοῖς πολεμίοις
 πεποιήται τὸ χωρίον, δηλονότι ξυλλαμβανούσης τῆς φύσεως. ἐπεὶ
 δὲ ὕδατος οἱ τῆδε ὠκημένοι ἐσπάνιζον, ἐν τῇ τῶν σκοπέλων ἀκρω-
 ρεῖα πηγῆς ὡς ἤκιστα οὔσης, ταμιεῖά τε ὑδάτων εἰργάσατο δύο καὶ
 τὰς ἐκείνη πέτρας πολλαχῆ διορύξας παμπληθεῖς ὑδάτων θησαν- 10
- D** ρος διεπράξατο εἶναι, ὅπως δὴ ξυρρεόντων ὑετίων ἐνταῦθα ὑδά-
 των ἀδείστερον αὐτοῖς οἱ τῆδε ἄνθρωποι δύνωνται χρῆσθαι, ὡς
 μὴ τοῦ ὑδατος πιζόμενοι τῇ ἀπορίᾳ εὐάλωτοι εἴεν.
- V 417** Καὶ τὰ ἄλλα δὲ φρούρια πάντα ἐν ὄρει κείμενα, ἄπειρ ἐν-
 θένδε τε καὶ ἐκ Δάρας πόλεως ἄχρι ἐς Ἀμίδαν διήκειν ξυμβαίνει, 15
 τό τε Κίφας καὶ Σαυρὰς καὶ Σμύργδις τε καὶ Λούργης τό τε Ἰε-
 ριφθὸν καὶ Ἀταχὰς καὶ Σίφριός τε καὶ Ῥιπάλθας καὶ Βανασυ-
 μέων, ἔτι μέντοι καὶ Σινὰς καὶ Ῥάσιος, καὶ Δαβανὺς, καὶ ὅσα
 ἄλλα ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ ἐστί, γελοιώτατα δῆθεν τῷ σχήματι
 ἀποτεθρηγκωμένα τὸ πρότερον ἀνοικοδομησάμενος σὺν τῷ ἀσφαλεῖ 20
- P 37** ἔς τε τὸ νῦν φαινόμενον κάλλος τε καὶ ὀχρῶμα μεταθήμενος ἀνά-
 λωτα εἶναι καὶ προβεβλησθαι Ῥωμαίων τῆς γῆς βεβαιότατα κατε-
 στήσατο. ἐνταῦθα ὄρος οὐρανόμενης ἀποκεκρέμαται, ἀπὸ κρημνῶν
 τε καὶ προσελθεῖν ἀμήχανον ὄλωσ. ἐν πεδίῳ δὲ ἐπὶ κείται χώρα
 γεώδης τε καὶ μαλθακὴ λίαν, ἀγαθὴ μὲν ἀρόσαι, θρέμμασι δὲ 25

16. [Ἰεριφθὸν] Ἰεριφθὸν H.

quam accipisset; colonis agrī, de quo meminī proxime, ad onus vectigalis publici id accedebat, ut Persiis aureos quinquaginta quotannis penderent, quo securius possiderent sua, ac fruerentur proventus frugum. Verum Iustinianus Aug. ipsis omnia mutavit in melius. Cincto enim Rhabdio moenibus, in ipso surgentium ibi rupium culmine positus, omnem praeclusit hostibus aditum, iuvante utique situ loci. Et quoniam incolis aqua deerat, quippe fontem summi scopuli non habebant, cisternas fecit duas; saxaque illa multis in locis excavans, aquarum receptacula passim comparavit, ut eo confluentibus aquis pluvii uti liberius, nec siti ad deditioem perPELLI possint.

Caetera montium castella, quae hinc atque ex urbe Dara Amidam usque pertinent (ea sunt Ciphās, Sauras, Smargdis, Larnes, Hieriphthon, Atachas, Siphris, Ripalthas, Banasymeon, Sinaas, Rhasis, Dabanas, aliaque ibi posita ab antiquo) cum speciem munimenti haberent plane ridiculam, illa solide reaedificavit, et ad decus perduxit, quod videmus hodie cum tanta firmitate coniunctum, ut hostium viribus superiora, Romanum imperium optime protegant. His in partibus, mons editissimus inaccessis horret praecipitiis: ager in planitie subsistit, non lapidosus, sed mollis admodum, et cum arationi tum

ἀτεχνῶς ἔννομος. ἐπιεικῶς γὰρ τῇ πῶρ χλοῦζι. παμπληθεῖς δὲ κῶμαι παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους εἰσίν. οἰκοῦσί τε αὐτὰς ἄνθρωποι τὰ μὲν ἐς κτήσιν τῶν ἐπιτηδεῶν εὐδαίμονες, εὐάλωτοι δὲ, εἴ τις προσίοι. ὕπερ αὐτοῖς ἐπηνώρθωσεν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, φρούριον ἐπὶ τοῦ ὄρους τῇ ἀκρωνυχίᾳ δευμάμενος, ἵνα δὴ τὰ σφίσιν ἐναποθέμενοι τιμιώτατα, ἐπειδὰν προσίοιεν οἱ πολέμιοι, Β ἀνατρέχοντες διασώζωνται. Βασιλέων δὲ τὸ φρούριον ἐπωνύμασται. καὶ μὴν καὶ τὰ ἀμφὶ πόλιν Ἀμιδαῶν φρούρια, πηλῶ τε περιβεβλημένα καὶ τοῖς πολεμίοις βάσιμα παντάπασιν ὄντα, ἐς τὸ 10 ἀκριβὲς ἀνοικοδομησάμενος ἅπαντα ἐς τῆς ἀσφαλείας τὸ ἀκριβέστατον μετεστήσατο. ἐν οἷς τὸ τε Ἀπάδνας καὶ τὸ Βυρθὸν πόλιν ἔστιν. ἅπαντα γὰρ ἀκριβολογεῖσθαι πρὸς ὄνομα οὐκ εὐπετές ἐστι. συνελόντα δὲ εἰπεῖν ἅπαντα πρότερον τοῖς ἐπιβουλεύουσιν ὑποκείμενα τανῶν ἀνανταγώνιστα πεποίηκεν εἶναι. καὶ ἀπ' 15 αὐτοῦ ἡ Μεσοποταμία τῶν Περσῶν γένει ἄβατος διαφανῶς ἐστίν.

Ὁὐ σιωπητέον δὲ οὐδὲ ὅπερ ἐν τῷ Βάρας φρουρίῳ ἔξευρεν, C οὔπερ ἐπεμησθήν ἀρτίως. τὰ μὲν γὰρ τοῦ φρουρίου ἐντὸς ἀνδρα τὸ παρῶπαν ὄντα ἐτόγγαυεν, ἐν ὄρει δὲ ἐψηλῶ μάλιστα κατὰ τὸ κρημνῶδες τὸ Βάρας τοῦτο πεποιήται. ἔκτισθεν δὲ αὐτοῦ ὡς 20 ἀνωτάτω ἐν τῇ ὑπὸρεια μετὰ τὸ πρᾶνὲς πηγῇ ἦν, ἥνεπερ ἐδόκει ἀξύμφορον εἶναι τῷ τειχίσματι τοῦ φρουρίου περιβαλεῖν, ὡς μή τις αὐτοῦ μοῖρα ἐν ὑπὲρ κειμένη εὐάλωτος εἴη. ἐπενόει δὲ τάδε. τὰ ἐντὸς τοῦ περιβόλου διορύσσειν ἐκέλευεν ἕως ἐς τὸ μάλιστα ὀμαλὲς ἵκωνται. ὅπερ ἐπεὶ ἐπετελέσθη κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως

1. ἔννομος] εὐνομος Maltretus. λαμῶνες εὐνομοί p. 117 a.

alendo pecori perquam commodus: quippe herba copiosissime viret. Montis radices obtinent frequentes pagi; quorum incolae fortunae quidem abundant; verum incursibus patent. Remedium Iustinianus Aug. attulit, extracto in cacumine montis castello: ubi repositis quae habent pretiosissima, adventante hoste, perflugium incolumes occupant: Augustorum castrum vocatur locus. Adhaec circumposita urbi Amidae castella, quae muris tantum luteis cincta, hostem excludere minime poterant, accurate refecit omnia, ac praeculare communiit. In his sunt Apadnas et Byrthum oppidulum: operae enim maioris est recensere singula nominatim. In summa, quaecumque prius exposita erant grassantibus, sic ea firmavit, ut expugnari iam nequeant: itaque Mesopotamia Persis plane praecclusa est.

Nec silentio praetermittendum, quod in castro Baras, cuius mentionem modo feci, exegitavit, cum intus nihil aquae omnino esset. Imminet Baras montis colossissimi praecipitio. Procul extra muros, immo in monte suberat clivo fons, quem castris moenibus complecti non expedire visum erat; ne qua eorum pars in planis sita occupari facile posset. Hanc vero ipse viam invenit. Humum intra murorum ambitum iussit effodi, usque dum ad spatium aequale campo perventum esset. Quo peracto uti praecripserat imperator,

ἐπίταξιν, ἐπιφρόνον ἐνταῦθα τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς παρὰ δόξαν ἐφάνη. οὕτω δὲ καὶ τὸ φρούριον δεδημιούργηται ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ καὶ ὕδατος πλείον ἐν ἐπιτηδείῳ φαίνεται κείμενον.

- D** ε'. Οὕτω δὲ καὶ Θεοδοσιουπόλεως, τῆς παρὰ ποταμὸν Ἀβόρραν γῆς τῆς Ῥωμαίων προβεβλημένης, τὸν περίβολον, ὅνπερ **5** ὁ χρόνος κατεργάσασθαι μάλιστα ἴσχυσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῖς τῆδε **P 38** ἀνθρώποις οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας ἐδίδου θαρρεῖν, ἀλλὰ διηλεκτές ἅπαντας ἐξέπλησσε, δεδισσομένους ὅτι δὴ οὐκ εἰς μακρὰν αὐτοῖς **H 20** ἐμπεσεῖται, ἀνοικοδομησάμενος ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ὁ βασιλεὺς οὐ-
τος διακυκλύειν τὰς γε κατὰ Μεσοποταμίαν Περσῶν ἐσβολὰς ἰκα- **10**
νῶς ἔσχεν.

- Οἷα δὲ καὶ ἐν Κωνσταντίνῃ ἐπιδέδεικται εἰπεῖν ἄξιον. ἦν μὲν τὰ πρότερον ὁ Κωνσταντίνης περίβολος τὸ τε ὕψος κλίμακι ἀλωτὸς τὴν τε ἄλλην κατασκευὴν εὐέφοδος ἄγαν, ὥσπερ τι πάρεργον γεγενημένος τοῖς πάλοι ἀνθρώποις. τοσοῦτω γὰρ διειστήκει- **15**
σαν οἱ πύργοι ἀλλήλων ὥστε, εἰ προσβαλοῦντές τινες ἐς τὴν με- **V 418**
B καθότι ἂν αὐτοὺς ἀμυνόμενοι ἀποκρούοιντο. ἀλλὰ μὴν καὶ χρόνον μῆκει πεπονηκὸς ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον τοῦ καταπεπτικέναι οὐ μικρὰν **20**
που ἐγένετο. πρὸς δὲ καὶ τοιοῦτο τῇ πόλει προτείχισμα ἦν οἷον ἐπι- **20**
τείχισμα κατ' αὐτῆς γεγονέναι δοκεῖν. οὐ πλέον γὰρ αὐτοῦ ἢ ἐς πό-
δας τρεῖς ἐγεγόνει τὸ πάχος, καὶ αὐτὸ μέντοι πηλῷ σὺνθετον, τὰ μὲν κάτω ἐς ὀλίγον ἐκ λίθου μυλίτου ἀνεστηκὸς, τὰ δὲ ὑπερθεῖν ἐκ τοῦ λευκολίθου καλουμένου, σφαλεροῦ τε ὄντος καὶ μυλακοῦ λίαν. ὥστε δὴ ὄλον ἦν τοῖς ἐπιουῖσιν εὐάλωτον. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινία- **25**

2. δὲ] Vulgo τε.

promanans ibi fontis aqua se prodidit inopinato. Sic et tuta est structura castris, et situs ad aquae copiam opportunus.

5. Eodem modo, cum muros Theodosiopolis, quae ad fluvium Aborram imperii Romani propugnaculum est, vetustas adeo confecisset, ut civibus non fiduciam firmitas ulla, sed metum assiduum offerret impendentis ruinae periculum; imperator noster, refecta eorum parte maxima, Persarum in Mesopotamiam irruptiones praeclare inhibuit.

Quid vero Constantinae praestiterit, par est dicere. Erant Constantinae muri, si spectes altitudinem, scalis superabiles; si fabricam, expugnata facillimi; quasi veteres non opus, sed quandam operis accessionem fecissent. Nam turres adeo inter se distabant, ut si qui infestis accederent ad spatium interiectum, ab earum custodibus propulsari non possent. Quin et partis maximae, aevo fatiscantis, ruina instabat. Adde quod urbis murus exterior talis erat, ut ad illam oppugnandam factus videretur. Crassus enim pedes non amplius tres, et luto coagmentatus, infra quidem molaribus saxis constabat ad modicam altitudinem: pars vero superior structa erat candido lapide, infirmo admodum ac praemolli: prorsus ut irruentibus facile esset eo potiri.

νός τὰ μὲν πεπονηκότες τοῦ περιβάλλον κῆρα τῶν ἀνεσώσατο εἰκοδο-
 μία, καὶ διαφερόντως τὰ πρὸς ἥλιον δύνοντα τετραμμένα καὶ βορ- C
 ρᾶν ἄνεμον. τοῦ δὲ δὴ ἐρύματος πανταχῆ μεταξὺ πύργων δυοῖν
 ἄλλον ἐντέθεικε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ πύργοι ὑπακτες ὡς ἀγχοτάτω ἀλ-
 6 λήλοις ὄντες τοῦ περιβάλλον προβέβληνται. ἄλλω δὲ τείχει καὶ πᾶσι
 πύργοις μέγα τι χρῆμα ἔψους ἐνδέμενος ἄμαχον τοῖς πολεμίοις τὸ
 τῆς πόλεως ὀχύρωμα κατεστήσατο. ἀλλὰ καὶ ἀνόδους τοῖς πύρ-
 γοις κεκαλυμμένους πεποιημένους, τριωρόφους τε αὐτοὺς λίθων ἐπι-
 βολαῖς τεκτηνόμενος κυρτώμασι γιγανταῖς θύλων, πυργοκάσ텔-
 10 λον αὐτῶν ἕκαστον εἶναι τε καὶ καλεῖσθαι πεποιήκει. καστέλλους
 γὰρ τὰ φρούρια τῆ Λατινῶν καλοῦσι φωνῆ. ἀλλὰ καὶ ἀμφὶ τοῖς D
 ὕδασι ἢ Κωνσταντῖνα τὰ ἀνήμεστα ἔπαρχα πρότερον. τὰ μὲν
 γὰρ ἐκτός, ὅσον ἐκ σημεῖου ἐνός, πηγὰί τε εἶσι πατίμων ὕδατων
 καὶ ἄλλος ἐκθένδε φύεται ἐπιεικῶς μέγα, οὐρανομήκεισι κατάφυ-
 15 τον δένδροις· τὰ μίντοι ἐντός, ἵνα δὴ οὐκ ἐφ' ὀμαλοῦς, ἀλλ'
 ἐν τῷ ἀνάττει τὰς ἀγυῖας ξυμβαίνει εἶναι, ἀνυδρός τε ἦν ἢ πόλις
 ἐκ παλαιοῦ καὶ δέρη τε καὶ ἀμνηχανία παλλῆ οἱ τῆδε ψηχημένοι ἐς
 αἰε εἶχοντο. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ὀχετῶ τὸ φεῖθρον μεταβι-
 βάσας τοῦ τείχους ἐντός, κρήναις τε τῆν πάλιν ἀειρρόταις διακο-
 20 σμήσας, οἰκιστῆς ἂν αὐτῆς δικαίως καταῖτο, τὰ μὲν οὖν ἐς τούδε
 τὰς πόλεις Ἰουστινιανῶ βασιλεὶ εἴρημαται.

ζ'. Ἦν δὲ Ῥωμαίων φρούρια παρὰ ποταμὸν Εὐφράτην ἐν P 39
 τοῖς Μεσοποταμίαις ἐσχάτοις, ἵνα δὴ Ἀβέρρας ποταμὸς τῷ Εὐ-
 φράτῃ ἀναμιννόμενος τὴν ἐκβολὴν ἐνταῦθα ποιεῖται. ταῦτο Κιρκή-
 25 σιον μὲν ὀνομάζεται, βασιλεὺς δὲ αὐτὸ Διοκλητιανὸς ἐν τοῖς ἄνω

At Iustinianus Aug. labantes moenium partes, praesertim ad occidentem et septentrionem renovavit: ubique binis moenium turribus aliam interiecit: quo fit ut tarres omnes inter se proximae defendant murum. Huic autem toti cunctisque turribus adiecta altitudine ingenti, urbis munimenta supra hostium vires extulit. Praeter haec, in turribus occultos fecit scalarum gradus, ac triplici ipsas camera distinguens lapidea, id illis tribuit, ut unaquaeque dicatur et vere sit pyrgocastellum. Etenim quas Graeci φρούρια, et Latini castralla vocant. Praeterea Constantina magnam aquae penuriam antea patiebatur. Sunt quidem extra muros primae ab urbe lapide fontes aquae potui aptae: unde nemus amplissimum enatum est, arboribus consitum procerissimis. Sed intra moenia, ubi deallvia sunt nec sita in plano compita, iam inde olim arebat urbs, et siti gravissimaeque difficultate semper cives conflictabantur. Tandem imp. Iustinianus suenta ab urbe lapide fontes aquae appellari queat. Haec Iustinianus Augustus in eas urbes beneficia consulit.

6. Castellum est Romanorum ad Euphratem in extrema Mesopotamia: ubi fluvius Aberrhas cum illo aquas commiscens sese exonerat. Nomen habet Circesium, olim conditum a Diocletiano Aug. Qui vero hodie imperat

χρόνους ἐδείματο. Ἰουστινιανὸς δὲ τανῶν βασιλεὺς χρόνου τε μήκει
 εὐρῶν συντριβὴς γενοῦς, ἀπημελημένον δὲ καὶ ἄλλως ἀφύλακτον
 ὄν, ἐς ὄχρῳμα βεβαύτατον μετεστῆσατο, πόλιν τε διεπράξατο
 μεγέθει καὶ κάλλει περιφανῆ εἶναι. Διοκλετιανὸς μὲν γὰρ τηρι-
B κάδε τὸ φρουρίον πεποιήται τοῦτο οὐχ ὅλον ἐν κύκλῳ τείχει περι-
 βαλὼν, ἀλλὰ μέχρι μὲν ἐς ποταμὸν Εὐφράτην ἐπεξαγαγὼν τὴν τοῦ
 περιβόλου οἰκοδομίαν καὶ πύργον ἐκατέρωθεν ἀπεργασάμενος ἔσχα-
 τον, ἀπολιπὼν δὲ τὴν ἐνθῆνδε τοῦ χωρίου πλευρὰν ἀτείχιστον ὅλως,
 ἀποχρῆσαι, οἶμαι, τὸ τοῦ ποταμοῦ ὕδωρ ἐς τὸ τοῦ φρουρίου ὄχρῳ-
 μα τῆδε ἡγούμενος. προΐοντος δὲ χρόνου τὸν ἔσχατον πύργον, 10
 ὃς δὴ ἐτέτραπτο πρὸς ἄνεμον νότον, τὸ τοῦ ποταμοῦ ῥόδιον πα-
 ραῖτον ἐνδελεχέστατα κατέσεισεν ὅλον, ἐνθῆλός τε ἦν ὡς, εἰ μὴ
 βοήθει τις ὅ τι τάχιστα, καταπιεσῆται αὐτίκα δὴ μάλα. ἐφάνη
C τοίνυν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τοῦτο πρὸς τοῦ θεοῦ κεκομισμένος
 ἀξίωμα, πάσης ἐπιμελεῖσθαι καὶ ὡς ἐνι μάλιστα μεταποιεῖσθαι 15
 τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς· ὃς δὴ οὐ μόνον τὸν πεπονθότα πύργον ἐσώ-
 σατο, ἀνοικοδομησάμενος αὐτὸν μύλλῳ λίθῳ καὶ φύσει σκληροῦ,
 ἀλλὰ καὶ τοῦ φρουρίου τὴν ἀτείχιστον πλευρὰν ξύμπασαν ὄχρω-
 τάτῳ περιβέβληκε τείχει, διπλασιάσας αὐτῇ πρὸς τῷ ποταμῷ τὴν
 ἐκ τοῦ περιβόλου ἀσφάλειαν. πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ προτεί- 20
V 419 χισμα ἐχυρώτατον προσεποίησεν αὐτὸς τῇ πόλει, καὶ διαφερόντως
D οὗ δὴ τῶν ποταμοῖν ἢ ἐς ἀλλήλους ἐπιμιξία τρίγωνον ἀποτελεῖ
 σχῆμα, ταύτῃ τε τὰς ἐνθῆνδε τῶν πολεμίων ἐπιβουλὰς ἀπεκρού-
 σατο. καὶ στρατιωτικῶν δὲ καταλόγων ἄρχοντα τῆδε καταστη-

17. μύλλῳ λίθῳ] μύλλιον λίθου p. 38 b. λίθου μύλλου 43 d. μυ-
 λίας λίθου 84 d.

Iustinianus, ipsius temporis longinquitate labefactatum, neglectum et immu-
 nitum nactus, optime firmavit, urbemque magnitudine ac decore illustrem
 fecit. Neque enim castellum hoc Diocletianus totum moenibus circumdederat:
 sed ad fluvium quidem Euphratem producto muro, turrim posuerat in
 utroque extremo: latus autem, quod hinc porrigitur, omnino nudum relinque-
 rat, ratus, ni fallor, satis id communiri aqua fluminis. Procedente tempore,
 extremam turrim, austro obversam, profluens amnis assiduo morsu adederat,
 et apparebat illam propediem collapsuram, nisi quis succurrere praefestina-
 ret. Ergo Iustinianus Augustus, honorem hunc summum adeptus manifesto
 dei munere, ut Romanum imperium, quam maximum est, curaret, eique pro
 virili parte consulere, non solum turrim vitiatam servavit, eam reparando
 molari ac duro natura lapide, sed totum etiam castelli latus, quod nudum
 erat, muro validissimo cinxit, atque ita munimentum geminavit, fluminis
 nempe addita moenium firmitate. Exteriores etiam murum urbi adiecit,
 praesertim ubi confluentis absolvit triquetrum: itaque hostium insidiis nullum
 ibi locum reliquit. Praeterea constituto numerorum militarium duce (sic

σάμενος, ὃν δοῦκα καλοῦσι, διηγεκὲς ἐνταῦθα καθιζήσομενον, ἀποχωρῶν φυλακτήριον πεποίηκεν εἶναι τῇ τῆς πολιτείας ἀρχῆ· καὶ τὸ βαλανεῖον δὲ, ὅπερ δημοσίᾳ τὴν χρεῖαν τοῖς τῆδε ἴσχυμ-
 5 μένοις παρέχεται, ἀνώνητον ὄλωσ τῇ τοῦ ποταμοῦ ἐπιφορῇ γενη-
 μένον ἐνεργεῖν τε τὰ ξυνειδισμένα οὐκέτι ἔχον, ἐς τὸν νῦν ὄντα
 μετέθηκε κόσμον. ὅσα μὲν γὰρ αὐτοῦ ἀπεκρέματο πρότερον ἐπὶ H 21
 στερεῶς τῆς οἰκοδομίας ἐστῶτα κατὰ τὸ τῷ λουτρῷ τῇ χρεῖᾳ ξυ-
 οῖσον (ὣν δὴ ἐνεργε τὸ πῦρ καλεῖται, χυτροπόδας τε καλεῖν αὐτὰ P 40
 νενομίκασι), ταῦτα δὴ ἅπαντα τῇ τοῦ ὕδατος ἐπιφορῇ ἀποκείμενα
 10 πρόσθεν εὐρῶν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν χρεῖαν τῷ βαλανεῖῳ διεσφαρ-
 μένην, λίθων μὲν αὐτὸς ἐμπειδώσας ἐπιβολαῖς ὅσα πρότερον
 ἀπεκρέματο, ἥπερ μοι εἴρηται, ἑτέραν καθύπερθεν ἀποκρεμάσας
 οἰκοδομίαν, ἵνα δὴ ἀπρόσοδα τῷ ποταμῷ ἔστιν, ἀκισώσαστο τὴν
 ἐνθὲνδε ἐδπάθειαν τοῖς τῆδε φρουροῖς. τὰ μὲν οὖν δὴ τοῦ Κιρ-
 15 κήσιου ἐς τόνδε τὸν τρόπον δεδημιούργηται πῶ βασιλεῖ τοῦτω.

Μετὰ δὲ τὸ Κιρκήσιον φρούριόν ἐστι παλαιὸν, Ἀννούκας
 ὄνομα, οὗπερ ἕρπειον τὸ τεῖχος εὐρῶν οὕτω δὴ μεγαλοπρεπῶς
 ἀνωκοδομήσατο Ἰουστινιανὸς βυσιλεὺς ὡς μηδὲ τῶν τιος ἐπιφα- B
 νεστάτων πλείων ὀχυρώματος πέρι τὰ δευτερεῖα τὸ λοιπὸν φέ-
 20 ρεσθαι. τῷ δὲ τῷ αὐτῷ καὶ τὰ φρούρια, ὅσα δὴ ἀμφὶ πόλιν
 Θεοδοσιούπολιν κεῖται, τὰ μὲν ἀτελείστα πρότερον ὄντα, τὰ δὲ
 πηλῷ τε καὶ τῇ ἐνθὲνδε χελωτοποιᾷ τετειχισμένα αἵμασιᾶς τρό-
 πον, φοβερά τε τῶν καὶ τὰ παράπαν ἀπρόσβατα τοῖς ἐπιούσιν
 εἰργάσατο· τὸ τε Μαγδαλαθῶν σὺν ἑτέροις δυοῖν, ἀπὲρ αὐτοῦ
 25 ἐκατέρωθεν τυχάνει ὄντα, καὶ Θαννούριος δύο, μικρόν τε καὶ

enim vocant) qui illic semper ageret; idoneo praesidio primam oram imperii confirmavit. Balneum quoque publicum, quo utuntur incolae, cum prorsus inutile allapsu fluminis evasisset, nec solitis usibus servire posset, in eum, quem habet modo, ornatum restituit. Quae enim prius supra fornaculas, in quibus ignis ardet, pro lavationis commodae ratione, solida fabrica suspensa erant (chytropodas vulgo appellant) haec omnia profuente exposita, corruptamque ea-re balnei utilitatem offenderat. Quare structura lapidea firmatis iis, quae prius, ut dixi, pendebant, his alias suspensuras imposuit, ad quas pertingere fluvius nequit. Quo facto, oblectationem inde capi solitam restituit praesidiariis. Haec sunt, quae imperator noster aedificavit Circaei.

Post Circaesium est Annucas, vetus castellum, cuius muros Iustinianus Aug. cum semiratos comperisset, adeo magnifice instauravit, ut si munimenta spectes, illustrissimarum urbium nulli concedat. Similiter castella omnia Theodosiopoli circumiecta, quorum alia creabant muris, alia lute ridendaque materia in maeris modum septa erant, talia iam fecit, ut terrorem obiciant, omnemque aditum ne gent oppugnare volentibus. Ea sunt. Magdalathum cum duobus aliis, illi hinc inde aditis, et utrumque Thannu-

μέγα, καὶ Βισμυδέων καὶ Θήμερις, ἔτι δὲ Βιδάμας καὶ Δανσα-
 ρῶν καὶ Θιόλλα, Φίλας τε καὶ Ζαμαρθὰς καὶ τὰ λοιπὰ ὡς εἰπεῖν
 C ἅπαντα. ἦν δὲ τις χῶρος παρὰ Θαννυρίως μέγα, ᾧ δὴ ἐπιχω-
 ροῖσιν Σαρακηνοῖς τοῖς πολεμίοις διαβαίνουσι τὸν ποταμὸν Ἀβόρ-
 ρων πολλὴ ἐξουσία ἐγένετο, ἔνθεν δὲ ὁρμηθέντες διασκεδάνυσθαι ἔ-
 μὲν ἀνά τε τὴν ἕλην δασεῖάν τε καὶ ἀμφιλαφεῖ οὖσαν καὶ τὸ ὄρος,
 ὃ ταύτη ἀνέχει, καταθεῖν τε ἀδεέστερον τοὺς ἐπισημένους. ἀμφὶ τὰ
 ἐκείνη χωρία Ῥωμαίους. ἀλλὰ νῦν πύργον κομιδῆ λίθου σκληροῦ
 Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐν τῷ χῶρῳ τούτῳ δευμῶμενος ἐνταῦθα τε
 φρουρὰν ἀξιολογιωτάτην καταστήσάμενος ἀναστέλλειν τὰς τῶν πο-
 10 λείων ἐπιδρομὰς παντελῶς ἄσχυσε, τοῦτον ἐπιτελησάμενος κατ'
 κινήσων πρόβηλον.

D ζ'. Τὰ μὲν οὖν ἐπὶ Μεσοποταμίας εἴθε Ἰουστινιανὸς βα-
 σιλεῖ εἰργασται. ἀναγκαῖον δέ μοι ἐνταῦθα τοῦ λόγου Ἐδέσσης
 τε καὶ Καρρῶν καὶ Καλλινίκου καὶ τῶν ἄλλων πολιχνῶν ἀπασῶν 15
 ἐπιμαθεῖσθαι, ὥσπερ ἐκείνη συμβαίνει εἶναι, ἐπεὶ καὶ αὐταὶ τοῖν
 ποταμοῖν μεταξὺ κείνται. τὴν Ἐδέσσαν ποταμὸς παραρρεῖ τὸ
 εὐρεῖα βραχὺς, Σκιρτὸς ὄνομα, ὃς δὴ ἐκ χωρίων πολλῶν ξυνάγων
 τὸ εὐρεῖον ἐπὶ τὴν πόλιν φέρεται μέσην. ἐνθὲνδε τε ἔξωθεν ἐπί-

P 41 προσθεν ἴεται, ἐπειδὴν ἀντάρκη παρέχηται τῇ πόλει τὴν χρεῖαν 20
 τῶν τε εἰσόδων αὐτοῦ καὶ ἐκβολῶν δι' ὀχεταγωγίης κατὰ τὸ τεῖ-
 χος πεποιημένων τοῖς πάλαι ἀνθρώποις. οὗτος ποτε ὁ ποταμὸς,
 ὄμβρων οἱ ἐπιγενομένων πολλῶν, ὑπερπεφυκῶς τε ὑψοῦ ἀνεῖχε καὶ
 ὡς καταλύσων τὴν πόλιν ἐπήει. τοῦ τοίνυν προτειχίσματος καὶ

V 420 τοῦ περιβόλου καθελῶν ἐς τὸ ἔδαφος πολλὴν τινα μοῖραν τὴν πό- 25

rium, mines ac mairis; Bismideon, Themeris, Bidamaa, Danaron, Thiolla, Philas, Zamarthas, ac caetera fere omnia. Ad Thannurium maius locus erat, quem Saraceni, hostes Romani nominis, traiecit Abertha flumine, occupare facile, atque inde per densum et opacum nemus montemque ibi se attollentem desperari, Romanos circumpositos excursibus infestare poterant. Iam vero Iustinianus Aug. turri illic ex durissimo lapide constructa, praesidium optimum collocavit, atque hostium incursiones prorsus repressit, excitato contra illos eiusmodi propugnaculo.

7. Quae modo dixi, in Mesopotamia fecit Iustinianus Aug. locus vero postulat ut Edessae, Carrarum, Callinici, aliorumque oppidorum illius tractus mentionem habeam, cum inter fluvios Euphratem ac Tigrin sita sint. Edessam alluit Scirtus, amnis minime spatiosus. Collectis aquis ex multis partibus, mediae urbi illabitur: inde egressus pergat ulterius; postquam satis famulatus est civitati, canali ductus veteri, cuius ore atque exitu pervia sunt moenia. Aliquando fluvius hic largis lumbibus vehementer intumuit, et civitatem, quasi ad ipsius excidium comparatus, invasit. Igitur magna labe rupto utroque muro, minori scilicet ac maiori, per urbem fere totam effusus,

λιν περιεβάλετο σχεδόν τι ὅλην, ἔργα τε ἀνήκεστα τῆδε εἰργάσαστο
 τῶν τε γὰρ οἰκοδομημάτων τὰ κάλλιστα ἐξίτηλα ἐξασπινάως πε-
 ποιήται καὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ τρίτημόριον διεχρήσατο. βασι-
 λεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς μὴ ὅτι ἀνεσώσατο τῇ πόλει τὰ καθρημένα
 5 εὐθὺς ἄπαντα, ἐν οἷς ἦ τε τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησία καὶ ὁ κα-
 λούμενος Ἀντίφορος ἦν, ἀλλὰ καὶ ὅπως μὴ τι αὐτῇ καὶ αὐθις B
 τοιοῦτο ξυμβαλή διεπράξατο σπουδῇ τῇ πάσῃ. πορείαν γὰρ ἐτέ-
 ραν πρὸ τοῦ περιβόλου τῷ ποταμῷ νεοχομῶν ἴσχυσε, τοιαῦδε αὐ-
 τὸν περιελθὼν τέχνη. τὰ μὲν ἐν δεξιᾷ τοῦ ποταμοῦ ὑπτιὰ τε καὶ
 10 γριμαλά πρότερον ἦν, τὰ δὲ δὴ ἐν ἀριστερᾷ ὄρος ἀπότομον, οὐκ
 ἐπιχωροῦν αὐτῷ ἐπακλίνειν πον ἢ ἐκτρέπεσθαι τῆς ξυνειδισμένης
 ὁδοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τὴν πόλιν αὐτὴν διορθούμενον ἀνάγκη τῇ πάσῃ.
 οὐ γὰρ ἦν τι αὐτὸν ἐπὶ δεξιᾷ ξυμποδίζον, ἥνικα ἂν τῆς πόλεως
 εὐθὺς φέροίτο. τοῦτο εὖν τὸ ὄρος ἀποτεμῶν ὄλον κοίλα μὲν τοῦ
 15 ποταμοῦ τὰ ἐν ἀριστερᾷ καὶ γλαφυρώτερα τῆς αὐτοῦ πορείας κα-
 τεισεύαστο, ἐν δεξιᾷ δὲ τοῖχον ὑπερμεγέθη ἐκ λίθων ἀμαξιαίων
 συνέστησεν, ὥστε, εἰ μὲν κατὰ τὰ εἰωθότα ὁ ποταμὸς μέτριος C
 φέρεται, μήποτε ἀποστεροῖτο τῆς ἐνθένδε ὠφελείας ἢ πόλις, ἐπει-
 δὴν δὲ τύχη τιλ ἐς ὕψος ἄρθεις ὑπερβλύζοι, μετρία μὲν τις αὐ-
 20 τοῦ ἐκροῦ ἐπὶ τὴν πόλιν κατὰ τὰ ξυνειδισμένα χωροῖ, τοῦ δὲ ῥο-
 θίου τὸ ἐπιεργνόμενον ἐς τὴν Ἰουστινιανοῦ ἐπαιτέρησιν ἀνάγκαστον
 ἴοι, ἐς τοῦ ἠποδρόμου τὰ ὀπισθεν οὐ μακρὰν πον ὄντος τέχνη τε H 22
 ἀνθρωπεία καὶ γνώμη προμηθεὶ παρὰ δόξαν νενηκήμενον. ἀλλὰ
 καὶ τῷ ποταμῷ τῆς πόλεως γινομένῳ ἐντὸς ὀρθῆν τινα πορείας
 25 ἀνάγκην ἀπεργασάμενος, ὑπερθεὺς τε οἰκοδομίας ἐκατέρωθε ἐπι-

damna gravissima importavit. Repente enim aedificia pulcherrima diruit, ac
 tertiam civium partem extinxit. Protius imp. Justinianus non solum quae-
 cumque eversa fuerant, in quibus erat Christianorum ecclesia, et Antiphorus,
 ut vocant, instauravit; sed omni etiam studio providit, ne quid eiusmodi
 urbs denuo pateretur. Etiam pro moenibus novum fecit alveum flumini,
 idque arte hac circumvenit. A dextra adiacebat anni planities humilis; a
 laeva abruptus mons imminabat, cursum alio non sineas flectere, sed in ur-
 bem dirigens omni compulsus necessitate: neque enim a dextra quidquam
 obstabat recta urbem petenti. Monte illo penitus exciso, et ad sinistram flu-
 minis ripam humo excavata, fossam duxit eius alveo profundiorē: ad dex-
 tram parietem ingentem ex saxis plaustralibus statuit: ita ut fluvius si con-
 saetam in cursu servet mediocritatem, non privet civitatem opportunitatibus
 suis: sin forte elatus restagnaverit, mediocrem aquarum partem pro more
 ad urbem devolvat; quaeque abundaverit, in casalem, Justiniani invento fa-
 ctam, cogatur influere, ac tergum vicini Hippodromi circumire, humanae arti
 ac providentiae mirabiliter cedens. Quin et intra urbem recta ire amorem
 subegit, imposita utrinque crepidine, qua digressio prohibetur: itaque re-

κρεμάσας, ὡς μὴ ἐκτρέψονται τῆς ὁδοῦ δύναιτο, καὶ τὴν χρεῖαν τῇ πόλει ἐσώσατο καὶ δέους αὐτὴν τοῦ ἐνθένδε ἀπήλλαξεν. ἐτόν-
D χανε δὲ τὸ Ἐδέσσης τείχος καὶ προτείχισμα οὐδέν τι ἦσσαν διὰ χρόνου μῆκος ἐν τοῖς ἑρειπίοις ταπτόμενον ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον. διὸ δὴ ἄμφω ἀνοικοδομησάμενος βασιλεὺς, νέα τε αὐτὰ κατεστή-
 σατο καὶ πολλῶν ἑχυρώτερα ἢ πρότερον ἦν. μοῖρα δὲ τις τοῦ Ἐδέσσης περιβόλου φρούριον κέκτηται, ἧς δὴ ἔκτοσθὲν τις ἐπα-
 νεστήκει λόφος ὡς πλησιαίτατο ὑποκειμένη ἐπικύπτων ἐνταῦθα τῇ πόλει· ὄνπερ ἐκ παλαιοῦ καταλαβόντες διατειχίσματι οἱ ἐπιχώριοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου πεποίηται, ὡς μὴ ἐπίμαχον παιοίη τὴν πό-
 λιν. ἀλλὰ ταύτῃ ἐπιμαχώτερον αὐτὴν παραπολὺ ἀπειργάσαντο· διατειχίσμα γὰρ ὡς βραχέτατον ἐπὶ τῷ ἀνατεταμένῳ τῆς γῆς κεί-
 μενον καὶ παιδαρίοις τειχομαχίαν ἐμμελετώσιν ἀλώσιμον ἦν. οὐ
P 42 δὴ ἐνθένδε καθηρημένου ἕτερον ἐν τῇ ὄρους ὑπερβολῇ τείχος ἀνέ-
 στη, Ἰουστινιανοῦ βασιλέως διαπόνημα, δέος μὲν εἰς ἐπιθύσεως 15
 καθύπερθε γενησομένης οὐδαμῇ ἔχον, συγκαταβαῖνον δὲ τῇ ὑπω-
 ρεῖα μέχρι ἐς τὸ πρᾶνές ἐκατέρωθεν καὶ τῷ περιβόλῳ ἐναρμο-
 ζόμενον.

Ἀλλὰ μὴν καὶ Καρρῶν καὶ Καλλινίκου πόλεως τὰ τε τείχη καὶ τὰ προτειχίσματα καθελὼν, ἄπερ ὁ πολὺς αἰὼν μεταξὺ ἐπι-
 ρεύσας διέφθειρε, ταῦν ἀκραιφνῆ ἀπειργασάμενος, ἀμαχώτατα κατεστήσατο. ἔτι μέντοι καὶ φρούριον, ὃ ἐν Βάτναις ἦν, ἀτεί-
 χιστόν τε καὶ ἀπημελημένον τὰ πρότερα ὄν, τείχεσιν ἑχυρωτάτοις
B περιβαλὼν ἐς τὸν νῦν φαινόμενον μετήνεγκε κόσμον.

ἦ. Ταῦτα μὲν οὖν τρόπον, ὅπερ μοι ἐρρήθη, ἐπὶ τε Με-25
 σοποταμίας καὶ Ὀσροηνῆς τῆς καλουμένης Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ

tento civitatis commodo, metum amovit. Et quoniam interiorē pariter at-
 que exteriorē Edessae murum vetustas late fregerat, utrumque imperator
 nova ac multo validiori fabrica refecit. Castellum habet Edesseni muri pars
 quaedam, extra quam collis surgebat, urbi subiectae proximae imminens.
 Cum olim septo complexi indigenae, ambitu urbis incluserant, ne illac facile
 esset hosti percurrere. Verum eiusmodi opere urbem multo magis expugna-
 bilem fecerant. Cum enim murus ille esset humillimus et exporrecto in loco
 situs, vel a pueris ludicra oppugnatione se exercentibus capi poterat. Eo
 diruto, alterum in vertice montis Iustinianus Aug. excitavit. Is nullam timet
 ex superiori loco impressionem, et utrinque cum clivo ad imum usque mon-
 tem descendens, urbis moenibus cohaeret.

Præterea Carrarum et urbis Callinici maiores iuxta ac minores muros,
 longinqui temporis lapsu corruptos, demolitus, iam sic integravit, ut invi-
 ctam habeant firmitatem. Castellum etiam Batnense, quod nudum negligenti-
 aequae contemptum erat, muris cinxit prævalidis, et ad decus, quo iam nitet,
 evexit.

8. Haec ita, ut dixi, in Mesopotamia et Osroëne Iustinianus Aug. per-

πεποιήται. ὄντινα δὲ τρόπον Εὐφράτου ποταμοῦ τὰ ἐν δεξιᾷ
 συμβαίνει εἶναι, ἐγὼ δηλώσω. τὰ μὲν ἄλλα Ῥωμαίων τε καὶ
 Περσῶν ὄρια τῆδέ πη ἔχει. γειτονοῦσιν ἑκατέρων ἀλλήλοις τὰ C
 χωρία, ὁρμώμετοί τε ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀμφοτέροι καὶ διαμάχονται
 5 καὶ συμβάλλουσι τὰς συναλλαγὰς, οἷά γε τὰ ἀνθρώπεια, ὀπηρῖκα
 τοῖς τε ἤθεσι καὶ ταῖς πολιτείαις διάφοροι ὄντες χώραν τινὰ ὁμο- V 421
 ρον ἔχουσι. ἐν δὲ γε τῇ πάλαι μὲν Κομαγενῆ χώρᾳ, τανῦν δὲ
 καλουμένη Εὐφρατησίᾳ, οὐδαμῆ ἀλλήλων ἀγχιστὰ ἄκνηται. χώρα
 γὰρ ἔρημος καὶ ἄγονος ὅλως διορθεῖ ἐπὶ μακρότατον τὰ Ῥωμαίων
 10 τε καὶ Περσῶν ὄρια, περμιάχητόν τε οὐδὲν ἔχουσα. ἑκάτεροι
 μέντοι ἐν ἐρήμῳ, ἤπερ ἀγχιστὰ γῆς τῆς πρὸς αὐτῶν οἰκουμένης
 τυγχάνει οὐσα, φρούρια παρέργως ὑποδομήσαντο ἐκ πλινθοῦ
 ὀμῆς· ἤπερ ἐπιβουλῆς οὐδεμιᾶς παρὰ τῶν πέλας ἔτυχε πάποτε, D
 ἀλλ' ἀνεπιφθόνως ἀμφοτέροι τῆδε ὑκῆσαντο, ἔπει οὐκ εἶχον οὐ-
 15 δὲν ὄτου ἂν καὶ οἱ ἐναντίοι ἐφειντο. βασιλεὺς δὲ Διοκλητιανὸς
 τρία φρούρια τὸν τρόπον τοῦτον ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἐδέιματο·
 ὡνπερ ἓν, Μამβρὶ ὄνομα, καταπεπονηκὸς τῷ μακρῷ χρόνῳ Ἰου-
 στινιανὸς ἀνευέωσατο βασιλεὺς.

Τοῦτου δὲ τοῦ φρουρίου ἐκ σημείων μάλιστα πέντε ἐς τὰ
 20 Ῥωμαίων ἦθη ἴοντι Ζηνοβία ποτὲ Ὀδονάθου γυνὴ τῶν ἐκείνη
 Σαρακηνῶν ἄρχοντος πόλιν ὑκισέ που ἐνταῦθά τινα ἐν τοῖς ἄνω
 χρόνοις βραχεῖαν, καὶ τὸ ὄνομα ἀφῆκε τῇ πόλει. Ζηνοβίαν γὰρ
 αὐτήν, ὡς τὸ εἶδος, ἐπωνόμασεν. ἀλλὰ πολὺς ἄγαν μετὰ ταῦτα
 ἐπιρρεύσας ὁ χρόνος ἐρείπιον αὐτῆς τὸν περίβολον κατεστήσατο, P 43
 25 ἄτε Ῥωμαίων αὐτῆς ἐπιμελεῖσθαι οὐδαμῆ ἀξιούντων, ἔρημόν τε

egit: iam de rebus agam provinciae, quae ad Euphratis dexteram sita est. Alibi quidem Romanorum ac Persarum limites ita sunt constituti, ut eorum agri inter se vicini sint, atque e suis utriusque sedibus profecti vel hostilitatem exercent, vel pacem atque commercium, more hominum, qui in regnis diversis positi, regiones habent conterminas. At in Comagene (sic olim vocabant, quae hodie dicitur Euphratesia) non sunt finitimi. Deserta enim ac plane sterilis regio Romanorum fines atque Persarum longissime distrahit, nihil habens dignum belli contentione. Utriusque in solitudinis ora, quam accolunt, castella ex crudo latere defunctorie aedificaverunt, quae nunquam vicinorum sensere vim: quippe ibi utraque natio citra invidiam habitat, nulla re cupiditatem hostium proripiente. In hac solitudine castella tria imp. Diocletianus eo modo extruxerat: quorum unum, cui nomen Mambri, aevo convulsum Iustinianus Aug. renovavit.

Quinto fere ab isto castello lapide, Romanum versus imperium, olim Zenobia, uxor Odonathi principis Saracenorum illius tractus, parvam urbem condidit, suaeque nomine, ut par erat, insigniens, Zenobiam appellavit. Elapsi deinde temporis diuturnitas eius moenia attrivit, et accedente Romanorum in-

αὐτὴν τῶν ἐνοικοδότων παντάπασι διειργάσατο. παρῆν οὖν Πέρ-
σαις κατ' ἐξουσίαν, ἥνλικα ἂν ἦ βουλομένοις σφίσι, ἐν μέσοις γε-
νέσθαι Ῥωμαίοις, ἀπηκόοις ἔτι τῆς τῶν πολεμίων ἐφόδου οὖσαν.
ἀλλὰ τὴν Ζηνοβίαν ἀνοικοδομησάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς
σύμπασαν, οἰκητῶρων τε κατακέρως ἐμπλησάμενος, ἀρχοντά τε 5
στρατιωτικῶν καταλόγων καὶ διαρκές ἔργον καταστησάμενος φυ-
λακτήριον, πρόβολον μὲν εἶναι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἐπιτείχισμα
δὲ διεπράξατο Πέρσαις· ὅς γε οὐχ ὅσον τὸ πρότερον ἀποθέδωκε
σχῆμα, ἀλλὰ καὶ πλείστον ἐχυρωτέραν εἰργάσατο ἢ πρότερον ἦν.

B σκοπέλοι γὰρ αὐτὴν περιβάλλουσαν ὡς ἀγχοτάτω. τοῖς τε πολε- 10
μίοις διὰ ταῦτα ἐξῆν τοὺς ἐκ τοῦ περιβόλου ἀμυνομένους κατὰ κο-
ρυφῆν ἐνθῆνδε βάλλειν. ὕπερ ἀποκρούεσθαι διὰ σπουδῆς ἔχων
οἰκοδομίαν τινὰ τῇ τοῦ περιβόλου ὑπερβολῇ ἑτέραν ἐνῆψε κατ'
αὐτὸ μάλιστα τὸ τῶν σκοπέλων γειτόνημα, προκάλυμμα τοῖς ἐν-
θῆνδε μαχομένοις αἰεὶ ἐσομένην. πτερὰ τὴν οἰκοδομίαν καλοῦσι 15
ταύτην ἐπεὶ ὡσπερ ἀποκρέμασθαι τοῦ τείχους δοκεῖ. ἅπαντα μὲν
οὖν ὅσα βασιλεὺς οὗτος ἐπὶ Ζηνοβίας εἰργάσατο φράσαι ἀμύχα-
νον, ἐπεὶ ἐν χώρῳ ἐπὶ μακρότατον ἀγείτονι οὖσαν καὶ διὰ τοῦτο
μὲν ἐν κινδύνοις αἰεὶ ἐσομένην, ἐπικουρίας δὲ τοχεῖν Ῥωμαίων πλη-
C σιοχώρων οὐκ ὄντων αὐτῇ οὐκ ἂν δυναμένην, βεβαιοτάτης, ὡς 20
τὸ εἶδος, ἐπιμελείας πάντων μάλιστα ἤξιωσεν· ὄλγχα δὲ μοι ἅττα
τῶν τῆδε πεπραγμένων γεγράφεται.

Ἰκυρωρεῖ μὲν τὴν Ζηνοβίαν Ἐδφράτης ποταμὸς πρὸς ἀνί-
σχοντά που τὸν ἥλιον, ὡς ἀγχοτάτω τοῦ ἐκείνη περιβόλου ἴων,
H 23 ὄρων δὲ παρ' αὐτὸν ἐψηλαῖν ἀνεχόντων ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ δια- 25

curia, civibus omnino exhausta. Quare Persis, quosies collibitum esset, li-
cebat in medios Romanos sese inferre, celerius fama adventus sui. Impera-
tor vero Iustinianus Zenobiam, ab integro reaedificatam, magno incolarum
numero frequentavit, validissimoque praesidio cum duce ibi constituto, Ro-
mani imperii propugnaculum fecit, Persis infestum. Nec satis habuit formam
pristinam urbi reddere: firmitatis etiam quasi muro suspensam videbat. Ac
nulla quidem oratio complecti potest quidquid Imperator noster Zenobiae bo-
nigne praestitit: siquidem urbem procul sitam in solitudine, ac proinde peri-
culis usque obnoxiam, auxiliique inopem, utpote dissitam a Romania, accura-
tus, ut consentaneum erat, quam caeteras omnes munit: ego vero eorum,
quae ibi effecta sunt, pauca attingam.

Zenobiam alluit flumen Euphrates, ab oriente sub moenibus praeterla-
bens. Et quoniam altis montibus subiectus est, eo loci expatiari non poterat:

σκειδάνουσθαι οὐδαμῆ ἔχων, ἀλλ' ἀνάγκη τοῦ γειτονήματος τῶν ἐνταῦθα ὄρων, ταῖς τε ὄχθαις σκληραῖς οὖσαις πεμισμένους καὶ ἐν στενῷ μάλιστα ξυνάγων τὸ ρεῦμα, ἐπειδὴν αὐτῶ ὄμβρων ἐπιγενομένων ὑπερβλύζειν ξυνερχθεῖν, ἐπιχυθεῖς τῷ τελεῖ, πῶθός οὐκ ἀμφὶ τὰ θεμέλια μόνον, ἀλλ' ἄχρι ἐς τὰς ἐπάλξεις ἐπέκλυζεν. οὗ δὴ τῷ ῥοδίῳ καταβεβρηγμένῳ ξυνέβαινε τὰς ἐπιβολὰς ξυγγεῖ- D σθαι τῶν λίθων, ἐπὶ σφαλερᾶς τε αὐτῶν τὸ λοιπὸν τῆς ξυνθήκης ἐστάναι. ἀλλὰ λίθων παμμεγέθη ἐκ λίθου μυλλίου πρόβολον τῷ περιβόλῳ ἰσομήκη ἀπεργασάμενος ἐνταῦθα μὲν αἰεὶ ἐνοχλεῖν τὸ τοῦ 10 ποταμοῦ κλυδώνιον ὑπερβλύζοντος κατηνέγκουσεν, ἐλεύθερον δὲ τὸ παράπαν τῆς ἐνθένδε λώβης τὸ τεῖχος ἀφήκεν, ἦν καὶ τὰ μάλιστα ὁ ποταμὸς κυμαίνων ἐς ἔψος ἐγείροται μέγα. ταύτης δὲ τῆς πόλεως τὸν περιβόλον, ὃς δὴ αὐτῆς ἐτέτραπτο πρὸς βορρῶν ἄνεμον, πεπονηκότα παντάπασι χρόνου μήκει εὐρῶν, παρέλυσεν 15 μὲν οὖν τῷ προτειχίσματι ἐς τὸ ἔδαφος, ἀνωκοδομήσατο δὲ οὐχ ἤπερ τὸ πρότερον ἦν, ἐπεὶ ἐνταῦθα αἰεὶ τῆς πόλεως οἰκοδομαὶ στενοχωρούμεναι μάλιστα τοὺς ταύτη ὀκημένους ἦντων. ἀλλὰ τὴν P 44 προτέραν ὑπερβὰς τῶν τε θεμελίων τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ προ- V 422 τειχίσματος χώραν, ἔτι μέντοι καὶ τὴν τάφρον αὐτῆν, ἐνταῦθα 20 τὸ τεῖχος ἐδείματο ἀξιοθέατόν τε καὶ διαφερόντως εὐπρόσωπον, ταύτην εὐρυτέραν παρὰ πολλὰ τὴν Ζηνοβίαν πεποιημένους. ἀλλὰ καὶ λόφος τις πρὸ τῆς πόλεως ἄγχιστα εἰσθήκει παρὰ δύοντά που τὸν ἥλιον· ἐξ οὗ δὴ παρῆν τοῖς ἐπιστῶσιν αἰεὶ βαρβάρους βάλλειν κατὰ κορυφῆν ἀδέεστερον τοὺς τε ἀμυνομένους αὐτῆς καὶ οὐχ 25 ἦκιστα τοὺς ἐν μέσῃ πόλει ἐστῶτας. τοῦτω οὖν τῷ λόφῳ τε-

8. λίθων delet Maltretus.

12. κυμαίνων] κυματῶν Tolo.

sed cum eorum vicinitate, tum ripis coercitus, sane asperis, in arctissimum spatium coactis aquis, ubi auctus imbribus se extulerat, muro statim affundebatur, nec ad ima solum et fundamento proxima, sed ad pinnas etiam exundabat. Muro autem unda perfuso, suis lapides sedibus emovebantur, eratque instabilis eorum coagulatione. Verum extracto ex saxis molaribus ingenti aggere, eiusdem cum muro longitudinis, coegit amnem ibi frustra tumultuari, quoties superfluxerit, itaque fecit ut moenia a damno, quod inde contraherent, omnino tuta sint, quamvis ille turgidis fluctibus altissime insurrexerit. Maioris muri partem aquilonarem longa annorum serie penitus fractam esse compertum habens, illam cum minori muro diruit refecitque, non ad pristinum modum; propterea quod urbis domus, cum ibi essent angustiores, regionis illius incolis displicebant: sed locum, in quo muri utriusque fundamenta sederant, adeoque fossam ipsam transgressus, hic murum spectata dignum pulcherrimumque eduxit, atque ita Zenobiam non parum dilatavit. Praeterea collis quidam erat urbi proximus ab occidente: unde barbari si ingruerent, a vertice telis impune appetere propugnatores, et vel in urbe media stantes ferire poterant. Ad collem hunc Iustinianus Aug. pro-

- B** χισμα ἐνάφας Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐκατέρωθεν, ἐπὶ τε αὐτὸν τῆς Ζηνοβίας καταστησάμενος, ἔξυσε μὲν ὄλον ἐνδεδεχέστατα, ὡς μή τις κακοურγήσῃ ἐνθὲν ἀνίοι, τείχισμα δὲ ἄλλο τοῦ λόφου ὑπερθεῖν ἔθετο, ἀπρόσοδόν τε ὄλως τὴν πόλιν οὕτως τοῖς ἐπιβουλεύειν ἐθέλουσιν ἀπειργάσατο. τοῦ μὲν γὰρ λόφου ἐπὶ τοῦ κοί-
5 λην εἶναι τὴν γῆν ἐς ἄγαν συμβαίνει, καὶ διὰ τοῦτο ἐγγυτέρω ἔνασι τοὺς πολεμικούς ἀδύνατον. ὑπὲρ γῆν δὲ τὴν κοίλην εὐθὺς τὰ ὄρη ἀνέχει, ἃ πρὸς ἥλιον ὄνοντα τέτραπται. οὐ μόνον δὲ τῇ πόλει τὰ ἐς τὴν ἀσφάλειαν οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπρυτάνευσεν, ἀλλὰ καὶ ἱερὰ
- C** ταύτη ἀνέθηκε καὶ στρατιωτικῶν σημείων οἰκίας. ἔτι μὲντοι καὶ 10 λουτρῶνας καὶ στοὰς προσεποίησεν αὐτῇ δημοσίας. ἐς ταῦτα δὲ πάντα Ἰσιδώρος τε καὶ Ἰωάννης μηχανοποιοὶ τὴν ὑπουργίαν παρήσχοντο, Βυζάντιος μὲν Ἰωάννης, Ἰσιδώρος δὲ Μιλήσιος γένος, Ἰσιδώρου ἀδελφιδοῦς, οὗπερ ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθη, νεαταὶ μὲν ἄμφω, δύναμιν δὲ φύσεως ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν ἐπιδειξάμενοι καὶ τῇ 15 ἐμπειρίᾳ τῶν τοῦ βασιλέως συνακμάσαντες ἔργων.
- D** 9'. Μετὰ δὲ τὴν Ζηνοβίαν τὸ Σοίρων πόλισμα, πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ κείμενον, οὕτω δὴ εὐκαταφρόνητον τὸ τείχισμα ἔχεν ὥστε Χοσρόην προβαλόντα ποτὲ οὐδὲ ὅσον ἡμιῶριον ἀπεκρούσατο, ἀλλ' εὐθύρῳ ἐάλω Πέρσαις. ἀλλὰ καὶ τοῦτο, 20 ὡσπερ Καλλίνικον, Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἀνοικοδομησάμενος τὸ πολίχνιον ὄλον τείχει τε ἐχυρωτάτῳ περιβαλὼν καὶ προτειχίσματα κρατυνάμενος μηκέτι εἴκειν προσβάλλουσι πολεμίοις διεσκευάσατο. Ἔστι δὲ τις νεὴς Σεργίῳ ἀνεμμένος ἐν τῇ Εὐφρατῆσι ἐπι-

20. εὐθύρῳ] εὐθύρῳς Τολο.

moto hinc et hinc muro, ipsum Zenobiae ambitu comprehendit, et in praecipue undique circumscidit, ne quis inde infestus suggrederetur. Murum itidem colli imposuit, itaque omnes ad urbem aditus praecusit ei perniciem molientibus. Nam ultra collem depressior humus accessum hostibus negat: trans vallem statim eminent montes ad solem occidentem obversi. Nec tantum securitati urbis prospexit imperator noster; sed templa etiam tectaque siguis destinata militariibus condidit: item balneis ac porticibus publicis ipsam ornavit, navantibus operam Isidoro et Ioanne machinariis: quorum hic ortu Byzantius, ille Milesius erat, Isidori nepos illius, cuius mentionem antea feci: adolescentes quidem ambo; sed in quibus mentis vis aetate maior, et probata in principis nostri aedificiis peritia pariter eluceret.

9. Post Zenobiam, Sororum oppidum, ad fluvium Euphratem situm, muros habebat adeo contemnendos ac teaves, ut ne dimidia quidem hora Chosrois impetum propulsarit; sed in Persarum potestatem momento venerit. Huius oppidi aequae ut Callinici instaurator Iustinianus, totum validissimis moenibus ac muro exteriori cinxit; ita ut hostiles impressiones sustinere in posterum valeat.

Templum est in Euphratemia sacrum Sergio, magni nominis sancto:

φανεί ἄγιω, ὃν δὴ σέβοντές τε καὶ τεθηπότες οἱ πάλαι ἄνθρωποι
 Σεργιούπολιν τε ἐπωνόμασαν τὸ χωρίον καὶ τειχίσματι βραχυτάτῳ
 περιβεβλήκασιν, ὅσον τοὺς ἐκείνη Σαρακηνοὺς ἀποκρούεσθαι οἷον P 45
 τε εἶναι ἕξ ἐπιδρομῆς αὐτὸ ἐξελεῖν. ἀδύνατοι γὰρ τειχομαχεῖν
 5 εἰσι Σαρακηνοὶ φύσει, καὶ τι αὐτῶν, ἂν οὕτω τύχοι, τείχισμα
 φαυλότατον καὶ πηλῷ σὺνθετον ἐμπόδιον τῇ ὀρμῇ γίνεται. ἀλλ'
 ὕστερον ὁ νεὸς οὗτος κειμηλίῳ προσόδῳ δυνατός τε καὶ ἀπόβλε-
 πτος διὰ παντὸς ἦν. ὁ δὲ λογισόμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς
 τὸ πρᾶγμα εὐθὺς ἐν ἐπιμελείᾳ πεποιήται, τείχει τε ἀξιολογωτάτῳ
 10 ἐν τοῖς μάλιστα περιβέβληκε, καὶ ὑδάτων θησαυρίσας μέγα τι
 χρῆμα πλήθειν αὐτοῖς ἐσκενάσατο. ἔτι μέντοι καὶ οἰκίας τε καὶ
 στοῶς καὶ τὰς ἄλλας οἰκοδομίας τῷ χωρίῳ ἐντέθεικεν, ἃ δὲ πό-
 λειως ἐγκαλλωπίσματα γίνεσθαι εἴωθεν. ἀλλὰ καὶ φρουρὰν τῆδε
 στρατιωτῶν εἰς καιρὸν τοῦ περιβόλου ἀμυνομένων ἰδρύσατο. Χοσ- B
 15 ρόης ἀμέλει ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐν σπουδῇ πεποιημένος τὴν πόλιν
 ἐλεῖν στρατεύματι τε αὐτῇ ἐπὶ πολιορκίαν πολὺ ἐπιστήσους ἄπρακτος
 ἐνθένδε ὀχυρώματος ἰσχυρὴν προσεδρίαν διέλυσε.

Καὶ πόλισματα δὲ καὶ φρούρια πάντα ἐν ἑξατασιαῖς τῶν Εὐ-
 φρατησίας ὁρίων ὄντα τῆς ὁμοίας ἐπιμελείας ἤξιωσε, Βαρβαλι-
 20 σοῦ τε καὶ Νεοκαισαρείας καὶ τοῦ Γαβούλων καλουμένου καὶ τῆς
 πρὸς Εὐφράτη τῷ ποταμῷ Πεντακωμίας καὶ τοῦ Εὐρώπου, ἔτι V 423
 μέντοι καὶ τοῦ καλουμένου Ἡμερίων τὰ τείχη εὐρῶν πῆ μὲν παρ- H 24
 ἔργως τε καὶ ἐπὶ σφαλερῶς τῆς οἰκοδομίας γεγενημένα, πῆ δὲ καὶ
 μόνῳ περιβεβλημένα πηλῷ, πιεζόμενα δὲ καὶ ὑδατος ἀπορία πολλῇ
 25 καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῖς πολεμίοις εὐκαταφρόνητα παντάπασιν ὄντα, C

quem adeo venerati sunt ac suspexere veteres, ut locum Sergiopolim nuncu-
 paverint. Muro hunc humillimo sepserant, qui videlicet satis foret prohi-
 bendis illarum partium Saracenis, quominus primo aditu irrumperent. Ne-
 que enim ad oppugnanda moenia nati sunt Saraceni. Eorum certe impetum
 obvius forte murus vel infirmissimus, nec nisi luto compactus, cohibet. Post-
 modum donariis sacraque suppellectili templum hoc summe inclaruit. Quod
 secum reputans imp. Iustinianus curam protinus eo contulit: moenia loco
 circumdedit praeclarissima, et aquae copiam providit, immensa eius collecta
 vi in receptacula. Insuper domos, porticus, aliaque extruxit aedificia, qui-
 bus urbes decorati solent. Praesidium quoque militare ibi constituit, muros,
 cum res posceret, defensurum. Profecto Chosroës Persarum rex, cum urbis
 capiendae percupidus, magnis illam copiis circumdedit, munitionis firmi-
 tate prohibitus, re infecta, obsidionem solvit.

Pari cura dignatus est oppida castellaque omnia, in extremis Euphra-
 tesiae finibus posita; Barbalissum, Neocaesaream, Gabula, Pentacomiam,
 quae est ad Euphratem, atque Europum: cumque Hemerii muros partim
 opera perfunctoria ac fabrica parum firma constructos, partim mere luteos,
 aqua defectos, et ea-re omnino ridendos ab hostibus offendisset, acquavit

καθεῖλε μὲν εἰς τὸ ἔδαφος, ἕς δὲ τὸ ἀκριβὲς λίθων ἐπιβολαῖς σκληρῶν μάλιστα δειμάμενος εὐθὺς ἅπαντα, εὐρους τε καὶ ὕψους μέγα τι χρῆμα τῷ ἔργῳ κατὰ λόγον ἐνθήμερος, καὶ ὑδάτων ταμιεῖα τεκτηνόμενος πανταχόσε τῶν δαρυρωμάτων παμπληθῆ, ταῦτά τε κατακορῆ ὑδασιν ὀμβρίοις καταστησάμενος ἅπαντα, ἰδρυσάμενος 5 δὲ καὶ φρουρὸν ὄμιλον, ἕς τὴν νῦν φαινομένην ἀσφάλειαν καρτερώτατα τὴν αὐτοῦ ἐπικράτειαν μετεβίβασεν. ἃ δὲ ἐπὶ μακρότατον ἄν τις διασκοπούμενος τάς τε ἄλλας ἀπάσας Ἰουστινιανοῦ βασιλέως ἀγαθοεργίας ὑπεριδῶν, τούτου δὲ μόνου φαίη ἂν εἶνεκα τὴν βασιλείαν παραλαβεῖν, τοῦ θεοῦ δηλονότι τὰ τῆς σωτηρίας 10 Ῥωμαίων τῷ γένει διηνεκὲς προτανεύοντος.

D Πρὸς ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν Ἱεράπολιν, ἥπερ ἀπασῶν πρώτη τῶν τῆδε πόλεων τυγχάνει οὖσα, λαβῶν ἀποκειμένην τοῖς ἐπιβουλεύειν ἐθέλουσι, προμηθεῖ διεσώσατο γνώμη. χώραν τε γὰρ ἔρημον τὰ πρότερα περιβεβλημένη πολλὴν καὶ διὰ τοῦτο ἀφύλακτον 15 οὖσαν, τῶν μὲν ἀνοητῶν αὐτὴν περιόδων ἀπῆλλαξεν, ἐπιτομώτερον δὲ σὺν τῷ ἀσφαλεῖ καταστησάμενος τὸν περίβολον, ἕς τε τὸ τῆς χρεῖας ἀναγκαῖον ξυναγαγὼν ἐχυρωτάτην τανῦν ἐν τοῖς μάλιστα διεπράξατο τὴν πόλιν εἶναι. οὐδὲ δὲ καὶ τόδε ἀγαθὸν εἰργασται. πότιμον ὑδωρ ἐκ μυχῶν τῆς γῆς ἄνευσιν ἐν μέσῃ πόλει 20

P 46 διηνεκῶς, λίμνην τε τινα ἐνταῦθα εὐρεῖαν ποιεῖται. τοῦτο πολεμίων μὲν, ἂν οὕτω τύχη, προσεδρευόντων γίνεται τῇ πόλει σωτήριον, ἐν δὲ ἀγαθοῖς πράγμασιν οὐκ ἀναγκαῖον αὐτῇ ξυμβάλειν εἶναι, ἔξωθεν εἰσαγομένων ὑδάτων πολλῶν· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου εἰρήνη μακροῦ συμβεβιωκότες οἱ τῆδε ἐκχημένοι, ἀνάγκης 25 δὲ οὐδεμιᾶς ἕς πείραν ἐλθόντες, ἐν ὕλιγορά τοῦτο πεποιήνται.

solo: mox durissimo lapide ex toto restituit, cum magna aptaque latitudinis et altitudinis accensione; complures circum monumenta cisternas fecit, quas omnes aquis implevit pluviis: collocato demum praesidio, effecit quod cernimus hodie, ut locus ille firmissime teneatur. Quae si quis plenius consideret, caeteraque omnia Iustiniani Aug. beneficia lustret animo, illum profecto dicet ob id unum, ut benigne faceret, suscepisse imperium, deo utique Romanorum salutis assidue consulente.

Ad haec, cum accepisset Hierapolim, urbium regionis illius principem, exitium inferre volentibus patere, sua illam providentia servavit. Nam ingens habenti ipsi spatium intra moenia vacuum ac propterea incustoditum, laxiorem et supervacaneum ambitum recidit: tute contracto et ad necessarios usus coacto muro, eum in statum adduxit urbem, ut iam e munitissimis una sit. Eandem beneficio hoc affecit. Aqua dulcis media in urbe ex terrae sinu prorumpit perenni scatebra, ac latum imbi stagnum effecit, salutare id quidem civitati, si quando forte eam hostes obsederint, sed rebus tranquillis minime necessarium: quippe magna aquae copia foris inducitur. Proecedente tempore, cives pace fructu diutissima, neque ullam experti necessitatem, illud

οὐ γὰρ οἶδεν ἀνθρώπου φύσις ὑπὲρ τῶν παρόντων κακῶν ἐν εὐ-
 δαιμονία βουλευέσθαι. ῥύπου τοίνυν τὴν λμνην ἐνδεδιχεύεσθαι
 ἐνεκλήσαντο, νηχόμενοι τε καὶ πλυνοὺς ἐνταῦθα ποιοῦμενοι καὶ B
 ἀπορριπτοῦντες φοροτοὺς ἅπαντας * * *

5 Ἐκεῖτο δὲ καὶ ἄλλα ἄττι ἐν ταύτῃ δὴ τῇ Εὐφρατησίᾳ χω-
 ρία, Ζεῦγμα τε καὶ Νευκαισάρεια. αἱ δὴ πολίχται μὲν ἄχρι ἐς
 τὸ ὄνομα ἦσαν, τείχεσι δὲ περιβέβληντο αἰμασιῶς τρόπον. τῷ
 μὲν γὰρ τῆς οἰκοδομίας κολοβῶ ἰσβατὰ πόνω οὐδενὶ τοῖς πολε-
 μίοις γίνετο, ἀδέεστερον ἐς αὐτὰ ἰσπηδᾶν ἔχουσι, τῷ δὲ στενῷ
 10 λταν ἀφύλακτα, οὐκ ἔχόντων τὸ παρύπαν τῶν ἐνταῦθα φρουρῶν
 ὅποι ἂν ἐσιτῶτες ἀμύνοντο. ἀλλὰ καὶ ταῦτα Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς
 τείχεσιν ἀληθέσι περιβαλὼν εὐρους τε καὶ ἕψους ἰκανῶς ἔχουσι, καὶ C
 τῇ ἄλλῃ κατασκευῇ κρατυνάμενος, πόλεις τε διεπράξατο καλεῖσθαι
 δικαίως καὶ κρείσσους εἶναι τῆς τῶν πολεμίων ἐπιβουλήs.

15 ἰ. Ἀλλὰ καὶ τῶν πόλεων τὰς Χοσρόη ἀλούσας (ἦνθα ἔ
 βάρβαρος οὗτος ἀλογήσας τὰ παρ' αὐτοῦ ὁμωμοσμένα ἐν ταῖς
 ἀπεράντοις σπονδαῖς καὶ τὰ διδόμενά οἱ ἐπ' αὐταῖς χρήματα, καὶ
 βασκανία μὲν ἐς Ἰουστινιανὸν βασιλέα ἔχόμενος, οἷς δὴ Λιβύης τε
 καὶ Ἰταλίας τῷ πολέμῳ κήριος γέγονε, καὶ τὴν ἐς τὰ ὁμωμοσμένα D
 20 πλῆστιν περὶ ἐλάσσονος τῆς ἐς ταῦτα λύσεως πεποιημένος· καιροφυ-
 λακήσας δὲ ἀπολελειμμένον ἐν τῇ ἐσπερίᾳ ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον τοῦ
 στρατοῦ Ῥωμαίων ἀντάγγελος βέβηκεν ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν, ἀνη-
 κῶων ἔτι Ῥωμαίων ὄντων τῆς τῶν πολεμίων ἐφόδου, ἐς τοῦτο δὴ

4. ἅπαντας * * *] Locum hunc contulit Possinus cum MS. Vaticano,
 sed nihil reperit quo lacunam expleret. MALT.

neglexerant. Nempe humanum ingenium felicitas ab instantium malorum
 cogitatione avertit. Quare stagnum sordibus oppleverant, ibi natatae soliti,
 lavanda tergere, et purgamenta quaevis proiicere. * * *

Alia quaedam erant oppida in Euphratesia, puta Zeugma ac Neocaesae-
 rea; oppida inquam nomine tenuis: moenibus cincta maceriae speciem refe-
 rentibus. Ac structura quidem eorum mutila faciem dabat hostibus aditum,
 ut illa impune transilire possent, angustiae vero maximae custodias exclude-
 bant, cum nihil esset omnino loci, in quo starent propugnatores. Ea Iusti-
 nianus Aug. veris moenibus latitudinis iustae et altitudinis cinxit, omnique
 apparatu munit: quo fit ut iam urbes dicantur merito, et ab hostium molli-
 tionibus tutae sint.

10. Urbes etiam captas a Chosroë, quando hic barbarus nulla nec iu-
 ramenti, quo perpetuam pacem sanciverat, nec pecuniae, quam pro illa ac-
 ceperat, habita ratione, et bello partem Africae Italiaeque dominationem
 Iustiniano Aug. invidens, excitatum his furorem sequi maluit quam iurisju-
 randi fidem; ac tempus aucupatus, quo pars maxima Romani exercitus in
 occidente procul distinebatur, in Romanum imperium irrupit, adventus ipse
 sui nuntium ferens: quippe Romani de expeditione hostium nihil dum audie-

μετεστήσατο βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀσφαλείας καὶ κόσμον ὥστε
V 42A ἀπάσας εὐδαιμονεστέρως κατὰ πολὺ τανῦν ἢ πρότερον εἶναι, καὶ
 μηκέτι πρὸς τὰς τῶν κακουρηγισόντων βαρβάρων ἐφόδους περιδεεῖς
 εἶναι, μηδὲ τινι μηχανῇ πρὸς τὰς ἐπιβουλάς ὑπόπτως ἔχειν.

Μάλιστα δὲ ἀπιστῶν Ἀντιόχειαν, ἣ νῦν Θεοῦπολις ἐπικέ-
P 47 κληται, κόσμον τε καὶ ὀχυρώματος ἐνεπλήσατο πολλῶ μείζονος ἢ
 πρότερον εἶναι ξυνέβαιεν. ἦν μὲν γὰρ αὐτῆς τὸ παλαιὸν ὁ πε-
 ρίβολος μακρὸς τε ὑπερύγαν καὶ περιόδων πολλῶν ἀτεχνῶς ἔμ-
 πλεως, πῆ μὲν τὰ πεδία περιβαλὼν οὐδενὶ λόγῳ, πῆ δὲ τὰς τῶν
 σκοπέλων ὑπερβολὰς, καὶ ἀπ' αὐτοῦ πλείοσιν ἐπιβουλαῖς ὑποκει-
 μενος. συστειλας δὲ αὐτὸν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς κατὰ τὸ χρεῖα
 ξυνοῖσον, οὐ ταῦτα φρουρεῖν, ἄπερ καὶ πρότερον, ἀλλὰ τὴν πό-
 λιν ἐς τὸ ἀκριβὲς πεποίηκε μόνην. τὰ μὲν γὰρ κάτω τοῦ περι-
 βόλου, ἔνθα ἡ πόλις ἐπικινδύνως εὐρύνητο, ἐν μαλακῶ τε πεδίῳ
B κειμένη καὶ περιουσία τειχίσματος ἀγύλακτος οὕσα, μεταβιβάζει 15
 ὡς ἐνδοτάτω, ἐπικαιριώτατα στενοχωρήσας ἐνταῦθα τὴν πόλιν,
 περιστελλομένην τῷ πεπεῖσθαι. ποταμὸν δὲ Ὀρόντην, ὅπερ αὐ-
 τὴν περὶέρρει ἐν περιόδοις τὰ πρότερα οὕσαν, διωθήσατο μετα-
 πορευθέντα τὸ ρεῖθρον τῷ περιβόλῳ γειτονεῖν. αὐθις ὀχταγῶ-
H 25 γία τὸν ῥοῦν ὡς ἀγχοτάτω περιελθίας, ταύτη τε καὶ τὸ σφαλερὸν 20
 τῆς ἀμετρίας ἀνῆκε τῇ πόλει καὶ τὴν ἐκ τοῦ Ὀρόντου ἀσφάλειαν
 ἀνεσώσωτο. ἐνταῦθά τε νεοχμώσας γεφύρας ἐτέρας ζεύγματα τῷ
 ποταμῶ νέα ἐντέθεικε, περιαιγαγὼν δὲ ὡς πορρωτάτω τῆς χρείας
 αὐτὸν, εἴτα τὴν προτέραν ἀπέδωκε πορείαν τῷ ρεῖθρῳ. τὰ μὲν-

6. μείζονος] μείζον. Tolos.

18. καρέρρει] Legebatur παραρρεῖ.

rant: urbes inquam a Chosroë captas sic munit ornavitque imp. Iustinianus, ut omnes hodie multo beatiore quam antea, non amplius timeant infestas barbarorum irruptiones, et omnino securae sint ab insidiis.

In primis Antiochia, cui nunc cognomen Theopolis, longe validior pulchriorque evasit illius ope quam prius fuerat. Amplora olim erant moenia, atque orbe vastissimo qua agros, qua summas rupes temere complectebantur: quomobrem pluribus erant insidiis obnoxia. Sic autem illa, prout usus flagitabat, arctavit, ut iam non spatium, quod vacuum ambiebant, sed urbem solum optime protegant. Ac moenium quidem partem inferiorem, ubi sese urbs porrigebat non sine periculo, quippe cum sita esset molli in campo, et ob nimium muri complexum incustodita; eam inquam partem penitissime transtulit, ibique urbem contraxit aptissime, et in angustum conclusit. Fluvium Orontem, qui ipsam alluebat longis anfractibus sinuosus, compulit alibi moenibus mutato cursu, eoque per alveum illis proximum circumducto, immodicae laxitatis periculum amovit a civitate, et quam Orontes praebebat securitatem retinuit. Ibidem fluvium novis pontibus ita iunxit, ut omni ipsam a civium usibus longissime abduxisset, priori alveo deinde reddiderit: urbis

τοι ἄνω ἐς τὸ κρημνῶδες αὐτῷ κατὰ τὰδε διαπερόνῃται. ἐν τῇ τοῦ ὄρους ὑπερβολῇ, ἤπερ Ὀροκασσιὰδα καλοῦσι, πέτρα τις τοῦ τείχους ἐκτὸς ὡς ἀγχοτάτω ἐτύγγανεν οὖσα, ἐξ ἀντιπάλου τε τοῦ περιβόλου ἐνταῦθα κειμένη καὶ λίαν ἐπιμαχώτατον αὐτὸν τιθε-
 5 μένη. Χοσρόη ἀμέλει ἐνθένδε ἢ πόλις ἐάλω, ἥπερ μοι ἐν λόγοις τοῖς ἐπιτηδείοις ἐρρήθη. τὰ δὲ τοῦ περιβόλου ἐκτὸς ἐρημός τε χώρα καὶ δύσοδος ἐπιπλεῖστον ἦν. πέτραι γὰρ ὑψηλαὶ καὶ χα-
 ράδραι ἀνέκβητοι διακεκλήρωνται τὸν χώρον ἐκαίον, ἀδιεξόδους τὰς ἐνθένδε ποιούμεναι τρίβους, ὥσπερ ἄλλοτριον ἐνταῦθά τις
 10 ἄλλου τῶν Ἀντιοχείων τοῦ τείχους ὕψος. χαίρειν τοῖσιν πολλὰ τῇ πέτρᾳ φράσας, ἤπερ ἐν γειτόνων τῷ τείχει οὖσα εὐάλωτον αὐτὸ διαφανῶς ἐσκαυώρητο, ὡς πορρωτάτω αὐτῆς περιβάλλειν τὴν πόλιν ἔγνω, ἀβουλάς περὶ τῶν πρότερον αὐτὴν δειμαμένων
 ἀπὸ τῶν πραγμάτων τῆς πείρας πεπονημένους τὴν μάθησιν. χῶ-
 15 ραν τε ὁμαλὴν μάλιστα τοῦ τείχους ἐκτὸς τὴν τὰ πρότερα κρημνώδη οὖσαν ἀπεργασίμενος, ἀνόδους ταύτη πεπονηται οὐχ ὅσον ἀνδράσι πεζοῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ ἵππεῦσι βασίμους, ἔτι μέντοι καὶ ἀμαξηλάτους τὸ λοιπὸν οὖσας. ἀλλὰ καὶ βαλανεῖα καὶ ὑδάτων ταμιεῖα ἐν τοῖς ὄρεσι πεπονηται τούτου τοῦ τείχους ἐκτὸς. φρέαρ
 20 τε ὠρυξεν ἐν πύργῳ ἐκάστῳ, τὴν πρότερον ἀνυδρίαν ἐνταῦθα οὖσαν ὕδασις ὑετοῖς ἰώμενος.

Ὅσα δὲ καὶ ἀμφὶ τῷ χειμάρρῳ πεπονηται, ὅς ἐκ τούτων δὴ τῶν ὄρων κάτεισιν, εἰπεῖν ἄξιον. ὄρη μὲν ἀπότομα δύο τῇ πόλει P 43 ἐπῆρται, ἀλλήλοισιν ξυγιόντα ὡς ἀγχοτάτω. τούτων θάτερον μὲν 25 Ὀροκασσιὰδα καλοῦσι, τὸ δὲ δὴ ἕτερον Σταυρίν κέκληται. ἀπο-

vero verticem praecipitiis asperum ita muniit. In montis calmine, quod appellant Orocassiadem, rupes quaedam erat, extra quidem, sed proxime murum, aequali surgens altitudine: unde is nullo negotio expugnari poterat. Hac certe Chosroës urbem cepit, quemadmodum suo loco narravimus. Intra moenia vacabat spatium valde confragosum: quippe alti illud obtinent scopuli: et insuperabiles torrentium alvei semitas, quibus illinc venitur, ita abrupunt, ut murus ille ab Antiochia alienus fuisse videatur. Quapropter abdicata rupe, cuius vicinia manifestam dabat opportunitatem occupandi muri, procul ab ea moeniibus urbem cingere statuit, eorum imprudentiam, qui ipsam olim aedificaverant, experimento rerum compertam habens. Solo etiam, quod intra muros salebris ac praecipitiis deruptum erat, ad aequalitatem redacto, ascensus fecit, non peditibus modo, sed equitibus etiam ac plaustriis meabiles. Balneas quoque et aquarum receptacula in montibus intra muri huius ambitum condidit, ac puteum fodit in singulis turribus, pristinam loci ariditatem depellens provisam aquae pluviae copia.

Iam dicere consentaneum est acta circa torrentem, qui ex illis montibus decurrit. Urbis imminet gemini montes praerupti, qui inter se proxime coeunt: horum alterum Orocassiadem vocant, alterum Staurin. Ubi desinunt,

λέγοντα. δὲ πη αὐτὰ νάπη τις ζεύγνυσι καὶ χαράδρα μεταξὺ οὐσα, χεμάρρουν ἐπιτελοῦσα, ἐπειδὴν ὄνοι, Ὀνοπνίκτην ὄνομα, ὃς δὴ ἔξ ὑπερδεξίων κατιῶν ὑπερθεῖν τε τοῦ περιβόλου φερόμενος ἐπὶ μέγα τε, ἂν οὕτω τύχοι, ἐξιστάμενος, διεσκειδάννυτο μὲν ἐς τοὺς τῆς πόλεως στενωποδς, ἀνῆκτα δὲ κακὰ τοὺς ταύτη ὠχνημένους εἰρ- 5 γάζετο. ἀλλὰ καὶ τοῦτου τὴν ἄκισαν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς εὐ-
B ράδρας ξυμβαίνει εἶναι, ἔξ ἧς ὁ χεμάρρους ἐπὶ τὸ τείχισμα ἴετο, τοῖχον ἐδειμάτο ὑπερμεγέθη, ἐκ κολλησ χαράδρας διήκοντα ἐς ἐκά-
 τερον τοῖν ὄροϊν μάλιστα, ὡς μηκέτι περαιτέρω ἵεναι κυματοῦντι 10 τῷ ποταμῷ δυνατὰ εἶη, ἀλλ' ἐπὶ μακρότερον ξυνοστάμενος ἐν-
 ταῦθα λιμνάζοι. ἐν δὲ τῷ τοίχῳ θυρίδας ποησάμενος ἐνθρόνε
 ἀπορρέοντα ὑπολήγειν κατὰ βραχὺ ἀνάγκη χειροποίητῳ τὸν χει-
V 425 μάρρουν διεσκενάσατο, οὐκέτι λάβρος τῷ πυντὶ ῥέσματι τῷ περι-
 βόλῳ προσβάλλοντα, καὶ διὰ τοῦτο ὑπερβλύζοντά τε καὶ τὴν πάλιν 15
 κατεργαζόμενον, ἀλλὰ πρῶτος τε καὶ προσηνῶς ὑπορρέοντα, ἧπέρ
 μοι εἴρηται, ταύτη τε τῇ ἐκροῇ διὰ τῆς ὀχταγωγίας ἰόντα ὅποι
 ἂν αὐτὸν βουλομένοις ἧ περιάγειν οὕτω μέτριον γεγενημένον τοῖς
 πάλοι ἀνθρώποις.
C Τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ Ἀντιοχείας περιβόλῳ τῆδε Ἰουστινια- 20
 νῷ βασιλεῖ εἴρησται. καὶ ξύμπασαν δὲ πρὸς τῶν πολεμίων κα-
 ταφλεχθεῖσαν ἀνωκοδομήσατο τὴν πόλιν αὐτός. τετεφρωμένων
 γὰρ πανταχόσε καὶ καθρημένων ἀπάντων, λόφων τε μόνον ἐκ
 πόλεως ἔξηνθρακωμένης ἐπανεστηκότων πολλῶν, ἄπορον τοῖς Ἀν-
 τιοχεῦσιν ἐγένετο τὴν τε χώραν ἐπιγνῶναι τῆς ἐκάστον ἰδίας γενο- 25
 μένης τὰ πρῶτα. ἐκφορήσας οὖν τὸ συμπτωθεῖν ἅπαν, οἰκίας τε

inunguntur saltu, interiacente alveo, qui post imbres torrentem accipit, Ono-
 pnotem nomine. Hic ex edito defluens, moenia translabebatur, ac si forte
 vehementius intumesceret, in urbis vicis effusus, detrimenta gravissima ci-
 vibus inferebat. Malo remedium hoc invenit Iustinianus Aug. Ante murum,
 qui est proximus alveo, unde torrens ad moenia develvebatur, ingentem pa-
 rietem excitavit, et ad montem utrumque ex intimo alveo fere perduxit; ne
 turgidos fluctus propellat torrens ulterius; sed ibi diu collectus stagnat.
 Hoc autem pariete fenestrato, illum artificii vi coegit ita manare, ut sensim
 subsidat, nec iam rapide tota aquarum mole petat moenia, nec, quod conse-
 quens est, inundet, urbiq̄ue perniciem afferat, sed leniter, ut dixi, ac pla-
 cide subterlabatur, et hoc modo effluens sese per canales insianet, que-
 cumque prisci incolae ipsum deducere voluissent sic tenuatum.

Ita Iustinianus Aug. prospexit muris Antiochiae, quam et ipse restituit,
 cum eam hostes flamma funditus delevisent. Rebus enim consumptis omni-
 bus penitusque sublati, nihil ut urbis incensae, nisi rudera tumuli passim
 extarent, quo cuiusque domus antea stetit loco, dignoscere Antiocheni non
 poterant. Quare egestis penitus ruinis, tristes privati cuiusque incendii reli-

πυρκαϊῶς περικαθῆραι τὰ λείψανα, ἔτι μέντοι δημοσίων στοῶν ἢ
 περιστύλων αὐτῶν οὐδαμῇ οὐδῶν, οὐδὲ ἀγορᾶς πῃ καθισταμένης,
 οὐδὲ τῶν στενωπῶν τὰς ἀγυῖας διαιρούντων τῇ πόλει, οἰκίας τινὸς
 οἰκοδομίαν ἀπανθυδιάσασθαι. ἀλλὰ βασιλεὺς οὐδεμιᾷ μελλήσει D
 5 ὡς ἀνωτάτω τῆς πόλεως τὰ καθηρημένα μετενεγκῶν, ἐλεύθερόν
 τε τὸν ταύτῃ ἀέρα ζῆν τοῖς ἐνερθεῖν τῶν ἐνοχλούντων καταστησά-
 μενος, πρῶτα μὲν τὰ ἐδάφη πανταχόθι τῆς πόλεως λίθοις ἀμα-
 ξιαίοις ἐκάλυψεν. ἔπειτα δὲ στοαῖς τε καὶ ἀγοραῖς αὐτὴν διακρί-
 νας, καὶ διελὼν μὲν τοῖς στενωποῖς ἀμφόδους ἀπάσας, ὄχετους δὲ
 10 καὶ κρήνας καὶ ὑδροχόας καταστησάμενος, ὅσοις ἢ πόλις κεκόμ-
 ψενται, θιάτρά τε αὐτῇ καὶ βαλανεῖα πεπονημένος, καὶ ταῖς ἄλ- H 26
 λαις δημοσίαις οἰκοδομίαις ἀπάσαις κοσμήσας, αἷσπερ εὐδαιμονία
 διαφαίνεσθαι πόλεως εἴωθε, τεχνιτῶν δὲ καὶ ἐπιδημιούργων πλη-
 θος ἐπαγαγὼν, ῥᾶν τε καὶ ἀπονώτερον τοῖς ἐνοικοῦσι παρέσχετο P 49
 15 δειμασθαι τὰς αὐτῶν ἰδίας οἰκίας. οὕτω τε Ἀντιόχειαν ἐπιφανέ-
 στεραν γεγενῆσθαι τανῦν ἢ πρότερον ἦν ξυνηχέθη. ἀλλὰ καὶ ἐ-
 ρὸν ἐνταῦθα τῇ θεοτόκῃ πεποιήται μέγα· οὗ δὴ τό τε κάλλος καὶ
 τὸ ἐς ἅπαντα μεγαλοπρεπὲς ἐπέλθειν λόγῳ ἀμήχανον· ὃ δὴ καὶ
 προσόδῳ ἐτίμησε χρημάτων μεγάλων. ἔτι μέντοι καὶ Μιχαὴλ
 20 τῷ ἀρχαγγέλῳ νεῶν παμμεγέθη ἐδείματο. προδύνησε δὲ καὶ τῶν
 ἀρρωστήμασι πονουμένων ἐνταῦθα πτωχῶν, οἰκία τε σφίσι καὶ τὰ
 ἐς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τῶν νοσημάτων ἀπαλλαγὴν ἐν ἐπιτηδείῳ κα-

1. περικαθῆραι] περικαθῆρας H. Prior lectio est etiam codicis Vaticanani, in quo ad marginem notantur haec, πρῶτα μὲν γὰρ ἐξηθηρα-
 κωμένην καὶ τετερωμένην ἅπασαν καθῆρας ἐλευθερον τὸν ταύτης
 ἀέρα παρεσκευάσατο ἔπειτα τὰ ἐδάφη πανταχόθι. MALT. Eadem
 illa πρῶτα — πανταχόθι habet C, loco horum, τετερωμένων γὰρ
 πανταχόσε usque ad ἐδάφη πανταχόθι.

quias abstulit. Praeterea cum nullae usquam essent publicae porticus, nec
 columinata atria, nec forum, nec urbis compita in vicis secta, non erat ut
 domum quisquam aedificandam susciperet. At imperator, abiecta omni con-
 sultatione, ruinas procul urbe exportari iussit: ubi solum pariter cum aëre ab
 impedimentis vacuum fuit, primum quidem saxis plaustralibus urbem totam
 constravit; dein vero porticibus ac foris illam distinxit: compita in vias
 omnia secuit: aquaeductus, fontes, emissaria fecit, quibus omnibus decora
 est et gloriosa civitas: eandem theatris, balneis aliisque ornavit publicis aed-
 ificiis cuiusque generis, quae urbis felicitatem demonstrare solent. Accito
 fabrurum atque opificum ingenti numero, id incolis tribuit, ut suam quis-
 que domum facilius atque expeditius aedificaret. Hinc factum est, ut ho-
 diernus Antiochiae splendor pristinum superet. Ibidem templum deiparae
 condidit, sane amplum; cuius decus absolutamque magnificentiam verbis as-
 sequi nequeo: ipsi etiam luculentum pecuniae censum attribuit. Michaëli
 quoque Archangelo aedem extruxit praecipuae magnitudinis. Quin et pau-
 peribus aegris consuluit: masculis seorsum ac foeminis cubacula, ministeria,
 resque omnes ad recuperandam valetudinem appositae constituit. Nec mi-

ταστησάμενος ἅπαντα, χωρὶς μὲν ἀνδράσι, χωρὶς δὲ γυναίξιν, καὶ οὐδέν τι ἦσσαν τοῖς ξένοις ἐπὶ καιροῦ γενομένοις ἐνταῦθα ἐνδῆμοις.

B *ια*. Οὕτω δὲ καὶ Χαλκίδος πόλιος τὸν περίβολον, ἐπι-
σφαλῶς τε ἀρχὴν γεγονότα καὶ ὑπὸ τῶν ἐτῶν κατερρακωμένον,
σὺν τῷ προτειχίσματι ἀνανεωσάμενός τε καὶ πολλῶ ἐχρωότερον **5**
καταστησάμενος ἢ πρότερον ἦν, ἐς τὸν νῦν φαινόμενον πεποιήται
τρόπον.

Ἦν δέ τι ἐπὶ Συρίας κομιδῇ ἀπημελημένον πολλῆγιον, *Κῦ-*
ρος ὄνομα, ὑπερ Ἰουδαῖοι ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐδείμαντο, δορυά-
λωτοι μὲν ἐκ Παλαιστίνης ἐς τὴν Ἀσσυρίαν ἀποκεκομισμένοι πρὸς **10**
C τοῦ Μήδων στρατοῦ, παρὰ Κόρου δὲ βασιλέως ἀφειμένοι πολλῶ
ὑστερον· διὸ δὴ καὶ Κῦρον τὸ χωρίον ἐκάλεσαν, ταῦτα τῷ εὐερ-
γέτη ἐκτίνοντες χαριστήρια. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἡ Κῦρος
τά τε ἄλλα ὑπερώφθη καὶ ἀτειχιστος ὅλως μεμνήθηκεν. ἀλλὰ βα-
σιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἅμα μὲν πρόνοιαν τῆς πολιτείας ποιούμενος, **15**
ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἁγίους Κοσμῶν τε καὶ Δαμιανὸν τὰ μάλιστα σέ-
βων, ὧν δὴ ἀγχιστά πη τὰ σώματα καὶ ἐς ἐμὲ κείται, πόλιν εὐ-
D δαίμονα καὶ λόγου ἄξιαν πολλοῦ, τείχους τε ἀσφαλεῖα ἐχρωτά-
του καὶ φρουρῶν πλήθει καὶ οἰκοδομιῶν δημοσίων μεγέθει, καὶ
V 426 τῆς ἄλλης κατασκευῆς τῷ ἐς ἄγαν μεγαλοπρεπεῖ, πεποιήται *Κῦ-*
ρον. ταύτης δὲ τῆς πόλεως τὰ μὲν ἐντὸς ὕδατος ἄπορα ἐκ πα-
λαιοῦ ἦν, ἐκτοσθε δὲ ὑπερφυῆς τις ἐγγόνει πηγῇ, περιουσίᾳ μὲν
πλήθουσα ποτίμων ὑδάτων, ἀνόνητος δὲ τοῖς τῆδε ὠκημένοις παν-
τάπασιν οὔσα, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ὄθεν ἂν ἐνθένδε ἀρούοιντο ὕδωρ,
ὅτι μὴ πόνω τε καὶ κινδύνῳ μεγάλῳ. περιόδοις τε γὰρ αὐτόσε **25**

norem adhibuit providentiam peregrinis, ibi diversantibus ad quoddam tempus.

11. Sic etiam urbis Chalcidis moenia ab initio infirma atque annis dirupta cum exteriori muro instauravit; quod opus longe est priori validius: et quam cernimus hodie, formam ipsis ac speciem dedit.

In Syria nullo fere loco habebatur oppidum, cui nomen Cyrus. Id olim a Iudaeis conditum fuit, quos cum Medorum exercitus e Palaestina captivos in Assyriam abduxisset, liberos multo post rex Cyrus dimisit. Idcirco locum appellavere Cyrum, hanc benefico principi gratiam rependentes. Progrediente tempore, in tantum venit contemptam Cyrum, ut omnino muros amiserit. Verum Iustinianus Aug. simul provido in remp. studio adductus, simul eximia pietate in SS. Cosmam ac Damianum, quorum corpora etiamnum proxime condita sunt; muri optimi firmitate, valido praesidio, publicorum aedificiorum magnitudine, ac caeterarum rerum magnificentissimo apparatu, Cyrum fortunatam insignemque admodum urbem fecit. Intra hanc urbem summa fuerat ab antiquo aquae penuria: extra fons erat, maximus is quidem, ac dulcibus aquis uberrimus, sed inutilis plane incolis: cum inde aquam haurire sine magno labore periculoque non possent. Nam illuc per anfractus

λοῦσιν ἀναγκαῖον ἐγένετο χρῆσθαι, κρημνώδους χωρίον καὶ ὄλιγος
 ἀβάτου μεταξὺ ὄντος· καὶ τοῖς πολεμίοις, ἂν οὕτω τύχη, ἐν- P 50
 εδρεύουσιν ὑποχείριοι ῥᾶστα ἐγένοντο. διώρυχα τοίνυν ἔκτισθε
 τῆς πόλεως ἄχρι ἐς τὴν κρήνην οὐκ ἀπαρακαλύπτως, ἀλλὰ κε-
 5 κρυμμένως ὡς ἐνὶ μάλιστα πεπονημένους, ἄπονόν τε αὐτοῖς καὶ
 ἀκίνδονον τὴν τοῦ ὕδατος παρῆσχετο χρεῖαν.

Καὶ Χαλκίδος δὲ πόλεως τὸν περίβολον ὄλιγον, ἕξ τε τὸ ἔδα-
 φος καθευμένον καὶ ἄλλως ἀφύλακτον ὄντα, ἐχυρᾶ διαφερόντως
 ἀνευῶσατο οἰκοδομίᾳ, καὶ προτειχίσματι ἐκρατύνατο. ἔτι μὲν-
 10 τοι καὶ τὰ ἄλλα Σύρων πολισμάτα τε καὶ φρούρια τὸν αὐτὸν κε-
 κοσμητικῶς τρόπον ζηλωτὰ ἐπιεικῶς κατεστήσατο. B

Οὕτω μὲν Συρίαν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διε-
 σῶσατο. πόλις δὲ πρὸς ἐπὶ Φοινίκης τῆς παρὰ Λιβανὸν
 Παλμύρα ὄνομα, ἐν χώρῳ μὲν πεπονημένη τοῖς πάλαι ἀνδράποισ
 15 ἀγέτοισι, ἐν καλῷ δὲ τῆς τῶν πολεμίων Σαρακηνῶν διόδου κειμένη.
 τούτου γὰρ δὴ ἕνεκα αὐτὴν καὶ ἀποδομήσαντο πρότερον, ὡς μὴ
 λάθοιεν οἱ βάρβαροι οὗτοι ἐξάπινα ἐς τὰ Ῥωμαίων ἤδη ἐμβάλ-
 λοντες. ταύτην βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς διὰ χρόνον μῆκος ἔρημον C
 ἐπὶ πλεῖστον γεγενημένην ὀχυρώμασι τε λόγου μελλοῦσιν ἐπιρρώσας,
 20 πρὸς δὲ καὶ ὕδατων περιουσίας καὶ φυλακτηρίου στρατιωτῶν ἐμ-
 πλησόμενος, τὰς τῶν Σαρακηνῶν ἐπιδρομὰς ἀνεχαίτισεν.

16. ἀγέτοισι] ἀγείτονος Τολοα.

ire necesse erat: quippe intererat avium prorsus et insuperabile praecipitium: ubi illi hostilibus insidiis, si forte ponerentur, facillime teneri poterant. Igitur extra urbem fossa ad fontem usque perducta, non patente, sed quoad eius fieri potuit tecta, discrimine pariter ac difficultate usum aquae ipsais expedivit.

Urbis Chalcidis moenia iam proclinata, neque ullo protecta opere, structura firmissima reparavit omnino, ac muro sepsit exteriori. Sic demum caetera Syriae oppida castellaque ornavit, ut iam valde sint invidenda.

Ita quidem Syriae Iustinianus Aug. securitatem attulit ac salutem. Phoenice autem, quae est ad Libanum, urbem habet Palmyram, in loco solitudine cincto olim conditam, situ commodo ad observandum iter Saracenorum, nostrorum hostium. Eo nempe aedificata fuit consilio, horum ut barbarorum subitae in Rom. imperium irruptiones deprehendantur. Hanc aevum tantum non penitus desolatam Iustinianus Augustus supra quam dici potest communit: eidem aquarum affatim dedit: impositoque militari praesidio, incursiones Saracenorum inhibuit.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

ΔΟΓΟΣ Γ'.

PROCOPII CAESARIENSIS DE AEDIFICIIS DN. IUSTINIANI LIBER III.

P 51 **Χ**ώραν μὲν τὴν ἐφ' ὧν οὕτως Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς δαχρῶμασι
V 427 ἐκρατύνατο, ἥπερ μοι ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ ἐρρήθη. ἀρξαμένῳ
P 52 δέ μοι ἐκ τῶν παρὰ Πέρσαις ὄρων τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς περιηγεῖ-
σθαι τὰ πρὸς αὐτοῦ ἐρύματα γεγενημένα, οὗ μοι ἀπὸ καιροῦ ἔδο-
ξεν εἶναι ἐπὶ τοὺς Ἀρμενίους ἐνθ' ἔνδε εἶναι, οἳ δὴ ἐκ πόλεως Ἀμι-
δης ἄχρι ἐς τὴν Θεοδοσιούπολιν τὴν ἐτέραν προσηκούσι τοῖς 5
Πέρσαις. μέλλοντι δέ μοι τῶν ἐκείνη οἰκοδομημάτων ἐπιμνη-
σθῆναι προσηγαίτατον φαίνεται εἶναι ὑπειπεῖν πρότερον ὄντινα
δὴ τρόπον σφαλερῶς ἄγαν βιοτεύοντας τοὺς Ἀρμενίους ὁ βασιλεὺς
οὗτος ἐς τὴν παροῦσαν ἀσφάλειαν βεβαίωτατα μεθρημόσατο. οὗ
γὰρ δὴ ὅσον οἰκοδομίας τούτους τοὺς κατηκόους ἐσώσατο, ἀλλὰ 10
καὶ τῇ ἄλλῃ προνοίᾳ, ἥπερ μοι αὐτίκα δὴ μάλα γεγράφεται.
ἀρκτέον δὲ μικρὸν ἄνωθεν.

Ita quidem, ut in superiori libro exposui, Iustinianus Aug. orientem operibus firmavit. Ego vero cum extractas ab ipso munitiones describere coeperim ab imperii Romani limite, qui Persas contingit, haud alienum iudico ad Armenios inde progredi, qui ab urbe Amida ad alteram usque Theodosiopolin Persidem accolunt. Ac parantī mihi illius orae aedificia recensere, id rebus omnibus antevertendum videtur, ut dicam qua ratione imperator noster Armenios, vitam agentes in summo discrimine, ad illam, qua iam constantissime gaudent, securitatem traduxerit. Hos enim subditos non tantum aedificiis, sed circa res alias providentia servavit, uti mox literis prodam: verum paulo altius petendum initium.

τὴν πατρὸς γνώμην ἀβέβαιον ἀτασθήσεσθαι. Θεοδοσίος δὲ τότε Ἀρχαδίου υἱὸς ἔτι παῖς ὢν κομιδῇ Ῥωμαίων ἤρχε. τίσιν τε δειμαίνων τὴν ἐκ βασιλείως Τυγράνης Πέρσαις αὐτὸν ἐνεχείρισε, τὴν βασιλείαν παραδίδους, περὶ πλείονός τε πεπονημένους ἰδιώτης ἐν Πέρσαις εἶναι ἢ πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ δίκαια θέσθαι, καὶ συμβασι- 5
 P 53 λέειν Ἀρμενίων αὐτῷ ὁρθῶς καὶ δικαίως. καὶ Ἀρσάκης δὲ οὐδὲν τι ἤσπον τὴν ἐκ Περσῶν τε καὶ ἀδελφοῦ ἐπιβουλήν δέσας ἐξέστη τῆς βασιλείας τῆς αὐτοῦ Θεοδοσίῳ τῷ αυτοκράτορι ἐπὶ ξυνηθείαις τισίν, αἱ μοι ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδηλωταὶ λό-
 γοις. καὶ χρόνον μὲν τινα περιμόχητος Ῥωμαίους τε καὶ Πέρσαις 10 ἢ τῶν Ἀρμενίων γεγένηται χώρα, ἐν ὑστάτῳ δὲ ξυνήθησαν, Πέρσας μὲν τὴν Τυγράνου μοῖραν, Ῥωμαίους δὲ Ἀρσάκου ἔχειν. ἐπὶ τούτοις τε σπονδαὶ ἀμφοτέροις ξυνετελέσθησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἄρχοντα τοῖς Ἀρμενίοις ἀεὶ καθίστη ὄντινά
 B ποτε καὶ ὀπνηκα ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη. κόμητά τε τῆς Ἀρ- 15
 μενίας ἐκάλουν καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ἄρχοντα τούτον.

Ἄλλ' ἐπεὶ οὐχ οἷα τε ἦν ἡ τοιαύτη ἀρχὴ ἀποκροῦσθαι τὰς τῶν πολεμίων ἐφόδους, οὐ παρόντων αὐτῇ στρατιωτικῶν καταλόγων, κατανενοηκῶς Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς οὕτως ἀτάκτως ἀεὶ φερομένην τὴν Ἀρμενίαν, ταύτην τε τοῖς βαρβάροις εὐάλωτον οὖσαν, 20
 ταύτην μὲν τὴν ἀρχὴν ἐνθένδε καθεῖλε, στρατηγὸν δὲ τοῖς Ἀρμενίοις ἐπέστησε, στρατιωτικῶν τε καταλόγων αὐτῷ κατεστήσατο πλῆθος ἀξιόχρεων ταῖς τῶν πολεμίων ἐπιδρομαῖς ἀντιτάξασθαι. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῇ μεγάλῃ καλουμένῃ Ἀρμενίᾳ διωκῆσατο ὧδε, τῇ δὲ ἄλλῃ Ἀρμενίᾳ, ἥπερ ἐντὸς Εὐφράτου ποταμοῦ οὕσα διήκει 25

tam faceret. Ea tempestate Romanus erat imperator Theodosius Arcadii filius, adhuc porro puer: quem cum Tigranes vindicem timeret, se Persis cum regno dedidit, satius ducens vitam apud illos privatam agere, quam cum germano posita ex aequo lite, in Armenia bona fide simul regnare. Similiter Arsaces, a fratre et Persis insidias metuens, Theodosio imperatori regno cessit suo certis conditionibus, quas in libris de bellis retuli. Aliquamdiu Romanos inter ac Persas controversia de Armenia fuit. Denique convenit, ut Persae, Tigranis, Romani, Arsacis portionem haberent: id quod confecto inter utrosque compositionis instrumento firmatum est. Ex eo tempore, semper imperator Romanus quem et quando voluit praefecit Armeniis. Hunc vero nostra etiam aetate comitem appellabant.

At cum potestas eiusmodi repellendis hostium irruptionibus esset impar, quippe a militaribus numeris imparata, Iustinianus Aug. secum animo cogitans, Armeniam tam male constitutam, semperque in incipiti positam, occupari a barbaris facile posse, amoto inde hoc magistratu, militiae magistrum Armeniis dedit, militum numero instructum, incursibus hostium coercendis idoneo. Ita quidem ille de Armenia, quam maiorem vocant, constituit. Alteri vero Armeniae, quae flumine Euphrate inclusa ad urbem usque Amidam

εἰς Ἀμίδαν πόλιν, σατράπαι ἐφειστήκεισαν Ἀρμένιοι πέντε, καὶ C
κατὰ γένος μὲν ἐς αἰὶ ἐς τὰς ἀρχὰς ἐκαλοῦντο ταύτας, ἐχόμενοι
αὐτῶν ἄχρι ἐς θάνατον. σύμβολα μέντοι αὐτῶν πρὸς τοῦ Ῥω-
μαίων βασιλέως ἐδέχοντο μόνον. ἄξιον δὲ τὰ σύμβολα ταῦτα
5 δηλῶσαι λόγῳ, ἐπεὶ οὐκέτι ἐς ἀνθρώπου ὄψιν ἀφίξεται. χλαμὺς
ἢ ἐξ ἐρίων πεποιημένη, οὐχ οἷα τῶν προβατίων ἐκπέφυκεν, ἀλλ'
ἐκ θαλάσσης συνειλεγμένων. πίννους τὰ ζῶα καλεῖν νενομίκασι,
ἐν οἷς ἢ τῶν ἐρίων ἔκφυσις γίνεται. χρυσῶ δὲ ἢ τῆς πορφύρας
κατελιηπτο μοῖρα, ἐφ' ἧς εἰώθεν ἢ τῆς ἀλουργίδος ἐμβολὴ γίνε-
10 σθαι. περόνη χρυσῇ τῇ χλαμῦδι ἐπέκειτο, λίθον ἐπὶ μέσης πε-
ρικράττουσά τινα ἔντιμον, ἀφ' οὗ δὴ ὑάκινθοι τρεῖς χρυσαῖς τε
καὶ χαλαραῖς ταῖς ἀλύσεισιν ἀπεκρέμαντο. χιτῶν ἐκ μετὰξῃς ἐγ- D
καλλωπίσματος χρυσοῖς πανταχόθεν ὠραισμένους, αἱ δὴ νενομίκασι
πλουμμία καλεῖν. ὑποδήματα μέχρι ἐς γόνυ φοινικοῦ χρώματος,
15 αἱ δὴ βασιλέα μόνον Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν ὑποδείσθαι θέμις.

Στρατιωτῆς δὲ Ῥωμαῖος οὔτε τῷ Ἀρμενίων βασιλεῖ οὔτε
σατράπαις ἤμυνε πώποτε, ἀλλὰ τὰ πολέμια κατὰ μόνας αὐτοὶ
διωκοῦντο. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπὶ Ζήνωνος βασιλεύοντος Ἰλλῶ
τε καὶ Λεοντίῳ τετυραννηκόσιν ἐπὶ βασιλείᾳ διωφανῶς συντάσ-
20 σασθῆναι τινες τῶν σατραπῶν ἔγνωσαν. διὸ δὴ Λεόντιόν τε καὶ P 54
Ἰλλον Ζήνων βασιλεὺς ὑποχειρίλους πεποιημένους, σατράπην μὲν
ἓνα φαυλοτάτην ἀρχὴν ἔχοντα καὶ ὡς ἥκιστα λόγου ἄξιον ἐν χώρῃ
τῇ Βελαβιτίνῃ καλουμένη, ἐπὶ τοῦ προτέρου σχήματος εἶασε, τοὺς
δὲ λοιποὺς καθελὼν ἅπαντας οὐκέτι ἐς τοὺς κατὰ γένος σφίσι
25 προσήκοντας ξυνεχώρησε τὰς ἀρχὰς φέρεσθαι, ἀλλ' ἐτέρους αἰὶ V 429

pertinet, satrapae quinque Armenii praerant: quas praefecturas, ad obitum perpetuas, haereditario iure adire consueverant, nec nisi ab imperatore Rom. accipiebant earum insignia: quae ut verbis exponam hic locus postulat, utpote nunquam posthac in conspectum ventura hominum. Chlamys erat ex lana, non ovina, sed ex mari collecta. Pinnos appellant vulgo animalia, in quibus illa enascitur. Purpurea vestis auro illusam partem habebat, in qua constringi nectique solet. In summa chlamyde extabat aurea fibula, lapillum ambiens pretiosum; unde hyacinthi tres aureis flexibilibusque catenulis apti pendebant. Tunica serica ubique clavis aureis seu plumis, ut vulgo vocant, pulchre interstincta. Calceamenta coloris puniceo, ad genu pertinentia; quae nemini, praeterquam Rom. imperatori ac Persarum regi, induere licet.

Porro militem Romanum nec rex Armeniae, nec satrapae auxiliarem habuerant: sed ipsi rem bellicam per se soli obibant. Deinde Zenonis principatu, cum satrapae quidam contra imperatorem aperte starent ab Illo atque Leontio, qui tyrannidem occupaverant; Zeno Aug. utroque capto, satrapam unum, cuius erat minima ac nullius momenti praefectura in Belabidine, statu pristino gaudere sivit: caeteris omnibus exactoratis non permisit amplius

τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι διώρισε ταύτην οὕς ἂν βουλομένῳ βασιλεῖ εἶη, ὡσπερ ἐφ' ὑπάσαις ταῖς ἄλλαις διώριται Ῥωμαίων ἀρχαῖς. στρατιῶται μέντοι οὐδ' ὡς Ῥωμαῖοι αὐτοῖς εἶποντο, ἀλλὰ τῶν Ἀρμενίων τινές, ἥπερ τὰ πρότερα εἶθιστο καὶ ἀπ' αὐτοῦ πολε-

B μίους προσβάλλοντας ἀποκρούεσθαι ἀδύνατοι ἦσαν. αὐτὸ δὲ κατα-
H 28 μαθὼν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὸ μὲν τῶν σατραπῶν ὄνομα ἐξήλα-

σεν ἐνθὲνδε εἰθὺς, δοῦκας δὲ τοὺς καλουμένους δύο τοῖς ἔθνεσιν ἐπέστησε τούτοις· οἷς δὲ ξυνεστήσατο μὲν Ῥωμαίων στρατιωτῶν καταλόγους πιμπληθεῖς, ἐφ' ᾧ τὰ Ῥωμαίων ξυμφυλάξουσιν αὐ-
τοῖς ὄρια· ὀχυρώματα δὲ δεδημιούργηκεν αὐτοῖς κατὰ τάδε. 10

C β'. Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ χωρίων, ὅπως δὲ λόγος τοῖς ἔμπροσθέν μοι δεδιγημένοις προσεχῶς ἄγοιτο. τὸν μὲν οὖν ἕνα, τὸν ἐν τοῖς Ἀρμενίων ἔθνεσιν ἄρχοντα, ὃν δοῦκα καλοῦσιν, ἐν πόλει Μαρτυροπόλει καλουμένη ἰδρύσατο, τὸν δὲ δὴ ἕτερον ἐν φρουρίῳ, ὅπερ Κιθαρίζων καλοῦσιν. ὅπη ποτὲ δὲ 15 τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς τὰ χωρία τάδε ξυμβαίνει εἶναι, ἐγὼ δηλώσω. ἐν Ἀρμενίᾳ τῇ Σοφανήνῃ καλουμένη πόλις ἐστὶ πον Μαρτυροπόλις ὄνομα παρ' αὐτὸν ποταμὸν Νυμφίον κειμένη καὶ τοῖς πολεμίοις ὡς ἀγχοτάτω πρόσοικος οὕσα· ἐπεὶ ὁ Νυμφίος ποταμὸς διορῆζει ἐνταῦθα τὰ Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν ἥδη. ἐπὶ θάτερα 20

D γὰρ τοῦ ποταμοῦ Ἀρξάνῃ ἢ χώρα οἰκεῖται Περσῶν κατήκοος ἐκ παλαιοῦ οὕσα. ἀλλὰ καὶ ὡς ἡ πόλις ἀπημελημένη Ῥωμαίοις τούτοις δὲ αἰεὶ τοῖς βαρβάροις ἀπέκειτο. ὥστε ἀμέλει Καβάδης ὁ Περσῶν βυσιλεὺς ἐπὶ Ἀναστασίου βασιλεύοντος ἐξέβαλε Ῥωμαίων

provincias iure hereditario obtinere; sed statuit ut in posterum dignitatis successor esset quisquis allubesceret imperatori; quemadmodum de caeteris Romani imperii magistratibus est constitutum. Ac ne ita quidem satrapas Romani milites sequebantur, sed Armenii aliquot pro more veteri. Quocirca hostem irrumpentem propellere minime poterant. Quae simul Iustinianus Aug. certo cognovit, eiectis inde satrapis, duces, quos appellant, genti illi binos praeposuit, quibus complures militiae Romanae numeros adiunxit, imperii limitem custodituros, eiusdemque munitiones extruxit, quas modo dicam.

2. A Mesopotamia incipiam, ut procedat oratio, cohaerens cum superioribus. Igitur Iustinianus eorum, quos praefecit Armeniis, alterum ducis appellatione insignem, in urbe Martyropoli sedem habere iussit; alterum in castello, cui nomen Citharizon: quae loca qua in parte imperii Romani sint, declarabo. Est in Armenia, quam Sophanenen vocant, urbs Martyropolis, ad flumen Nymphium sita, atque hostibus proxima: siquidem eo loci Romanos Nymphius seiungit a Persia, Arxanen provinciam trans fluvium antiquitus sibi subditam obtinentibus. Nihilo tamen minus a Romanis neglecta urbs patebat semper his barbaris. Certe Cabades Persarum rex, quo tempore Anastasius imperabat, in fines Romanorum irrupit, agens exercitum Marty-

τὴν γῆν, διὰ Μαρτυροπόλεως τὸ στράτευμα ἄγων, ἐπεὶ Ἀμίδης ὀλίγη πλεον ἡμέρας ὁδῶ ἐκζώνω ἀνδρὶ δεισιτήκει. ὥσπερ δέ τι πάρεργον ὁδοῦ διαχειρίζων καὶ τῆς ἐφόδου παρενθήκητιν τινὰ εὐθύωρον τὴν πόλιν ἐξεῖλεν, οὐ τειχομαχῆσας ἢ προσβολὴν τινα ἢ 5 προσεδρῆσαν πεποιημένους, ἀλλὰ δηλώσας ὅτι δὴ ἀφιζέται μόνον. εὖ γὰρ εἰδότες οἱ τῆδε ὠκνημένοι ὡς οὐδὲ βραχεῖάν τινα χρόνου P 55 στιγμήν τῷ στρατοπέδῳ ἀνθίζουσιν, ἐπειδὴ ἀγχοῦ τῶν Μήδων στρατὸν ἤκοντα εἶδον, ἅμα Θεόδωρῳ τηνηκάδε Σοφανῆνης σατραπέοντι καὶ τῆς σατραπείας ἐνδιδουσκομένῳ τὸ σχῆμα, Καβάδῃ 10 προσῆλθον εὐθὺς, σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ Μαρτυρόπολιν αὐτῷ ἐνδιδόντες, φόρους τε τοὺς δημοσίους ἐνιαυτοῖν δυοῖν ἐν χερσὶν ἔχοντες. οἷς δὴ ὁ Καβάδης ἤσθεϊς τῆς μὲν πόλεως καὶ χώρας ἀπάσης, ὡς τῇ Περσῶν ἀρχῇ προσηκούσης, ἀπέσχετο, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀθῶους ἀφῆκεν, οὔτε τι λυμνηάμενος οὔτε τι τῆς πό- 15 λεως μεταβαλὼν, ἀλλὰ Θεόδωρον αὐτὸν αὐτοῖς σατράπην ἐπι- B στήσας καὶ αὐτῷ, ἅτε οὐ γεγονότι ἀγνώμονι, τὰ σύμβολα ἐγκειρικῶς τῆς ἀρχῆς, ὡς τὴν χώραν φυλάξοντι Περσῶν. οὕτω τε τὸ στράτευμα πρόσω ἀπαγαγὼν πολιορκία τε Ἀμίδαν ἐξελὼν ἐς τὰ Περσῶν ἦθη ἀπῆλκεν, ἥπερ μοι ἐν λόγοις τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων 20 ἐρρήθη. βασιλεὺς δὲ Ἀναστάσιος ἐξεπιστάμενος ὡς οὐχ οἶόν τε ἦν Μαρτυρόπολιν ὀχύρωμα οὐδὲν ἔχουσαν ἐκ πολεμίων διασώσασθαι προσβολῆς, οὐχ ὅπως ἐπὶ Θεόδωρον καὶ Σοφανηνοὺς ἡγανάκτησεν, ἀλλὰ καὶ χάριτας αὐτοῖς τῆς πράξεως ἔχειν ὠμολόγει πολλάς. ταύτης οὖν τῆς Μαρτυροπόλεως τοῦ περιβόλου ἐτύγχανε

ropli; quippe quam inter et Amidam paulo plus spatii intersit, quam uno die decurrat vir expeditus. Tum ille quasi per ludum a viae praeposito et expeditionis consilio diverteret, momento urbem in sua potestate habuit, non verberatis moenibus, nulla impressione data, nulla facta obsidione; sed tantum significato adventu suo. Haud enim ignari cives, se exercitui ne punctum quidem temporis restitutos, statim ut Medorum copias appropinquantes viderunt, cum Theodoro tunc satrapa Sophanenes, insignibus satrapatus induto, adierunt ad Cabadem, et publica biennii vectigalia habentes in manibus, se ipsi ac Martyropolin permiserunt. Quo officio captus Cabades, ab urbe totaque illa regione, tanquam ad regnum Persicum pertinente, vim abstulit: tum et cives dimisit intactos, ab iniuria et maleficio temperans; nec movit quidquam de civitatis statu. Theodorum ipsum gentis satrapam constituit, eique magistratus insignia hoc nomine tradidit, quod se non improbum et exordem, sed eum se praestitisset, qui optime servaturus provinciam videretur. Sic demum copias porro egit, et, quemadmodum dixi in libris, quos de bellis conscripsi, postquam cepit Amidam obsidione, in Persidem rediit. Anastasius vero Aug. cum probe sciret fieri non posse, ut immunita Martyropolis ab hostili impetu se innoxiam praestaret, adeo non Theodoro ac Sophanenis succensuit, ut magnas potius ob tale factum illis gratias habere se palam dixerit. Erat Martyropoleos murus pedes crassus ad summum qua-

C τὸ μὲν πάχος διήκον ἐς πόδας μάλιστα τέσσαρας, τὸ δὲ ὕψος ἄχρι
V 430 ἐς εἴκοσιν· ὥστε τοῖς πολεμίοις αὐτὸν οὐ τεichoμαχοῦσιν οὐδὲ μη-
 χανὰς προσβιάλλουσι μόνον εὐέφοδον εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐσπηθῆσαι
 ἱκανῶς πρόχειρον.

Διὸ δὴ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐπενόει τάδε τοῦ περιβόλου 5
 ἐκτὸς τὴν γῆν διορύξας, θεμέλιά τε ταύτη ἐνθήμενος τείχισμα
 ἠκοδομήσατο ἕτερον ἐς ποδῶν πάχος διήκον τεσσάρων, χώραν
 διαλιπὼν μεταξὺ τεττάρων ἑτέρων τὸ εὖρος, ἐς ὕψος δὲ καὶ τοῦτο
D ἀναστήσας ποδῶν εἴκοσιν, ἴσον τῷ προτέρῳ παντάπασιν ἐσκευά-
 σατο εἶναι. μετὰ δὲ λίθους τε καὶ τίτανον ἐς χώρον τὸν μεταξὺ 10
 τείχους ἑκατέρου ἐμβεβλημένος ἐς μίαν τινὰ οἰκοδομίαν δυοκαί-
 δεκα τὸ πάχος ποδῶν τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτετέρονε. ὑπερθέν
 τε κατὰ πάχος τὸ αὐτὸ μάλιστα ἐς ὕψος τοσοῦτον ἐντέθεικεν,
 ὅσον ξυνέβουε τὸ πρότερον εἶναι. ἀλλὰ καὶ προτείχισμα λόγου
 πολλοῦ ἄξιον τῇ πόλει δεδημιούργηκε καὶ τὰ ἄλλα ἀπλῶς ἅπαντα 15
 οἷς δὴ πόλεως ὀχύρωμα διασώζεται.

P 56 γ'. Ἐκ δὲ Μαρτυροπόλεως ἐς δύοντά που τὸν ἥλιον ἰόντι
 χωρίον ἐστὶ Φεισῶν ὄνομα ἐν Ἀρμενίᾳ μὲν καὶ αὐτὸ κείμενον τῇ
 Σοφανήνῃ καλουμένῃ, Μαρτυροπόλεως δὲ ἄλλογον ἔλασσον ἢ ὁδῶ
 ἡμέρας διέχον. τούτου δὲ τοῦ χωρίου ἐπέκεινα, ὅσον ἐκ σημείων 20
 ὅκτω μάλιστα, ὄρη ἀπότομα καὶ παντάπασιν ἀδιέξοδα, ξυνιόντα
 ἐς ἄλληλα στενωποὺς ἀπεργάζονται δύο, ἀγχιστά πη ἀλλήλοις ὄν-
 τας, οὗσπερ νενομίκασι Κλεισούρας καλεῖν. τοὺς δὲ ἐκ Περσαρ-
 μενίας ἐπὶ Σοφανήνῃ πορευομένους, εἴτε ἐξ αὐτῶν τῶν Περσικῶν
 ὄρων εἴτε διὰ τοῦ Κιθαριζῶν φρουρίου ἴοιεν, ἀμήχανά ἐστιν ὅτι 25
B μὴ διὰ τούτων δὴ τῶν δύο στενωπῶν ἐνταυθα γενέσθαι. καλοῦσι

tsor, altus viginti; ita ut non solum omissa oppugnatione nullisque admotis
 machinis, illo hostis potiri, sed saltu etiam facili ipsum posset superare.

Quare Iustinianus Aug. rationem hanc iniiit. Extra moenia effodit hu-
 mum, iactisque ibi fundamentis, murum alterum extruxit, pedes quatuor la-
 tum, relicta pedum totidem intercapedine, eumque ad pedum viginti altitudi-
 nem perductum, alteri exaequavit. Deinde spatio, quod inter utrumque erat,
 calce lapidibusque oppleto, opus unum confecit crassitudinis pedum duode-
 cim, idque eadem crassitudine perrexit educere, altitudini pristinae tantum-
 dem adiciens. Ad haec exteriorem murum egregium, utque verbo absolvam,
 caetera omnia, quibus urbes muniti solent, civitati illi aedificavit.

3. A Martyropoli ad occidentem versus est Phison; id nomen loci in
 Armenia Sophaneae; qui Martyropoli paulo minus diei itinere unius distat.
 Octavo ultra locum hunc lapide montes abrupti, prorsusque invii, coeundo,
 angustas fauces efficiunt geminas non procul inter se dissitas, quas vulgo
 Clisuras vocant. Qui ex Persarmenia sese conferunt in Sophanenen, sive a
 limite Persico, sive a castello Citharizo profecti sint, eo nequeunt nisi per
 has fauces pervenire. Aditum eorum alter ab indigenis appellatur Illyrisia,

δὲ αὐτῶν οἱ ἐπιχώριοι Ἰλλύρισιν μὲν τὸν ἕτερον, τὸν δὲ ἄλλον Σαφχάς. ὅπως μὲν οὖν ἀναστέλλοιτο τοῖς πολεμοῖς ἢ ἐνταῦθα ὁδὸς ἀσφαλείας τε αὐτῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ἄξια ἐν τοῖς μάλιστα τὰ χωρία ταῦτα ὄντα ἐτύγχανεν. ἀλλὰ καὶ ὡς ἀφύλακτα 5 τὸ παράπαν μεμένημε τοῖς πρόσθεν ἀνθρώποις. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ἐν τε τῷ Φεισῶν κὰν τοῖς στενωποῖς ὄχυρώματά τε ἀξιοθέατα καὶ στρατιωτῶν φρουρὰν ἀναταγώνιστα καταστησάμενος, ἄβατον βαρβάροις τὴν χώραν διεπράξατο παντάπασιν εἶναι. τὰ μὲν οὖν ἐπὶ χώρας Σοφανήνης καλουμένης τῆδε Ἰουστι- 10 νιανῷ βασιλεῖ εἴργασται.

Ἐν δὲ τῷ Κιθαριζῶν χωρίῳ, ὅπερ ἐπὶ Ἀσθιανήνης τῆς κα- C
λουμένης ἐστὶ, φρούριον οὐ πρότερον ὄν ἐν χώρῳ λοφώδει ὑπερ-
φυές τε καὶ δαιμονίως ἄμαχον κατεστήσατο· ἐνθα δὴ καὶ διαρκές
ὑδωρ ἐσαγαγὼν τὰ τε ἄλλα πάντα τοῖς τῆδε ὠχημένοις ἐν ἐπιτη- 15
δέλω πεποιημένος, τὸν ἕτερον δοῦκα, ἥπερ μοι εἴρηται, ζῶν H 29
στρατιωτῶν ἐνταῦθα φρουρὰ ἰκανωτάτῃ ἰδρύσατο. ταύτῃ τε
τοῖς τῶν Ἀρμενίων ἔθνεσι τὴν ἀσφάλειαν ἀνεσώσατο.

Ἐκ δὲ Κιθαριζῶν ἕς τε Θεοδοσιούπολιν καὶ Ἀρμενίαν τὴν
ἐτέραν ἴοντι Κορζάνη μὲν ἡ χώρα καλεῖται, διήκει δὲ ἕς ὁδὸν γ'
20 ἡμερῶν μάλιστα οὔτε λίμνης τινὸς ὑδατι οὔτε ποταμοῦ ρείθρου D
οὔτε ὄρεσι τὴν δίοδον ἐν στενῷ εἴργουσι διοριζομένη τῆς τῶν Περ-
σῶν γῆς, ἀλλὰ τῶν ὄριων αὐταῖς ἀναμιξέ κειμένων. ὥστε οἱ
παύτῃ ὠχημένοι, Ῥωμαίων ἢ Περσῶν ὄντες κατήκοοι, οὔτε τι
ἀπ' ἀλλήλων δέος ἔχουσιν οὔτε ἀλλήλοις πη ἐς ἐπιβουλὴν εἰσιν
25 ὑποπτοί, ἀλλὰ καὶ γάμους ἀλλήλοις ἐπικηδεύουσι καὶ ἀγορὰν τῶν
ἐπιτηδείων συμβύλλονται καὶ τὰ ἐς γεωργίαν ἐπικοινωνοῦνται. ἦν

21. τὴν δίοδον Maltretus. Legebatur τῆνδε ὁδόν.

alter Saphchae. Ac firmo quidem praesidio omnique cura dignissimus uterque erat, ut hostibus hac iter praeccluderetur: omnino tamen incustoditus ante nostram aetatem fuit: donec Iustinianus et Phison et angustias praecclare muniit, collocatoque ibi praesidio inexpugnabili, barbaris transitum in provinciam penitus interclusit. Haec Iustinianus Aug. in Sophanene.

Apud Citharizo (est hoc oppidum Asthianenes) novum tumuloso in loco castellum posuit, idque amplissimum ac validissimum: quo et abunde aquam deduxit, provisaeque incolis rerum omnium copia, duces alterum, ut dixi, cum optimo praesidio ibi constituit: atque ita Armenios asseruit securitati.

A Citharizo Theodosiopolin versus alteramque Armeniam est Chorzarne provinciae. Haec fere tridui patet, non stagno ullo, non flumine, non montibus, qui angustias viam comprimant, discreta a solo Persico. Permixtis finibus incolae, seu Romanis seu Persis pareant, munito metu vacui, nullas inter se insidias suspicantur; sed invicem connubia iungunt, rei annonariae commercio miscentur, agros communiter colunt; ac si qui gentis alterius du-

- δέ ποτε οἱ τῶν ἐτέρων ἄρχοντες ἐπὶ τοὺς ἐτέρους στρατῶ ἴωσιν, ἐπιτεταγμένον σφίσι πρὸς τοῦ βασιλέως, ἀφυλάκτους ἀεὶ τοὺς πλησιοχώρους εὐρίσκουσι. χωρία μὲν γὰρ ἑκατέρους πολυανθρωπότεα ὡς ἀγχοτάτω ἀλλήλων ἐστίν, ἔρυμα δὲ οὐδετέροις πη ἐκ P 57 παλαιοῦ ἦν. παρῆν οὖν ἐνθρόνδε τῷ Περσῶν βασιλεῖ ῥᾶόν τε καὶ 5 ἀπονώτερον τὴν δίοδον ἐς τὰ Ῥωμαίων ἤδη ποιῆσθαι ἕως βασι-
- V 431 λεύς Ἰουστινιανὸς διακωλυτῆς αὐτῷ γέγονε τρόπῳ τοιῷδε. χωρίον ἦν ἐπὶ μέσης τῆς χώρας Ἀρταλέων ὄνομα. τοῦτο τεῖχεα ἐχρωτάτω περιβαλὼν φρούριόν τε ἀμαχώτατον ἐξεργάσατο καὶ στρατιωτικὸς καταλόγους τῆδε ἰδρύσατο, οἷς δὴ ἄρχοντα ἐς ἀεὶ 10 ἐφεισταναι διώρισε, ὄνπερ δοῦκα Ῥωμαῖοι τῇ Λατίνων καλοῦσι φωνῇ. οὕτω τε τὴν ἐσχατιὰν ἐκείνη ἐτειχίσατο ζύμπασαν.
- B δ'. Ταῦτα μὲν οὖν βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ ταύτῃ ἐξεργασται. ὅσα δὲ αὐτῷ ἐπὶ τῆς ἄλλης Ἀρμενίας διακεπόνηται ἐρῶν ἔρχομαι. Σάταλα πόλις ἐπὶ σφαλερᾶς τὸ παλαιὸν ἐλπίδος εἰ- 15 στήκει. τῶν μὲν γὰρ πολεμίων τῆς γῆς ὀλίγῳ διέχει, ἐν δαπέδῳ δὲ χθαμαλῷ κεῖται, λόφοις τε πολλοῖς ἀμφ' αὐτὴν ἐπανεστηκόσιν ὑπόκειται, περιβόλων τε αὐτῇ διὰ ταῦτα ἔδει τοῖς ἐπιβουλεύουσιν ἀμηχάνων ἐλεῖν. ἀλλὰ καὶ τοιαύτη τοῦ χωρίου τὴν φύσιν οὕση τὰ ἐκ τοῦ ἐρύματος σφαλερώτερα ἦν, φαύλως τε ἀρ- 20 χῆν τῇ κατασκευῇ καὶ παρέργως πεποιημένου καὶ τῷ μακρῷ χρόνῳ ἤδη τῆς οἰκοδομίας ἐκασταχοῦ διεργωγότες. ἀλλὰ τοῦτο περι-
- C λῶν ὁ βασιλεὺς ὄλον, περίβολον ὠκοδομήσατο ἐνταῦθα νέον, ὑψηλὸν μὲν ὅσον ὑπερπεφυκέναι τοὺς ἀμφ' αὐτὸν λόφους δοκεῖν, ἐδρυνόμενον δὲ ὅσον ἐπ' ἀσφαλοῦς ἐπανεστηκέναι τὸ γε τοῦ ἔνθρου 25 ὑπέρογκον. καὶ προτείχισμα πολλοῦ ἄξιον λόγου πηξάμενος ἐν

ces alteram copiis succincti petant sui principis iussu, finitimos praesidio nudos semper offendunt. Utrique enim sedes habent inter se proximas, ac populosissima quidem loca incolunt, sed antiquitus immunita. Quare hinc ad Romanos transitus facilis et expeditus patuit Persarum regi, donec Iustinianus Aug. illum ita prohibuit. In regionis medietate vicus erat Artaleson: quo moenibus firmissimis cincto, castram validissimum fecit, instruxitque praesidio cui semper paruisse iussit, quem Romani Latino vocabulo appellant ducem; itaque totum illum limitem munit.

4. Haec ibi acta ab imp. Iustiniano: iam ad ipsius aedificia, quae in reliqua sunt Armenia, venio. Olim urbs Satala spe accipiti nitebatur, cum ob soli hostici vicinitatem, tum quia in plano sita, multis collibus circum editis subiaceret. Quamobrem iis opus habebat muris, qui omnem infestam vim frustrarentur. Cum autem talis esset natura loci, moenium fabrica multo erat infirmior: siquidem levi brachio olim composita, nec iam vetustatem ferens, ubique vitium faciebat. Iustinianus imp. hanc funditus demolitus, novos ibi muros extruxit ea altitudine, ut colles circumpositos superare videantur, eaque crassitudine, cui ingens altitudo illa tuto incumbat. Hisdem murum

κύκλω τοὺς πολεμίους κατέπληξε. καὶ φρούριον δὲ Σατάλων οὐ πολλῶ ἄποθεν ἔχουρὸν ἄγαν ἐν χώρᾳ Ὀσροηνῶν καλουμένην ὠκοδομήσατο.

Ἦν δέ τι φρούριον ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἐν ἀκρωνυχίᾳ λόφου κατακρήμνου πεπονημένον τοῖς πάλαι ἀνθρώποις, ὃ δὴ Πιομπήως ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐξελὼν καὶ τῆς χώρας τῷ πολέμῳ κύριος γεγονὼς ἐκρατύνετο τε ὡς μάλιστα καὶ Κολώνειαν ἐπυνόμασε· καὶ τοῦτο οὖν χρόνῳ πεπονηκὸς τοσοῦτῳ τὸ πλῆθος βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀνεσώσατο δυνάμει τῇ πάσῃ. καὶ 10 χρήματα μέντοι προέμενος ἀνάριθμα τοῖς τῇδε ὠκνημένοις, ἐρύματα ἑκασταχοῦ διεπράξατο ἐν τοῖς αὐτῶν ἰδίοις ἀγροῖς ἢ νέαι δειμασθαι, ἢ ἀνοικοδομήσασθαι σαθρὰ γεγονότα. ὥστε ἅπαντα σχεδὸν τι ὀχυρώματα, ὅσα δὴ ἐνταῦθα ξυμβαίνει εἶναι, Ἰουστινιανοῦ βασιλέως τυχάνει ἔργα ὄντα. ἐνταῦθα δὲ καὶ φρούρια 15 ὠκοδομήσατο. τό τε Βαιβερδῶν καλούμενον καὶ τὸ Ἄρεων. καὶ τὸ Λυσιόρμον ἀνεσώσατο πεπονηκὸς ἤδη σὺν τῷ Λυταραρίζῳ. Ἐν τε χωρίῳ, ὅπερ Γερμανοῦ καλοῦσι φουσαῖτον, φρούριον ἰδεύματο P 58 νέον. ἀλλὰ καὶ Σεβαστείας καὶ Νικοπόλεως τῶν Ἀρμενίας πόλεων τὰ τεῖχη, ἐπεὶ καταπεσιῦσθαι πάντως ἔμελλε, τεταλαιπωρημένα τῷ μήκει τοῦ χρόνου, ἀνοικοδομησάμενος πεπονηται νέαι. καὶ ἱερῶν τε καὶ μοναστηρίων ἐνταῦθα οἰκοδομίαις ἐξείργασται. Ἐν τε γὰρ τῇ Θεοδοσιουπόλει νεῶν τῇ Θεοτόκῳ ἀνέθηκε, καὶ μο-

2. Ὀσροηνῶν] Non est haec Osroene, de qua actum supra p. 42 b. sed alia regio, cuius nomen fortasse verum, vel certe minus corruptum eodex Tolos. sic prodit cum in textu tum ad marginem ὀροσηνῶν. Armeniae pars, unde urbs Satala, cuius hic mentio fit, non procul aberat, Ptolemaeo teste dicebatur Ὀρσήνη. Hanc forte Procopius designavit. MALT.

exteriorem circumdedit adeo insignem, ut hostes obstupescerit. Castellum item haud procul Satala munitissimum condidit in Osroëne.

Qua in provincia castellum vetus collis praecipitii verticem insidebat. Id quondam cum expugnasset Pompeius Romani exercitus imperator, provincia bello subacta, munierat ipsum sedulo, et Coloniam appellaverat. Hec etiam Iustinianus Aug. tanto temporis spatio labefactatum, omni ope restituit. Porro pecuniam innumerabilem largitus provincialibus, id concessit, ut munitiones passim in suis agris vel novas excitarent, vel ruinosas reficerent: ita ut quaecumque extant in illis partibus munitimenta, omnia fere sint Iustiniani Aug. opera. Ibidem castella Baeberdon et Areon molitus est: Lysiorum iam debile renovavit cum Lytararizo. In loco, qui Germani fossatum dicitur, novum castellum fecit. Moenia quoque Sebastiae et Nicopoleos, quae sunt urbes Armeniae, cum sic aevo confecta essent, ut eorum ruina instaret, nova fabrica reparavit. Praeterea sacras aedes et monasteria aedificavit in illis partibus. Etenim Theodosiopolis templum posuit dei genitrici,

ναστήρια ἐν τε χωρίῳ τῷ καλουμένῳ Πέτριος, κὰν τῷ Κουκαρίζων ἀνενεώσατο. ἐν τε Νικοπόλει τὸ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα πέντε καλούμενον μοναστήριον, καὶ ἱερὸν Γεωργίῳ τῷ μάρτυρι ἐν Βιζανοῖς ἐδείματο. τῆς τε Θεοδοσιουπόλεως ἄγχιστα μοναστήριον **B** ἀνενεώσατο τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων ἐπικαλούμενον. 5

Ἦν δέ τι χωρίον ἐν τοῖς Ἀρμενίοις τὸ παλαιῶν μικροῖς καλουμένοις οὐ πολλῶ ἄποθεν ποταμοῦ Εὐφράτου, ἐφ' οὗ δὴ λόχος Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἴδρυτο. Μελιτηνῆ μὲν τὸ χωρίον, Αἰγυπτῶν δὲ ὁ λόχος ἐπωνομάζετο. ἐνταῦθά πη ἔρυμα ἐν τετραγώνῳ ἐπὶ χώρας ὑπτίας ἐδείματο ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥωμαῖοι, τοῖς τε **10** στρατιώταις ἀποχωρώντως ἐς καταλύσεις ἔχον καὶ ὅπως σφίσι τὰ σημεῖα τῆδε ἐναποκείσονται. μετὰ δὲ Τραιανῷ τῷ Ῥωμαίων αὐ-
V 432 τοκράτορι δεδογμένον, ἐς πόλεώς τε ἀξίωμα ὁ χώρος ἀφίεται καὶ **C** μητρόπολις κατέστη τῷ ἔθνει. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο **H** 30 ἡ τῶν Μελιτηνῶν πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. ἐπεὶ τε ἐρύ-
 ματος ἐντὸς ἐνοικήσασθαι οὐκέτι εἶχον (ἐς γὰρ ὀλίγον τινὰ ξυνηεὶ
 χώρον, ἥπερ μοι εἴρηται) ἰδρῦσαντο ἐν τῷ ταύτης πεδίῳ, ἵνα δὲ
 τὰ ἱερὰ σφίσι πεπολιῆται καὶ τὰ τῶν ἀρχῶν καταγώγια καὶ τήν τε
 ἀγορὰν, ὅσα τε ἄλλα ἐμπολημάτων πωλητηριά ἐστι, τὰς τε τῆς
 πόλεως ἀγυῖας πάσας καὶ στοὰς καὶ βαλανεῖα καὶ θέατρα καὶ εἴ-
20
 τι ἄλλο πόλεως μεγάλης ἐς κόσμον διήκει. τῷ τε τρόπῳ τούτῳ
 Μελιτηνὴν ἀστυγείτονα ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ξυμβέβαιεν εἶναι. Ἀνα-
 στάσιος μὲν οἷν βασιλεὺς αὐτὴν ξύμπασαν τείχει περιβαλεῖν ἐγκε-
 χεیرهκεν. οὕτω μὲντοι τὸ βούλευμα ὑποτελέσας τὸν βίον συνε-
 μετρήσατο. βυσιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς πανταχόθεν αὐτὴν κατα-
25

ae monasteria in loco, cui nomen Petrios, et Cucarici refecit. Nicopoli sanctorum quadraginta quinque monasterium, et Bizania Georgio martyri templum condidit. Proxime Theodosiopolin quadraginta martyrum monasterium instauravit.

In Armenia quondam minori dicta, non procul a flumine Euphrate, collocati fuerant Romani milites stationarii: ac locum quidem Melitenen, eorum vero militum numerum Legionem vocabant. Hic Romani munitionem quadratam olim eduxerant plano in campo, sedem militibus signisque militaribus satis commodam. Post, de Traiani Aug. sententia, urbis dignitatem locus obtinuit, evasitque gentis metropolis. Tempore procedente, cum et amplitudine et hominum frequentia crevisset urbs Melitene, nec iam incolas munitio caperet, quippe angustior, uti dixi, in eius gradu domicilia statuerunt: ubi et templa fecere, et magistratum domos, et forum et alia quaevis venalium loca: insuper compita, porticus, balneas, theatra, et si quid aliud ad urbis magnae splendorem pertinet: itaque suburbana erat maxima pars Meliteneae. Illam Anastasius Aug. muris undique cingere aggressus, prius vitae quam consilii finem reperit. Imperator vero Iustinianus

τειχισάμενος μέγα τοῖς Ἀρμενίοις δόχρωμά τε καὶ ἐγκαλλώπισμα
Μελιτηνὴν ἀπειργάσατο.

ε'. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν Ἀρμενίᾳ, ἣτις ἐστὶν ἐν δεξιᾷ Εὐ-
φράτου ποταμοῦ εἰργάσατο· ὅσα δέ οἱ ἐν Ἀρμενίᾳ τῇ μεγάλῃ
8 πεποιήται, ἐρῶν ἔρχομαι. ἦν ἰκα Θεοδόσιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς
τὴν Ἀρσάκου ἐπικράτειαν ἔσχεν, ἥπέρ μοι ἔναγχος δεδιήγηται,
φρούριον ἐπὶ τινος τῶν λόφων ὠκοδομήσατο τοῖς προσιούσιν ἐνά-
λωτον, ὃ δὴ Θεοδοσιούπολιν ἐπωνόμασε. τοῦτο Καβάδης τότε P 59
ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἦν ἰκα δὴ Ἀμιδῆς εὐθὺς ἴετο, παριῶν εἶλεν.
10 Ἀναστάσιος δὲ ὁ Ῥωμαίων αυτοκράτωρ οὐ πολλῷ ὕστερον πόλιν
ἐνταῦθα ἐδείματο τὸν λόφον ἐντὸς τοῦ περιβόλου πεποιημένος,
ἐφ' οὗ δὴ φρούριον τὸ Θεοδοσίου εἰστήκει. καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ
ὄνομα τῇ πόλει ἀφῆκεν, ἐξίτηλον δὲ τὸ Θεοδοσίον ποιῆσθαι τοῦ
πρότερον οἰκιστοῦ ἦκιστα ἴσχυσεν, ἐπεὶ νεοχμουῖσθαι μὲν τὰ κα-
15 θωμιλημένα τοῖς ἀνθρώποις ἐς αἰὲν ἐπέφυκεν, ὀνομάτων δὲ τῶν
πρόσθεν μεδέσθαι οὐκ εὐπετῶς ἔχει. τοῦτο δὲ Θεοδοσιουπόλεως
τείχος εὐρύνετο μὲν ἰκανώτατα, οὐ κατὰ λόγον δὲ τοῦ εὐρους
ἀνεῖχε. τὸ γὰρ ἕψος αὐτῷ ἐς τριάκοντα ἐξικνεῖτο μάλιστα πό- B
δας· ταύτῃ τε πολεμίοις τειχομαχοῦσιν, ἄλλως τε καὶ Πέρσαις
20 ἐγεγόνει λίαν ἐάλωτον. ἦν δὲ καὶ ἄλλως ἐπιμαχον. οὔτε γὰρ
προτείχισμα οὔτε τάφρος αὐτῷ ἤμυεν. ἀλλὰ καὶ χυρῆς τις ὡς
ἄγχοτάτω ἐπιμβαίνων τῇ πόλει τῷ περιβόλῳ ἐπανειστήκει. διὸ
δὴ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀντεμηχανήσατο τάδε. πρῶτα μὲν τά-
φρον ὡς βαθυτάτην ἐν κύκλῳ ὀρύξας, χαράδραις αὐτὴν ὀρῶν

absoluto moenium ambitu, magnum Armeniis columen, et Melitenae decus donavit.

5. Ea sunt nostri principis aedificia in Armenia, quae est ad dexteram Euphratis ripam: nunc ad illa transeo, quae in Armenia maiori fecit. Cum Theodosius Aug. regnum Arsacis, ut paulo supra narraui, obtinisset, castellum imposuit cuidam colli, accedentibus captu facile; quod Theodosiopolin appellavit. Id certe in transitu cepit Cabades Persarum rex, cum recta Amidam peteret. Haud multo post imperator Anastasius urbem ibi condidit, muro amplexus collem, in quo Theodosii castellum erat; et quamvis a se urbem denominaverit, Theodosii tamen primi conditoris nomen abolere non potuit. Sic enim est inter homines comparatum, ut res quidem in usu positae novitatem semper accipiant; priora autem vocabula non facile amittant. Latissima erant haec Theodosiopolis moenia: sed altitudo crassitudini non respondebat; quippe quae ad pedes summum tricenos evaderet. Quocirca occupari facile poterant ab hostibus, praesertim Persis, inferentibus oppugnationem, cui plane patebant: nam nec minori muro ullo protegebantur, nec fossa: immo vero locus quidam, urbi proxime imminens, supra moenia atollebatur. Ea de causa haec Iustinianus Aug. molitus est. Primum, fossam muro praeduxit altissimam simillimamque torrentium alveis inter abru-

ἀποτόμῳν ἐμφορεστάτην εἰργάσατο. ἔπειτα δὲ χῶρον τὸν ὑπερ-
 πεφυκῶτα κατατεμῶν ἕς τε ἀνεκβάτους κρημνοὺς καὶ σήραγγας
 ἀδιεξόδους μετεστῆσατο τὴν αὐτοῦ φύσιν· ὅπως δὲ τὸ τεῖχος
 C ὑψηλὸν τε εἴη διαφερόντως καὶ ὅλως ἀνανταγώνιστον, εἴ τις
 προσίοι, προσεπετεχνήσατο πάντα ὅσα ἐν πόλει Δάρας εἰργάσατο. 5
 τὰς γὰρ ἐπάλξεις ἀποσφίγξας ἐν στενῶ μάλιστα ὅσον ἐνθῆνδε βάλ-
 λειν τοὺς τειχομαχοῦντας δυνατὰ εἶναι, ἔμβολόν τε αὐταῖς λίθων
 ἐπιβολαῖς ἐν περιδρόμῳ περιελίξας, ἐντέθεικεν ἐμπείρως ἐπάλξεις
 ἐτέρας, προτειχίσματι τε αὐτὸ περιβαλὼν κύκλῳ ἐμφορεστάτον τῷ
 ἐν πόλει Δάρας περιβόλῳ πεποίηται, πύργον ἕκαστον φρούριον 10
 ἔχυρὸν τεκτηνάμενος. οὗ δὴ τὰς δυνάμεις ἀπάσας καὶ τὸν ἐν
 Ἀρμενίαις στρατηγὸν ἰδρύσασθαι καταστησάμενος κρείσσους τοὺς
 Ἀρμενίους διεπράξατο τὸ λοιπὸν εἶναι ἢ δεδιέναι τὴν Περσῶν
 ἔφοδον.

D Ἐς μέντοι τὰ Βιζανὰ οὐδὲν εἰργασται τῷ βασιλεῖ ἕξ αἰτίας 15
 τοιαῦδε. κεῖται μὲν ἐν τῷ ὀμαλῷ τὸ χωρίον, πεδία τε ἀμφ'
 αὐτὸ ἐπὶ μακρὸν ἰππήλατά ἐστιν, ὕδατος δὲ σηπεδόνες πολλαὶ
 ξυρισταμένου ἐνταῦθά εἰσι. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῖς μὲν πολεμίοις
 ἐπιμαχώτατον, τοῖς δὲ οἰκήτορσι λοιμωδέστατον αὐτὸ ξυμβαίνει
 V 433 εἶναι. ὣν δὴ ἔνεκε τὸ χωρίον τοῦτο ὑπεριδὼν ἐτέρωθι πόλιν 20
 ἐδείματο αὐτοῦ βασιλέως ἐπώνυμον, ἀξιολογωτάτην τε καὶ ἄμα-
 χον ὅλως ἐν χωρίῳ Τζουμινῶ καλουμένῳ, ὅπερ σημεῖοις μὲν τρισὶ
 Βιζανῶν διέχει, ἐν κρημνώδει δὲ μάλιστα κείμενον εὐεξίας ἀέρων
 εὖ ἔχει.

9. προτειχίσματι τε αὐτὸ] προτειχισμά τι αὐτῷ Τολοα.

ptos montes depressis: deinde tumultum editiorem ita excidit, ut eius situm
 in praecipitia inaccessa aviosque hiatus mutaverit. Ut vero muri excelleret
 altitudine, ac, si quis infensus accederet, omnino essent inexpugnabiles, ad-
 iecit quaecumque in urbe Dara fieri iusserat. Etenim pinnas valde contraxit,
 relicta apertura, quantula satis esset ad petendos missilibus oppugnatores,
 structaque circum lapidea porticu, alias huic pinnas scite imposuit. Murum
 etiam circumiiecit exteriorem, et facta ex quaque turri castello valido, moe-
 nia exegit ad eorum similitudinem, quibus cincta est Dara. Ea copiis omni-
 bus ac magistro militum per Armeniam assignata sede, Armenios a Persarum
 irruptionibus securos reddidit.

Porro causam nihil aedificandi Bizanis hanc habuit imperator. Locus
 est in planitie situs: campi longe lateque circumiacent equitabiles: corruptae
 ibi plures lacunae sunt aquae desidis. Unde et hostibus expugnata admo-
 dum facilis, et incolis pestilentissimus locus est. Quapropter hunc asperna-
 tus, urbem suo nomine insignem, egregiam atque invictam alibi condidit,
 nempe in loco cui nomen Tzumina. Hic tertio a Bizanis lapide, situ maxime
 praecipuus, gaudet caeli salubritate.

5. Τὰ μὲν οὖν ἐν Ἀρμενίοις Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τῆδ' ἐπη P 60
 ἔχει. τὰ δὲ δὴ κατὰ τὸ Τζανῶν ἔθνη ἀναγράφουσαι μοι ἐν-
 ταῦθα τοῦ λόγου οὗ τι ἀπὸ τρόπου ἔδοξεν εἶναι, ἐπεὶ καὶ πρόσσο-
 χοὶ Ἀρμενίοις εἰσὶν. αὐτόνομοι μὲν Τζανοὶ ἐκ παλαιοῦ καὶ ἀναρ-
 5 χοὶ ἴκουν, θηριώδη τινὰ βιοτήν ἔχοντες, θεοὺς μὲν τά τε ἄλλα
 καὶ ὄρνις καὶ ἄλλα ἄττα ζῶα ἠγνούμενοι τε καὶ σέβοντες, ἐν ὄρεσι
 δὲ οὐρανομήκειοι τε καὶ ἀμφιλαφεῖσι τὸν ἅπαντα αἰῶνα διαίταν
 ἔχοντες, γῆν δὲ οὐδαμῆ γεωργοῦντες, ἀλλὰ ληστεύοντες τε καὶ τοῖς
 φωρίοις αἰεὶ ἀποζῶντες. αὐτοὶ τε γὰρ ἀμελέτητοὶ εἰσιν ἐργάζεσθαι
 10 γῆν καὶ ἡ χώρα σφίσι, ἔνθα δὴ μὴ ὄρη ἀποτομώτατα περιβέ-
 βληται, λοφώδης ἐστίν. οὗ γήλοφοι δὲ εἰσιν τὰ ἐπανεστηκότα
 τῆς γῆς οὐδὲ γεώδη οὐδὲ οἷα καρποὺς ἀφεῖναι, εἴ τις αὐτῶν ἐπι-
 15 μελοῖτο, ἀλλὰ τραχέα τε ὑπερβυλλόντως καὶ σκληρὰ ὑπεράγει
 καὶ καρπῶν ἀπάντων δευρῶς ἀφορα. καὶ οὔτε ἀρόσαι τὴν γῆν
 οὔτε ἀμήσασθαι λήιον οὔτε λειμῶνι ἐντυχεῖν ἐνταῦθά περ δυνατὰ
 γίνεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς δένδροις, ὅσπερ ἡ Τζανικὴ τέθηλεν, ἀκάρ-
 20 ποὶς τε οὖσιν αὐθις καὶ ὕλις ἀγόνους, ἐπεὶ οὐδὲ ἀλλήλοισ ἐκ-
 δέχονται καιροὶ ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον, οὐδὲ νῦν μὲν ἡ γῆ τῷ τῆς
 ὥρας ἄγρῳ τε καὶ ψυχρῷ βάλλεται, νῦν δὲ δὴ αὐτὴν ἡ τοῦ ἡλίου
 20 θέρμη ὀνίνησιν, ἀλλὰ χειμῶνι τε ἀπεράντω ξενήκισται ἡ χώρα C
 καὶ χιόσιν ἁδίοις κατάρρητός ἐστι. διὰ ταῦτα μὲν αὐτόνομοι τὸ
 παλαιὸν οἱ Τζανοὶ ἐβίον, ἐπὶ τούτου δὲ Ἰουστινιανοῦ βασιλεύοντος
 ἠττήθησάν τε Ῥωμαίων τῇ μάχῃ, Τζίτα στρατηγούντος Ῥωμαίων,
 καὶ τὴν ἀγώνισιν ἀπογνότες εὐθὺς προσεχώρησαν αὐτῷ ἅπαντες,
 25 πρὸ τῆς ἐπικινδύνου ἐλευθερίας τὴν ἄπονον δουλείαν ἐλόμενοι

6. Sic se habent Iustiniani Aug. res in Armenia: nunc institutae ora-
 tionis consentaneum videtur, ut acta apud Tzanos commemorem; quando-
 quidem Armeniam accolunt. Tzani antiquitas liberi, nullique principi sub-
 diti, vivebant ferarum ritu. Lucos, volucres et alias cuiusque generis ani-
 mantes pro diis habebant ac venerabantur. In altissimis degentes semper et
 nemorosis montibus, non arborum culta, sed raptu et latrocinii vitam sus-
 tentabant. Sunt enim rudes agriculturae, eorumque regio, ubi montibus
 praeruptissimis vacat, in colles attollitur, non terrenis aptosque frugibus,
 si quis curam accommodet, sed asperrimos durissimosque ac plane infocuan-
 dos. Ibi tellus aratri impatiens, nullas dat messes: immo nec pratium us-
 quam videre est; et arborea, quas prognerat Tzantica, steriles omnino sunt
 atque infelices: propterea quod illic annus plerumque tempestatum vicibus
 caret; nec terra iam frigido humore subigitur, iam solis calore recreatur,
 verum aeterna premitur hyeme ac perpetua nive perfunditur. Haec olim a
 Tzanis iugum imperii prohibebant. Tandem sub principe nostro Iustiniano
 a Romanis acie victi, nostras ducente copias Tzita magistro militum, cum se
 resistendo impares viderent, statim omnes concesserunt in eius fidem, servi-
 tatem tranquillam libertati, periculorum metu sollicitae, praeoptantes. Nec

σφίσι. καὶ τὴν τε δόξαν ἐπὶ τὸ εὐσεβὲς αὐτῶν μετέθεντο ἅπαντες, Χριστιανοὶ γεγεννημένοι, τὴν τε δίαιταν ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον μεθηροῦσαντο, ληστείας μὲν ἀρέμενοι πάσης, τοῖς τε Ῥωμαίοις **D** συστρατεύοντες, ἐπὶ πολέμους αἰετὸς σφετέρους ἰούσι. δεισας δὲ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς μὴ πατε Τζανοὶ μεταπορευσάμενοι τὴν **5** δίαιταν αὐτῶν τὰ σφέτερα ἤδη ἐπὶ τὸ ἀγριώτερον μεταστρέφονται ἐπενδύει τοιάδε.

Λύσσοδος ἦν ἡ Τζανικὴ λίαν καὶ ἀφιππος ὄλωσ, κρηνοῖς τε πανταχόθεν καὶ χώροις περικεκλεισμένη ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ὑλώδεις, ἥπερ μοι εἴρηται. καὶ ἀπ' αὐτοῦ Τζανοῖς ἐπιμύγνυσθαι τοῖς **10** πλησιοχώροις ἀμήχανον ἦν, ἀλλὰ κατὰ μόνους ἐν σφίσι αὐτοῖς **P 61** ἀπηγρωμένοι θηρίων τρόπον τὴν δίαιταν εἶχαν. τὰ τῶν δένδρα ἐκτεμῶν ἅπαντα, οἷσπερ τὰς ὁδοὺς ξυνέβαικε ξυμποδίζεσθαι, καὶ τὰς ἐκείνη δυσχωρίας μεταρροσάμενος, εὐπετεῖς τε αὐτὰς καὶ ἐπασίμους καταστησάμενος, ἐπιμύγνυσθαι αὐτοὺς κατὰ ταῦτα **15** τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ προσαχερεῖν τῇ ὀμίλῃ τῶν πλησιοχώρων πεποίηκεν. ἔπειτα δὲ αὐτοῖς ἐκκλησίαν ἐν χωρίῳ Σχαιαλίχων καλουμένῳ δευμάμενος, ἐρωσθαι τε διεπράξατο καὶ μυστηρίων μεταλαμβάνειν λιταῖς τε τὸν θεὸν ἰλεούσθαι, καὶ τὰ ἄλλα **20** ἐξοσιούσθαι, συνιέντες ὡς ἄνθρωποι εἶεν. καὶ φρούρια δὲ οἰκοδομησάμενος πανταχόσε τῆς χώρας φρουροὺς τε ἐνταῦθα Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἰδρυσάμενος βεβαίωτατα, Τζανοῖς ἐς τοὺς **B** ἄλλους ἀνθρώπους τὰς ἐπιμιξίας ἀκωλύτους πεποίηκεν. ὅπη ποτὲ δὲ Τζανικῆς τὰ φρούρια ταῦτα ἐδείματο, ἐρῶν ἔρχομαι.

distulit eorum quisquam convertere animum ad pietatem, et cum fide Christiana mitiorem vitae cultum amplecti. Remisso latrocinii nuntio, Romanis militant, eosque semper in expeditiones sequuntur. Porro veritus imp. Iustinianus ne quando Tzani, mutato instituto, in pristinam merum feritatem relaberentur, haec excogitavit.

Erat Tzanica admodum confragosa ac prorsus inequitabilis, nec precipitiis solum abrupta undique, sed nemoribus etiam impedita, ut dixi. Hinc Tzani commercio cum finitimis interclusi, seorsum apud se feriam agebant vitam, exuta humanitate. Ergo omnibus excisis arboribus, quae itinera praecludebant, et coaequantis salebris, vias aperuit faciles et commodas equitationi: itaque Tzanos ac caeteras gentes commercio miscuit, et ipsos cum vicinis consuetudine usque iunxit. Deinde in loco, quem vocant Schama-linichon, aedificata ecclesia, operam dedit ut sacra obirent, participarent mysteria, precibus numen propitiarent, caeteraque religionis officia colerent, humana se natura praeditos intelligentes. Extractis ubique castellis, optimisque impositis militum Romanorum praesidiis, copiam Tzani praebuit agendi libere cum caeteris nationibus. Quas vero Tzanicae partes his castellis munierit, modo dicam.

Χώραν ἐνταυθὰ τινα ἐς τρίοδον ἀποκεκριμένην ξυμβαίνει
 εἶναι. Ῥωμαίων τε γὰρ καὶ Περσαρμενίων τὰ ὄρια καὶ Τζανῶν
 αὐτῶν τῆδε ἀρξάμενα ἐνθένδε διασκεδάννυται. ἐνταυθὰ φρού- V 434
 ριον ὀχυρώτατον, οὐ πρότερον ὄν, ὄνομα Ὅρονῶν, ἐξείργασται,
 5 κεφάλαιον αὐτὸ τῆς εἰρήνης πεποιημένος. ἐνθεν γὰρ τὰ πρῶτα
 Ῥωμαίοις ἢ Τζανικῇ ἐσβατῇ γέγονεν· οὐδὲ καὶ ἄρχοντα στρα-
 τωτῶν κατεστήσατο, ὃν δοῦκα καλοῦσιν. ἐν χωρίῳ δὲ ὁδοῦ
 ἡμέραν ὄνειν Ὅρονῶν διέχοντι, οὐδὲ καὶ Τζανῶν τῶν Ὠκενιτῶν
 καλουμένων τὰ ὄριά ἐστιν (ἐπεὶ ἐς ἔθνη πολλὰ διακρίνεται Τζα-
 10 νοὶ), ἐνταυθὰ τι ὀχύρωμα πεποιημένον ἦν τοῖς πάλοι ἀνθρώποις, C
 ἐρείπιον ἤδη πολλῶ πρότερον τῷ ἀπημελῆσθαι γεγενημένον, Χαρ-
 τῶν ὄνομα. ὅπερ ἀνανεωσάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ἐνοικεῖν
 τε ἀνθρώπων ἐνταυθὰ διεκράξατο μέγα τι χρῆμα καὶ τὰ ἐς τὴν
 εὐκοσμίαν τῇ χώρᾳ φρουρεῖν. τῷ δὲ ἐνθένδε ἰόντι πρὸς ἀνί-
 15 σχοντα ἥλιον φάραγξ ἐστὶ κρημνώδης, κατατείνουσα μέχρι ἐς τὰ
 πρὸς βορρῶν ἄνεμον· οὐδὲ καὶ φρούριον, Βαρχῶν ὄνομα, ἰδείματο
 νέον. ἐπέκεινα δὲ κατὰ τοῦ ὄρους τὴν ὑπώρειαν ἐπαύλεις εἰσὶν,
 ἵνα δὴ οἱ Τζανῶν τῶν Ὠκενιτῶν καλουμένων βόες ἀλλάσσονται,
 οὐσπερ ἐκτρέφουσιν αὐτοῦ οὐ τοῦ ἄρουν τὴν γῆν ἕνεκα, ἐπεὶ ἀρ-
 20 γοὶ τε τὸ παράπαν οἱ Τζανοὶ εἰσι καὶ γεωργικῶν ἀλλότριον. πόνον, D
 ἤπερ μοι εἶρηται, καὶ οὔτε ἀρόματά ἐστιν αὐτοῖς οὔτε ἄλλα τῆς
 γεωργίας διαπονήματα, ἀλλὰ τοῦ γε γάλα ἐς αἰὲ βδύλλειν καὶ
 σιτίζεσθαι τοῖς αὐτῶν κρέασι. μετὰ δὲ τοῦ ὄρους τὸν πρόποδα,
 οὐδὲ Κενὰ τὸ χωρίον ἐν τῷ ὀμαλῶ ξυμβαίνει εἶναι, ἐνθένδε τοι
 25 ἰόντι ἐπὶ δύοντά που τὸν ἥλιον, τὸ Σισιλισσῶν ὄνομα φρούριον

25. Σισιλισσῶν] τισιλισσῶν Tolos. et in marg. τισισσῶν.

Est hic ora in trivium desinens, siquidem Romanorum, Persarmerio-
 rum, ipsorumque Tzanorum fines, ducto inde initio, sese abiungunt. Ibi
 Horonum, castellum novum ac validissimum construxit, idque pacis caput
 constituit: hac enim Romanis primus fuit in Tzanicam aditus; ubi et praesidium
 cum duce, quem appellant, locavit. Bidui procul Horono, in finibus
 Tzanorum Ocenitarum (quippe Tzani in multos populos divisi sunt) Chartou
 erat, munitio vetus ac iamdiu ruinosa, negligentiae culpa. Illam Iustinianus
 Aug. cum refecisset, eo quamplurimos induxit incolas: siquidem Tzani summe
 inertes et a colonicis laboribus alieni, rationem nunquam habent cum terra,
 ut dixi, nec se ulla agriculturae parte exercent, sed illas alunt pecudes, ne
 lac unquam desit quod mulgeant, utque earum carnibus vescantur. Ultra
 imum montem, ubi Cena (sic locum vocant) est in planitie, ad occidentem
 solem occurrit castellum Sisilisson, quod olim conditum longa dies desola-

ζστιν, ὅπερ ἐκ παλαιοῦ μὲν πεποημένον, ἔρημον δὲ διὰ χρόνου
 μῆκος γεγενημένον ἀνανεωσάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς διαρκῆς
 Ῥωμαίων στρατιωτῶν, ὥσπερ κὰν τοῖς ἄλλοις ἅπασι, φυλακτῆ-
 ριον κατεστήσατο. ἐνθὲνδε δὲ ἴοντι ἐν ἀριστερᾷ πρὸς βορρᾶν ἀνε-
 P 62 μων χῶρὸς τίς ἐστιν, ὅπερ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι Λογγίνου φου- 5
 H 32 σᾶτον, ἐπεὶ Λογγίνος ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥωμαίων στρατηγὸς,
 Ἰσαυρος γένος, στρατεύσας ἐπὶ Τζανούς ποτε τῆδε πεποηται τὸ
 στρατόπεδον. ἐνταῦθα φρούριον ὁ βασιλεὺς οὗτος ὄνομα Βούρ-
 γους νόης δεδημιούργηκεν, ἡμέρας ὀδῶ Σισιλισσῶν διέχον. ὅπερ
 Σισιλισσῶν φρούριόν ἐστι καὶ αὐτὸ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, ὡς 10
 μικρὸν ἐρρήθη ἔμπροσθεν, ἔξειργασμένον βεβαίωτατα. ἐντεῦθεν
 δρῖα τῶν Τζανῶν τῶν Κοξυλλίων καλουμένων ἐστίν· οὗ δὴ φρού-
 ρια νῦν καὶ πεποηται δύο, τὸ τε Σχιμαλινίχων καλούμενον καὶ
 ὅπερ Τζανζάκων ἐπονομάζουσιν· ἐνθα δὴ καὶ ἄλλον ἄρχοντα
 στρατιωτῶν κατεστήσατο. 15
 B ζ'. Ταῦτα μὲν ὄν ἐν Τζανοῖς Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ εἰρ-
 V 435 γασται. ἐν δὲ τῇ μετ' αὐτοὺς χώρα, ἢ παρὰ τὸν Εὐξείνιον οἰκεῖ-
 ται πάντων, πόλις ἐστὶ που Τραπεζοῦς ὄνομα· οὗ δὴ ἀπορίας
 ὑδάτων οὔσης, ὄχετον ἐτεκτήνατο Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ὅπερ
 Εὐγενίου καλοῦσι μάρτυρος, ταύτῃ τε τὴν ἀπορίαν τοῖς τῆδε 20
 ὠπημένοις διέλωσεν. ἐνταῦθα δὲ κὰν τῇ Ἀμασειᾷ τὰ πλεῖστα
 τῶν ἱερῶν ἀνεενώσατο, χρόνῳ πεποηκότα πολλῶ. μετὰ δὲ τοὺς
 Τραπεζοντιῶν δρους χωρίον ἐστὶ Ῥιζαῖον ὄνομα, ὃ δὴ καουρ-
 γήσας αὐτὸς ὀχύρωμα περιβέβληκε λόγου τε καὶ ἀκοῆς κρείσσον.
 πόλιων γὰρ τῶν Πέρσαις ὀμόρων οὐδεμιᾶς ἕσσον μεγέθους περί 25
 C καὶ ἀσφαλείας δεδημιούργηται.

verat. Id Justinianus Aug. refecit, itidemque ut caetera, idoneo militum
 Romanorum praesidio instruxit. Hinc a laeva, septentrionem versus, locus
 est, ab indigenis Longini fossatum ex eo dictus, quod olim Longinus Roma-
 norum dux, natione Isaurus, suscepta in Tzanos expeditione, ibi castra me-
 tatus fuerat. Castellum hic Burgum noēs imperator noster aedificavit, diei
 unius itinere disaitum Sisilisso, quod ipse etiam, ut paulo supra dictum est,
 firmissima fabrica extruxit. Succedit Tzanorum Coxylinorum limes; ubi
 gemina castella posuit, Schimalinichon et Tzanzacon; alterumque ducem
 constituit.

7. Hactenus de Justiniani Aug. aedificiis apud Tzanos: ultra quos in
 ora ponti Euxini urbs est Trapezus, ubi cum aquae copia deesset, Justinia-
 nus Augustus aquaeductum construxit, de nomine dictum Eugenii martyria,
 itaque a civibus inopiam depulit, qua premebantur. Ibidem et Amaseae ple-
 raque templa vetustate quassa restituit. Trapezuntinum litem excipit
 Rhizaeum, quod ipse novo opere ita condidit ac circummunxit, ut res famam
 fidemque superet. Nam urbem Persis conterminarum nulla est, cui magni-
 tudine ac firmitate concedat.

Και φρούριον δὲ ᾠκοδομήσατο ἐπὶ Λαζικῆς Λοσέριον ὄνομα, καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ στενωποὺς ἐτειχίσατο, οὕσπερ Κλεισοῦρος καλεῖν νονομίκασιν, ὅπως δὴ ἀποκεκλεισμένοι τῆς ἐπὶ Λαζικῆν εἰσόδου οἱ πολέμιοι εἴεν. ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν Λαζοῖς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαν, ἀρχαίαν τε εὖσαν καὶ σαθρὰν τῇ οἰκοδομίᾳ γεγενημένην, ἀνευείσατο. οὕτω καὶ Πέτραν ἐν Λαζοῖς πόλιν ἀξιόθλυτον κατεστήσατο, ἥνπερ Λαζοὶ μὲν ἀβουλίᾳ τῇ σφετέρᾳ παρέδουσαν Πέρσαις, Χοσρόην ἐνταῦθα στρατιῶν μεγάλων ἐπιγαγόμενοι, Ῥωμαῖοι δὲ Περσῶν καθυπέτεροι τῷ πολέμῳ γενόμενοι καὶ τοὺς 10 μὲν κτείναντες, τοὺς δὲ δορυυλάτους πεπονημένοι, ἐς τὸ ἕδαφος D τὴν πόλιν καθεῖλον, ὡς μὴ αὐτοὶ οἱ βάρβαροι κακουργεῖν ἔχοιεν ἐνταῦθα ἰόντες, ἥπερ μοι ἅπαντα ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδήλωται λόγοις· ἵνα δὴ καὶ τοῦτό μοι δεδιήγηται, ὡς ἐν τῇ ἀντιπέρας ἡπείρῳ Λαζικῆς ἐπὶ τὴν Μαιῶτιν ἰόντι λίμνην φρούρια δύο, 15 Σεβαστοπούλιν τε καὶ Πετροῦντι, καθεῖλον Ῥωμαῖοι, Χοσρόην P 63 ἀκούσαντες στρατεύματα στέλλειν ἐνταῦθα διὰ στουδῆς ἔχειν τοὺς τὰ φρούρια ταῦτα καθεξόντας. ἀλλὰ νῦν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ταύτην δὴ τὴν Σεβαστοπούλιν, φρούριον εὖσαν τὸ πρότερον, ἀνανεωσάμενος ξύμπασαν, καὶ τῷ μὲν περιβόλῳ τοῖς τε ἄλλοις ὄχρωμάσιν πεπονημένους ἀνάλωτον, ταῖς τε ἀγνισαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις οἰκοδομίαις διακοσμήσας, τῷ τε κάλλει καὶ τῷ μεγέθει πόλιν ταύτην ἀξιολογωτάτην ἐν τοῖς μάλιστα κατεστήσατο.

Καὶ μὴν καὶ Βοσπόρον καὶ Χερσῶνος πόλειον, αἵπειρ κατὰ τὴν ἐκείνη ἀκτὴν ἐπιθαλασσιδίαι μετὰ λίμνην τε τὴν Μαιώτιδα 25 καὶ τοὺς Ταύρους καὶ Ταυροσκόθας ἐν ἰσχύτῳ οἰκοῦνται τῆς

11. κακουργεῖν] καινοργεῖν Teles.

In Lazica castellum fecit, Loserium nomine, eiusdemque regionis Clisuras, quas appellant, sive montium angustias, muro sepsit, quo hostes Lazica excluderentur. Veterem quoque Christianorum ecclesiam, cuius erat corrupta fabrica, reparavit. In eadem Lazica Petram, urbem spectatu dignam, considerat: quam cum Lazi Persis tradidissent imprudentissime, deducto illuc Chosroë cum ingenti exercitu, Romani bello superiores, Persis partim occisis, partim captis, eam solo aequarunt, ne redituris forte barbaris maleficii copia superasset: quae libri de bellis a me plene narrata habent: ubi et istud commemoravi, in adversa continente, qua ex Lazica ad paludem inter Maecotidem, castella duo, Sebastopolin nempe et Pityuntem, Romanos diruisse, ferente fama id sedulo curare Chosroëm, ut eo mitteret exercitum, qui illa occuparet. Iam vero Iustinianus Augustus hanc Sebastopolin, quae antea nihil nisi castellum erat, reaedificavit de integro; moenibus caeterisque munitionibus ita firmavit, ut inexpugnabilis sit; compitis et cuiusquemodi aedificiis ornavit: denique urbem fecit nitore et amplitudine in primis claram.

Praeterea cum Bospori et Chersonis, quae urbes maritimae in eo litore trans paludem Maecotidem ultraque Taurus ac Tauroscythas ad imperii Ro-

- B Ῥωμαίων ἀρχῆς, πεπονηκότα παντάπασι τὰ τεῖχη εὐρῶν ἐς μέγα
 τι κάλλους τε καὶ ἀσφαλείας κατεστήσατο χρῆμα. ἔνθα δὴ καὶ
 φρούρια πεποίηται τό τε Ἀλούστον καλούμενον καὶ τὸ ἐν Γορζου-
 βίταις. διαφερόντως δὲ τὴν Βόσπορον τῷ ἐρύματι ἐκρατύνατο,
 ἥνπερ ἐκ παλαιοῦ βεβαρβαρωμένην, καὶ ἐπὶ τοῖς Οὐννοῖς κειμένην 5
 ἐς τὸ Ῥωμαίων αὐτὸς μετήνεγκε κράτος. ἔστι δὲ τις ἐνταῦθα
 χώρα κατὰ τὴν παραλίαν, Δόρυ ὄνομα, ἵνα δὴ ἐκ παλαιοῦ Γότθοι
 ὤκηται, οἱ Θεοδερλίω ἐς Ἰταλίαν ἰόντι οὐκ ἐπισπόμενοι, ἀλλ'
 ἐθελούσιοι αὐτοῦ μείναντες, Ῥωμαίων καὶ εἰς ἐμέ εἰσι ἔσπονδοι·
 ξυστρατεύουσί τε αὐτοῖς ἐπὶ πολεμίους τοὺς σφετέρους ἰούσιν, 10
- C ἥνικα ἂν βασιλεῖ βουλομένῳ εἴη. ἐξικουῦνται δὲ ἐς τρισχιλίους,
 καὶ τὰ τε πολέμια ἔργα εἰσὶν ἀριστοὶ τὰ τε ἐς τὴν γεωργίαν αὐ-
 τουργοὶ δεξιοί, καὶ φιλοξενώτατοι δὲ εἰσὶν ἀνθρώπων ἀπάντων.
 αὐτὴ δὲ ἡ χώρα τὸ Δόρυ τῆς μὲν γῆς ἐν ὑψηλῷ κεῖται, οὐ μέντοι
 οὔτε τραχεῖα οὔτε σκληρὰ ἐστίν, ἀλλ' ἀγαθὴ τε καὶ εὐφορος καρ- 15
 πῶν τῶν ἀρίστων. πόλιν μὲν οὖν ἢ φρούριον οὐδαμῆ τῆς χώρας
 ὁ βασιλεὺς ἰδέματο ταύτης, καθεύγεσθαι περιβόλοις τισὶν οὐκ
 ἀνεγομένων τῶν τῆδε ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν πεδίῳ ἀσμενέστατα
- V 436 ὤκημένων ἀεί. ὅπη ποτὲ δὲ τῶν ἐκείνη χωρίων βάσιμα εὐπετῶς
 τοῖς ἐπιούσιν ἐδόκει εἶναι, ταύτας δὴ τεχίσμασι μακροῖς τὰς εἰς- 20
 ὁδοὺς περιβαλὼν, τὰς ἐκ τῆς ἐφόδου φροντίδας ἀνέστειλε Γότ-
 θοῖς. ταῦτα μὲν τῆδέ πη ἔχει.
- D Πόλιν δὲ τινα ἐπιθαλαττίαν οἰκοῦσι Θράκες παρὰ τὴν ἡμίονα
 τοῦ Εὐξείνου πόντου, Ἀγγιῶλον ὄνομα, ἥσπερ ἐν ἐπιτηδεῖω ἐπι-
 μνησθείμεν ἂν, περιηγούμενοι τὰ ἐπὶ τῆς Θράκης χωρία. ἐπεὶ 25

15. οὔτε — οὔτε] Legebatur οὐδὲ — οὐδέ.

mani limitem sitae sunt, cum, inquam, harum urbium muros funditus labascere comperisset, pulcherrimos fecit ac validissimos. Ibidem Alusti castellum extruxit et Gorzubitense. Praecipue vero urbem Bosporum munit, quam barbaria pridem infectam, et in potestatem Hunnorum redactam, ad Romanam ditionem traduxerat. In illis partibus est Dory, maritima regio: ubi ab antiquo Gotthi habitant, qui Theodericum petentem Italiam non sunt secuti; at ibi sponte restitere, et Romanorum hac etiam aetate socii, ipsis militarem operam in expeditionibus navant, quando lubet imperatori: ter mille numero, bellatores optimi, iidemque gnavi agricolae, et mortalium omnium erga hospites humanissimi. Haec autem regio Dory, situ quidem edita, non tamen aspera durave est; sed bona, optimisque frugibus ferax: in qua nec castellum usquam nec oppidum condidit imperator. Quippe incolae muris claudi non sustinent, ruri semper habitare gaudentes unice. Qua vero facile eo penetrari posse videbatur, muris longis munit aditus, et Gotthos ab hostium irruptionibus securos praestitit. Haec hactenus.

Anchialum Thracas incolunt, urbem maritimam in littore ponti Euxini. Illius quidem mentio suo loco incidere in descriptione Thraciae: sed quando

δὲ τανῦν ὁ λόγος ἡμῖν διελέλυθεν ὄσα παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Εὐ-
 ξείνου πόντου δεδημιούργηται τῷ βασιλεῖ τούτῳ, οὐδὲν τι χεῖρον
 ἀφηγήσεσθαι ἐνταῦθα τοῦ λόγου ὄσα δὴ ἐπὶ τῆς Ἀγκιάλου ταύτης
 ἰδέματο. ἐνταῦθα οὖν πηγαὶ θερμῶν φύσει ὑδάτων ἀναβλυστά-
 6 νουσι, τῆς πάλαιος οὐ πολλῶ ἕποθεν ἀπαντοματίζουσαι βαλανεῖα
 τοῖς τῆδε ἀνθρώποις· τοῦτον δὲ τὸν χῶρον ἀτείχιστον ἐκ παλαιοῦ
 ὄντα ὑπερέωρων οἱ προβεβασιλευκότες τὰ πρότερα, καίπερ ἐν γει-
 τόνων ἠκμημένων αὐτῷ βαρβαρικῶν ἐθνῶν τοσούτων τὸ πλῆθος. P 64
 10 ἐπεχωρίαζόν τε αὐτῷ οἱ νεοσηκότες τὰ σώματα, μετὰ κινδύνων
 τὴν παραψυχὴν κομιζόμενοι. τειχίρη τοίνυν αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι
 πεποιημένος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ἀκίνδυνον διεπράξυτο σφίσι
 τὴν ἄκρην εἶναι. τὰ μὲν οὖν γῆς τῆς ἐώας, ἔτι μέντοι καὶ Ἀρ- H 33
 15 μενίας καὶ Τζανικῆς ὀχυρώματα καὶ τὰ γε ἀμφὶ τὸν Εὐξείνου
 πόντον, τῆδε Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἰργασται. ἡμῖν δὲ ἐνθένδε
 15 ἐπὶ τὰς οἰκοδομίας ἰτέον, ὥσπερ ἐν Εὐρώπῃ τῇ ἄλλῃ πεποίηται.

nos orationis cursus ad ea iam deduxit, quae in ora ponti Euxini imperator noster aedificavit, hic locus peraeque postulat ut quae Anchiali construxit edam. Non procul ab urbe fontes calidos terra fundit, qui balneas incolis sponte efficiunt. Locum hunc antiquitus immunitum priores imperatores per incuriam siverant patere barbaris, quamvis tot numero, ac vicinis. Qui male affecta habebant corpora, ibi sic agebant, ut non sine periculo morbis levarentur. Imperator autem Iustinianus murum loco circumdedit, itaque cum medela securitatem coniunxit. Hae sunt munitiones, quas Iustinianus Augustus in oriente, Armenia, Tzanicaque extruxit, ac praeterea circum pontum Euxinum: hinc ad eiusdem aedificia, quae in reliqua Europa extant, pergendum nobis.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

ΔΟΓΟΣ Δ'.

PROCOPII CAESARIENSIS

DE AEDIFICIIS DN. IUSTINIANI

LIBER IV.

P 65 Πέλαγος μέγα νηὶ διαπλεῦσαι ἀπαρασκεύῳ μοχθηρόν τε ἡγοῦμαι
V 437 εἶναι καὶ κινδύνων μεγάλων ἀτεχνῶς ἔμπλεων. ταῦτό δέ ἐστι τὰς
Ἰουστινιανοῦ βασιλέως οἰκοδομίας λόγῳ φανλοτάτω διαμετρήσα-
σθαι. ψυχῆς γὰρ μεγέθει ὁ βασιλεὺς οὗτος τά τε ἄλλα, ὡς εἰ-
P 66 πῆν, ἅπαντα καὶ τὰ ἐς τὰς οἰκοδομίας οὐδέν τι ἦσσαν λόγου δια-5
πέπρακται κρείσσω. ἐν δὲ δὴ τῇ Εὐρώπῃ καὶ τὴν ὑπουργίαν ἐν-
αρμόσασθαι τῷ τῆς χρείας ἀξιώματι διὰ σπουδῆς ἔχων ἔργα οὐκ
εὐδιήγητα οὐδὲ εἰς συγγραφὴν διαπεπόνθηται πρόχειρα. γεγένη-
ται γὰρ ἐπαξίως τῷ τε γειτονήματι ποταμοῦ Ἰστρου καὶ τῇ ἐν-
θῆνδε διὰ τοὺς ἐγκειμένους τῇ χώρᾳ βαρβάρους ἀνάγκη. ἔθνη 10
γὰρ αὐτῇ γειτονοῦντα διακεκλήρωται Οὐννικά τε καὶ Γοτθικά, καὶ
τὰ ἐν Ταύροις καὶ τὰ ἐν Σκύθαις ἀνταίρει, καὶ ὅσα Σκλαβηροὶ

Grave et magnis plenum ausum periculis videtur mihi vastum traicere pe-
lagus exarmato navigio. Idem vero est Iustiniani Aug. aedificia tenui ora-
tione percurrere. Nam ille haec, aequae ut caetera, quaecumque aggressus
est, supra historiae facultatem extulit animi magnitudine. Praesertim in
Europa, cum studeret opem aequare necessitati, opera fecit, in quibus de-
scribendis et lingua et stylus vehementer laborent. Nimirum talia sunt, qua-
lia postulat fluminis Istri vicinitas, et consequens inde necessitas, ob immi-
nentes illis partibus barbaros. Et vero instant Hunni Gotthique accolae:
vim faciunt gentes Tauricae Scythicaeque, Sclaveni, et quicunque vel San-

καὶ ὄσα ἄλλα, εἴτε Σαυρομάτας ἁμαξοβίους εἴτε μετανάστας ταῦτα
 δὴ ἐκάλουν τὰ ἔθνη οἱ τῶν ἱστοριῶν ἀναγραφόμενοι τὰ ἀρχαιο-
 τατα, καὶ εἴ τι ἄλλο θηριῶδες ἀνθρώπων γένος ἢ νέμεισθαι, ἢ B
 ἰδρῦσθαι ἐνταῦθα ξυμβαίνει. οἷς δὴ ἀπέραντα πολεμησείουσιν
 5 ὑπαντιάζειν διατεινομένην Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ πάρεργόν τε οὐδὲν
 ποιουμένῳ ἐπάναγκες ἦν ἐρύματα τε περιβάλλεσθαι ἀνάρισμα καὶ
 στρατιωτῶν ἀμύθητα φυλακτήρια καταστήσασθαι, καὶ ὄσα ἄλλα
 πολεμίοις ἀνεπικηρυκτέοις τε καὶ ἀνεπιμίκτοις ἐμπόδιον εἶη. οἷς
 δὴ τοῖς πολεμίοις τὸν πόλεμον οὐκ ἐξ αἰτίας ἐγειρομένοις ποιεῖσθαι
 10 νόμος, οὐδὲ μετὰ πρεσβείαν ἐπενεγκεῖν, οὐδὲ μὴν οὐδὲ ξυνθήκαις
 διαλύσαι τισιν, ἢ κατὰ χρόνον ἀνακωχεῦσαι, ἀλλ' ἐγχειρῆσαι μὲν
 ἀπροφασίστως, καταλύσαι δὲ σιδήρῳ μόνῳ. ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ C
 τῆς ἱστορίας τὰ λειπόμενα βυθιούμεθα. ἔργον γὰρ ἀρξαμένου V 438
 τρόπῳ ὁτιῶσιν ἐς πέρας ἀφίχθαι ξυνοίσει μᾶλλον ἢ ἀτελεύτητον
 15 ἀπολιπόντας ὀπίσω ἵνασι. ἐπεὶ καὶ ἄλλως ἂν οὐκ ἔξω κατηγορίας
 τὸ πρῶγμα εἶη, βασιλέα μὲν τὸν ἡμέτερον εἰργάσθαι τὰ ἔργα,
 ἡμᾶς δὲ τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἀποκνεῖν λόγους. μέλλοντας δὲ τὰ Εὐ-
 ρωπαῖα τούτου δὴ τοῦ βασιλέως διαριθμείσθαι οἰκοδομήματα,
 ὄλγα ἕττα ἀμφὶ τῆδε τῇ χώρᾳ ὑπειπεῖν ἄξιον.

20 Ἐκ τοῦ Ἀδριατικοῦ καλουμένου πελάγους ἐπιρροή τις διορ-
 θουμένη τε καὶ ἀποσαλεύουσα τῆς ἄλλης θαλάσσης ἐπὶ τὴν ἠπει-
 ρον ἀναβαίνει, καὶ σχίζουσα τὴν γῆν ἐπιπλεῖστον ποιεῖται τὸν Ἰο-
 νιον κόλπον, ἐν δεξιᾷ μὲν Ἠπειρώτας τε καὶ τὰ ἄλλα ἐκείνη ἔθνη, D
 ἐν ἀριστερᾷ δὲ Καλαβροὺς ἔχουσα, ἐν τε παρθμῷ ἐπὶ μακρότα-

1. ἄλλα] Vulgo ἄττα.

17. ὑπέρ] ὑπ' Ἰολοα.

romatae hamaxobii, vel metanastae ab historicis antiquissimis dicti sunt; ac si qua alia ferina hominum natio ibi domos habet, aut per pascua vagas, aut stabiles. Cum autem illis in bellum usque prurientibus occurrere con-
 tenderet Iustinianus Aug. nec defunctorie quidquam ageret, necesse habuit
 monitiones innumeras excitare, ac nescio quot praesidia militaria constituit, nihilque non obicere, quo hostes implacabiles atque insociabiles arcerentur: bellum ita soliti facere, ut illud nec cum causa suscipiant, nec praevia clarificatione inferant, nec finiant aliqua compositione, vel pactis iudiciis intermit-
 tant, sed capessant absque praetextu, nec nisi ferro dirimant. Nihilominus ad reliquam historiam progrediemur. Nam praestat semel inchoatum opus ad finem perducere, quam retrocedendo relinquere imperfectum: maxime cum simus culpandi merito, si gravemur dicere quae principem nostrum non pignit benefacere. Prius autem quam Europaea ipsius aedificia recenseamus, pauca de hac orbis parte praefari convenit.

Ex Adriatico pelago aquarum pars influit recta in continentem, a reliquo mari abecedens, sinumque Ionium efficit, terram longo meatu ita scindens, ut a dextra Epirotas atque alias nationes, a laeva Calabros alluat.

τον θλιβομένη περιλαμβάνει τὴν ἡπειρον σχεδόν τι πῦσαν. καθύπερθε δὲ ἀντιπρόσωπος τῇ θαλάσῃ φερόμενος ποταμὸς Ἴστρος τῆς Εὐρώπης νησοειδῆ τὴν γῆν τίθεται. ἐνταῦθα οἰκοδομήματα πολλά τε καὶ ἀξιολογώτατα ὁ βασιλεὺς οὗτος πεποίηται. πῦσαν γὰρ Εὐρώπην ἐς τὸ ἀσφαλὲς τειχισάμενος ἀπερόβατον κατεστή-
5 σατο βαρβάρους εἶναι, οἳ δὴ ὑπὲρ Ἴστρον ποταμοῦ ᾤκηται.

Ἀλλὰ μοι ἀπὸ τῆς τοῦ βασιλέως ἀρκτέον πατρίδος, ἧ πασῶν
P 67 γὰς τοῦ λόγου δοτέον. αὐτῇ γὰρ ἂν μόνῃ ὀγκουῖσθαι τε καὶ δια-
θρόπτεσθαι καὶ ἀποσεμνύνεσθαι πρέπει βασιλέα Ῥωμαίους θρο-
ψαμένη τε καὶ πυρασχομένη τοιοῦτον, οὗ δὴ τὰ ἔργα καὶ λόγῳ
εἰπεῖν καὶ γραφῇ παρακαθέσθαι ἀμήχανα.

Ἐν Δαρδάνοις που τοῖς Εὐρωπαίοις, οἳ δὴ μετὰ τοῦ Ἐπι-
δαμνίων ὄρους ᾤκηται, τοῦ φρουρίου ἀγχιστα, ὅπερ Βεδεριανὰ
ἐπικαλεῖται, χωρίον Ταυρήσιον ὄνομα ἦν, ἐνθεν Ἰουστινιανὸς βα-
15 σιλεὺς ὁ τῆς οἰκουμένης οἰκιστῆς ὤρμηται. τοῦτο μὲν οὖν τὸ
χωρίον ἐν βραχεῖ τειχισάμενος κατὰ τὸ τετράγωνον σχῆμα καὶ
B γωνία ἐκίστη πύργον ἐνθήμενος Τετραπυργίαν εἶναι τε καὶ κα-
λεῖσθαι πεποίηκε. παρ' αὐτὸ δὲ μάλιστα τὸ χωρίον πόλιν ἐπι-
φανεστάτην ἐδείματο, ἥνεπε Ἰουστινιανὴν ὀνόμασε πρῶταν (πρώτη 20
δὲ τοῦτο τῇ Λατίνων φωνῇ δύναται) ταῦτα τῇ θρεψαμένη τρο-
φεία ἐκτίνων. καίτοι Ῥωμαίους ἐχρῆν ἅπαντας τοῦτο δὴ ἀλλή-
λοις ἐπικοινωνῆσαι τὸ ὄφλημα, ἐπεὶ καὶ σωτήρα ἐθρέψατο ἡ
χώρα κοινὸν ἕπασιν. ἐνταῦθα δὲ καὶ ὄχετόν τεκτηνόμενος ὕδασι

15. Ταυρήσιον] ταύριαις Τολοις.

Arctum in spatium longissime se insinuans, totam fere continentem amplectitur. Supra vero fluvius Ister ex adverso decurrens, Europae dat formam insulae. Ibi imperator noster aedificia construxit plurima momenti maximi: his enim munita optime Europa, barbaris trans flumen Istrum habitantibus aditum intersepsit.

At mihi iam ordiendum ab imperatoris patria: cui cum primas partes in caeteris omnibus, tum primitias orationis debemus. Nam illa una efferre se, gestire ac triumphare merito potest, quod talem aluerit dederitque Romanis principem; cuius acta omnem dicendi scribendique facultatem excedunt.

Apud Dardanos Europaeos, qui post Epidamniorum terminos habitant, castello, cui nomen Bederiana, vicinum arat Tauresium; ubi natus est orbis reparator Iustinianus Augustus. Brevi spatio locum hunc moenibus quadratis circumdedit, singulisque angulis turri imposita effecit ut Tetrapyrigia seu quadriterrita reipsa esset ac diceretur. Iuxta eundem locum, urbem condidit nobilissimam, ac Iustinianam primam Latino vocabulo appellavit, nutritionis mercedem altrici solvens. Quanquam Romanos omnes decebat communi studio praestare istud officium, cum illa regio communem omnium servatorem aluerit. Extracto ibidem aquaeductu, benigna aquarum perca-

τὴν πόλιν ἀειφρότοις διεπράξατο ἐπιεικῶς πλήθειν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῷ τῆς πόλεως οἰκιστῇ ἐπέρογκά τε καὶ λόγου πολλοῦ διαπεπόνηται ἄξια. Θεοῦ μὲν τεμένη διαριθμῆσθαι οὐ ῥάδιον, καταγάγια δὲ ἀρχόντων φράζεσθαι λόγω ἀμήχανα, στοῶν μεγέθη, 5 ἀγορῶν κάλλη, τὰς κρήνας, τὰς ἀγυῖας, τὰ βυλανεῖα, τὰ πωλη- C
τήρια. πόλις ἁπλῶς μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος καὶ τὰ ἄλλα εὐδαίμων καὶ οἷα τῆς χώρας ἀπάσης μητρόπολις εἶναι. εἰς ἄξιό-
μυτος γὰρ τοσόνδε ἦκει. πρὸς δὲ καὶ τῶν Ἰλλυριῶν ἀρχιερεῖα διακεκλήρωται, τῶν ἄλλων πόλεων αὐτῇ, ὅτε πρώτη τὸ μέγεθος 10 οὔσῃ, ἔξισταμένων. ὥστε καὶ ἀνθυπούργηκε τῷ βασιλεῖ κλέος.
ἢ μὲν γὰρ τροφίμῳ ἀποσεμνύνεται βασιλεῖ, ὁ δὲ ἀντιφιλοτιμεῖται H 34
δεδημιουργηκέναι τὴν πόλιν. καὶ μοι ἄχρι τοῦδε εἰπεῖν ἀποχρήσει.
ἅπαντα γὰρ ἐς τὸ ἀκριβὲς λεπτολογεῖν ἀμήχανον, ἐπεὶ τῷ βασι-
λεῖ προσηκούσης τῆς πόλεως ἐλασσοῦσθαι αὐτῆς ἅπαντα λόγον
15 ἐπάναγκας. D

Ἔτι μὲντοι καὶ Βεδεριανὰ τὸ φρούριον ἀνοικοδομησάμενος ὄλον πολλῷ ὀχυρώτερον κατεστήσατο. ἦν δὲ τις ἐν Δαρδάνοις ἐκ παλαιοῦ πόλις, ἣπερ Οὐλπιᾶνα ὠνόμαστο. ταύτης τὸν περι-
βολὸν καθελὼν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον (ἦν γὰρ σφαλερὸς ἐς τὰ μά- 20 λιστα καὶ ὄλως ἀρχεῖος) ἄλλα τε αὐτῇ παμπληθῆ ἐγκαλλωπίσματα
ποιησάμενος, ἔς τε τὴν νῦν μεταθέμενος εὐκοσμίαν, σεκούνδαν
αὐτὴν Ἰουστινιανὴν ἐπωνόμασεν. σεκούνδαν γὰρ τὴν δευτέραν V 439
Ἰουστινιανὴν λέγουσι. καὶ ἄλλην δὲ αὐτῇ πλησίον ἐδέμυτο πόλιν οὐ P 68
πρότερον οὔσαν, ἣνπερ Ἰουστινούπολιν τῷ θείῳ ἐπωνύμῳς ἐκά-
25 λεισεν. ἀλλὰ καὶ Σαρδικῆς καὶ Ναισούπολεως, ἔτι μὲντοι Γερ-

nitatem civitatem instruxit, aliaque permulta urbis conditori gloriosa et praecleara admodum fecit. Nec promptum est deo dicatas aedes enumerare, nec nostrae facultatis describere magistratum domos, porticum amplitudinem, platearum decus, fontes, compita, balneas, rerum fora venalium. Ut paucis absolvam, urbs est magna, frequens, rebus omnibus beata, ac iure metropolis universae provinciae: ad tantam quippe dignitatem evecta est. Praeterea sedes est archiepiscopi Illyriorum, caeteris civitatibus ipsi, utpote omnium maximae, concedentibus: adeo ut honorem principi et gloriam referat. Nam illa quidem sese iactat alumno imperatore: hic vero, grata vice, urbe condita gloriatur. Hactenus dicta sufficiant: fieri enim profecto nequit ut singula accuratius persequamur: cum infra urbem imperatore dignam omnis oratio subsistat necesse sit.

Adhaec castellum Bederiana reaedificavit a fundamento, ac multo melius communivit. Erat apud Dardanos Ulpiana, urbs antiqua; cuius moenia cum sic labascerent, ut nulli essent usui, eorum partem maximam demolitus, subinde restituit, multisque ornamentis collatis, civitatem composuit, qualem hodie videre est, ac secundam Latino itidem vocabulo nuncupavit Iustinianam. Nec procul hinc novam urbem aliam condidit; quam de avunculi nomine Iustinopolin dixit. Sardicae, Naisopoleos, Germaniae et Pantalinae mu-

μανῆς τε καὶ Πανταλείας διερωγότα τῷ χρόνῳ τὰ τεῖχη εὐρῶν οἰκοδομησάμενός τε ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἄμαχα τοῖς πολεμίοις διεπράξατο εἶναι. καὶ πολλήναι δὲ τούτων δὴ μεταξύ ἐδείματο τρία, Κρατίσκαρά τε καὶ Κουμιέδαβα καὶ Ρουμισίανα. οὕτω μὲν οὖν τάσδε τὰς πόλεις ἐκ θεμελίων ἀνέστησε. πρόβολον δὲ ἰσχυρότα-
B λων, ἐρύμασι τοῦ ποταμοῦ τὴν ἡύνα περιβάλλει συχνοῖς, ὥσπερ μοι γεγράφεται οὐ πολλῷ ὕστερον, φυλακτῆριά τε στρατιωτῶν πανταχόθι τέθειται τῆς ἀκτῆς, ἀναχατίζοντα τὴν διάβασιν βεβιωτάτα τοῖς τῆδε βαρβάροις. ἀλλὰ καὶ τούτων οἱ ἐξεργασμέ-
 10 νων, ὑπόπτως ἐς τῆς ἀνθρωπείας ἐλπίδος τὸ σφαλερὸν ἔχων, λογισάμενός τε ὡς εἰ τοῖς πολεμίοις ὅτω δὴ ποτε τρόπῳ διαπορθμῆσαι οὐ δυνατὰ εἶη, ἐπιθήσονται ἀφυλάκτοις τὸ παράπαν τοῖς
C τας, χρήματα δὲ λήσονται πάντα, οὐκ ἐπὶ κοινῆς αὐτοῖς μόνον 15 τὴν ἀσφάλειαν ἐν τοῖς κατὰ τὸν ποταμὸν ὄχρωμασιν ἀπέλιπεν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἰδίαν πεποιήται· οὕτω συνεχῆ τὰ ἐρύματα ἐν τοῖς χωρίοις ἀπεργασάμενος ὥστε ἀγρὸς ἕκαστος ἢ φρούριον ἀποτετόρνευται, ἢ τῷ τετειχισμένῳ πρόσοικός ἐστιν, ἐνταυθὺν τε καὶ τῇ Ἡπειρῷ τῇ τε νέᾳ καὶ τῇ παλαιᾷ καλουμένη. οὐ δὴ καὶ πόλις 20 αὐτῷ πεποιήται Ἰουστινιανούπολις, ἢ πρότερον Ἀδριανούπολις καλουμένη.

Ἀνεκίδωσατο δὲ Νικόπολιν τε καὶ Φωτικὴν καὶ τὴν Φοινίκην ὠνομασμένην. αἱ δύο αὗται πόλιναι, ἢ τε Φωτικὴ καὶ ἡ Φοι-
D νίκη, ἐν τῷ χθαρμαλῷ τῆς γῆς ἔκειντο, ὕδασι περιρροέμεναι τῆδε 25 λιμνάζουσι. διὸ δὴ λογισάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς εἶναι ἀμή-

ros aevo solutos sic restauravit, ut ab hostibus expugnari iam nequeant. His urbibus tres alias minores interposuit, Craticara, Quimedaba et Rumi-siana, easque a fundamentis aedificavit. Cum autem in animo haberet has urbes Europamque omnem Istro protegere; flumen illud crebris munitionibus, de quibus paulo infra agam, praetexit, et in ripa stationarios milites, qui vicinos barbaros transitu fortissime prohiberent, passim constituit. Et quamvis haec peregrisset, spei tamen humanae lubrico diffidens, ac secum reputans, si quo modo hostis trañceret, infestis per agros plane immunitos excursibus, omnes sine ullo aetatis discrimine abstracturum in servitutem, et cunctas opes direpturum, non satis habuit impositis fluvio castellis incolas communis securitatis fecisse compotes, sed privatim etiam tatos reddidit campestribus tot munimentis, ut quilibet ager vel castellum habeat, vel munito loco vicinus sit, cum hic, tum in Epiro nova ac veteri: ubi et urbem fecit Iustinianopolin, quae prius Adrianopolis dicebatur.

Reparavit Nicopolin, Photicam et Phoenicem. Postrema haec duo op-pida, in humilibus locis posita, stagnantes aquae circumfluent. Quare Iusti-nianus Aug. fieri non posse intelligens, ut illis moenia exaltaret, quae firmis

χανὰ ἐπὶ στερεῶς θεμελίων συνθήκης περιβόλου ἀταῖς ἀναστῆ-
 ναι, αὐτὰς μὲν ἐπὶ σχήματος τοῦ αὐτοῦ εἶασε, φρουρία δὲ αὐτῶν
 ἀγχετάτω ἐν τε ἀνάσσει καὶ ἰσχυρῶς ὀφείτω εὐδείματο. ἦν δὲ τις
 ἐνταῦθα πόλις ἀρχαία, ὅδασιν ἐπιμικρῶς κατακορῆς οὕσα, ὀνόμα-
 5 τός τε τῆς τοῦ χωρίου φύσεως. Εὐροία γὰρ ἀνέκαθεν ὀνομάζετο.
 ταύτης δὲ τῆς Εὐροίας οὐ πολλῶ ἀποθεν λίμνη κέχεται καὶ νῆσος
 κατὰ μέσον ἀνέχει καὶ λόφος αὐτῇ ἐπανέστηκε. διαλείπει δὲ ἡ
 λίμνη τοσοῦτον, ὅσον τινα ἐν εἰσόδου μοίρῃ τῇ νήσῳ λελεῖφθαι.
 ἐνθα δὴ βασιλεὺς τοῦς τῆς Εὐροίας μεταβιβάσας οἰκήτορας, πό-
 10 λιν ὀχυρωτάτην οἰκοδομησάμενος ἐτειχίσαστο.

β'. Μετὰ δὲ τὴν Ἠπειρον ὅλην Αἰτωλοῦς τε καὶ Ἀκαρ- P 69
 νῆσας παραδραμόντι ὃ τε Κρῖσαῖος ἐκδέχεται κόλπος καὶ ὃ τε
 ἰσθμὸς ἢ τε Κόρινθος καὶ τὰ ἄλλα τῆς Ἑλλάδος χωρία. ἐνθα
 δὴ τῆς παρ' αὐτοῦ τὰ μάλιστα προνοίας ἤξιῶνται. μάλιστα δὲ
 15 πάντων θαυμάσειεν ἂν τις ὀπίσοις περιβόλοις ἐτειχίσαστο τὴν Ῥω-
 μαίων ἀρχήν. τῶν τε γὰρ ἄλλων προῦνῆσει πάντων καὶ οὐχ
 ἤκιστα τῶν ἐν Θερμοπύλαις ἀνόδων. πρῶτα μὲν οὖν τὰ τελεῖα
 ἐς ὕψος αὐτῶ ἀνέστη μέγα. ἦν γὰρ, εἴ τις προοίσι, εὐπετώς
 ἀλωτὰ καὶ οὐ τετειχισμένα τὰ ὄρη, ἃ ταύτῃ ἀνέχει, ἀλλ' ἀποτε- B
 20 τριγγωμένα ἐδόκει εἶναι. οἷς δὴ καὶ διπλῆς τὰς ἐπάλξεις ἐντέ-
 θεται πάσας. κατὰ ταῦτα δὲ κὰν τῶ φρουρίῳ ἐξείργασται, ὅπερ
 ἐκ παλαιῶ ἐνταῦθα ἦν παρήργως οὕτω πεποιημένον τοῖς πάλαι
 ἀνθρώποις. διαρκές τε γὰρ αὐτῶ ὕψος ἐντέθεικε καὶ διπλοῦς
 τοῦς προμαχῶνυς πεποίηται. πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ ἀνδρῶν
 25 παντάπασιν ὄντι τιμικτῶν ὑετίων ὑδάτων ἐπετεχνήσαστο. ἔπειτα

starent ac solidis fundamentis, neutrius sane formam mutavit, sed proxime
 in acclivi arduoque admodum iugo castella posuit. Erat in his partibus urbs
 antiqua, a quis abundans, et nomen nacta consentaneum naturae loci; quippe
 Euroea dicta antiquitus. Non procul Euroea lacus jacet, in cuius medio
 extat insula, unde collis eminent. Tantum vero interstitium terrae lacus re-
 linquit, quantum satis est ad praebendum in insulam aditum. Illic imperator
 traductis Euroeae incolis, urbem moenibus validissimam condidit.

2. Post Epirum totam, Aetolia Acarnaniaeque percursis, succedunt
 sicut Crissaos, Isthmus, Corinthus ac reliqua Graecia; ubi imperatoris
 providentia summe enituit. Mirandum in primis quot ille muris imperium
 Romanum firmaverit. Quae quidem ipsius cura se quovis extendit, maxime
 vero ad ascensus Thermopylarum. Ac primum, quoniam mentes, qui illic
 eminent, occupari facile poterant, si quis tentaret; cum non tam muro,
 quam quaedam septo muniti viderentur; multo altius eduxit muros ac pinnas
 omnes duplicavit. Idem praestitit in castello, quod simili negligentia aedifi-
 catum ibidem fuerat. Huic enim iustam addidit altitudinem, moeniumque
 minas duplices fecit. Praeterea summae loci ariditati prospexit, extracto
 aquae pluviae receptaculo. Deinde complures ascensus, immunis ac per-

- V 440 δὲ καὶ ἀνόδους πολλὰς ἀφυλάκτους τε καὶ ἀτειχίστους τὰ πρότερα οὐσας ἐς τὸ ἀκριβὲς λειχίστατο. θαυμάσειεν ἂν τις εἰκότως τὸν
- C Περσῶν βασιλέα, ὅτι δὴ χρόνον ἐνταῦθα κατατρέψας πολλὴν, μίαν τινὰ στενὴν ἀτραπὸν εὗρατο, καὶ ταῦτα προδοτῶν Ἑλλήνων τυχῶν, ὁδῶν τε ἀτειχίστων ἐκείνη πολλῶν καὶ ἀμαξιτῶν σχεδὸν τι οὐσῶν. 5 ἢ τε γὰρ θάλασσα τοὺς πρόποδας ἐπικλύζουσα τῶν ὁρῶν, ἀνεστομωμένης ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ἐποιεῖτο εἶναι τὰς ἐνθένδε ἀνόδους, καὶ σφράγγων τε καὶ χαραδρῶν ἀδιεξόδων ἐνταῦθα οὐσῶν, ἀμήχανα ἔδοξεν εἶναι τοῖς πάλαι ἀνθρώποις τειχίσμασιν ἐς τὸ ἀκριβὲς περιβαλέσθαι τὰ διηρημένα τῇ φύσει, τῇ τε πρὸς τὰ χαλεπώτατα 10
- D τῶν ἔργων δκνήσει ἀταλαιπώρως ἀφίεμνοι τὴν ἀσφάλειαν, ἐπὶ τῇ τύχῃ κατέλιπον, ἐς τὴν ἐσομένην βαρβύροις τῆς ὁδοῦ ἄγνοιαν ἀποθίεμνοι τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας. ἐπεὶ πρὸς τὴν ταλαιπωρίαν ἀπολέγοντες ἂν ἀνθρώποι, τὰ σφίσιν αὐτοῖς δυσκολώτατα δόξαντα εἶναι οὐδὲ ἄλλοις τισὶν οἴονται ῥᾴδια ἔσεσθαι. διὸ δὴ οὐκ 15
- H 35 ἔν τις ἔτι φιλονεικῆ μὴ σὸχι ἀνθρώπων ἀπάντων, οἳ δὴ ἐς τὸν πάντα αἰῶνα γεγένηται, Ἰουστινιανὸν βασιλέα προμηθέστατον γεγονέναι καὶ διαφερόντως ἐπιμελέστατον, ὃ γὰρ οὐδὲ θάλασσα χαλεπὴ γέγονε, γειτνιωσά τε τοῖς ὄρεσι καὶ περιχειομένη καὶ ἐπικλύζουσα, ἐν κλυδωνίῳ τε καὶ ψάμμῳ ὑγρᾷ τοῖς θεμελίοις στηρί- 20
- P 70 ζεσθαι, καὶ τοῖς ἐναντιωτάτοις διαφανῶς ἐναρμύζεσθαι, ἀνθρώπων τε προσχωρεῖν τέχνη καὶ βιαζομένοις ὑπέκειν. οὐ μέντοι οὐδὲ τὰς λόχμας καὶ νάπας ἀλλήλαις ἀνάπας, οὐδὲ τὴν θάλασσαν τῷ ὄρει ἐναρμωσάμενος ὁ βασιλεὺς οὗτος, ὄλην τε τὴν Ἑλλάδα περιβαλὼν τοῖς ὄχρωμασι, κατέπανσε τὴν ὑπὲρ τῶν κατηκῶν 25

vios, maris diligenter obstruxit. Porro mirum culpam merito videatur, quod olim Persarum rex, multo hic consumpto tempore, unum dumtaxat tramicem invenerit angustissimum, idque Graecorum proditorum indicio: cum ibi non pauca essent itinera nullo praeclosa muro, ac planstrorum fere capacia. Nam et mare radices montium inundans, vias, quae inde ascensum dabant, longe laxaverat, et cum terra intercisā esset hiatus alveisque torrentium impervius, rebantur veteres fieri non posse, ut quae natura divisio, ea muri bene complecterentur. Tum etiam difficiliorum operum inerti odio capti, omissam a se loci defensionem permittebant fortunae, spe salutis in eo iacta, quod viam barbari ignoratari essent. Eo vero qui laborem defugiunt, quae ipsis videntur operosa, ea nec aliis facilia fore putant. Quare nemo posthac Iustiniano Aug. laudem hanc eripere contendat, ipsum omnibus, quotquot unquam fuerunt, providentia ac sedulitate antecelluisse: qui mare montibus vicinum, atque adeo circumfusum inundansque, coegerit firma in fluctibus humectoque in sabulo fundamenta accipere; rebus, quas manifesto contrarias patitur, sese accommodare; arti humanae cedere, et vim afferentibus famulari. Cum autem lucos saltusque iunxisset, ad montes admovisset mare, totamque Graeciam cinxisset munitionibus, non finem aut modum po-

σπουδῆν, ἄλλα καὶ φρουρία πολλὰ τοῦ τείχους ἐντὸς ἐτεκτήνατο, ἄξια τύχης τῆς ἀνθρωπείας βεβουλευμένος, ἢ βέβαιον οὐδὲν οὐδὲ ἀκαταγώνιστον γίνεται. ὥστε εἰ τοῖς τείχεσι τούτοις τρόπῳ ὀνησῶν ἢ χρόνῳ ἀλῶναι ξυμβαῖη, ἐν τοῖς φρουροῖσι τὰ φυλακτήρια B διασωθήσονται. καὶ μὴν καὶ σιτῶνας ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καὶ ὀδίτων B ἕλκτρα πανταχόθι πεποιήται, στρατιώτας τε φρουροὺς ἐς διαχιλίους μάλιστα τῆδε ἰδρύσατο· ὃ οὐδέ τις τῶν πρώην βασιλέων πώποτε ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου πεποίηκεν. ἀφύλακτα γὰρ τὸ παράπαν τὰ τείχη ταῦτα ἄνωθέν τε καὶ ἐς ἐμέ ἦν, ἀγροίκων τε τῶν 10 ἐπιχωρίων τινὲς τῶν πολεμίων καταθεόντων μεταρροσούμενοι τὴν δίαίταν ἐν τῷ παραπίκῳ, ἐπὶ καιροῦ τε ἀντοσχεδιάζοντες τὰ πολέμια, ἐκ περιτροπῆς ἐνταῦθα ἐφρούρουν, ἀλώσιμοί τε τοῖς πολέμοις ἀπειρία τοῦ ἔργου ῥᾶστα ζῶν τῇ Ἑλλάδι ἐγίνοντο, ταύτη τε τῇ σμικρολογίᾳ ἢ χώρᾳ ἐπὶ μακρότατον ἀπέκειτο ἐπιούσι βαρ- 15 βάροις.

Ὅτι μὲν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὰ ἐν Θερμοπύλαις ἐρύ- C ματα ἐκρατόνατο. καὶ πόλειν δὲ ἀπασῶν, αἰπερ αὐτῶν ἐκτὸς τῇ χώρᾳ ἐξικανοῦσιν οὔσαι, ζῶν ἐπιμελεῖα πολλῇ τείχη ὑποδομή- σατο ἰσχυρὰ, ἐν τε Σάκκῳ καὶ Ὑπάτῃ καὶ Κορακίῳ καὶ Ὀδόνῳ 20 καὶ Βαλέαις καὶ τῷ καλουμένῳ Λεονταρίῳ. ἐν δὲ τῇ Ἡρακλείᾳ πεποιήται τάδε. ἐξ Ἰλλυριῶν ἐς Ἑλλάδα ἰόντι, ὄρη δύο ἐπὶ μακρότατον ἀλλήλοισιν ὡς ἀγχοτύτω ξυνίωσι, στενωπὸν ἐν βραχεῖ ἀπεργαζόμενα τὴν μεταξὺ χώραν (Κλεισούρας νενομίκασι τὰ τοιαῦτα καλεῖν)· πηγὴ δὲ κατὰ μέσον κάτεισιν, ἐν μὲν ὥρᾳ Φερινῇ

suit amoris illi suo in subditos; sed insuper multa intra muros castella aedificavit, consilio sane opposito ad humanam fortunam, cui nihil firmum est, nihil invictum: ut si quando his muris quomodocumque hostis potiretur, praesidiarii se in castella reciperent. Quin et horrea in tuto, et aquarum receptacula ubique fecit: ibidem stationarios milites ad duo fere millia collocavit: quod ante ipsum omni memoria nullus fecerat imperator. Quondam enim, ac nostra etiam aetate, muri illi a defensoribus plane vacui fuerant. Si quando hostes incursiones facerent, agrestes indigenae, mutato repente instituto, ex tempore bellatores prodibant, ibique in orbem custodiam agibat: sed eorum imperitia faciebat, ut cum ipsis Graecia in potestatem hostium facillime caderet. Eiusmodi parsimonia in causa fuit, cur illa regio diutissime patuerit barbarorum incursibus.

Ita quidem Justinianus Aug. Thermopylarum munitiones firmavit. Urbium vero, quae extra Thermopylas in eo tractu sat multae sunt, nulla fuit, cui valida moenia non extruxerit maxima cura. In his fuere Saccus, Hypata, Coracii, Unnum, Baleae et Leontarium. Haec autem Heracleae fecit. Ex Illyrio in Graeciam venientibus gemini occurrunt montes, qui ad multum spatium inter se proxime coeunt, efficiuntque in arcto semitam, sive quas appellant Clisuras. Fons e medio manat, aetate aptam potui limpidaeque

πότιμον ἀποβλύζουσα καὶ καθαρὸν ὕδωρ ἀπὸ τῶν ὄρων, ἃ ταύτη
D ἀνέχει, ἐς ῥύακά τε ἀποκεκριμένη βραχύν. ἐπειδὴν δὲ ὄιοι, χει-
 μάρρους ἐνταῦθα ἐπικυρτοῦται ὑψηλὸς τε ὑπερφυῶς καὶ δεινῶς
 ἄγριος ἐπιπλεῖστον τῶν ἐκείνη σκοπέλων ἀπὸ τῶν χαραδρῶν συνά-
 γων τὸ ῥεῦμα. ἐνθὲνδε τοῖς βαρβάροις εἰσθητὰ ἐπὶ τε Θερμο-
 πύλας οὐδενὶ πόνῳ ἐγένετο καὶ τὴν ταύτην Ἑλλάδα. τοῦ δὲ στε-
 νωποῦ ἐφ' ἐκάτερα δύο ἐκ παλαιοῦ ὄχυράματα ἦν, πῆ μὲν
 Ἡράκλεια πόλις, ἥσπερ ἐπεμνήσθην ἀρτίως, πῆ δὲ ὁ Μυρο-
 πώλης καλούμενος, ἐν ὀλίγῃ διεσθηκῶς χώρῃ. ταῦτα δὲ ἄμφο
V 441 τὰ ὄχυράματα ἐν ἑρείοις ἐκ παλαιοῦ ὄντα Ἰορστνιανὸς ἀνοικο-
 δομήσατο βασιλεὺς καὶ διατειχίσματι τὸν στενωπὸν ὄχυρωτάτω
P 71 περιβαλὼν, τούτῳ δὲ συνάψας ὄρος ἐκάτερον τοῖς μὲν βαρβάροις
 τὴν δίοδον ἀνεχαίτισε, τῷ δὲ χειμάρρῳ ἐπάναγκές ἐστι λιμνάζοντι
 τοῦ τείχους ἐντὸς, ἕτα ἐφύπερθεν αὐτοῦ φερομένην ὄπη παρυ-
 τῆχοι ἵναί. 15

Καὶ πόλεις δὲ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσας, ἅπτερ ἐντὸς εἰσι τῶν
 ἐν Θερμοπύλαις τειχῶν, ἐν τῷ βεβαίῳ κατεστήσατο εἶναι, τοὺς
 περιβόλους ἀνανειωσάμενος ἅπαντας. καταρριεῖκεσαν γὰρ πολλῶ
 πρότερον, ἐν Κορίνθῳ μὲν σεισμῶν ἐπιγενομένων Ἰξυισίων, Ἀθή-
 νησι δὲ καὶ Πλαταιῶσι κὰν τοῖς ἐπὶ Βοιωτίας χωρίοις χρόνου μὲν **20**
 μήκει πεπονηκόσιν, ἐπιμελησαμένον δὲ αὐτῶν οὐδενὸς τῶν πάντων
B ἀνθρώπων. ἐπίμαχον δὲ καὶ ἀφύλακτον οὐδὲν εἶασεν, ἐπεὶ αὐτῷ
 προεργηγοῦσι τῶν κατηκόων ἔννοια γέγονεν ὡς οἱ βάρβαροι κατα-
 θέοντες, ἂν οὕτω τύχοι, τὰ γε ἄμφι Θερμοπύλας χωρία, ἐπει-
 δὴν τάχιστα πύθωνται, οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἔσεσθαι ὑπερβεθη-
 25
 κόσι τὸ ἔρυμα τοῦτο, τειχήρους πανταχόθι γεγενημένης τῆς ἄλλης

fundens aquam ex illis montibus, et in rivulum abiens. Ubi pluit, surgit ibi torrens altissimus ac rapidissimus, collectas ex concavis aquas inter scopulos longe devolvens. Hac facilis ad Thermopylas eamque Graeciae partem aditus patebat barbaris. Hae montium fauces utrinque olim munitae fuerant, hinc urbe Heraclea, cuius proxime memini, inde Myropole, modico spatio interiacente. Collapsa pridem utriusque moenia Iustinianus Aug. reaedificavit, ac muro firmissimo obstruxit angustias, eoque iunctis geminis montibus, barbaris transitum interclusit: inde etiam fit, ut cogatur torrens intramurum stagnare, atque hoc superato effundere se quo sors tulerit.

Urbibus Graeciae citra muros Thermopylarum positae securitatem peperit, moenibus omnium instauratis. Iam enim pridem corruerant, Corinthi quidem, vehementibus terrae motibus; Athenis vero Plataeisque et in reliqua Boeotia, vetustate summae incuria. Denique nullum oppidum infirmum sivit esse et incustoditum. Ipsi enim subditis advigilanti haec incidit cogitatio, si quando barbari Thermopylarum viciniam incursarent atque intelligerent perituram sibi operam perrupta illa ac superata munitione, quandoqui-

Ἑλλάδος, ἐθελοκαήσουσιν αὐτίκα δὴ μάλα ἐξεπιστάμενοι ὡς πολιορκεῖν σφίσι πόλιν ἐκάστην ἐπάναγκες ἔσται. προσδοκία γὰρ μηχανομένη ταλαιπωρεῖν οὐκ ἀνέχεται, οὐδὲ ἀναβαλλομένης ἀφελείας ἐφίεται, ἀλλ' ἀποδίδεται τῆς περὶ ταῦτα ὀκνήσεως τὴν μέλβλουσαν τύχην.

Ταῦτα διαπέπραγμένους Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ἐπεὶ τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις ἀπάσας ἀτειχίστους ἐμάνθανεν εἶναι, λογισάμενος ὅτι δὴ οἱ πολλοὶ τετριφεται χρόνος, εἰ κατὰ μιᾶς ἐπιμελοῖτο, τὸν ἰσθμὸν ὄλον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐτειχίστατο, ἐπεὶ αὐτοῦ τὰ
 10 πολλὰ καταπεπτώκει ἤδη. φρούρια δὲ ταύτῃ ἐδείματο καὶ φυλακτήρια κατεστήσατο. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ ἄβαστα τοῖς πολεμίοις ἅπαντα πεποίηκεν εἶναι τὰ ἐν Πελοποννήσῳ χωρία, εἰ καὶ τὴν ἐς τὸ ἐν Θερμοπύλαις ὄχυρῳμα κακουργήσουεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
 τῆδε κεχώρηκε.

15 γ'. Πόλις δὲ ἦν τις ἐπὶ Θεσσαλίας, Διοκλητιανούπολις ὄνομα, εὐδαίμων μὲν τὸ παλαιὸν γεγενημένη, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου βαρβάρων οἱ ἐπιπεσόντων καταλυθεῖσα καὶ οἰκητόρων ἔρημος γεγονυῖα ἐπὶ μακρότατον· λίμνη δὲ τις αὐτῇ ἐν γειτόνων τυγχάνει οὖσα, ἣ Καστορία ὠνόμασται. καὶ νῆσος κατὰ μέσον τῆς
 20 λίμνης τοῖς ὕδασι περιβέβληται. μία δὲ τις εἰς αὐτὴν εἴσοδος ἀπὸ τῆς λίμνης ἐν στενῷ ἔλειπται, οὐ πλέον ἢ ἐς πεντεκαίδεκα διήκουσα πόδας. ὄρος δὲ τῇ νήσῳ ἐπανέστηκεν ἠψηλὸν ἄγαν, ἧμισυ μὲν τῇ λίμνῃ καλυπτόμενον, τῷ δὲ λοιπῷ ἑγκείμενον. διὸ δὴ ὁ βασιλεὺς οὗτος τὸν Διοκλητιανουπόλεως ὑπεριδὼν χῶρον,
 25 ὅτε πον διαφανῶς εὐέφοδον ὄντα καὶ πεπονθότα πολλῶν πρότερον
 ἄπερ ἐρρήθη, πόλιν ἐν τῇ νήσῳ ὄχυρωτάτην ἐδείματο, καὶ τὸ

dem reliqua Graecia moenibus firmata esset, eos protinus ardorem remissuros, posita ante oculos necessitate urbes singulas obsidendi. Spes enim longius producta, difficilem detrectat operam, neque animum ad lucrum dilatatum rapit, sed praesenti relaxatione fortunam futuram vendit.

His peractis, ubi omnes Peloponnesae urbes moenibus carere audire Justinianus Aug. intellexitque multum temporis abiturum, si curam singulis adhiberet, Isthmum, ruinis iam plurimis mutilum, muro valido permuniavit. Ibidem castella ac praesidia posuit; ita ut hostis in Peloponnesum penetrare non valeat, quamvis forte munitionem Thermopylarum pergruperit: sed haec hactenus.

3. Erat in Thessalia Diocletianopolis, urbs quondam felix; sed procedente tempore barbarorum irruptionibus diruta ac iamdiu deserta. Huic vicina palus Castoria insulam habet in medio, sic aquis cinctam, ut aditus eo pateat, pedes latus non amplius xv. Surgit ex insula mons altissimus; cuius dimidia pars palude altuitur, altera insulae imminet. Quocirca imperator noster locum, in quo posita Diocletianopolis fuerat, despiciens, quod facillimos haberet aditus, ac dudum ea, quae dixi, passus esset, urbem validissimam

ὄνομα, ὡς τὸ εἰκός, ἀφῆκε τῇ πόλει. ἐπὶ μέντοι Ἐχινάου τε καὶ Θηβῶν καὶ Φαρσάλου καὶ ἄλλων τῶν ἐπὶ Θεσσαλίας πόλεων ἀπασιῶν, ἐν αἷς Δημητριᾶς τέ ἐστι καὶ Μητρόπολις ὄνομα καὶ Γόμφοι καὶ Τρικᾶττους, περιβύλους ἀνανεωσόμενος, ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἔκρατύνατο, χρόνῳ τε καταπεπονηκότας μακροῦ, εὐπετιῶς δὲ ἀλωτοῦς 5 ὄντας, εἴ τις προσίοι.

Ἄλλ' ἐπεὶ ἐς Θεσσαλίαν ἀφίγμεθα, φέρε δὴ, τῷ λόγῳ ἐπὶ τε τὸ ὄρος τὸ Πήλιον καὶ Πηνεῖδν ποταμὸν ἴωμεν. ρεῖ μὲν ἐξ ὄρους τοῦ Πήλλου πρῶν τῷ ρεῖθρῳ ὁ Πηνεῖδς, ὠραίσιται δὲ ἀτῷ περιρρομένη πόλις ἡ Λάρισσα, τῆς Φθίας ἐνταῦθα οὐκέτι 10 B οὔσης, τοῦτο δὴ τοῦ μακροῦ χρόνου τὸ διαπόνημα. φέρεται δὲ ὁ ποταμὸς οὗτος εὖ μάλα προσηνῶς ἄχρι ἐς θάλασσαν. εὐφορὸς τε οὖν ἐστὶν ἡ χώρα καρπῶν παντοδαπῶν καὶ ποτίμοις ὕδασι κα- V 442 τακορῆς ἄγαν, ὥπερ δένιασθαι ὡς ἤκιστα εἶχον περίφοβοι ὄντες οἱ τῆδε ὑψημένοι, παραδοκοῦντες αἰετὸς βαρβάρους ἐγκεισθαι 15 σφίσιν· ἐπεὶ οὐδαμῇ τῶν ταύτη χωρῶν ὀχύρωμα ἦν, ὅπη ἂν καὶ καταφυγόντες σωθῆσονται. ἀλλὰ καὶ Λάρισσαν καὶ Καισάρειαν, πεπονηκότων σφίσιν ἄγαν τῶν ἐρυμάτων, σχεδόν τι ἀτειχίστους εἶναι συνέβαινε. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ἄμφω τεῖχη ἰσχυρό- C τατα ποιησάμενος γησίᾳ τὴν χώραν εὐδαιμονίᾳ ξυνώκισεν. οὐ 20 πολλῷ δὲ ἄποθεν ὄρη ἀνέχει ἀπόκρημνα, οὐρανομήκεσιν ἀμφιλαφεῖ δένδροις· οἰκεία δὲ Κενταύροις τὰ ὄρη. καὶ γέγονε Λαπίθαις ἐν τῆδε τῇ χώρᾳ πρὸς τὸ Κενταύρων γένος ἡ μάχη, ὡς οἱ μῦθοι ἡμῖν ἐκ παλαιοῦ ἰσχυροῦνται, νεανιευόμενοι γεγυῆναι ἀνθρώπων γένος ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἀλλόκοτον καὶ ζῶων φύσιν τινα 25

in insula condidit, suoque, ut par erat, donavit nomine. Echinaei quoque, Thebarum, Pharsali, caeterarumque omnium Thessaliae urbium, in quibus est Demetrias, et cui nomen Metropolis, Gomphi item ac Tricattus, muros aevo labentes, ac, si quis adoriretur, nullo negotio expugnabiles, refecit optimeque communiit.

Age vero, quandoquidem pervenimus in Thessaliam, oratione ad montem Pelion flumenque Peneum provehamur. Effundit mons Pelius tacitis lenem aquis Peneum, quo circumfluo ornatur urbs Larissa, ibi Phthia iam non extante; quippe quam vetustas delevit. Placidissime amnis hic labitur ad mare usque: regio cuiusque generis fructibus dulcibusque aquis abundat. Verum incolae his commodis frui prohibebantur metu, quo semper trepidi, barbarorum vim expectant, cum nusquam praesidium esset, nec salutis per- fugium. Larissa certe et Caesarea, collapsis grandi ruina moenibus, fere undique nudaae erant. Justinianus vero Aug. utriusque muris firmissima fabrica restitutis, regionem illam vere beavit. Non procul eminent montes praecipites, procerissimisque arboribus convestiti. Haec Centaurorum sedes, ubi cum Lapithis depugnarunt, ut fabulantur veteres, quoddam iactantes ex- titissae omnium hominum genus monstruosum ac biforme. Nonnullum retinet fa-

σύμμικτον. ἀφῆκε δέ τι καὶ τῷ μύθῳ ἐν προσηγορίᾳ μαρτύριον ὁ παλαιὸς χρόνος, φρουρίου ἐν τοῖς τῆδε ὄρεσιν ὄτος. Κενταυροπόλις γὰρ τὸ χωρίον καὶ εἰς ἐμὲ ὀνομάζεται. οὐπερ τὸ τεῖχος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς καταπεπτωκὸς ἤδη, σὺν Εὐρυμένη τῷ φρουρίῳ ἐνταυθά πη ὄντι καὶ ταῦτο πεπονθότι, ἀνοικοδομησάμενος ἐκρατύνατο. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα φρούρια ἐπὶ Θεσσαλίας ὁ βασι- D
λεὺς οὗτος ἀνεκώσαστο, ὥνπερ τὰ ὀνόματα σὺν τοῖς ἐν Μικεδονίᾳ τετειχισμένοις ἐν καταλόγῳ γεγράφεται μοι οὐ πολλῶ ὕστερον.

Ἄλλὰ νῦν, ἵνα μηδὲν τῆς Ἑλλάδος ἀπολειφθεῖ μένον ἄρ-
10 ρητον, ἐς Εὐβοίαν ἡμῖν τὴν νῆσον ἴτεον, ἐπεὶ Ἀθηναίων τε καὶ
Μαραθῶνος ἄγχιστα ἔστηκεν. Εὐβοία τοίνυν ἡ νῆσος ἤδη προ-
βέβληται μὲν τῆς Ἑλλάδος εἰς Θάλασσαν, δοκεῖ δὲ πού ἀπενεχ-
θῆναι, μιᾶς μὲν οὐσης τῆς γῆς πρότερον, ἀποσχισθείσης δὲ
πορθμῷ ὕστερον· ῥῆγγουσι γάρ τις τὴν ἡπειρον ἐνταῦθα τῆς θα-
15 λάσσης ἐπιρροῇ ἀμφὶ Χαλκίδα πόλιν, ἐν στενῷ τε ξυνοῦσα καὶ
ταῖς ὄχθυσιν ἐκατέρωθι σφριγγομένη ἐς ῥύακος εὖρος. Εὐριπος δὲ
ὁ πορθμὸς ἐπωνόμασται. τοιαύτη μὲν σὺν ἡ Εὐβοία τυγχάνει P 73
οὕσα. ζεύγμα δὲ τῷ πορθμῷ μία τις ἐγκειμένη ποιεῖται δοκός·
ἤνπερ ἐπιτιθέμετες μὲν, ἤνικα ἂν ἢ βουλομένοις σφίσιν, οἱ ἐπιχώ-
20 ριοὶ ἡπειρωτῶν δοκοῦσιν εἶναι καὶ εἰς γῆν ἀντιπέρας πεζοὶ ἴωσιν,
ἀφαιρούμενοι δὲ ταῖς τε ἀκείοις διαπορθμύονται τὸν ἀνάπλουον
καὶ νησιῶται γίνονται αὐθις, ἐνός τε ξύλου ἐπιβολῇ καὶ ἀφαιρέ-
σει καὶ πεζεύουσι καὶ ναυτῖλλονται. ἐντὸς καθειρωμένην καλοῦσι
Παλλήνην. τὴν μέντοι εἰσοδὸν διατειχίσματι τὸ παλαιὸν κατα-
25 λυβόντες οἱ ἐπιχώριοι, ταύτη τε τὴν ἐκατέρωθι συζεύξαντες θά-

bula testimonium, inditum vocabulo castelli his montibus impositi. Id enim etiamnum Centauropolin vocant: cuius muros iam collapsos Iustinianus Aug. restauravit ac munivit cum castello Eurymene ibidem alto idemque passo. Alia item castella plurima princeps hic noster in Thessalia renovavit: quorum nomina cum his, quae in Macedonia construxit, paulo post in catalogo referam.

Iam vero ne qua pars Graeciae praetermittatur silentio, in Euboeam insulam traiciamus, Athenis et Marathonii proximam. Ergo insula haec Euboea Graeciae obiacet, procurrens in mare. Avulsa olim videtur, ita ut prius continens fuerit, deinde freto rupta discesserit. Hic enim ad urbem Chalcidem terram dividit meatus maris angustus, ac littoribus utrinque contractus in latitudinem rivi: est autem freto nomen Euripis. Talem habet Euboea situm. Porro fretum una iungitur trabe; qua quoties lubet imposita, videntur indigenae continentem incolere, et in oram adversam pedibus eunt: eadem amota, scaphis transfretant, fiuntque denno insulares. Itaque uno ligno iam superiecto, iam sublato, pedites modo sunt, modo nautae. Peninsula est Pallene; cuius aditum prisci incolae muro praestruxerant; ita-

λασσαν, πόλιν ἐνταῦθα ἰδείμεντο, ἣν πάλαι μὲν Ποτίδαιαν, τα-
B νῦν δὲ Κασανδρίαν ὀνομάζουσιν. οὕτω δὲ τὰς ἐνταῦθα οἰκοδο-
 μίας ὁ χρόνος διέφθειρε πάσας ὥστε δὴ Οὐννικὸν τι ἔθνος οὐ
 πολλῶ πρότερον καταθέντες τὰ ἐκείνη χωρία, ὥσπερ τι διαχειρί-
 ζοντες οἷον τι πάρεργον, τό τε ξύμβαμα τοῦτο καὶ τὴν πόλιν 5
 ἄφοβοι ἐξεῖλον, καίπερ ἔξ οὗ γέγονασιν ἄνθρωποι οὐ τειχομαχῆ-
 σαντες πώποτε. ἀλλὰ καὶ τοῦτο Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γέγονε πρό-
 φασις ἀρετῆν τε καὶ μεγαλοφροσύνην ἐνδείξασθαι. τοῖς γὰρ
 ξυμπέπτονσι χαλεποῖς ἀντιξοὺν ποιούμενος αἰεὶ τὴν αὐτοῦ πρό-
 νοιαν, τῶν ξυμβεβηκότων τὰ πονηρότατα ταῖς ἐπιγενομέναις ἀγα- 10
H 87 ἀμέλει πόλιν τε τὴν προβεβλημένην τῆς χώρας ἀπάσης καὶ τὸ
C κατὰ τὴν εἴσοδον κατατείχισμα τοῖς ἐπιβουλεύειν ἐθέλουσιν ἄμα-
 χὸν τε καὶ ἀκαταγώνιστον διεπράξατο διαφανῶς εἶναι. ταῦτα
 μὲν οὖν ἐν πράξεισιν αὐτῷ ταῖς ἐπὶ Μακεδονίαν διαπεπόνηται. 15
 Ῥεῖ δὲ τις ποταμὸς Θεσσαλονίκης οὐκ ἄποθεν, Ῥήχιος
 ὄνομα· ὃς δὴ χώραν ἀγαθὴν τε καὶ γιῶδη περιερχόμενος τὰς ἐκ-
 βολὰς εἰς θάλασσαν τὴν ἐκείνη ποιεῖται. προσηγῆς δὲ ὁ ποταμὸς
 ἔστι, γαληνὸν τε ὕδωρ καὶ πότιμον· ἐν γῆ ἡραμαλῆ ἀρόματα
 πολλὰ, ἔλος εὖνομον. καὶ ταύτῃ μὲν εὐδαιμονίας ἡ χώρα εὖ ἔχει, 20
D σημεῖοις τεσσαράκοντα οὔτε ἄλλο τι ἔρουμα ἔχουσα. διὸ δὴ ὁ βα-
 σιλεὺς παρά τε τὰς τοῦ Ῥηχίου ποταμοῦ ἐκβολὰς καὶ τὴν τῆς θα-

5. ξύμβαμα] ξύμβαμμα H. Scriptum conficio ξύναμμα. MALT.
 16. Ῥήχιος] ῥήχιος Tolos.

que iuncto utrinque mari, urbem ibi condiderant, Potidaeam olim, Casan-
 driam hodie dictam. Quidquid fuerat eo loci extractum, id longa dies ita
 corruperat, ut quidam Hunni, dum oram illam infestam haberent, quasi
 aliud-agendo, et septum et urbem impune expugnaverint; quamvis nunquam
 post homines natos munitionibus oppugnandis operam dedissent. Hinc Iusti-
 nianus Aug. occasionem arripuit virtutis animique magnitudinis ostendendae:
 quippe solitus providentiam suam calamitatibus opponere, casus acerbissimos
 subsequenti munificentia in melius vertit. Pallenes sane urbem, qua regio
 tota protegitur, claustrumque aditus ita munit, ut vim omnem inimicam
 aperte superent. Haec fecit ille in Macedonia.

Haud procul Thessalonica flumen Rhechius labitur: qui postquam
 agrum fertilem ac minime lapidosum pererravit, in vicinum mare sese exone-
 rat. Lenis est fluvii cursus; aqua tranquilla aptaque potui; arva in planitie
 plurima; terrae tractus dulci uilagine et pascuis laetus. Quae quidem bea-
 tam regionem efficiunt: sed eadem barbaris patebat; cum nec castellum,
 nec munitionem aliam quampiam haberet per miliaria xl. Quamobrem im-

λάσσης ἡύνα φρούριον ᾠκοδομήσατο ἐχυρώτατον, καινουργήσας αὐτὸς, ὅπερ Ἀρτεμίσιον ἐπωνόμασται.

δ'. Ὅσα δὲ καὶ ἄλλα ὀχυρώματα ἐν τῆδε τῆς Εὐρώπης P 74
V 243
πεποιήται μόλις εἰπεῖν ἄξιον. καὶ εἰ μὲν παρ' ἄλλοις ἀνθρώπων
5 τισὶ μακρὰν τε ᾠκημένοις καὶ πολιτείαν ἐτέραν ἔχουσι τὸν κατὰ-
λογον ἐποιούμεθα τῶν τῆδε φρουρίων, ὅπερ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ
εἴργασται, ἵνα δὴ ἔμελλεν ὁ λόγος ἀμάρτυρος εἶναι, εὖ οἶδα ὅτι
μυθολόγος τε ἂν τῶν ἔργων τῷ ἀριθμῷ ἔδοξεν εἶναι καὶ ἄπιστος
δύως. νῦν δὲ ἣ τε πάροψις οὐ μακρὰν ποῦ τυγχάνει οὔσα καὶ
10 παμπληθεῖς ἦσαν οἱ ἐκεῖθεν ἐπιχωριάζοντες ἡμῖν ἄνθρωποι. φέρε
δὴ οὖν νεανιευσάμενοι τὴν ἀλήθειαν ἐλέγγυον οὔσαν, ἀπαριθμη-
σόμεθα μηδεμιᾶ ὀκνήσει ὀχυρώματα, ὅσα δὴ ἀμφὶ τὰς χώρας,
τὰς μοι ἔναγχος δεδηλωμένας πεποιήται Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ἣ
τὰ πεπονηκότα ἐρυμάτων ἀνανεούμενος, ἣ νέα τελεχῆ ἐπιτεχνώμενος. B
15 οὐδὲν δὲ χεῖρον ὡς ἐν καταλόγῳ ἐπελεθεῖν ἅπαντα, ὡς μὴ τῶν
ὀνομάτων ἐπιμιξία ὄχλος τις ἐπιγένηται τῷ λόγῳ πολὺς.

perator ad ostia fluminis Rhechii litusque maris, castellum aedificavit, novum opus ac validissimum: idque vocare placuit Artemisium.

4. Officium vero postulat, ut caeteras munitiones, quas in ea parte Europae idem extruxit, recenseamus. Ac si forte arcium, quae ibi sunt a Iustiniano Aug. conditae, enumerationem faceremus apud homines, procul hinc et in alio imperio positas, ubi testibus careret oratio, fabulosa ac plane incredibilia, propter operum ingentem numerum, sine dubio videretur. Nunc autem inspicere prope licet, et quamplurimi inde oriundi nobiscum versantur. Age igitur, veritate nixi ad faciendam fidem idonea, iam nunc munitiones enumeremus, quas in provinciis modo nominatis Iustinianus Aug. fecit, qua ruinas instaurans, qua novos educens muros. Neque abs re fuerit, si omnes ad formam catalogi proponantur; ne promiscua nominum scriptioe inducatur magna confusio.

Φρούρια μὲν οὖν νέα πρὸς τοῦ *Itaque in nova Epiro castella*
βασιλέως ἐν Ἠπειρῷ νέα γεγένη- *haec nova ab imperatore con-*
ται τάδε. *structa sunt:*

20 Σκημισίτης.

Ὀσίπιανός.

Ἐπίστερβα.

Ἄργος.

Ἄονα.

25 Στεφανιακόν.

Ὁ ἅγιος Σαβιανός.

Ἄλιουλα.

Δυριάχην.

Πάτανα.

30 Γέμενος.

Βακουστή.

Ἄλιστρος.

Sceminites.

Ulpianus.

Episterba.

Argus.

Aona.

Stephaniacum.

Sanctus Sabinus.

Aliula.

Dyriachin.

Patana.

Gemenus.

Bacuste.

Alistrus.

Ἐιρήνη.	Irene.	
Ἐπιδούτα.	Epiduta.	
Βάκουστα.	Bacusta.	
Μάρτις.	Martis.	
Γυναικομύτης.	Gynaecomytes.	5
Σπερέτιον.	Sperotium.	
Ἄωον.	Aeoon.	
Στρέδην.	Streden.	
Δευφρακος.	Deuphracos.	
Λάβιλλος.	Labellus.	10
Ἐπίλειον.	Epileum.	
Πισκινάι.	Piscinae.	
Κιθινάς.	Cithinas.	
Δόλεβιν.	Dolebin.	
Ἡδονία.	Hedonia.	15
Τιτιάνα.	Titiana.	
Οσίμβουλα.	Ulibula.	
Βρεβατή.	Brebata.	
Θησαυρός.	Thesaurus.	

Ἀνεκνώθη δὲ ταῦδε·

Τοῦ ἁγίου Στεφάνου.	Sancti Stephani.	20
Κεθρόν.	Cethreon.	
Ἄπις.	Apis.	
P 75 Πήλειον.	Peleum.	
Κάμη.	Come.	25
Πακούα.	Pacue.	
Σκιδρεοπόλις.	Scidreopolis.	
Ἀντιπαγραί.	Antipagrae.	
Τίθρα.	Tithra.	
Βρέβητα.	Brebeta.	30
Βούπος.	Bupus.	
Ἐνδύνηα.	Endynia.	
Διόνυσος.	Dionysus.	
Τοῦ πτοχίου.	Ptochii.	
Τυρκανός.	Tyrcauus.	35
B Κάπαζα.	Capaza.	
Πούφαλος.	Pupsalus.	
Γάβραϊον.	Gabraeum.	
Διόναα.	Dionaa.	
Κλημεντιανά.	Clementiana.	40
Ἰλλυρίν.	Illyrin.	
Κιλκαί.	Cilicae.	
Ἀργύας.	Argyas.	
Θέρμα.	Therma.	
Ἀμαντία.	Amantia.	45
Παρέτιον.	Paretium.	

C Ἐν δὲ τῇ Ἠπειρῷ παλαιᾷ, νέα
μὲν φρούρια ἐγένετο ταῦδε·

Παρμός.	Parmus.	
Ὀλβος.	Oibas.	50
Κιόνιν.	Cionin.	

12. Πισκινάι] πικινάι Tolos.

Haec vero renovata :

Sancti Stephani.	20
Cethreon.	
Apis.	
Peleum.	
Come.	25
Pacue.	
Scidreopolis.	
Antipagrae.	
Tithra.	
Brebeta.	30
Bupus.	
Endynia.	
Dionysus.	
Ptochii.	
Tyrcauus.	35
Capaza.	
Pupsalus.	
Gabraeum.	
Dionaa.	
Clementiana.	40
Illyrin.	
Cilicae.	
Argyas.	
Therma.	
Amantia.	45
Paretium.	

Epiri veteris castella recentia :

Parmus.	
Oibas.	50
Cionin.	

<i>Μαρκιανή.</i>	<i>Marciana.</i>	
<i>*Αλγος.</i>	<i>Algus.</i>	
<i>Κείμενος.</i>	<i>Cimenus.</i>	
<i>Ἐεροποτώης.</i>	<i>Xeropotōēs.</i>	
5 <i>Ἐυρώπη.</i>	<i>Europa.</i>	
<i>Χίμαιρα.</i>	<i>Chimæra.</i>	D
<i>*Ἥλεγα.</i>	<i>Helega.</i>	
<i>*Ὀμονοία.</i>	<i>Homonoea.</i>	
<i>*Ἄδανον.</i>	<i>Adanum.</i>	
10 <i>*Ἀνευείδη δὲ ταῦτε·</i>	<i>Refecta hæc :</i>	
<i>Μουρλιαρα.</i>	<i>Murciara.</i>	
<i>Κάστινα.</i>	<i>Castina.</i>	
<i>Γενύσιος.</i>	<i>Genysius.</i>	
<i>Πέριος.</i>	<i>Percus.</i>	
15 <i>Μαρμάρατα.</i>	<i>Marmarata.</i>	V 444
<i>Λίστρια.</i>	<i>Listria.</i>	
<i>Πετρωνιανή.</i>	<i>Petroniana.</i>	
<i>Κάρμυα.</i>	<i>Carmina.</i>	
<i>Τοῦ ἁγίου Σαβίνου.</i>	<i>Sancti Sabini.</i>	A
20 <i>Καὶ ἐν φρουρίῳ Κόμη κιστέρνα.</i>	<i>Et in castello Come cisterna.</i>	
<i>Μάρτιος.</i>	<i>Martius.</i>	
<i>Πέριον.</i>	<i>Pezum.</i>	
<i>*Ὀναλος.</i>	<i>Onalus.</i>	
<i>Καὶ ἀπὸ Ἰουστινιανουπόλεως καὶ</i>	<i>In agro Iustinianopolitano ac Photi-</i>	
25 <i>Φωτικῆς, φρούρια δύο τοῦ ἁγίου</i>	<i>censi castella duo sancti Donati.</i>	
<i>Δονάτου.</i>		
<i>Συμφύγιον.</i>	<i>Symphygium.</i>	
<i>Προναθιδόν.</i>	<i>Pronathidum.</i>	B
<i>*Ἡδωνες.</i>	<i>Hedones.</i>	
30 <i>Κάστελλον.</i>	<i>Castellum.</i>	
<i>Βουλιβάς.</i>	<i>Bulibas.</i>	
<i>Πάλυρος.</i>	<i>Palyrus.</i>	
<i>Τράνα.</i>	<i>Trana.</i>	
<i>Ποσιδών.</i>	<i>Posidon.</i>	
35 <i>Κολοφωνία.</i>	<i>Colophonia.</i>	
<i>*Ἐπὶ Μακεδονίας·</i>	<i>In Macedonia :</i>	
<i>Κάνδινα.</i>	<i>Candida.</i>	
<i>Κολοβώνα.</i>	<i>Colobona.</i>	
<i>Βασιλικὴ Ἀμύντων.</i>	<i>Basilica Amyntæ.</i>	
40 <i>Μελιχίσα.</i>	<i>Melichisa.</i>	C
<i>Πασκας.</i>	<i>Pascas.</i>	
<i>Ἀύλον.</i>	<i>Aulon.</i>	
<i>Βολβός.</i>	<i>Bolbus.</i>	
<i>Βριγίζης.</i>	<i>Brigizea.</i>	
45 <i>*Ὀπάς.</i>	<i>Opas.</i>	
<i>Πλευρόν.</i>	<i>Pleurum.</i>	
<i>Κάμινος.</i>	<i>Caminus.</i>	
<i>Θέρμα.</i>	<i>Therma.</i>	
<i>Βογας.</i>	<i>Bogas.</i>	
50 <i>Νεάπολις.</i>	<i>Neapolis.</i>	
<i>Κάλαρνος.</i>	<i>Calarnus.</i>	
<i>Μουσείον.</i>	<i>Museum.</i>	D
<i>*Αυρίμβα.</i>	<i>Acremba.</i>	

'Αδριάνιον.	Adrianium.	
"Εδανα.	Edana.	
Σίκλαι.	Siclae.	
Νύμφιον.	Nymphium.	
Μετίξος.	Metixus.	5
'Αργικιανόν.	Argicianum.	
Βάξινος.	Baxinna.	
Κασσωπᾶς.	Cassopas.	
Παρθίον.	Parthion.	
Γεντιανόν.	Gentianum.	10
Πρινίαν.	Priniana.	
Θηστίον.	Thestum.	
P 76 Κύρρον.	Cyrrhi.	
Γουρασσᾶν.	Gurasson.	
Κουμαριανᾶ.	Cumarciana.	15
Λιμνηδήριον.	Limnederium.	
Βουποώδιον.	Bupoodin.	
Βάβας.	Babas.	
Κυρίανα.	Cyriana.	
Πέλειον.	Pelecum.	20
Λάγης.	Lages.	
Κραταιά.	Crataea.	
Φασκίαι.	Fasciae.	
Πλακιδιανᾶ.	Placidiana.	
'Ηνεά.	Hynaea.	25
Λιμναεῖ.	Limnaeae.	
B "Οπτιον.	Option.	
Χάραδρος.	Charadrus.	
Κάσσωπες.	Cassopes.	

'Ανευρώδη καὶ ἐπὶ Θεσσαλίας *In Thessalia castella haec in-* 30
φρούρια τᾶδε· *staurata :*

'Αλκᾶν.	Alcon.	
Λόσσονος.	Lossonns.	
Γεροντική.	Gerontica.	
Πέρβυλα.	Perbyla.	85
Κερκινέον.	Cercinai.	
C Σκιδρεοῦς.	Scidreus.	
Φράκελλαν.	Phracellan.	

Ἐπὶ Δαρδανίας δὲ πεπολιῆται *Haec novo sunt castella nova*
τᾶδε· νέα μὲν· *Dardaniae :* 40

Λαβέριον.	Laberium.	
Κάστιμον.	Castimum.	
'Ραβεστόν.	Rabestum.	
Καστέλλιον.	Castellium.	
'Ακρένζα.	Acrenza.	45
Τεριάς.	Terias.	
D Δροῦλλος.	Drullus.	
Βικτωρίας.	Victoriae.	

'Ανευρώδη δὲ τᾶδε· *Haec restituta :*

Κεσίαν.	Cesiana.	50
Τεζούλη.	Tezule.	

Ούσιανά.	Usiana.	
Βεσιανά.	Besiana.	
Μασκᾶς.	Masous.	
Λιστη.	Liste.	
5 Κελλιριανά.	Celliriana.	A
Ζυσβάς.	Zysbafs.	
Γένζανα.	Genzana.	
Πετριζην.	Petrixen.	
Εύτυχιανά.	Eutyichiana.	
10 Μουλατά.	Mulato.	
Βελάς.	Belas.	
Κάτταρος.	Cattarus.	
Κατταριμός.	Cattaricus.	
Πέντζα.	Pentza.	
15 Κατταφίτερος.	Cattapheterus.	
Δάβανος.	Dabanus.	
Κούβινος.	Cubinus.	
Γέτμαξα.	Getmaxa.	B
Βικτωριανά.	Victoriana.	
20 Ἄξετα.	Azeta.	
Δουρβουλή.	Durbelle.	
Σουρικόν.	Suricum.	
Κούσινες.	Cusines.	
Τουρτιανά.	Tuttiana.	V 445
25 Βαλλεσινά.	Ballesina.	
Βήλλα.	Bella.	
Κατρολάτες.	Catrelates.	
Κασύλλα.	Casyella.	
Μαριανά.	Mariana.	
30 Πρισκοπέρα.	Priscopera.	
Μίλετης.	Miletas.	
Δαρδάπαρα.	Dardapara.	C
Κέσωνα.	Cesuna.	
Βερνιανά.	Veriniana.	
35 Λάσβαρος.	Lasbarus.	
Κασταλλοβρόταρα.	Castellobrotara.	
Ἐδέτζιο.	Edetxio.	
Δίνιος.	Dinias.	
Κίκολα.	Cecola.	
40 Ἐμαστός.	Emastus.	
Καστελόνα.	Castelona.	
Καπόμαλβα.	Capomalva.	
Σίρετος.	Seretus.	
Πτωχίον.	Ptochium.	
45 Κουινό.	Quino.	D
Βέρζανα.	Berzana.	H 38
Βεσσαϊάνα.	Bessaiana.	
Ἄρσα.	Arsa.	
Βλέζο.	Bleso.	
50 Λαβούτζα.	Labutza.	
Κουίντι.	Quinti.	
Βερμερίον.	Bermerium.	
Κατράσεμα.	Catrasema.	
Ῥοτούν.	Rotun.	
55 Κοβέντζιες.	Cobenciles.	
Μαρκελλινά.	Marcellina.	
Πριμονιανά.	Primoniana.	P 77

Παμύλιος.
Ἀρία.

Pamylinus.
Aria.

Ἐνὸ πόλιν Σαρδικήν·

In territorio urbis Sardicae :

Σιοσίπιον.
Στένες.
Μαρκιπετρα.
Βρίπαρον.
B Ῥωμανιανή.
Στρούας.
Πρωτιανή.
Μακκιοσσηνιανή.
Σκοπεντζιανή.

Scupium.
Stenes. 5
Marcipetra.
Briparum.
Romaniana.
Struas.
Protiana. 10
Maccunniana.
Scopentziana.

Ἐν δὲ τῇ Λαβεντζῶ χώρᾳ, νέον
μὲν Βαλβαί. ἀνευέωθη δὲ τὰδε·

*In tractu Cabentzano, novum,
Balbas : reparata isthaec :*

Βυρσία.
Σταμαζῶ.
C Κλεσβέστιτα.
Δουλιανὰ.
Τουρικία.
Μέδεκα.
Πεπλάβιος.
Κοῦναί.
Βίνεος.
Τρισσιανὰ.
Παρνούστα.
Τζίμης.
Βιδζῶ.
Στενόκορτα.
D Δανεδέβαί.
Ἀρδία.

Byrsia. 15
Stamazo.
Clesbestita.
Duiana.
Turicla.
Medeca. 20
Peplabius.
Cunae.
Vineus.
Trisciana.
Parnusta. 25
Tximes.
Bidzo.
Stenocorta.
Danedobae.
Ardia. 30

***. νῆα μὲν·

***. *Racentia :*

Βούγαρμα.
Βέτζας.
Βρεγιδάβα.
Βόρβρεγα.
Τουρούς.

Bugarma.
Betzas.
Bregedaba.
Borbrega. 35
Turus.

Ἐνευέωθη δὲ·

Reparata :

Σαλεβρίες.
A Ἀρκούνες.
Δουρίες.
Βουτερίες.
Βαρβαρίες.
Ἀρβατιάς.
Κουζούσουρα.
Ἐταίριες.
Ἰταβηρίες.
Βότες.
Βιτζιμαίας.
Βαδζιάνια.
Βάνες.

Salebries.
Arcunes. 40
Duries.
Buteries.
Barbaries.
Arbatias.
Cuzusura.
Etaeries. 45
Itaberics.
Bottes.
Bitzimaes.
Badsiania.
Banes. 50

Βίμερος.
 Τουσουδαίας.
 Σουάνες.
 Σκεντουδίες.
 5 Σκάρες.
 Τονουρίας.
 Βεμάστα.
 Στραμεντίας.
 Λιγνίος.
 10 Ίταδεβά.

Bimerus.
 Tusudeaas.
 Scuanes.
 Scentudies.
 Scares.
 Tugurias.
 Bemaste.
 Stramentias.
 Lignius.
 Itadeba.

B

Ἐπὶ πόλιν Γέρμανε, νέον μὲν
 Ζκαπλιζῶ. ἀνεκτόδη δέ·

*In territorio urbis Germanae,
 novum, Scaplixo: renovata: C*

Γερμάς.
 Κανδαράς.
 15 Ρολλιγεράς.
 Σκινζερίας.
 Ριγινουάστελλον.
 Σουαγωγμύνας.

Germas.
 Candaras.
 Rolligeras.
 Scinzerias.
 Riginocastellum.
 Suagognense.

Ἐπὶ πόλιν Παντά·

In agro urbis Pautas:

20 Τάρπορον.
 Σόβαστας.
 Χερδούσκερας.
 Βλέπους.
 Ζεσποουρίς.

Tarporum.
 Sobastas.
 Cherdusceraa.
 Blepus.
 Zespurica.

D

V 446

25 Ἐν χώρῃ Σκασσετάνα·

In regione Scassetana:

Ἄλαρον.
 Μαγομιάς.
 Λουκονάνα.
 Βάλανσον.
 30 Βούτις.

Alarum.
 Magomias.
 Luconanta.
 Balasum.
 Butis.

Ἐπὶ πόλιν δέ . . . νέα μὲν·

In territorio urbis . . . recentia: P 78

Καλβεντία.
 Φαρανόρες.
 Στρανβάστα.
 35 Ἄλδανες.
 Βαράχθεστες.
 Σάρματες.
 Ἄρσενα.
 Βραρόκεδον.
 40 Ἐραρία.
 Βερκάδιον.
 Ζαβινιβρίες.
 Τιμίανα.
 Κανδίλαρ.
 45 Ἄρσαζα.
 Βικούλα.

Calventia.
 Pharanoros.
 Stranbasta.
 Aldanes.
 Barachthestes.
 Sarmates.
 Arsena.
 Brarocodum.
 Eraria.
 Bercadium.
 Sabinibries.
 Timiana.
 Candilar.
 Arsaza.
 Viculea.

19. Παντά] Suspicio hanc urbem esse quam p. 68 a. appellatam legimus Παντάλειαν. MALZ.

Καστέλλιον.	Castellum.	
Γρόσφες.	Groffes.	
Γάρκες.	Garces.	
Πίστες.	Pistes.	
Δούσμανες.	Dusmanes.	5
Βράτζιστα.	Bratzista.	
Όλόδομα.	Holodoria.	
Κασσία.	Cassia.	
C Γράνδετον.	Grandetum.	
Ούρβριανα.	Urbriana.	10
Νάγετο.	Nogeto.	
Γούρβικον.	Gurbicum.	
Λαύτζονες.	Lautzones.	
Δουλιάρες.	Duliarea.	
Μεδιανα.	Mediana.	15
Τιούγκανα.	Tiuncana.	
Καστέγγιον.	Castengium.	

Ἐνευώθη δέ·

Ἐκουοία.	
D Μουζιανικάσταν.	
Βούρδωπες.	
Κάλυς.	
Μιλλάρουα.	
Δίβρερα.	
Χεσδούπαρα.	

Instaurata sunt :

Hercula.	
Mutziani castellum.	20
Burdopea.	
Calya.	
Millaroca.	
Debrera.	
Chesdupara.	25

Ἐν χώρᾳ Ῥεμισιανείᾳ·

Βρίττουα.	
A Σούβαρας.	
Λαμπωνίανα.	
Σαρόγγες.	
Σάλιματας.	
Πριμίανα.	
Φερραρία.	
Τόπερα.	
Τόμες.	
Κούας.	
Τερενονόζας.	
Στένας.	
Αιάδαβα.	
Δεύτερεβα.	
Πρετζουρίες.	
B Κομοσόδεβα.	
Δευριάς.	
Λούτζολο.	
Ῥεπόρδενες.	
Σπιλούγνα.	
Σκουμβρο.	
Βρίταρο.	
Τουλκοβοῦργγο.	
Λογγιανα.	
Λουποφάντανα.	
Δαρδάπαρα.	
Βουρδόμινα.	

In agro Remesianesio :

Brittura.	
Subaras.	
Lamponiana.	
Stronges.	30
Dalmatas.	
Primiana.	
Ferraria.	
Topera.	
Tomes.	35
Cuas.	
Tzerzenuzas.	
Stenes.	
Aeadaba.	
Deutreba.	40
Protzuries.	
Camudeba.	
Deurias.	
Lutzolo.	
Repordenes.	45
Spelunca.	
Scumbro.	
Britaro.	
Tulcoburgo.	
Longiana.	50
Lupofantana.	
Dardapara.	
Burdomina.	

Γραγκιάπανα.	Grancispana.	
Γραικος.	Graecus.	C
Δρασιμάρα.	Drasimarca.	
Ἐν χώρᾳ Ἀκνεσία, νέον μὲν Τι- 5 μαθοχωμίμ. τὰ δὲ ἀνανεωθέντα·	In territorio Aquienensi, no- vum, Timathachiom: refecta:	
Πετήρες.	Peteres.	
Σκουλιοβοῦργο.	Sculcoburgo.	
Βινδιμιόλα.	Vindimiola.	
Βραίολα.	Braiola.	
10 Ἀργανόμιλον.	Arganocilum.	D
Καστελλόνοβο.	Castellonovo.	
Φλωρεντιάνα.	Florentiana.	
Ῥωμυλίανα.	Romyliana.	
Σκεπτεκάσας.	Sceptecasas.	
15 Ἀργένταρες.	Argentares.	
Αυριλιάνα.	Auriliana.	
Γέμβρο.	Gembro.	
Κλέμαδες.	Clemades.	
Τουρρίβας.	Turribas.	
20 Γρίβο.	Gribo.	
Χάλαρος.	Chalares.	
Τζουτράτο.	Tzutrato.	P 79
Μουτζίπαρα.	Mutzipara.	
Στένδας.	Stendas.	
25 Σκαρίπαρα.	Scaripara.	V 447
Ὀδριούχο.	Odrizo.	
Κιπίπενε.	Cipipene.	
Τρασιάνα.	Trasiana.	
Πότες.	Potes.	
30 Ἀμουλοσίλοτες.	Amuloselotes.	
Τιμαλκίοιλον.	Timalciolum.	
Μερίδιο.	Meridio.	A
Μεριοπόντεδε.	Meriopontede.	
Τρεδετιτίλλους.	Tredetitiillus.	
35 Βραίολα.	Braeola.	
Μώτρες.	Motrees.	
Βικάνοβο.	Vicanovo.	
Κουαρτιάνα.	Quartiana.	
Ἰουλιόβαλλαι.	Iulloballae.	
40 Πόντζας.	Pontzas.	
Ζάνες.	Zanes.	

21. Χάλαρος] γάχαρος Τολος.

ε'. Οὕτω μὲν σύμπασαν τὴν μεσόγειον Ἰουστινιανὸς βα- B
σιλεὺς ἐν Ἰλλυριοῖς ἐτειχίστατο. τὴν δὲ ὄντινα καὶ τὴν ἡίονα
ποταμοῦ Ἰστρου, ὃν καὶ Δάνουβιν ὀνομάζουσιν, ἐρύμασί τε καὶ
45 φυλακητοῖς στρατιωτῶν ἐκρατύνατο, ἐγὼ δηλώσω. οἱ Ῥωμαίων

5. Ita quidem Iustinianus Aug. Illyrici partes omnes mediterraneas
communivit: quo autem modo ripam quoque Istri, quem et Danubium vo-
cant, propugnaculis praesidiisque firmaverit, iam exponam. Olim Rom. im-

τὸ παλαιὸν αὐτοκράτορες τοῖς ἐπέκεινα ὤκημένοις βαρβάροις τὴν τοῦ Δανουβίου διάβασιν ἀναστέλλοντες ὄχυρώμασι τε κατέλαβον τούτου δὴ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἀκτὴν ξύμπασαν, οὐ δὴ ἐν δεξιᾷ τοῦ ποταμοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ ἐνιαχῆ ἐπὶ θάτερα πολισματὰ τε καὶ φρούρια τῆδε δειμάμενοι. ταῦτα δὲ τὰ ὄχυρώματα ἐξεργά-
C σαστο οὐκ ἀμήχανα προσελθεῖν, εἴ τις προσίοι, ἀλλ' ὅσον δὴ μὴ ἀνδρῶν ἔρημον τὴν τοῦ ποταμοῦ ἡῖονα λελεῖφθαι· ἐπεὶ τειχομα-
 χεῖν τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις οὐδαμῆ ἔγνωστο. τὰ πολλὰ τῶν ἐρυ-
 μάτων αὐτοῖς ἀμλεῖ ἀπεκέρκιστο ἐς πύργον ἓνα, μονοπύργια τε,
 ὡς τὸ εἰκός, ἐπεκαλέετο, ἄνθρωποι τε ὄλγοι κομιδῆ ἐν αὐτοῖς **10**
 ἴδρυντο. καὶ τοῦτο τηρικᾶδε ἀπέχρη τὰ τῶν βαρβάρων δεδισ-
 σασθαι γένη, ὥστε δὴ ἀναδύεσθαι τὴν ἐς Ῥωμαίους ἐπίθεσιν.
 χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀτίλλας στρατῷ μεγάλῳ ἑσβεβληκῶς, τὰ τε
 ὄχυρώματα πόνῳ οὐδὲν ἐς ἕδαφος καθεῖλε, καὶ γῆν Ῥωμαίων
 ὑπαντιάζοντός οἱ οὐδενὸς ἐλήισατο τὴν πολλήν. ἀλλὰ Ἰουστινι-
D αῖος βασιλεὺς ἀνωκοδομήσατό τε τὰ καθρηγμένα, οὐχ ἥπερ τὰ
 πρότερα ἦν, ἀλλ' ἐς τοῦ ὄχυρώματος τὸ καρτερώτατον μάλιστα,
 καὶ πλεῖστα ἔτι ἐπετεχνήσατο καινουργήσας αὐτός. ταύτη τε
 παντάπασιν ἀνεσώσατο ἀπολωλυῖαν ἤδη τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ῥω-
 μαίων ἀρχῆς. ἄπερ ἅπαντα ὄντινα τρόπον γεγένηται, ἐγὰ **20**
 δηλώσω.

Κάτισι μὲν ἐξ ὄρέων τῶν ἐν Κελτοῖς ποταμὸς Ἰστρος, οὐ
 τανῦν Γάλλοι ἐπικαλοῦνται· χώραν δὲ περιβάλλει πολλήν, ἐκ μὲν
 τοῦ ἐπιπλεῖστον παντελῶς ἔρημον, ἐνιαχῆ δὲ βαρβάρους οἰκήτο-
 ρας ἔχουσαν, θηριώδη τέ τινα δλαίταν ἔχοντας καὶ ἀνεπίμικτον **25**

peratores, ut posites trans Danubium barbaros tralecta prohiberent, amnis illius oram oppidis et castellis praetexuerant, passim a dextera, alicubi etiam a laeva extractis. Haec autem non sic aedificaverant, ut inaccessa essent adoriri parantibus, sed tantum ne fluminis ripa a defensoribus vacaret omnino; siquidem regionum illarum barbari ab oppugnandis moenibus abhorrebant. Multa certe munimenta una admodum turri constabant; unde merito monopurgia dicebantur: nec nisi perpaucis stationariis instructa erant; idque tunc ad incutiendum barbaris terrorem, quo refugerent Romanos aggredi, sufficiebat. Postmodum vero Attilas cum ingenti exercitu irumpens, munitiones illas nullo negotio disturbavit, ac late Rom. imperium populatus est, nemine repugnante. Demum Iustinianus Aug. eversa restituit, non in pristinam formam, sed in eam, quae longe validissima sit: nova insuper fecit plurima; itaque Rom. imperio plene reddidit amissam antea securitatem: quae plane, uti acta sunt, edam.

Ex montibus Celtarum, qui Galli nunc appellantur, natus fluvius Ister, amplam circuit regionem, cuius maxima pars humano cultu penitus vacat: alicubi incolas habet barbaros, qui victu ferio gaudent, aliis gentibus in-

τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. Δακίας δὲ ὡς ἀγχοτάτω γενόμενος, ἐν- P 80
 ταῦθα διορίζων φαίνεται πρῶτον τοὺς τε βαρβάρους, οἳ δὴ αὐτοῦ H 39
 τὰ ἐπ' ἀριστερᾷ ἔχουσι, τήν τε Ῥωμαίων γῆν ἐν δεξιᾷ οὖσαν. διὸ
 δὴ Ῥιπησίαν καλοῦσι Ῥωμαῖοι τήν ταύτην Δακίαν· ῥίπα γὰρ ἡ ὄχθη
 5 τῆ Λατίνων καλεῖται φωνῆ. πόλιν οὖν παρὰ τὴν ἐκείνην ἀκτὴν,
 ὄνομα Σιγγηδῶν, ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐδείμαντο πρῶτην. ταύτην
 δὲ βάρβαροι προϊόντος τοῦ χρόνου ἐλόντες, ἕς τε τὸ ἔδαφος καθε-
 λόντες εὐθὺς, ἔρημον ἀνθρώπων παντάπασι κατεστήσαντο. τρώ-
 πω δὲ τῷ αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων ὀχυρωμάτων κατεστήσαντο τὰ
 10 πλείστα. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ἀνανεωσάμενος ξύμπασαν καὶ B
 τειχίσματι ὀχυρωτάτω περιβαλὼν, πόλιν περιφανῆ τε καὶ λόγου
 πολλοῦ ἀξίαν πεποίηκεν αὐτίς. φρούριόν τε ἄλλο διαφερόντως
 ἐχυρὸν ἀνέστησε νέον, πόλειως Σιγγηδονίου ὀκτὼ μάλιστα σημείοις
 δέχον, ὅπερ Ὀκταβον λόγῳ τῷ εἰκότι καλοῦσιν. ἐπιπροσθεν δὲ
 15 αὐτοῦ πόλις ἦν ἀρχαία τὸ Βιμινάκιον, ἣνπερ ὁ βασιλεὺς (ἐκ θε-
 μελιῶν γὰρ ἀποβάλλει τῶν ἰσχυάτων πολλῶ πρότερον) ἀνοικοδομη-
 σάμενος ξύμπασαν ἀπέδειξε νέαν.

ζ'. Ἐκ δὲ Βιμινακίου προϊόντι ὀχυρώματα τρία πρὸς τῆ C
 τοῦ Ἰστρου ἡῖον ξυμβαίνει εἶναι, Πικνούς τε καὶ Κούπους καὶ V 448
 20 Νοβαί. οἷς δὴ πρότερον ἦ τε οἰκοδομία καὶ τὸ ὄνομα ἐπὶ πύρ-
 γου ἐνὸς ἔκειτο. ἀλλὰ νῦν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὰς τε οἰκίας
 καὶ τὰ ἐρύματα ἕς τε πλῆθος καὶ μέγεθος ἐν τούτοις δὴ τοῖς
 χωρίοις ἀνεγκῶν μέγα, πόλειων αὐτοῖς ἀξιώματα οὐκ ἀπὸ τοῦ
 εἰκότος ἐντέθεικε. Νοβῶν δὲ καταντικρὺ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπειρῶ
 25 πύργος ἐκ παλαιοῦ ἀπημελημένος εἰστήκει, ὄνομα Λιτεράτα· ὄν-
 περ οἱ πάλαι ἄνθρωποι Λεδεράτα ἐκάλον. ὄν δὴ ἕς φρούριον

sociabiles. Daciae proximus, barbaros, qui ad sinistram habitant, disci-
 dere incipit a Romanis dexteram obtinentibus. Quapropter Daciam illam
 Romani Ripensem vocant: ripa enim Latina vox fluminis oram significat.
 Ad ripam prima olim condita fuerat urbs Singedon; deinde capta a barbaris,
 statim aequata solo ac penitus desolata: quem in statum alia munita loca
 iidem redegerant. Illam Iustinianus Aug. quanta est, instauravit, moeni-
 busque cinxit firmissimis, ut iam denuo urbs clara sit atque insignis. Prae-
 terea novum castellum excitavit, munitissimum et Singedone octo milliariibus
 distitum; ut merito inde dictum Octavum sit. Ultra urbs antiqua fuit, Vi-
 minacium: quam imperator, iamdiu ab imis dirutam fundamentis, ita resti-
 tuit, ut nova videatur.

6. Ab urbe Viminacio porro pergentibus, munitiones tres in ora Istri
 occurrunt, Picaus, Cupus et Novae: quarum et fabrica et nomen in una
 turri antea consistebant. At nunc Iustinianus Aug. tot tantaque aedificia ac
 propugnacula illis adiecit locis, ut ea non inani urbium titulo et dignitate
 insignierit. Contra Novas, in adversa continente, turris erat derelicta iam-
 pridem, nomine Literata: Lederatam veteres appellarunt. Ex ea magnum

μέγα τε καὶ διαφερόντως ἐχυρώτατον ὁ καθ' ἡμῶν βασιλεὺς μετε-
 τεστήσατο. μετὰ Νοβάς δὲ φρούρια Κανταβαζάτης καὶ Σμόρνης
 τε καὶ Κάμψης καὶ Τανάτας καὶ Ζένης καὶ Δουκέρατον. ἐν
 D δὲ τῇ ἀντιπέρας ἠπειρῶ ἄλλα τε πολλὰ φρούρια ἐκ θεμελίων καὶ
 ταῦτα τῶν ἰσχάτων ἐδείματο. μετὰ δὲ Καπούδβοις ὠνόμασαι, 5
 τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος ἔργον Τραϊανοῦ, καὶ πολλοῖον ἐφε-
 ξῆς παλαιόν, Ζάνες ὄνομα. ὅσπερ ἅπασιν ἐρύματα περιβαλὼν
 ἐχυρώτατα προβόλους εἶναι τῆς πολιτείας ἀνανταγωνίστους πε-
 ποιηται. τούτου δὲ Ζάνες οὐ πολλῶ ἄποθεν φρούριον μὲν ἔστι,
 Πόντιες ὄνομα· ὁ δὲ ποταμὸς ἐκροήν τινα ἐνταῦθα ἐκβάλλων, 10
 ταύτῃ τε περιπολῶν δλίγην τιὰ τῆς ἀκτῆς μοῖραν, ἐπιστρέφει
 αἰθίς ἐς ῥοὴν τὸν οἰκεῖον, καὶ ἐφ' ἑαυτὸν ἀναμίγνυται. ποιεῖ
 P 81 δὲ ταῦτα οὐκ αὐτόματος, ἀλλ' ἀνθρώπων ἐπινοίαις ἀναγκασθεῖς.
 δτου δὲ δὴ ἔνεκα Πόντιες τε ὁ χώρος ἐκλήθη καὶ ἀναγκαστὸν
 περιάγουσιν αὐτόσε τὸν Ἴστρον, ἐγὼ δηλώσω. 15

Ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς, θυμοειδῆς τε ὢν καὶ
 δραστήριος, ὥσπερ ἀγανακτοῦντι ἐπίκει, ὅτι δὴ οὐκ ἀπέραντος
 αὐτῷ ἡ βασιλεία εἴη, ἀλλὰ ποταμῷ Ἴστρῳ ὄριζεται. ζεῦξαι οὖν
 αὐτὸν γεφύρα διὰ σπουδῆς ἔσχεν, ὡς διάβατός τε αὐτῷ καὶ οὐ-
 δαμητῇ ἐμπύδιος εἴη ἐς τοὺς ἐπέκεινα βαρβάρους ἰόντι. ὅπως μὲν 20
 οὖν τὴν γέφυραν ἐπήξατο ταύτην, ἐμοὶ μὲν οὐκ ἂν ἐν σπουδῇ
 γένοιτο; Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ Δαμασκηνός, ὁ καὶ παντὸς γεγονώς
 ἀρχιτέκτων τοῦ ἔργου, φραζέτω. οὐ μόντοι τις τὸ λοιπὸν γέ-
 B νεν ὄησις ἐνδένδε Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ τὴν γέφυραν ὅ τε Ἴστρος
 ἐπιχυθῆις ὑστερον καὶ ὁ χρόνος ἐπιρρεύσας καθείλον. πεποιήται 25
 δὲ Τραϊανὸς τότε καὶ φρούρια δύο τοῦ ποταμοῦ ἐφ' ἑκάτερον, καὶ

ac praevalidum castellum fecit imperator noster. Post Novas, castella sunt Cantabazates, Smornes, Campses, Tanatas, Vernes ac Duoepratam: et in ripa ulteriori alia multa, quae a fundamento aedificavit. Sequitur quod vocant Caputbovis, Traiani Aug. opus: deinde vetus oppidum Zanes: quae omnia princeps noster firmissime circummunivit, et inexpugnabilia reddidit imperii propugnacula. Non procul a Zane castellum est, cui nomen Pontes. Scissus ibi fluvius exiguam partem ripae circumdat brachio; proprioque alveo redditus, sibi ipse miscetur. Id vero non sponte facit, sed humani arte ingenii coactus. Unde vero Pontium nomen locus acceperit, et Ister vi in alveum redigatur, nunc dicam.

Cum Traianus animo vir acris et impigro, indigne ferre videretur, quod non interminatum haberet imperium, sed Istro finitum, ponte fluvium iungere maturavit, ut libere transiret, quoties barbaros oppositae orae incolas peteret. Quo autem modo pontem illum construxerit, exponere non laboro: describat qui totius, operis architectus fuit Apollodorus Damascenus. Porro nihil postmodum Romanis id profuit: nam et Istri alluvie et temporis lapsu pons corrui. Tum quoque Traianus bina castella imposuit utrique fluminis

αὐτοῖν Θεοδώραν μὲν ἐπωνόμασαν τὸ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἡπειρῶ,
 Πόντες δὲ τὸ ἐπὶ Λακίας ὁμωνύμως τῷ ἔργῳ ἐκλήθη. πόντην
 γὰρ τὴν γέφυραν Ῥωμαῖοι τῇ Λατίνων φωνῇ καλοῦσιν. ἀλλ'
 ἐπεὶ ἐνταῦθα γινομέναις ναυσὶν ἄπλους τὸ λοιπὸν ὁ ποταμὸς ἦν,
 5 τῶν τῆς γεφύρας αὐτάδι ἐρειπίων τε καὶ θεμελίων κειμένων, τού-
 του δὴ ἔνεκα τὸν ποταμὸν ἀναγκάζουσι μεταπορεύεσθαι τὸν αὐτοῦ
 δρόμον καὶ τὴν πορείαν ἀνακυκλεῖν αὐδὶς, ὅπως ἂν πλώϊμον καὶ
 τὸ ἐνθένδε αὐτὸν ἔχοιεν. ἄμφω μὲν οὖν καταπεποιηκῶτα τὰ φρού-
 ρια ταῦτα διὰ τε χρόνον μῆκος καὶ οὐχ ἤκιστα ἐνοσηφάντων ἐν-
 10 ταῦθα βαρβάρων διεφθάρθαι ξυνήβη. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς
 Πόντην μὲν, ὅπερ ἐστὶ τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ δεξιᾷ, νέει τε καὶ ἀμάχῳ
 ἐπιεικῶς ἀνανεωσάμενος οἰκοδομίᾳ, τὴν ἀσφάλειαν Ἰλλυριοῖς ἀνε-
 σώσατο. τοῦ δὲ αὐτοῦ ἐπὶ θάτερα ὄντος, ὅπερ Θεοδώραν κα-
 λοῦσιν, ἕτε ἀποκειμένου τοῖς ἐκείνη βαρβάροις, προσήκειν οἱ ἐπι-
 15 μελεῖσθαι οὐδαμῶς ᾤετο· τὰ δὲ νῦν ἐστῶτα μετὰ τὴν Πόντην
 ὀχυρώματα ᾤκοδομήσατο καινουργήσας αὐτὸς, ἕπερ καλεῖται Μα-
 ρεβοῦργός τε καὶ Σουσιανα, Ἄρματα τε καὶ Τιμένα, καὶ Θεοδω- H 40
 ρούπολις τε καὶ Στιλιβούργου καὶ Ἀλικανιβούργου. D

Ἦν δὲ τι πολίχνιον ἐγγὺς κείμενον, Ἄκνὸς ὄνομα, οὗπερ
 20 ὄλλα ἄλλα σαθρὰ γεγονότα ὁ βασιλεὺς ἐπηνόρησσε. καὶ μετ'
 ἐκεῖνο Βουργονόβορε καὶ Λακκοβοῦργο, καὶ τὸ Δορτικὸν ἐπικυ-
 λούμενον φρούριον, ὅπερ τῷ χρόνῳ ἐξέτηλον γεγενημένον, ἐς ὀχύ-
 ρωμα νῦν ἐχυρώτατον κατεστήσατο. καὶ πύργον ἓνα, Ἰουδαῖος
 καλούμενον, φρούριον διεσκεύασατο κεκαλλιστευμένον καλεῖσθαι
 25 τε καὶ ἔναι. καὶ τὸ δὴ Βουργουάλτου ὠνομασμένον, ἐρημὸν τε V 449

17. Ἄρματα] ἄρμα Tolos.

ripas: atque horum quidem alterum, quod in adversa est continente, Theo-
 dorum, alterum vero situm in Dacia, eodem quo opus vocabulo, utique La-
 tino; Pontem appellarunt. At quoniam pontis ruderibus et fundamentis sic
 flavius impeditur, ut ibi sit innavigabilis, propterea mutare cursum adigitur,
 subindeque alveum repetit, quo navigia perferat. Utroque castello vetustate
 et barbarorum impressionibus everso, Pontem a dextra anni appositum nova
 firmissimaque refecit fabrica Justinianus Aug. et hac tutos parte Illyrios prae-
 stitit. Quod autem est e regione ac Theodora dicitur, nulla id cura dignatus
 est, utpote barbaris illius orae expositum. Hae vero novae sunt post Pon-
 tem munitiones ab ipso excitatae: Mareburgus, Susiana, Armata, Timena,
 Theodoropolis, Stiliburgus, et Halicaniburgus.

Vicinum est oppidum, Ad aquas dictum, cuius medicam partem colla-
 psam erexit imperator. Postea Burgonovore, Laccoburgus, ac Dorticum
 castellum, quod aevo deletum instauravit, arceque munitissimam fecit.
 Turrim unam, cui nomen Iudaicus, ea specie formaque auxit, ut dicatur ac
 vere sit castellum egregium. Ad haec Burgum altum, desertum antea ac

καὶ παντάπασιν ἀοίκητον τὰ πρότερα ὄν, ἀλλὰ καὶ χώρον ἕτερον περιβόλῳ ἐτειχίσαστο νέῳ, ὄνπερ ἐπικαλοῦσι Γόμβες. καὶ τὸ Κρίσπας ἔρυμα καταπεπονηκὸς τῷ μήκει τοῦ χρόνου, ἔτι μέντοι καὶ Λογγιάνῃ καὶ Ποντεσερίῳ ἐδείματο, ἔργον διαφερόντως ἐξάσιον. ἔν δὲ Βονωνίᾳ τε καὶ Νωβῶ προμαχεῖνας διερρηκτότας 5 ἀνεγέωσατο. καὶ Ῥατιαρίας πόλεως ὅσα καταπεπτώκει, ὄρθα ἐστήσατο. καὶ πολλὰ δὲ ἄλλα κατὰ τὸ χρεῖα ξυνοῖσον ἢ βραχέα

P 82 κομιδῇ ὄντα ἐπὶ μέγα ἐξῆρην, ἢ συνέστειλε τὸ περιττὸν ἀφελόμενος, ὅπως δὴ μὴ τοῖς πολεμοῖς ἢ τῷ ὑπεράγαν βραχεῖ ἢ τῷ ἀμέτρῳ εὐέφοδα εἶη, ὥσπερ ἀμέλει Μωκατίανῃ μὲν πύργον ἕνα 10 κατὰ μόνας τὰ πρότερα ὄντα φρούριον τανῶν τελεώτερον κατεστήσατο. τὸ δὲ γε Ἄλμου, χώραν περιβεβλημένον πολλήν, ἐς ὀλίγον ξυναγαγὼν σὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἄμαχον εἶναι τοῖς πολεμοῖς ἐργάσατο. καὶ πολλαχῇ δὲ πύργον ἕνα κατὰ μόνας ἐστῶτα εὐρῶν καὶ διὰ τοῦτο εὐκαταφρόνητον τοῖς ἐπιούσιν ὄντα φρούριον 15 ἐχυρώτατον κατεστήσατο. ὃ δὴ περὶ τε Τρίκεσαν καὶ Πούτεδιον

B πεποίηκε. καὶ μὴν καὶ ὀχυρώματα τοῦ ἐν Κεβρωῖ τὰ καταπεπονηκὸτα θαναμασίως ὡς ἐπηνώρθωσε· φρούριόν τε οὐ πρότερον ὄν ἐν Βιγραναῇ δεδημιούργηκε, καὶ αὐτοῦ ἄγχιστα ἕτερον ἐν χωρίῳ, ἐφ' οὗ δὴ πύργος εἷς τὰ πρότερα ὦν εἰστήκει μόνος, ὄνομα Ὀνος. 20 ἐλλείπτο δὲ μόνῃ πόλεως ἐδάφη οὐ πολλῶ ἄποθεν. Ἀγνοοῦσθε ὠνομάζετο ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἢ πόλις. νῦν δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ὄνομα ἔχουσα, νέα δὲ καὶ ἀκραιφνῆς ὄλη πρὸς Ἰουστινιανοῦ βασιλέως γεγεννημένη, ὁμίλῳ οἰκητόρων ἐπιεικῶς πλήθει. ἀλλὰ καὶ τὰ πεπονθότα τοῦ ἐν Ἀεδάβῃ ἐρύματος ἐπηνώρθωσε, καὶ Βα- 25

6. Ῥατιαρίας] ῥατιαρίας Tolos.

penitus vacuum, item oppidum Gombes novis moenibus cinxit. Arcem Crispas longa die labefactatam, necnon Longinianam et Ponteserium aedificavit, opus excellentissimum. Collapsas Bononiae et Novi pinnas restituit. Urbis Rattariae ruinas omnes reparavit. Alia multa vel minora ampliavit, vel maiora contraxit, prout usus poscebat, ne vel parvitas vel laxitas nimia facilem daret hostibus aditum. Ita certe ex Mocatiana, turri antea singulari, castellum fecit, hodie absolutissimum. Rursus Almu, cuius erat spatiosior ambitus, in angustum adduxit citra periculum, ut ab hostibus expugnari iam nequeat. Multis in locis turrim nactus unicam ac vel ob id ridendam oppugnatoribus, castellum posuit munitissimum, puta ad Tricesam Putedinque. Munitiones Cebri ruinosas mirifice restauravit. Novum in Bigranae castellum condidit, itemque alterum in loco, una admodum inseso turri, cui nomen Onos. Haud procul sola urbis vestigia restabant. Ea prisco Augustae vocabulo etiamnum retento, tota iam nova ac recens Iustiniani Aug. beneficio, abundat incolis. Ruinas quoque instauravit arcis Aedabensis. Urbem Va-

ρίανα πόλιν ἐκ παλαιοῦ κειμένην ἀνέστησεν. ἔτι μέντοι καὶ Βα- C
λεριάναν, ἔργον πρότερον οὐδὲν ἔχουσαν, ἐτειχίσαστο.

Πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ χωρίων οὐ παρὰ τοῦ ποταμοῦ κει-
μένων τὴν ὄχθην, ἀλλὰ κατὰ πολλὴν ἀποθῆν ὄντων ἐπιμελήσαστο,
5 πεσομένων ἐκ τοῦ ἐπιπλείστον, τειχίσμασι τε αὐτὰ περιβέβληκεν
ἀμάχοις τισί. Καστράμαρτις τε καὶ Ζητνουκόρτου καὶ Ἰσκόδς τὰ
χωρία ἐπικαλεῖται ταῦτα. παρὰ δὲ τοῦ ποταμοῦ τὴν ὄχθην φρου-
ριον παλαιὸν, Οὔνηων ὄνομα, ἐπιμελείας ἤξιωσε τά τε ἄλλα καὶ
ἀμφὶ τῷ περιβόλῳ πολλῆς. ἔστι δὲ τις χώρος οὐ πολλῷ ἀποθῆν
10 τούτου δὴ τοῦ Οὔνηων φρουρίου, ἐνθα δὴ ὄχυράματα δύο Ἰστρου D
ποταμοῦ ἐφ' ἑκάτερα ἦν, ἐν μὲν Ἰλλυριοῖς Παλατιόλον ὄνομα,
ἐπὶ θάτερα δὲ Σικίβιδα. ταῦτα καθρημένα τῷ χρόνῳ ἀνανεω-
σάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τῶν ταύτη βαρβάρων ἐπιδρομὰς
ἀνεχαίτισεν, ἐπέκεινά τε φρούριον ἀποδομήσαστο παλαιὸν Ἔργονα,
15 ὑπερ Ὀθῶως ὠνόμασται. ἐν ἐστῆτι δὲ τῶν Ἰλλυρικῶν ὄριων
φρούριον ἀνωκοδομήσαστο, Λαπιδαρίας ὄνομα, καὶ πύργον ἕνα
ἐστῆτα μόνον, Λουκερναριαβούργου καλούμενον, ἐς φρούριον
ἀξιοθέατον μετεστήσαστο. ταῦτα μὲν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐν
Ἰλλυριοῖς διαπέπρακται. οὐ μόναις δὲ ταῖς οἰκοδομίαις τὴν χῶ-
20 ραν ἐτειχίσαστο ταύτην, ἀλλὰ καὶ στρατιωτῶν φρουρὰς ἐν ταῖς
ὄχυράμασι πᾶσιν ἀξιολογώτατας καταστησάμενος τὰς τῶν βαρ-
βάρων ἐπιβουλὰς ἀπεκρούσαστο.

ζ'. Τὰ μὲν οὖν Ἰλλυρικῶν ὄχυράματα παρὰ ποταμὸν Ἰστρου P 83
ταύτη πη ἔχει. ἐπὶ Θράκης δὲ νῦν ἰτέον ἡμῖν τὰ ἔργματα, ὅσα
25 δὴ παρὰ τὴν ἐκείνην ἀκτὴν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἴργασται. οὐ

rianam excitavit iampridem dirutam; et Valerianae, quae nuda erat et immu-
nita, muros circumdedit.

Insuper ad oppida, non apposita flumini, sed longe remota, quae ruf-
nam iamdiu minabantur, intento animo, eâ moenibus validissimis incinxit:
videlicet Castramartis, Zetnocortum et Iscum. Ad oram fluvii, Hunnorum,
ut vocant, castro veteri cum alia providit, tum muros accuravit. Non pro-
cal ab hoc Hunnorum castro, geminis hinc inde praesidiis munitus Ister fue-
rat. Ac Palatiolum quidem appellarunt, quod erat in Illyrico; oppositum
vero Sicibidam. Haec aevo pessundata imp. Iustinianus renovavit: quo
facto incursus repressit barbarorum illius tractus. Exin castellum fecit ex
veteri monumento, cui nomen Utos. In extremo Illyrici limite castellum
Lapidarias restituit, solique turri, quam Lucernariaburgum appellabant,
praeclari castelli amplitudinem dedit. Haec sunt Iustiniani Aug. opera in Il-
lyrico: quod non aedificiis solum munit, sed optima etiam praesidia militaria
in omnibus munitionibus collocavit, itaque barbarorum vim repulit.

7. Hactenus de Illyrici munitionibus ad flumen Istrum: nunc ad Illas
veniendum, quibus ipsius oram in Thracia Iustinianus Aug. praetextuit.

γάρ μοι ἀπὸ τρόπου ἔδοξεν εἶναι ἅπασαν πρότερον περιηγησαμένην τὴν ταύτην ἡῖονα οὕτω δὴ ἐπελθεῖν καὶ τὰ κατὰ τὴν μεσόγειον αὐτῷ πεπραγμένα. πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ Μυσοῦς ἐνθένδε ἴωμεν, ὅσπερ ἀγχεμάχους οἱ ποιεῖται καλοῦσιν· ἐπεὶ καὶ χώρον τὴν Ἰλλυριοῖς ἴμορον ἔχουσι. μετὰ τὸν χώρον οὖν, ὅνπερ Λουκερνα-
V 450 ριαβοῦργον καλοῦσι, Σεκούρισκα τὸ φρούριον ᾠκοδομήσατο Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, καινοουργήσας αὐτός. ἐπέκεινά τε τὰ πεπο-
B νηκότα ἐν Κυντοδήμου ἀνεγνώσατο. καὶ μετὰ τοῦτο πόλιν ἰδέι-
 ματο ὁ πρότερον οὖσαν, ἥνπερ ὁμωνύμως τῇ βασιλίδι Θεοδωρό-
 λιν ἐπωνόμασεν. ἔτι μέντοι φρουρίων τοῦ τε Ἰατρῶν καλουμένου **10**
 καὶ Τιγῶς τὰ πεπονθότα νέα τιμὴ δικασώσατο οἰκοδομήσας, καὶ τοῖς
 Μαξεντίου πύργον ἐντέθεικεν, ἐπεὶ αὐτοῦ προσδεῖν ᾤετο. καὶ
 τὸ Κυντῶν ἰδέιματο φρουρίων ὁ πρότερον ὄν. μεθ' ὃ δὴ τὸ
 Τραμακαρίσκας ὀχύρωμά ἐστι· ὅσπερ κατασκευρῶν ἐν τῇ ἀντι-
 πέρας ἠπέριω Κωνσταντινός ποτε Ῥωμαίων βασιλεὺς φρούριον **15**
 οὐκ ἀπημελημένως ᾠκοδομήσατο, Δάφνην ὄνομα, οὐκ ἀξύνμορον
 νεομικῶς εἶναι φυλάσσεισθαι ταύτην τὸν ποταμὸν ἐκατέρωθεν.
C ὃ δὴ προϊόντος τοῦ χρόνου βάρβαροι μὲν ἀφανίζουσι τὸ παράπαν,
 Ἰουστινιανὸς δὲ ἀνωκοδομήσατο βασιλεὺς ἐκ Θεμελιῶν ἀρξάμενος.
 μετὰ δὲ Τρασμαρικῶν ἔρουμά τε τὸ Ἀλτηνῶν, καὶ ὅπερ καλοῦσι **20**
 Κανδιδιανὰ, καθρηγμένα πρὸς αὐτῶν πολεμίων πολλῶ πρότερον,
 ἐπιμελείας ἤξιωσε κατὰ λόγον τῆς χρείας. ἔστι δὲ τρία ἐξῆς ὀχυ-
 ρώματα παρὰ τὴν τοῦ Ἰατροῦ ἡῖονα, Σαλτοπύργος τε καὶ Δο-
 ροστόλος καὶ Συκιδάβα. ὧν δὴ ἐκάστου τὰ πεπονθότα οὐκ ἀπη-
 μελημένως ὁ βασιλεὺς ἐπηνόρωθωσε. καὶ Κονήσορις δὲ, ὅπερ **25**

4. ποιηται] Homerus.

Et enim consentaneum iudico oram prius illam percurrere, itaque demum ad mediterranea aedificia progredi. Ac primum inde ad Mysos, quos poetae *ομηϊκῶς-μυσηνῶντες* vocant, eamus; quandoquidem Illyrici fines contingant. Post Lucernariaburgum, novum castellum Securiscam imp. Iustinianus extruxit: deinde Cyntodemi ruinas restituit. Ultra hoc novam urbem condidit, et Augustae nomine Theodoropolin nuncupavit. Castella etiam Tigas et Iatron, quibus erant partibus mutila, recenti fabrica refecit. Castra Maxentii turrim addidit, quam necessariam iudicabat, et Cynton, castellum novum aedificavit. Sequitur arx Tramacarica, cui in opposita continēte respondet Daphne, castellum olim a Constantino Aug. haud perfunctorie conditum; cum e re esse existimaret, ut ibi utraque fluminis ripa praesidio teneretur. Progrediente tempore, barbari id funditus delevere: Iustinianus Aug. reaedificavit a fundamento. Post Trasmaticam, arcibus Altenae et Candidianae, ab hoste dudum excisis, prout opus erat, prospexit. Istri ripam tres arces ordine obtinent, Saltopyrgus, Dorostolus, et Sycidaba: singularum ruinas imperator non levi opera instauravit. Similem suscepit curam Quesoris,

κίτται τῆς ἀκτῆς ἔκτοσθεν, ἐπιμέλειαν τὴν ὁμοίαν πεποιήται. καὶ Πάλματις ἐν στενῷ κείμενον μείζον τε κατεστήσατο καὶ διαφερόντως εὐρύτερον, καίπερ οὐ παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ ποταμοῦ ὄν. οὐδὲ δὴ ἄγχιστα καὶ φρούριον Ἄδινα καινουργήσας ἐδείματο, ἐπεὶ D
5 διηλεκτές διαλανθάνοντες Σκλαβηνοὶ βάρβαροι ἐνταῦθα καὶ ἐνεδρεύοντες κεκρυμμένως αἰετὸς τῆδε ἰόντας ἄβατα ἐποιοῦν τὰ ἐκεῖνη χωρία. καὶ φρούριον δὲ τὸ Τιλικίων ἀποδομήσατο, καὶ αὐτοῦ ἐν ἀριστερᾷ κείμενον ἔρουμα.

Ὅττω μὲν καὶ Μυσοῖς τὰ ὀχυρώματα ἐπὶ τε τῆς ἀκτῆς τοῦ H 41
10 ποταμοῦ Ἰστρου ἔσχε καὶ ταύτης πλησίον. ἐπὶ Σκόθας δὲ τὸ λοιπὸν βαδιοῦμαι· ἐνθα δὴ φρούριον πρῶτον Κυρίλλου ἁγίου ἐπάνω μὲν ἔστιν, οὐπὲρ τὰ πεπονηκότα τῷ χρόνῳ ἀποδομήσατο οὐκ ἀπημελημένως Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς. ἐπέκεινά τε αὐτοῦ ἦν P 84
15 βηρῶν ἐπὶ χρόνον μῆκος ἐκεῖνη τὰς ἐνέδρας πεπονηκότων, διατριβὴν τε αὐτῷ ἐπὶ μακρότατον ἐσχηκότων, ἔρημὸν τε παντάπασι γέγονε, καὶ οὐδὲν αὐτοῦ ὅτι μὴ τὸ ὄνομα, ἐλλείπτο ἔτι. ὄλον τοίνυν ἐκ θεμελίων δειμάμενος, ἐλευθέρα τῆς τῶν Σκλαβηνῶν ἐπιθίσεώς τε καὶ ἐπιβουλῆς κατεστήσατο εἶναι τὰ ἐκεῖνη χωρία.
20 ἔστι δὲ πού μετὰ τοῦτο Ἰβιδὰ πόλις, ἧς δὴ τοῦ περιβάλλοντος πολλὰ ἐπεπόνθει, ἅπερ ἀνανεωσάμενος οὐδεμιᾷ μελλήσει ὀχυρωτάτην διεπράξατο εἶναι. φρούριον τε δεδημιούργηκε νέον αὐτὸς μετ' αὐτήν, ὅπερ Ἀγίστον ὀνομάζουσι. καὶ ἄλλο δὲ φρούριον Σκυθίας ἐν ὑστάτῳ κίτται, Ἄλμυρις ὄνομα, οὐδὲ δὴ τὰ πολλὰ σαθρὰ B
25 γεγονότα διαφανῶς ἀνοικοδομησάμενος διεσώσατο. ὅσα δὲ καὶ ἄλλα ὀχυρώματα ἐν τῇ τῆς Εὐρώπης μοίρᾳ εἰπεῖν ἄξιον.

extra ripam positū. In arcto situm castellum Palmatis auxit plurimum laxavitque: quamquam hoc ab ora fluminis distat. Huc etiam proximum de novo statuit castellum Adina; propterea quod Sclaveni barbari ibi delitescere et ex insidiis in viatores grassari soliti, ne iter illac fieret impediabant. Castellum quoque Tilicion, et a sinistro eius latere propugnaculum struxit.

Sic in Mysia Istri ripa cum vicina munita est: nunc ad Scythas procedam. Hic primum sese offert castellum, nomine S. Cyrilli insigne: in quo quidquid temporis succubuerat, id Iustinianus Aug. accurate renovavit. Post, arx vetus erat, Ulmiton dicta; quae quoniam Sclavenis barbaris grassatoribus diu sedem praebuerat, vacabat penitus, nec iam nisi nomen servabat. Tota a fundamentis reaedificata, oram illam ab incuriibus et insidiis Sclavencrum liberam reddidit. Succedit urbs Ibida, quae magnam murorum partem amiserat: his sine ulla cunctatione reparatis, locum praecclare munit: ultra quem castellum novum (Aegisto nomen est) condidit. Almyrin, ididem castellum in extrema Scythia situm, cuius pars non exigua possum iverat, renovata fabrica conservavit. Nec silentio praetermittenda sunt caetera loca, quae in hac parte Europae munita sunt.

C η'. Ὅσα μὲν δὴ ἔν τε Δαρδάνοις καὶ Ἐπειρώταις καὶ Μακεδῶν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰλλυριῶν ἔθνεσιν, ἔτι μέντοι καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀμφὶ ποταμὸν Ἴστρον οἰκοδομήματα Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἰργασται, ἤδη μοι ἔμπροσθεν δεδιήγηται. ἐπὶ τὴν Θράκην δὲ τὸ λοιπὸν ἴωμεν, ἀρίστην πηγνύμενοί τινα τοῦ λό-5 γου κρηπίδα τὰ ἐπὶ Βυζαντίου χωρία, ἐπεὶ καὶ τῆς Θράκης ἡ πόλις οὐ τῷ κράτει μόνον, ἀλλὰ καὶ χωρίων προέστηκε φύσει, τῇ μὲν Εὐρώπῃ ὥσπερ τις ἀκρόπολις ἐπιβαίνουσα, φυλαττομένη δὲ τῆς διοριζούσης αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀσίας θαλάσσης τὸ πέρασ. ἤδη μὲν οὖν τὰς τε ἄλλας ἀπάσας τῆς πόλεως κτίσεις, καὶ ὅσα δὴ 10 ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως περιβόλου δεδημιούργηκεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδήλωκα λόγοις. τὰ D δὲ δὴ ἐνθένδε ἔρων ἔρχομαι.

V 451 Φρουρίον ἐστὶν ἐν τῷ προαστείῳ τῆς πόλεως, περὶ Στρογγύλον ὁμωνύμως τῇ τοῦ ἐρύματος συνθήσει καλοῦσιν. ἐντεῦθεν 15 ἡ ἔς τὸ Ῥήγιον ὁδὸς ἄγρουσα, ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ἀνώμαλος οὔσα, ὄμβρων, ἂν οὕτω τύχοι, ἐπιπεσόντων, τελματώδης τε καὶ δυσπάριτος τοῖς τῆδε ἰούσιν ἐγένετο. νῦν δὲ λίθοις αὐτὴν καταστρώσας ἀμαξιαίος ὁ βασιλεὺς οὗτος εὐπετῆ τε κατεστήσατο καὶ ἄπονον ὄλωσ. μῆκος μὲν τῇ ὁδῷ τῆδε ἄχρι ἔς Ῥήγιον· ἐδρύνεται 20 δὲ τοσοῦτον, ἔς ὅσον ἀμάξας οὐ στενοχωρεῖν δύο ἀπεναντίας ἀλλήλαις ἰούσας. τραχεῖς οἱ λίθοι διαφερόντως· εἰκάσαις ἂν αὐτοὺς μυλλίας εἶναι. εὐμεγέθεις τέ εἰσι μάλιστα. ὥστε δὴ ἔκα- P 85 στος γῆν μὲν ἐπικαλύπτει πολλήν, ἔς ἄγαν δὲ ἤψου ἀνέχει. ἔς δὲ τό τε ὁμαλές καὶ τό γε λείον ἐπιεικῶς ἐξείργασμένοι, οὐκ ἐνήφθαι 25

8. Iustiniani Aug. aedificia hactenus recensui, quae sunt apud Dardanos, Epirotas, Macedones, caeterasque gentes Illyrici, item in Graecia et ad fluvium Istrum. Iam progrediamur in Thraciam, atque optimum orationis fundamentum ponamus Byzantii: quando haec urbs non solum potentia, sed natura etiam loci Thraciam antecellit, Europae imminens arcis instar, servansque terminum maris, quo ab Asia pars ista orbis dividitur. Quoniam vero quidquid ille Constantinopoli cum sacris tum aliis in locis intra extraque muros aedificavit, superioribus libris retuli, ad consequentia modo pergam.

Castellum est suburbanum, quod consentaneo figurae suae vocabulo Strongylon dicitur. Via, quae hinc Rhegium ducit, cum inaequalis ubique fere esset ac salebrosa, si quando largius plueret, crebris lacunis viatores impediabat. Iam saxis plaustralibus illam stravit imp. noster, itaque facilem reddidit ac plane expedivit. Eius longitudo ad Rhegium usque pertinet: tanta est latitudo, quanta sufficit ut duo plaustra ex adverso acta non comprimantur. Sunt lapides in primis duri: molares esse diceres. Mole praestant: quo fit ut quisque et magnum terrae spatium tegat, et extet altissimè.

τῇ συνθέσει, οὐδέ πη ἐς τὸ ἀκριβές μεινκάναι, ἀλλὰ συμπεφυκέναι δοκοῦσιν ἀλλήλοις. ταῦτα μὲν οὖν τοιαυτὰ ἔστι.

Λίμνην δὲ τινα εἶναι ἄγχιστα τοῦ Ῥηγίου καλουμένου ξυμβαίνει, ἐς ἣν τὰς ἐκβολὰς ἔχουσι ποταμοὶ ἐκ χωρίων τῶν ὑπερθεν 5 τῆδε φερόμενοι. διακλύεται δὲ ἡ λίμνη αὕτη μέχρι ἐς θάλασσαν ὥστε μία τις ἀμφοτέραιν ἀκτὴ ἐν στενῷ μάλιστα τυγχάνει οὔσα. ταύτην δὲ ἄμφω ἐπικλύζουσι τὴν ἀκτὴν ἀντικυματοῦσαι καὶ ἀλλήλοις ἀντιμικνόμεναι. αἶε τε ἀλλήλαις εὐθὺ ἔνται τὴν ἡῖονα ἐπικονοῦμεναι. ἐπειδὴν δὲ ὡς πλησιαίτατα ἴκονται, ἀναχατίζουσι 10 τὴν ἐπιρροήν, ἐφ' ἑαυτὰς ἐπιστρέφουσαι, ὡσπερ ἐνταῦθα τὰ θρια Β σφίσι πηξάμεναι. ἔστι δὲ καὶ ἀλλήλαις οὗ ἀναμίννυται, πορθμόν τινα μεταξὺ ἔχουσαι, ἄδηλον ὃν ὀποτέρα ποτὲ αὐτῶν τὸ τοῦ πορθμοῦ ὕδωρ διακεκλήρωται. οὔτε γὰρ ἡ τῆς θαλάσσης ἐπιρροὴ ἐς τὴν λίμνην αἶε φέρεται οὔτε διηνεκὲς ἐς τὴν θάλασσαν τὴν 15 λίμνην ἐκβάλλει, ἀλλ' ὄμβρων μὲν ἐπιγενομένων πολλῶν, ἐπινεύσαντός τε ἀνέμου νότου, ἐκ τῆς λίμνης ὁ πορθμὸς προῖων φαίνεται. ἦν δὲ ἀπὸ βορρᾶ τὸ πνεῦμα ἴοι, ἡ θάλασσα τὴν λίμνην ἐπικλύζειν δοκεῖ. ἐν τούτῳ μέντοι ἡ θάλασσα τῷ χώρῳ ἐς βράχος κατατείνει παμμέγεθες, ὀλίγης τινὸς ἀπολειμμένης μεταξὺ 20 χώρας, ἥπερ διήκει ἐς ἄβυσσον. ἐς τοσόνδε τυγχάνει οὔσα, ὥστε δὴ καὶ Μύρμηξ ὠνόμασται. οὗτος δὲ ὀπορθμὸς, ὃ τε τὴν θά- C λασσαν καὶ τὴν λίμνην ζευγνύων, ἤπερ μοι εἴρηται, πάμμι μὲν γεφύρα ξυλλήγη διάβατος ἦν ἐπικινδύνῳ μάλιστα τοῖς τῆδε ἰούσιν, ἐπεὶ τοῖς ξύλοις, ἂν οὔτω τέχοι, διεφθείροντο· νῦν δὲ αὐτὴν 25 Ἰουστιανῶδς βασιλεὺς λίθοις λογάδην ἐμβεβλημένοις ἐς ἀψίδα

Tam apte complanati laevigatique sunt, ut non commissi inter se neque accurate compacti, sed in unum coaliti videantur. Sed haec hactenus.

Stagnum est Rhegio proximum. Hoc amnes ex locis altioribus decurrentes accipit, et ad mare usque diffunditur; ita ut commune habeat cum eo litus, idque angustissimum: quod ambo inundant, adversis fluctibus mutuo cum fremitu concurrentia. Semper enim contrarie procedunt, communi litore: ut proxime accesserunt, cursum retorquent seque referunt, quasi illic sibi terminos fixerint. Ubi miscentur, fretum quoddam est interiectum, cuius aquam utrum ipsorum sibi vindicet, parum constat. Nam nec mare semper stagno infunditur, nec stagnum semper in mare influat: sed post largos imbres, flante austro, e stagno fretum manifeste progreditur: rursus spirante borea, exundare videtur mare in stagnum. Eo loci in brevibus longe excurrit mare, spatio intercedente aretissimo, quod ad profundum aequor porrigitur, tamque angustum est, ut Myrmex appelletur. Fretum illud, quo mare, ut dixi, cum stagno copulatur, transitum habebat olim ponte coniunctum ligneo, non sine gravi periculo transeuntium: qui, si fors ita ferret, cum lignis mercari

μετεωρίσας μέγα τι χρήμα, τὴν ἐκείνη διάβασιν ἀκίνδονον κατεστήσατο.

Τοῦ δὲ Ἐργίου ἐπέκεινα πόλις ἐστὶ πῶς Ἀθύρας ὄνομα, ἥσπερ τοὺς οὐκ ἐπιεικῶς δίκην δεινότητι ἐχομένους εὐρών τὴν ἀπὸ ῥίαν διέλωσε σφίσι, ἔλκτρον ἐνταῦθα δευμάμενος, θησαυρῶν 5 μὲν ἐπικαιριώτατα τὴν τῶν ὑδάτων οὐκ ἀναγκαίαν περιουσίαν, πρυτανεῶν δὲ αὐτὴν ἐν ἐπιτηδείῳ τοῖς τῆδε ἀνθρώποις. ἀνφ-
D κοδομήσατο δὲ καὶ τὰ πεπονθότα τοῦ περιβόλου.

Ἔστι δὲ μετὰ τὴν Ἀθύραν τις χώρος, ὅνπερ Ἐπισκοπεῖα καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι. ὃν δὴ κατανενοηκῶς Ἰουστινιανὸς βασι- 10 λεὸς ταῖς τῶν πολεμίων ἐπιδρομαῖς ὑποκείμενον, ἐπιπλείστον δὲ, ὡς οὐδαμῆ ὀχυρώματος ὄντος, ἀφύλακτα παντάπασιν ὄντα τὰ ἐκείνη χωρία, φρουρίον ἐνταῦθα ἐδείματο· οὗ δὲ τοὺς πύργους
H 42¹ πεποιήται οὐκ ἤπερ εἰώθει, ἀλλὰ τρόπῳ τοιῷδε. προὔχει τις ἐκ τοῦ περιβόλου οἰκοδομία, στενωπάτη μὲν κατ' ἀρχὰς οὖσα, τε- 15 λευτάσα δὲ ἐς εὐρος μέγα· ἐφ' οὗ δὲ ἕκαστος ἐξείργασται πύργος. ταύτη τε τοῖς πολεμοῖς ἀγχιστά πη τοῦ τείχους ἵνα ἀμή-
P 86² χανά ἐστιν, ἐπεὶ τῶν πύργων κατὰ μέσον γενόμενοι ἐν ἀμφιβόλῳ κατὰ κορυφὴν πρὸς τῶν ἐκείνη φρουρῶν ῥῆστα βαλλόμενοι διαφθείρονται. τὰς τε πύλας ἐνταῦθα οὐ κατὰ τὰ ζυνηδισμένα τῶν 20 πύργων μεταξὺ ἔθεντο, ἀλλ' ἐκ πλαγίας κατὰ τὸ ἐν στενωπῷ προὔχον τοῦ τείχους, οὐκ ὀρωμένας τοῖς πολεμοῖς, ἀλλ' ὀπισθεν διαλανθανούσας. ἐνταῦθα Θεόδωρος βασιλεῖ τὴν ὑπουργίαν παρέσχετο, Σιλεντιάριος τὴν ἀρχὴν, συνετὸς μάλιστα. τοῦτο μὲν ὄν τὸ

3. Ἀθύρας] ἰθύρας Tolos.

interibant. At nunc Iustinianus Aug. ponte in altissimos arcus educto concinna lapidum selectorum structura, tutum illac transitum dedit.

Ultra Rhegium urbs est Athyra: cuius incolae siti gravissima, qua urgeri ipsos compererat, levavit, extractis ibi cisternis, in quibus aquae maior copia quam postularet necessitas asservaretur et opportune civibus praeberetur. Murorum etiam ruinas instauravit.

Post Athyram locus est, quem Episcopia vocant indigenae. Hunc imp. Iustinianus hostium incursionibus expositum animadvertens, tractumque illum nusquam munitum ac prorsus indefensum patere, castellum ibi condidit, cuius turres hoc modo, non solito, extractae sunt. Ex muro fabrica promiret, angustissima illa quidem initio, sed in amplam desinens latitudinem: eiusmodi proiecturae unaquaeque est turris imposita. Quo fit ut hostes propius ad muros accedere nequeant: quippe inter turres hinc inde defensorum telis facillime ex edito confixi cadunt. Nec portae consuetum locum obtinent inter turres: sed oblique sunt positae ad angustas illas eminentias muri, aversaeque ab hostium oculis pone latent. In his imperatori navavit operam Theodorus Silentiarius, singulari vir intelligentia. Ita quidem locus ille est

ἔρουμα τῆδε πεποῖηται. ἐπὶ τείχη δὲ τὰ μακρὰ ἐνθένδε ἰόντας ὀλίγα ὑπειπεῖν ἄξιον.

9'. Ἡ θάλασσα ἐξ ὠκεανοῦ καὶ Ἰσπανίας γῆν τὴν Εὐρω- B
 παίαν ἀριστερᾶ ποιουμένη μέχρι μὲν ἐς Θράκην κατὰ ταῦτα χωρεῖ V 452
 5 πρὸς ἀνίσχοντά που τὸν ἥλιον, ἐνθεν δὲ σχιζομένη πῆ μὲν ἐπὶ
 τὴν ἑῶαν στέλλεται μοῖραν, πῆ δὲ κατὰ βραχὺ ἐγκυρσία γεγενη-
 μένη τὸν Εὐξείνον καλούμενον ἀποτελεῖ πόντον. ἐς Βυζάντιον δὲ
 ἀφικομένη ὡσπερ ἐπὶ νύσσης τινὸς καμπὴν ποιεῖται ἀμφὶ τὰ
 10 πρὸς ἑὼ τῆς πόλεως, πλαγία τε πολλῶ μᾶλλον ἔτι γινομένη ἐν
 πορθμῷ ἵεται, ἰσθμὸν τῆς Θράκης τὰ τε πρόσω καὶ ὀπίσω, ὡς
 τὸ εἰκὸς, ἐργαζομένη. οὐχ ὅτι ἐς ἐκρούς ἐνταῦθα ἡ θάλασσα C
 μερίζεται δύο, ἥπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἰσθμοῖς εἶωθεν, ἀλλὰ περι-
 στρεφομένη τε θανμασίως ὡς καὶ περιβαλλομένη ἐκατέρωθεν
 Θράκην τε τὴν ἄλλην καὶ διαφερόντως τὰ ἐπὶ Βυζαντίου προά-
 15 στεια πάντα. οἰκοδομοῦνται δὲ καὶ περιστέλλουσιν οἱ ταύτῃ ἄν-
 θρωποι τὰ προάστεια οὐχ ὅσον ἐς χρεῖαν, ἀλλ' ἐς ὕβριν τε καὶ
 τρυφήν ὄρον οὐκ ἔχουσαν, καὶ ὅσα ἄλλα πλοῦτον ἐξουσία ἐς τοὺς
 ἀνθρώπους ἰοῦσα ποιεῖ. ἐπιπλά τε κατατίθενται ἐνταῦθα πολλὰ
 20 καταθεῖν τινὰς τῶν πολεμίων γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐξαπιναιῶς ξυνε-
 νεχθεῖη, οὐδὲν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις χωρίοις προστιβέσθαι τὴν ζη-
 μίαν ἐνταῦθα ξυμβαίνει, ἀλλὰ κυκοῖς ἄγαν τῶς ἀνηκέστοις βα- D
 ρύνεσθαι τὰ ἐκείῃ χωρία. ὁ δὲ ἀναστέλλειν Ἀναστάσιος βασι-
 λεὺς διὰ σπονδῆς ἔχων ἐν χώροις οὐχ ἦσσαν ἢ τεσσαράκοντα ση-
 25 μείους τοῦ Βυζαντίου διέχουσι μακρὰ οἰκοδομησάμενος τείχη,

communitus: hinc vero priusquam accedamus ad muros longos, pauca prae-
 fari convenit.

9. Mare ab oceano Hispaniaque sese insinuans, Europam seponit ad
 laevam, et orientem aequaliter petit, donec Thraciam attingit. Hinc se ita
 findit, ut pars ad ortum pergat, pars obliquo sensim meatu pontum efficiat
 Euxinum. Ut Byzantium pervenit, ad exortivum urbis latus, tanquam ad
 metam, cursum flectit: tum se multo magis obliquans prorurit in sinum,
 et, quod consequens est, ex Thraciae parte, quam a fronte et tergo inter-
 cipit, Isthmum facit; non quod ibi mare, sicuti ad isthmus caeteros assolet,
 in recessus geminos divisum hinc inde sit, sed quia mirabili flexione cum re-
 liquam Thraciam utrinque amplectitur, tum vero maxime suburbanum agrum
 omnem Byzantii. Hunc aedificiis cives occupant decorantque, non solum ad
 vitae usus, sed ad luxum etiam insolentem deliciasque immodicas, et ad omnem
 licentiam, quam affert mortalibus opulentia. Multam ibi suppellectilem repo-
 nunt; multa singulari arte elaborata asservant. Haec autem loca non minus
 detrimenti quam caetera ex hostium repentinis in Rom. imperium incurioni-
 bus accipiebant: quin et omnium pessimo vastabantur. Malum avertere sa-
 tagens imp. Anastasius, quadragesimo ab urbe lapide longos muros aedifica-

ἄμφω τῆς θαλάσσης τὰς ἀκτὰς ἔτευξεν, οὗ δὴ ἀλλήλαια διεστή-
 κασιν ὁδῶ ἡμέραιν δυεῖν μάλιστα· ταύτη τε ἅπαντα ἐν τῷ ἔχρῳ
 καθεστάναι τὰ ἐντὸς ᾤετο. ἦν δὲ ἄρα μειζόνων τοῦτο συμφορῶν
 αἴτιον. οὔτε γὰρ οἶόν τε ἦν οἰκοδομίαν τοσαύτην τὸ μέγεθος ἢ
 P 87 ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἔξειργάσθαι, ἢ φρουρεῖσθαι ζῆν τῷ ἀκριβεῖ. ἐπει-5
 δὴν τε μοῖρα τιτὶ τούτων δὴ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπισκῆψαιεν οἱ
 πολέμιοι, καὶ τοὺς φρουροὺς ἅπαντας ὑποχειρίους ἐποιούντο σθ-
 δονί πόνῳ, τοῖς τε ἄλλοις ἐπιπάτοντες ἀπροσδόκητοι κακὰ εὐκ
 εὐδιήγητα ἔξειργάζοντο.

Ἄλλὰ βασιλεὺς τὰ τε πεπονθότα τούτων δὴ ἀνοικοδομησά-10
 μενος τῶν τειχῶν, τὰ τε σφαλερὰ ἐπὶ τὸ ἔχρῳτάτον κρατυνάμε-
 νος τῶν φρουρῶν ἕνεκα, προσεπετεχνήσατο τάδε. τὰς μὲν ἐξό-
 δους, αἴπερ ἐκ πύργου ἐκάστων ἐς τοὺς αὐτοῦ ἔχομένους ἐξάγου-
 σιν, ἐφράξατο πάσας. ἕνοδον δὲ καθ' ἕκαστον ἐκ τοῦ ἐδάφους
 B ἔντοσθεν ἐτεκτήνατο μίαν· ἦνπερ ἐπὶ καιροῦ καθειρογούντες οἱ 15
 ταύτη φρουροὶ τοὺς πολεμίους περιφρονοῦσι τοῦ περιβόλου ἐντὸς
 γενομένους· ἐπεὶ πύργος ἐς ἀσφάλειαν ἕκαστος αὐτὸς κατὰ μόναν
 τοῖς φρουροῖς ἀπόρη. καὶ τούτων δὴ τῶν τειχῶν ἐντὸς τὰ ἐς
 ἀσφάλειαν ἐνδελεχέστατα διεπράξατο, τὰ τε ἄλλα πεποιημένος
 ἦν μοι ἔναγχος εἶρηται καὶ πόλιως Σηλυβρίας ἀναγεωσάμενος 20
 ὅσα πεπονθότα τοῦ περιβόλου ἐτύγγανεν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν μα-
 κρῶν τειχῶν ταῦτα Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἴργασται.

Ἡράκλεια δὲ ἢ πόλις ἦδε, ἢ παραλία, ἢ ἐν γειτόνων, ἢ
 Πέρινθος (ἢ πάλαι μὲν τὰ πρωτεῖα τῆς Εὐρώπης ἐδίδοσαν, νῦν
 δὲ δὴ μετὰ γε Κωνσταντινούπολιν τὰ δευτερεῖα παρέχονται) δι-25

vit, quibus gemina iunxit maris littora, ubi inter se bidui fere distant. Quo
 facto, quaecumque cis muros erant, ea se in tuto collocasse existimabat.
 Verum hinc maiora incommoda nascebantur. Neque enim fieri poterat ut
 opus adeo spatiosum vel satis haberet firmitatis, vel diligenter custodiretur.
 Certe hostes, quaecumque muros longos invaderent, omnes partis illius custo-
 des opprimebant nullo negotio, caeterosque ex improviso adorti, calamita-
 tem inferebant, quantum nemo verbis facile exponat.

At imperator noster, cum horum ruinas murorum reparasset, et partes
 caducas defensorum causa firmasset optime, hoc adiecit inventam artiam.
 Omnes cuiusque turris ad turres vicinas exitus obstruxit, et intra singulas
 unum a solo ascensum fecit; quem in tempore obdentes propugnatores ho-
 stem, muros licet transgressum, rident, quoniam suis quaeque custodiis
 turris sufficit. Intra murorum ambitam perfectam peperit securitatem, non
 solum factis quae modo retuli, sed restauratis etiam ruinis moenium urbis
 Selybriae. Haec Iustinianus Aug. egit ad muros longos.

Urbs vero Heraclea, maritima illa ac vicina, alioque nomine Perinthus
 dicta, quae olim locum in Europa principem tenuit, nunc uni cedit Constan-

ψῶσά τε καὶ λλαν ἀρχμῶσα ξναγχος ἔκειτο, οὐχ ὅτι ἄνδρος ἢ C
 ἀμφ' αὐτὴν χώρα οὐδὲ ὅτι ἀπημέλητο ταῦτα τοῖς ἐκ παλαιοῦ δει- H 43
 μαμένοις τὴν πόλιν, ἐπεὶ καὶ κατάρρτος Εὐρώπη ταῖς κρήναις,
 καὶ ποιῆσθαι τοῖς πάλαι ἀνθρώποις ὄχετους ἔμελεν, ἀλλὰ τὰ ξυν-
 5 εἰδισμένα ποιῶν ὁ χρόνος τῇ πόλει τὴν ὄχεταγωγίαν ἀήρησεν,
 ἢ καταγεγρακκυῖαν τὴν οἰκοδομίαν ὑπεριδῶν, ἢ τῷ μὴ ἐπιμελεῖ- V 453
 σθαι τοὺς Ἡρακλεώτας αὐτῆς ἐπὶ τὴν φθορὰν ποδηγούμενος.
 ὄλλου τε ἀοίκητος διὰ τοῦτο Ἡράκλεια ἐλλείπετο εἶναι. ταῦτο
 δὲ τοῦτο καὶ τὰ ἐκείνη βασιλεια ὁ χρόνος ἐποιεῖ ἀξιώματα ἐπιει-
 10 κῶς ὄντα. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς οὐ παρέργως, ἀλλὰ βασιλι-
 κῶς μάλιστα, τὴν πόλιν ἰδὼν, ὕδασι τε αὐτὴν ποτίμοις καὶ διει- D
 δέσι ἐπέκλυσε, καὶ τῶν βασιλείων ἀποστρεῖσθαι τοῦ ἀξιώματος
 ὡς ἥκιστα συνεχώρησεν, ἀνοικοδομησάμενος ἅπαντα.

Ἡρακλείας δὲ ἄποθεν ἡμέρας ὁδὸν χωρὶον ἐπιθαλασσιδίον
 15 ἦν, Ῥαιδεστός ὄνομα, παρὰ πλοῦ μὲν ἐφ' Ἐλλησπόντου καλῶς
 κείμενον, εὐλίμενον δὲ καὶ τῇ κατὰ θάλασσαν ἐργασίᾳ ἐπιτηδείως
 ἔχον τοῖς ἐμπορίᾳ ναυτιλλομένοις καταίρειν τε καὶ ἀποφορτίζεσθαι
 προσηνῶς μάλιστα, καὶ αὖ πάλιν ἀνάγεσθαι οὐδενὶ πόνῳ ἐμπλη-
 σαμένους τοῦ γόμου τὰ πλοῖα· βαρβάροις δὲ ἀποκείμενον κατα-
 20 θέουσιν, ἂν οὕτω τύχοι, ἔξαπινάλως τὰ ἐκείνη χωρία, τῷ μήτε
 ἀποτετριγκωμένον μήτε τῇ φύσει δυσπρόσοδον εἶναι. ὥστε καὶ
 τοῖς ἐμπόροις δέει τοῦ κινδύνου ὑπεροφθὲν ἐν δλιγωρίᾳ ἐγένετο. P 88
 νῦν δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς οὐχ ὅσον τῷ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν
 προσεποίησεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς περιοίκους ἐαώσατο πάντας. ἐπὶ

17. ἀποφορτίζεσθαι] ἀμφοτερίζεσθαι Tolos.

tinopoli, haud ita pridem siticulosa aridaque iacebat; non quod circumiectus
 ager siccus sit, aut prisci urbis conditores aquam providere neglexerint: cum
 et fontibus Europa benignissime rigetur, et aquaeductum extruendum cura-
 rint veteres: sed aevum solita malignitate illum urbi corruperat, seu vetusti
 contemptu operis, seu Heracleotarum incuria ad ipsum perendum duoceretur.
 Quae causa fuit cur brevi incolae Heracleam vacuum liquerint. Eodem ve-
 tustas redegerat palatium perquam splendidum illius urbis: quam cum imp.
 Iustinianus visisset, non perfunctoria levitate, sed plane regia liberalitate
 inductus, aquis dulcibus limpidsque illam inundavit, nec passus est carere
 honore palatii: quippe totum refecit.

Rhaedestus erat locus maritimus, diei unius itinere procal Heraclea,
 commodo ad Hellespontum enavigandum situ, portu facili et ad maritimum
 commercium opportuno: ita ut institutores eo naves placidissime appellere
 et exonerare, rursus easdem mercibus onustas facillime possent solvere. Ve-
 rum si contingeret ut repente barbari se in agros eicerent, eorum incuria
 patet, cum nec munimenta, nec difficiles natura aditus haberet.
 Quare institutores locum illum spernebant, contemptum pariente metu periculi.
 Iam vero Iustinianus Aug. cum ipsum muniit, tum vicinis omnibus salutem

Ῥαιδεστοῦ γὰρ ἀνέστησε πόλιν, τείχει μὲν ἑρμυγῆν, μεγάθει δὲ διαφερόντως ὑπέρογκον. οὐδ' ὅτ' βαρβάρων σφίσιον ἐγκειμένων οἱ πλησιόχωροι ἅπαντες εἰς καιρὸν καταφεύγοντες σὸν τοῖς χρήμασι διασωζονται.

- B** ἰ. Τὰ μὲν σὸν ἐπὶ Ῥαιδεστοῦ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ταύτης⁵ πη ἔσχεν. ὄσα δὲ αὐτῷ ἀμφὶ Χερρονήσῳ διακεπόνηται, ἐρῶν ἔρχομαι. προβέβληται μὲν πάσης ἢ Χερρόνησος τῆς κατ' αὐτὴν Θράκης. ἐπιμβαινουσα γὰρ τῇ θαλάσῃ καὶ ὡσπερ ἔχομένη τοῦ πρόσω, δόκησιν παρέχεται ὅτι δὴ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν χωρεῖ. ἀκτὴ δὲ αὐτῆς ἀμφὶ πόλιν Ἐλαιούντα προῦχουσα μία, σχίζει τε εἰς δύο 10 τὴν θάλασσαν μοίρας, καὶ αὐτῇ τῷ ῥοθίῳ ἀποτεινομένη τῆς ἄλλης ἠπείρου, καὶ προσιούσῃ ἐπίπροσθεν τῇ θαλάσῃ ὑποχωρούσα, τὸν Μέλανα καλούμενον ποιεῖ κόλπον. νῆσος δὲ τὸ λοιπὸν ὄλλγυον
- C** δέοντος γίνεται, ὄνομα τῷ ποιουμένῳ προσῆκον κτωμένη. Χερρόνησος γὰρ, ὡς τὸ εἰκὸς, ὀνομάζεται, ἰσθμῷ διειργωμένη βρα- 15 χεῖ, μὴ νῆσος παντάπασιν εἶναι. κατὰ τοῦτον οἱ πύλαι ἄνθρωποι τὸν ἰσθμὸν παρέργως τε καὶ λίαν ἀπημελημένως ἐδείμαντο διατείχισμα κλίμακι ἁλωτόν. κῆπον γὰρ πού τινα εἰκῆ κείμενον αἵμασιῦ περιβάλλειν οἴμενοι, ἰσχνόν τε αὐτὸ καὶ ὄλλγυον τῆς γῆς ὑπερανειστηκὸς ἐξειργάσαντο. πρὸς δὲ καὶ τὴν ἑκατέρωθεν τοῦ 20 ἰσθμοῦ θάλασσαν προβόλους τεκτηνόμενοι βραχεῖς τε καὶ φαύλους, ὡσπερ καλεῖν νενομίκασι μῶλους, τὴν μεταξὺ χώραν τοῦ τε ῥοθίου καὶ τοῦ περιβάλλου ἐφράξαντο, οὐ ταύτη τοὺς ἐπιβου-
- D** λέουσοντας ἀπωσόμενοι, ἀλλ' ἐπὶ τὰς εἰσόδους παρακαλέουσας*

23. περιβόλον] προβόλον Τολος.

dedit. Urbem enim Rhaedesti condidit, moenibus validam, magnitudineque insignem: quo vicinia omnes, imminentibus barbaris, recipientes se tempestive, vitam cum pecuniis servant.

10. Sic Rhaedesti se habuere Iustiniani Aug. coepta: ad illa nunc venio, quae idem apud Cherronesum peregit. Cherronesus totam illam Thraciae partem, cui respondet, praetegit. In mare prominet, ac tanquam si cum ora ulteriore coniuncta esset, sic in Asiam videtur evadere. In littore, circa urbem Elaeentem, promontorium habet, quo mare bifariam finditur: ipsaque fluente avulsa a reliqua continente ac progredienti mari cedens, sinum efficit, quem Melanem seu nigrum vocant. Parum abest quia fiat insula: unde et nomen consentaneum nacta est: siquidem Cherronesus merito dicitur, angusta dirempta isthmo, ne insula omnino sit. In hoc isthmo veteres murum negligenter extruxerant, scalis superabilem. Perinde enim tenuem humilemque fecerant, quasi hortum, alicubi temere positum, maceria cingereut. Ad utrumque isthmi latus, aggeres, quos appellant moles, in mari excitaverant parvos admodum et contemnendos: ac spatium, quod murum inter undasque intererat, ita sepserant, ut non tam prohibitori vim oppugnantium, quam ad paratos aditus invitaturi viderentur: adeo ridiculum

οὕτω δὴ ἐκαταφρόνητον αὐτὸ ἐξεργάσαντο, καὶ τοῖς ἀποπειρα-
 σομένοις ἐδύλωτον. ἠγούμενοι δέ τι τοῖς πολεμίοις ἄμαχον πε-
 ποιῆσθαι δυχρῶμα, τούτου δὴ περιβόλου τὰ ἐντὸς ἔπιπτα φυλα-
 κῆς οὐδεμιᾷς ἀξιούσιν ἔγνωσαν, ἐπεὶ οὔτε φρούριον οὔτε ἄλλο τι
 5 ἔργημα ἐπὶ Χερρονήσου ξυνέβαινεν εἶναι, καίπερ ὀλίγου δέοντος ἐς
 τριῶν κατατεινούσης ὁδὸν ἡμερῶν. ἔναγχος γοῦν ἀμέλει οἱ πολέ-
 μοι καταθέντες τὰ ἐπὶ τῆς Θράκης χωρίῳ ἐγκεχειρίκασιν μὲν ὡς
 ἀποπειρασόμενοι τῆς κατὰ ἡῖονα εἰσόδου, δεδιζόμενοι δὲ τοῦς
 ταύτῃ φρουροῦς ἐσπεπηθήκασιν ὡσπερ τι ἄθυρμα παλζοντες, ἐν- P 89
 10 τὸς τε τοῦ περιβόλου γεγένηται οἰδενὶ πόνῳ.

Πολλὰ τοίνυν ἀμφὶ τῶν κατηκόων τῆ σωτηρία διασκοπού-
 μενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐποίησεν τάδε. πρῶτον μὲν αὐτῷ ἐξί- V 454
 τηλον τὸ παλαιὸν γεγένηται τεῖχος, οὐδὲ ὅσον ἔχρους οἱ ἀπολείμ-
 μένου τινός. ἕτερον δὲ αὐτίκα ἐπὶ τῆς αὐτῆς χώρας ἀνέστη, ὅπερ
 15 ἐπιεικῶς εὐρυνόμενον ἕρῳ ἀνέχει. ὑπεράνω τε τῶν ἐπάλξεων
 ἀνειλημμένη θάλος ἐν στοῦς τρόπῳ ὄροφον ποιεῖται, καλύπτουσα
 τοῦς τοῦ περιβόλου ἀμνομένους. ἄλλοι τε τῷ θόλῳ προμαχῶνες
 ἐγκείμενοι διπλασιάζουσι τοῖς τῆδε τειχομαχοῦσι τὸν πόλεμον.
 ἔπειτα δὲ ἀμφοτέρωθι ἐς τοῦ περιβόλου τὰ πέρυτα πρὸς αὐταῖς H 44
 20 που τῆς θαλάσσης ταῖς ῥαχίαις μάλιστα, προβόλους πεποιήται,
 οὗς μάλους καλοῦσιν, ἐπιπλεῖστον μὲν τοῦ ῥοθίου διήκοντας, τῷ
 δὲ τείχει ξυναπτομένους, ἕρῳ δὲ πέρα τῷ ἑρῳματι ἐναμίλλους
 ὄντας. ἀλλὰ καὶ τὴν τάφρον τοῦ περιβόλου ἔκτοσθεν οὔσαν πε-
 ρικαθάρας τε καὶ κατορύξας ἐνδελεχέστατα μέγα τι αὐτῇ ἕρῳς
 25 τε καὶ βάθους ἐντίθεται χρῆμα. καὶ μὴν καὶ στρατιωτῶν κατα-
 λόγους ἐν τούτοις ἰδρύσατο τοῖς μακροῖς τείχεσι πᾶσι βαρβάρους

opus erat ac superabile tentaturis. Nihilominus rati inexpugnabile hostibus propugnaculum id quoddam esse, quidquid intra muros erat, patere sinebant: quippe in Cherroneso nec castellum, nec alia quaequam extabat munitio: quamvis tridui fere in longitudinem pateat. Certe non diu est, cum hostes Thraciam incursantes ad littus tentarunt aditum; mox territissimos custodibus, quasi ludibundi insisterent, ac labore nullo intra muri ambitum progressi sunt.

Quare Iustinianus Aug. animo in subditorum salutem intento, rationem hanc iniiit. Principio murum veterem ita diruit, ut nullum eius vestigium superesset. Subinde alterum inibi struxit, latitudine altitudineque praestantem. Supra pinnae eductus fornix concameratam porticum efficit, ac muri defensores tegit. Alter pinnae ordo fornici superpositus, dimicationem duplicat oppugnatoribus. Deinde in utraque muri extremitate, ubi mare illiditur, ac reciprocando subsidit, aggeres sive moles, ut appellant, molitus est; qui in aequor longe procurrun, et muro continentes, de altitudine cum ipso certant. Exteriores eiusdem fossam purgavit, plurimaeque humo egesta, latiore multo fecit et altiore. Praeterea militares numeros in his longis

ἀντιτάξασθαι ἱκανὸς ὄντας, ἦν τι τῆς Χερρονήσου ἀποπειρῶνται. οὕτω δὲ ταῦτα ἐν τῷ βεβαιῷ τῆς ἀσφαλείας καταστησάμενος καὶ τοῖς ἔνδον οὐδὲν τι ἤσσον δυχρώματα προσεποίησεν. ὥστε εἰ τοῖς μακροῖς τείχεσιν (ἀπέστω δὲ τοῦ λόγου) παθεῖν τι ξυμβαίη, οὐδὲν
C τι ἤσσον Χερρονησιώτας ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι. πόλιν τε γὰρ Ἀφρο-5
 δισιάδα ἐρύματι ἐχυρωτάτῳ περιεβάλλετο, ἀτειχιστον ἐκ τοῦ ἐπι-
 πλείστον τὰ πρότερα οὖσαν, καὶ Κίβειρον πόλιν, ἐπ' ἐδάφους κει-
 μένην, τειχῆρη πεπονημένος ξυνώκισεν· ἔνθα δὴ καὶ βαλανεῖα καὶ
 ξενῶνας ᾠκοδομήσατο, οἰκία τε παμπληθῆ καὶ ὄσα ἄλλα πέφυκεν
 ἐπιφανῆ ἐνδείκνυσθαι πόλιν. ἀλλὰ καὶ τὴν Καλλιπολιν καλονμέ-10
 νην βεβαιύταται ἐτειχίσαιτο, ἐλπιδι τῶν μακρῶν τειχῶν ἀτειχιστον
 ἀπολελειμμένην τοῖς πρόσθεν ἀνθρώποις. οὗ δὴ καὶ σιτιῶνάς τε
 καὶ οἰνῶνας ἐδείματο δαπάνῃ τῇ πάσῃ τῶν ἐπὶ Χερρονήσου στρα-
 τωτῶν ἱκανῶς ἔχοντας.

Ἔστι δὲ τις Ἀβύδου κατασκευῆ πόλις ἀρχαία, Σησιτὸς ὄνο-15
 μα, καὶ αὐτὴ τὰ πρότερα παρέργως κειμένη, δυχρώμα τε οὐδὲν
D ἔχουσα. λόφος δὲ αὐτῇ τις ἰσχυρῶς ἀπότομος ἐνανέστηκεν· ἵνα
 δὴ φρούριον ἐδείματο ἀπρόσβατον ὄλωσ, ἐλεῖν τε, εἴ τις ἐγγχειροίη,
 ἀμήχανον. Σησιτοῦ δὲ οὐ μακρὰν ἀποθεν τὴν Ἐλαιούντα ξυμ-
 βαίνει εἶναι. πέτρα τε τῆς θαλάσσης ἀπορραγεῖσα ἐνταῦθα ἀνέ-20
 χει, ἄκραν οὐρανομήκη ἔξαιρουσα τειχῆρη φύσιν. φρούριον οὖν
 καὶ τῆδε ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐδείματο, δυσπάρειτόν τε καὶ τοῖς προσι-
 οῦσι παντελῶς ἄμαχον. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν Θεσκιῷ φρούριον ἐπὶ θάτερα
 τοῦ μακροῦ τείχους ἰδρύσατο, περιβόλῳ κρατυνάμενος ἐχυρῷ μά-

muris locavit, barbaris omnibus arcendis pares, si qua Cherronesi pars tentaretur. His ita firmatis atque in tuto positis, nihilo minori cura interiora communiit; ut si quid sinistri (absit verbo malum omen) longis muris acciderit, haud minus securi sint Cherronesiotae. Urbem enim Aphrodisiadem, undique fere nudam, moenibus firmisissimis cinxit. Urbi Ciberi, quae everna facebat, muros atque incolas dedit, ibique balneas, xenodochia, aedes quamplurimas, quidquid demum splendorem civitatis probare solet, aedificavit. Sed et moenia validissima circumdedit Callipoli, quam veteres tali praesidio carere siverant, longis muris confisi. In eadem urbe horrea cellasque vinarias extruxit, quae militibus, quotquot agerent in Cherroneso, alendis sufficerent.

Contra Abydum est Sestus, urbs antiqua, et ipsa prius neglecta atque immunita: cui collis imminet admodum praeceps. Castellum hic posuit inaccessum, et invadere volentibus inexpugnabile. Sesto haud multum abeat Elaeus, ubi rupes mari avulsa eminet, in caelum verticem tollens, natura munitum. Ibi quoque castellum imp. noster condidit, aditu difficillimum, supraque vires subeuntium positum. Ad latus alterum longi muri, castellum

λιστα· ταύτη τε τοῖς Χερρονησιώταις τὴν ἀσφάλειαν πανταχόθεν αὐτὸς προσεποίησε.

ια'. Μετὰ δὲ Χερρόνησον Αἴνος οἰκεῖται πόλις, ἐπὶ τοῦ P 90
οἰκιστοῦ τῆς προσηγορίας ὀνομασμένη. Αἰνείας γὰρ ἦν, ὡσπερ
5 λέγουσιν, ὁ τοῦ Ἀγχιόου. ταύτης ὁ περίβολος εὐάλωτός τε ἦν
τῷ χθαμαλὸν εἶναι· οὐδὲ ὅσον γὰρ ἐς τὸ ἀναγκαῖον ἀνεῖχεν ἕψος·
καὶ ἀναπεπταμένην τινὰ εἴσοδον κατὰ τῆς θαλάσσης τὸ γειτόνημα
εἶχεν, ἀμηγέτη ἐπιβαίνοντος αὐτοῦ τοῦ ῥοθίου. ἀλλὰ βασιλεὺς
10 Τουστινιανὸς ἀνέστησε μὲν αὐτὸν ἐς ἕψος, μὴ ὅτι ἀλῶναι, ἀλλὰ
καὶ ἀποπειρᾶσθαι ἀμήχανον. ἐπιξαυγῶν δὲ καὶ πανταχόσε
φραζάμενος ἀνάλωτον Αἴνον παντάπασι κατεστήσατο. καὶ ταύτη
μὲν ἡ πόλις ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγεγόνει· ἔμεινε δὲ τοῖς βαρβάροις ἡ B
χώρη καταθεῖν εὐπετής· ἐπεὶ Ῥοδόπη ὀχυρωμάτων ἐκ παλαιῶν
ὑπεσπάνιζεν. ἦν δὲ τις κώμη ἐν τῇ μεσογείᾳ Βέλλουρος ὄνομα,
15 πλούτου μὲν δυνάμει καὶ πολυανθρωπείᾳ ἴσα καὶ πόλις, τῷ μέντοι
τειχίῃσιν οὐδαμῆ εἶναι ληξιμένοις διηγεκὲς ἐπαρκοῦσα βαρβάροις,
ἀγροῖς τε τοῖς ἀμφ' αὐτὴν κειμένοις πολλοῖς γε οὕσι ταῦτ' οὐκ
ἔσχευσα. καὶ αὐτὴν δὲ ὁ βασιλεὺς οὕτως πολλῶν τε καὶ ὑποτειχί-
ζει, καὶ αὐτοῦ ἐπιξίαν τίθεται εἶναι. καὶ μὴν καὶ ἄλλων τῶν ἐπὶ
20 Ῥοδόπης πόλειων ὅσα δὴ ἐνδεῖν ἢ καταπεπὸνηκέναι ξυνηνέχθη τῷ V 455
χρόνῳ σπουδῇ πάσῃ ἀνέστησεν. ἐν αἷς Τραιανόπολις τε καὶ C
Μαξιμιανούπολις εἰσιν, ὥνπερ ἐπηνώρθωσε τὰ ἐν τοῖς προβόλοις
σαθρὰ γεγονότα· ταῦτα μὲν οὖν τῆδε κεποιήται.

Ἀναστασιούπολις δὲ ἡ τῆδε οὕσα τειχίῃσιν μὲν καὶ πρότερον.

16. ληξιμένοις] διεξιμένοις Τολος.

moenibus validissimum Thesi statuit, itaque Cherronesi incolas ab omni parte securos praestitit.

11. Ultra Cherronesum urbs Aenus incolitur, nomen nacta ab Aenea conditore, ut perhibent, Anchisae filio. Eius moenia, cum humilliora essent, occupari facile poterant: nec solum deerat necessaria altitudo, sed apertum etiam habebant aditum, qua mari vicina erant, cuius fluctibus leviter stringebantur. Illa Iustinianus Aug. tam alte eduxit, ut tentari iam nequeant, nedum capi. Eodem a mari paulum seductis et undique munitis, Aenum plane inexpugnabilem reddidit. Urbis quidem securitati sic provisum erat; sed agros barbari incursare facile poterant, cum ab antiquo munitiones in Rhodope rarae essent. Pagus erat mediterraneus Bellurus, divitiis hominumque frequentia aequalis urbi: is quia moenibus carebat, praeda semper dabat barbaros, et cum agris circumiacentibus plurimis eandem fortunam subibat. Hic urbem facit imperator noster, locum moenibus cingit ornatque, ut ipsius munificentiam decet. Quidquid caeteris Rhodopes urbibus deerat, vel aeo fatiscebat, omni studio aedificavit. In his sunt Traianopolis ac Maximianopolis, quarum muros, ubi corrupti erant, refecit. Haec ibi.

In eodem tracta Anastasiopolis, moenibus quidem erat circumdata, sed

ἦν, ἐν δὲ τῇ παραλίᾳ κειμένη ἀφύλακτον εἶχε τὴν ταύτην ἡίδνα. τὰ πλοῖα πολλάκις ἀμέλει ἐνταῦθα καταίροντα ὑποχείρια βαρβάρους Οὐννοὶς ἔξαπινάως γεγένηται· ὥστε καὶ τὰς νήσους ἐνθέρνδε τὰς τῇ χώρᾳ ἐπικειμένας ἠνώχλησαν. Ἰουστινιανὸς δὲ βασιλεὺς D διατειχίσματι τὴν παραλίαν περιβάλων ὄλην, ταῖς τε ναυσὶ καὶ τοῖς νησιώταις τὴν ἀσφάλειαν ἀνεσώσατο. ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦ ὕδατος ὀχετὸν ἐκ τῶν ὀρῶν, ἃ ταύτη ἀνέχει, μέχρι ἐς τὴν πύλιν ὑπέρογκον ἀνέστησεν ὕψος. ἔστι δὲ τις ἐν Ῥοδόπῃ πόλις ἀρχαία, Τόπερος ὄνομα, ἣ ποταμοῦ μὲν ρεῖθρα περιβάλλεται ἐκ τοῦ ἐπιπλείστον, λόφον δὲ αὐτῇ ἐπανεστηκότα ὄρθιον εἶχεν. ἐφ' οὗ δὴ 10 οὐ πολλῶ ἔμπροσθεν Σκλαβηνοῖς βαρβάρους ἐάλω. ἀλλὰ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς μέγα τῷ περιβόλῳ ὕψος ἐντέθεικεν· ὥστε ὑπεραίρει τοσοῦτω τὸν λόφον, ὅσω δὴ αὐτοῦ καταδέεστερος τὰ πρότερα P 91 ἦν. καὶ στοᾶν μὲν ἐπανέστησεν ἐν Θολωτῷ τείχει, ὅθεν δὴ τοῖς τειχομαχοῦσιν οἱ τῆς πόλεως ἀμυνόμενοι ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς διαμάχονται, τῶν δὲ πύργων ἕκαστον φρούριον ἐρυμνὸν ἐσκεύασατο εἶναι. ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τοῦ περιβόλου μέχρι ἐς τὸν ποταμὸν διατειχίσματι περιβαλὼν ἐκρατύνατό. ταῦτα μὲν Ἰουστινιανῷ βασιλεὶ τῆδε πεποίηται.

Καὶ ὅσα δὲ αὐτῷ ὀχυρώματα εἴργασται ἀμφὶ τε τὴν ἄλλην 20 Θράκην καὶ τὴν νῦν καλουμένην Αἰμίμοντον, ἐγὼ δηλώσω. πρῶτα μὲν Φιλίππουπόλεως τε καὶ Πλωτινοπόλεως τὰ τε ἐνδόντια καὶ H 45 καταπεπονηκότα σπουδῇ τῇ πάσῃ ᾠκοδομήσατο· ἐπεὶ αὐτὰς ἐπιμαχωτάτας ξυνέβαινεν εἶναι, καίπερ ἔθνεσι γειτονούσας βαρβάρων πολλοῖς. καὶ φρούρια δὲ ἀνάριθμα ἐπὶ Θράκης ἰδρύσατο πάσης, 25 δι' ὧν τὴν χώραν, ὑποκειμένην τὰ πρότερα ταῖς τῶν πολεμίων

marī apposita littus habebat immunitum. Quocirca saepe contigerat ut Hunni barbari, captis repente navibus, quae illuc appulsae fuerant, negotium insulis circumiectis facerent. Verum Iustinianus Aug. ora omni maritima muro circummuaita, navigtis et insularibus securitatem restituit: praecaltum etiam aquaeductum a vicinis montibus ad urbem usque construxit. Toperus, antiqua urbs Rhodopes, fere undique ambita fluvio, colli arduo subiacebat; qua non ita pridem a Sclavenis barbaris capta fuerat. Imperator vero Iustinianus tam alte muros extulit, ut collem tanto superent, quanto prius erant inferiores. Hic porticum cameratam imposuit, unde urbis defensores tuto cum oppugnantibus dimicant. Ex unaquaque turri castellum validum fecit: quae a moenibus ad fluvium patebant, ea muro firmavit. Haec ibi acta ab imp. Iustiniano.

Iam quo pacto reliquam Thraciam, et quam hodie vocant Haemimontum munierit, declarabo. Ac primum quidem quae Philippopoli et Plotinopoli decant aut lababant, accuratissime aedificavit: infirmisimae enim erant, quamvis barbaras nationes multas vicinas haberent. Tota in Thracia innumera castella condidit, itaque partes illas, incursionibus barbarorum prius

ἐπιδρομαῖς, παντάπασιν ἀδήλων κατεστήσατο. ἔστι δὲ τὰ φροδ-
ρια, ὅσα ἡμᾶς μεμνήσθαι, παρ' ὄνομα τάδε.

expositas, a populatione prorsus vindicavit. Castella autem quoad meminisse
possumus nominatim haec sunt.

6 Ἐν Ἐβρώπῃ*

Λυδικαί.
Ἐλαιαί.

Ἐν Ῥοδόπῃ τὰ καινούργια*

- Καστήρα.
10 Θεοδοροπόλις.
Τὸ τοῦ Θράσου.
Θουδανελάναι.
Μούνδεκα.
Θαρσάνδαλα.
15 Λένιζος.
Τόπαρον.
Δαλάταρβα.
Βρέ.
Κουσκάβρι.
20 Κούσκουλος.
Θρακίης Βόσπαρα.
Οὔσιπυρον.
Καπιστούρια.
Βηρίπαρα.
25 Ἰσγίπερα.
Ὀζόρη.
Βηρηίαρος.
Ταμονβαρί.
Σκίμνας.
30 Καρσάνθηρα.
Πίνζος.
Τουλεός.
Ἄρζον.
Καστραζάρβα.
35 Ζωσίτερσον.
Βέργισον.
Δίγγιον.
Σακίσσος.
Κυρτουξούρα.
40 Ποταμονιάσταλλον.
Ἰσδίκαα.
Τὸ ἐμπόριον.
Ταυροκεφάλαιον.
Βηλαϊδίπαρα.
45 Σκίτακες.
Βέπαρα.
Πουσινόν.

In Europa :

Lydicae.
Elaeae.

In Rhodope, recentia :

Casocera.
Theodoropolis.
Thrasi.
Thudanelanae.
Mundepa.
Tharsandala.
Denizus.
Toparum.
Dalatarba.
Bre.
Cuscabri.
Cusculus.
Thraciae Bospara.
Vesiparum.
Capisturia.
Veripara.
Isgipera.
Ozormo.
Vereiaros.
Tamonbari.
Scemnas.
Carasthyra.
Pinzus.
Tuleus.
Arzon.
Castrazarba.
Zositersum.
Bergisum.
Dingium.
Sacissus.
Cyrtoxura.
Potamocastellum.
Isdicaea.
Emporium.
Taurocephalaecum.
Velaidipara.
Scitaces.
Bepara.
Pusinum.

11. Τὸ τοῦ Θράσου] Cum sequentibus in unum conflat Tolos. τὸ τοῦ
Θρακισσοῦδάνελον, in altero ms σουδάνα λάναι. MALT. 16. Τέ-
παρον] τὸ πόρον Tolos.

	Ἱερωνίδου.	Hymenaei.	
	Ἐπιφανίου.	Scariotasalucra.	
	Ἀγούστου.	Augustas.	
	Ὀυδάρου.	Urdaus.	
	Τοῦ ἁγίου Τραϊανοῦ.	Sancti Traiani.	5
	Δέρταλλου.	Dertallus.	
	Σολβανῶ.	Solvani.	
	Βάσκου.	Vascum.	
	Ζινκυρα.	Zincyra.	
	Ἀιμιμιόντου.	Haemimonti.	10
	Ζημάριου.	Zemarchi.	
	Κηριοπάρου.	Cerrioparorum.	
	Κασιβένου.	Casibonorum.	
	Τὸ Ὀύγιου.	Uncl.	
	Ἀντωνίνου.	Antoninum.	15
V 456	Γεσίλαφοσσάτου.	Gesilae fossatum.	
	Χερσίνου.	Cheroenum.	
	Προβίνου.	Probini.	
P 92	Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου.	S. Theodori.	
	Βουρδέπτου.	Burdepto.	20
	Ῥακούλη.	Rhacule.	
	Τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ.	S. Juliani.	
	Τξικαετούς.	Txitaetus.	
	Βηλαστύρας.	Velastyras.	
	Γετρίνας.	Getrinas.	25
	Βρόδας.	Brodas.	
	Βήρος.	Verus.	
	Θακυόδιου.	Theoyodia.	
	Βία.	Via.	
	Ἀναγονκίας.	Anagonclias.	30
	Σούρας.	Suras.	
	Ἀνθιπάρου.	Anthipari.	
	Δορδάς.	Dordas.	
	Σαρμαθῶν.	Sarmathon.	
B	Κλισουῶρα.	Clisura.	35
	Ἰλασιάναι.	Hylasianae.	
	Θρασαρίχου.	Thrasarichi.	
	Βαίκα.	Baeca.	
	Χρυσάνθου.	Chrysanthus.	
	Μαρκερότα.	Marcerota.	40
	Ζδεβρίν.	Zdebria.	
	Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου.	S. Theodori.	
	Ἀσγαρζου.	Asgarzus.	
	Βουρτουδγίξ.	Burtudgizi.	
	Ταυροκόμου.	Taurocomum.	45
	Νίση.	Nice.	
	Καβοτούμβα.	Cavotumba.	
	Δείξας.	Dixas.	
C	Γητιστράου.	Getistrans.	
	Δέβρη.	Debre.	50
	Προβίνου.	Probini.	
	Κάρβερος.	Carberus.	
	Τὸ Ἐσιμόντου.	Esimonti.	
	Ἀγίξου.	Agizus.	
	Δαλάταρβα.	Dalatarba.	55

- Θεοδορούπολις.
 Τζυιδών.
 Τζονπολέγων.
 Βασίβουνον.
 5 Ἀγγιάλος.
 Μαρκιανόν.
 Κυρίδανα.
 Βεκούλι.
 Τὰ Θράκης λεικόμενα, παρά τῶν τῶν
 10 Ἐξείκων πόντον καὶ ποταμὸν
 Ἴστρον, ἀντὶ τῆ μεσογείᾳ, οὕτως.

- Theodoropolis.
 Tzyidon.
 Tzonpolegon.
 Basibunum.
 Anchialus.
 Marcianum.
 Cyridana.
 Beculi.
 Caetera Thraciae castella ad pontum
 Euxinum et flumen Istrum; necnon
 in partibus mediterraneis haec sunt.

Παρά μὲν ποταμὸν Ἴστρον·

Ad fluvium Istrum :

- Μυσίας.
 Ἐρκουλέντε.
 15 Σκατρίνα.
 Ἀππίαρα.
 Ἐξεντάπριστα.
 Δεονιάνα.
 Λίμο.
 20 Ὀδυσσός.
 Βίδιγίς.
 Ἀρίνα.
 Νικόπολις.
 Ζικίδεβα.
 25 Σπιθύρος.
 Πολισκάστελλον.
 Κιστίδιζος.
 Βαστέρνας.
 Μέταλλα.
 30 Βηρίπαρα.
 Σπαδίξος.
 Μαρκερότα.
 Βόδας.
 Ζισνυδεβα.
 35 Τουρούλης.
 Ἰουστινιανούπολις.
 Θερμά.
 Γεμelloμούντες.
 Αἰλίβα.
 40 Κούσκανα.
 Κούσκον.
 Φοσαάτον.
 Βιαδίνα.
 Μαρκιανούπολις.
 45 Σκυθιάς.
 Γραψό.
 Νονά.
 Τροσμέ.
 Ναιόδωνά.
 50 Ρεσιδίνα.
 Κωνσταντιανά.
 Καλλάτις.
 Βασιδίνα.

- Mysias.
 Erculente.
 Scatrina.
 Appiara.
 Exentaprista.
 Deoniana.
 Limo.
 Odysus.
 Bidigia.
 Arina.
 Nicopolis.
 Zicideba.
 Spithyrus.
 Poliscastellum.
 Cistidizus.
 Basternas.
 Metalla.
 Veripara.
 Spadixus.
 Marcerota.
 Bodas.
 Zisnudeba.
 Turules.
 Justinianopolis.
 Therma.
 Gemellomuntes.
 Ailba.
 Cuscana.
 Cuscum.
 Fossatum.
 Biadina.
 Marcianopolis.
 Scythias.
 Grapso.
 Nono.
 Trosmes.
 Naioduno.
 Rhesidina.
 Constantiana.
 Callatis.
 Bassidina.

	Βελιδίνα.	Beledina.	
	Ἄβριττος.	Abrittus.	
	Ῥουβούστα.	Rubusta.	
	Δινίσκαρτα.	Diniscarta.	
	Μοντερεγίνα.	Monteregine.	5
	Βέσις.	Becis.	
P 98	Ἀλτίνα.	Altina.	
	Μαυρόβαλλε.	Maurovalle.	
	Τίγρα.	Tigra.	
	Σκεδεβά.	Scedeba.	10
	Νόβας.	Novas.	
V 457	Ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ*	In regione mediterranea :	
	Κοπούστορος.	Copustorus.	
	Βιργιναζά.	Virginazo.	
	Τίλλις.	Tillito.	15
	Ἄγκυριανά.	Ancyriana.	
	Μουριδεβά.	Murideba.	
	Ἴτζης.	Itzes.	
	Καστελλονόβο.	Castellenovo.	
	Παδισάρα.	Padisara.	20
	Βισμαφά.	Bismapha.	
	Βαλεντινιανά.	Valentiniana.	
	Ζαΐδαπα.	Zaidapa.	
A	Ἄξιονα.	Axiopa.	
	Καρσά.	Carso.	25
	Γρατιανά.	Gratiana.	
	Πρεΐδης.	Preidis.	
	Ἄργαμος.	Argamo.	
	Παυλίμανδρα.	Paulimandra.	
	Τζάσκις.	Tzasclis.	30
	Πούλχρα Θεοδώρα.	Pulchra Theodora.	
	Τόμις.	Tomis.	
	Κρέας.	Creas.	
	Κατασοῦ.	Catassi.	
	Νισκονίς.	Niskonis.	35
	Νοβεβιονστινιανά.	Novelustiniana.	
	Πρεσιδίω.	Presidio.	
	Ἐργαμία.	Ergamia.	
	Καὶ τὰ λοιπὰ, οὗχ ἐποκίπτοντα ἀριθμῶ.	Et caetera, quae numerum excoedant.	40

7. Ἀλτίνα] ἀλιδίνα Toles.
30. Τζάσκις] τζένκις Toles.

14. Βιργιναζά] βιργινασπά Toles.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

ΛΟΓΟΣ Ε΄.

PROCOPII CAESARIENSIS

DE AEDIFICIIS DN. IUSTINIANI

LIBER V.

Τὰ μὲν δὲ ἐν πάσῃ Εὐρώπῃ δεδημιουργημένα Ἰουστινιανῷ βα- P 94
σιλεῖ ἐς ὅσον οἶόν τε ἦν ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ ἐρρήθη. ἐς δὲ V 458
τῆς Ἀσίας τὰ λειπόμενα ἴτερον ἡμῖν. ὅσα μὲν οὖν πόλεων τε καὶ
φρουρίων ἐρύματα, ἐτέρας τε οἰκοδομίας κατὰ τὴν εἰῶαν πεποιή-
5 ται χώραν, ἐξ ὀρίων τῶν Μηδικῶν ἄχρι που ἐς Παλμύραν πόλιν, P 96
ἢ ἐν Φοίνιξι τοῖς ἐπὶ Λιβάνου τυγχάνει οὕσα, ἤδη μοι ἔμπροσθεν
δεδηλώσθαι οἶμαι. ἐν δὲ γε τῷ παρόντι καὶ ὅσα κατὰ τὴν ἄλλην
Ἀσίαν καὶ Λιβύην αὐτῷ εἰργασται ἢ τὰ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπανορ-
θοῦντι δυσπάρिता καὶ κινδύνων ἀτεχνῶς ἔμπλεα, πῆ μὲν ὁρῶν
10 ἐπικειμένων κρημνώδη ὄντα, πῆ δὲ ποταμοῦ γειτονήματι τοὺς πα-
ραπέπτοντας ἀποπνίγοντα, ἢ πόλεων ἰωμένῳ πυρῆματα πάντα,
ἐρῶν ἐρχομαι, ἀρχόμενος ἐνθὲνδε.

In superiori libro Iustiniani Aug. aedificia, quaecumque sunt in Europa, quoad eius fieri potuit, recensimus: nunc transeundam ad partes Asiae praetermissas. Ac supra quidem commemorata videntur mihi urbium castel-
lorumque munimenta, ac caetera, quae extruxit in oriente, a limite Persico
ad urbem usque Palmyram, in Phoenicia sitam, subiecta Libano. Iam vero
eiusdem aedificia cum in Asia reliqua, tum in Africa; cincta moenibus op-
pida; curam viis adhibitam difficilibus ac periculo plenis, cum vel montibus
penderent praecipites, vel prolapsos viatores extinguerent vicino flumine;
factam denique omnibus urbium calamitatibus medicinam aggredior stylo
prosequi, atque hinc initium facio.

- Κωρόν τινα πρὸ τῆς Ἐφεισίων πόλεως ἐν ὄρει κείμενον
 ξυμβαινεν εἶναι, οὐ γήλοφον οὐδὲ δυνατόν ἀφείναι καρπός, εἰ
 τις πειρώτο, ἀλλὰ σκληρόν τε καὶ τραχὺν ὄλιω. ἐνταῦθα νεῶν
 B οἱ ἐπιχώριοι ἐν τοῖς μικροῖς χρόνοις Ἰωάννη τῷ ἀπρωτόλῳ ἀνέθηκαν,
 θεολόγῳ τὴν ἐπέκλησιν. θεολόγος δὲ ἀπὸστολος οὗτος ὠνόμασται,
 ἐπεὶ τὰ γε ἀμφὶ τῷ θεῷ ἄμεινον αὐτῷ ἢ κατὰ ἀνθρώπου δεδιή-
 γηται φύσιν. τοῦτον δὲ τὸν νεῶν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς βραχὺν
 τε ὄντα καὶ κατακεκονηκῆσθαι τῷ μήκει τοῦ χρόνου κατέλεθ' ἐς τὸ
 ἔδαφος, ἐς τοσόνδε μετήρμύσατο μεγέθους καὶ κάλλους, ὥστε δὴ,
 H 46 ξυελόντα εἰπεῖν, ἑμφερόστατος καὶ παντάπασιν ἐνάμιλλος τῷ 10
 ἱερῷ ἔστιν, ὅπως ἐν πόλει τῇ βασιλίδι τοῖς ἀπαστόλοις ἀνέθηκε
 πᾶσιν, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδήλωται λόγοις.
- C Ἰφῆται μὲν ἐν Ἐφείσῳ ἐξείργασθαι τῷ βασιλεῖ τούτῳ. ἐν
 V 459 Τενέδῳ δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ σωτήριόν τι πόλει τε τῇ βασιλίδι καὶ
 τοῖς κατὰ θάλασσαν ἐργαζόμενοις κηρύσσεται, ὅπερ ἐγὼ αὐτίκα 15
 δηλώσω, τοσοῦτον ὑπειπών· ἡ θάλασσα ἐφ' Ἑλλησπόντου ἐν
 στενῷ μάλιστα φέρεται. ἄμφω γὰρ αἱ ἡπειροὶ ἀλλήλαις ὡς ἀγ-
 χοτάτω ἐνταῦθα λοῦσαι τὴν τοῦ πορθμοῦ ποιῶνται ἀρχὴν ἀμφὶ
 Σηστόν τε καὶ Ἄβυδον, ἐπειδὴν τε αἱ νέες ἐνταῦθα ἔκωπται,
 ὅσαι δὴ Κωνσταντινουπόλεως ἐδθ' ἵενται, τῆδε ὀρμίζονται. ἀνά- 20
 γεσθαι δὲ αὐταῖς ἐνθένδε ἀμήχανά ἐστιν, ὅτι μὴ νότον ἐπιπνευ-
 σαντος ἀνέμου σφίσι. ἦνίκα γοῦν ὁ σιταγωγὸς στόλος ἐκ πόλεως
 Ἀλεξανδρείας ἐνταῦθα ἴοι, εἰ μὲν ἐμπέσοι τὸ πνεῦμα ἐπίφορον
 D σφίσι, δι' ὀλίγου μὲν οἱ ταύτην τὴν ἐργασίαν διαχειρίζοντες κατα-
 ρουσι ταῖς ναυσὶν ἐς τοὺς Βυζαντίους λιμένας, ἀποφορτίζόμενοι 25

Locus erat pro urbe Epheso sita arduus, non terrenus, nec, si cultura accederet, fructuosus; sed durus atque asper omnino. Hic olim templum indigenae posuerant Ioanni Apostolo, cui cognomen est theologi inditum, ex eo nempe quod de natura divina supra humanae captum dissequerit. Aedem hanc Iustinianus Aug. parum admodum nec iam annos ferentem, funditus demolitus, felici vice tam amplam fecit ac splendidam, ut, ne longum faciam, simillima sit ac plane par templo illi, quod in urbe regia apostolis omnibus, ut a me in libris superioribus dictum est, consecravit.

Ephesi quidem hoc extat opus principis nostri: quod autem est in insula Tenedo, urbi regiae maritimisque institoribus salutem affert. Id protinus exponam, ubi unum subleceero. Angustissimum est mare in Hellesponto: quippe ibi proxime coeunt geminae continentes, et ad Sestum Abydamque dant initium freto. Illuc naves cum pervenero, quaecumque recta petunt Constantinopolim, ad oram illam appulsae, proficisci inde nequeunt, nisi flante austro. Quare ubi classis frumentaria eo venit ex urbe Alexandria, si ventus secundus asporet; qui etiammodi mercaturam faciunt, brevi tempore portus Byzantii cum navibus tenent: quas simul exonerarunt, discedunt, ut

δὲ ἀπαλλάσσονται αὐτίκα δὴ μάλα, ἐφ' ᾧ δὴ πρὸ τῆς τοῦ χειμῶ-
 νος ὥρας ἔπαντες δευτέρον τε καὶ τρίτον διαπεραιώσονται στόλον.
 ὄσοις δὲ αὐτῶν βουλομένοις ἦ, καὶ ἄλλο τι τῶν ἐμπολημάτων ἐν-
 θένδε ἀντιφορτισάμενοι ἀναστρέφουσιν. εἰ μέντοι ἀπεναντίας
 5 σφίσι τὸ πνεῦμα ἐφ' Ἑλλησπόντου ἴοι, ἐνταῦθα δὴ τῷ τε σίτῳ
 καὶ ταῖς ναυσὶ σεσηπέναι συνέβαιεν. ἄπερ ἐν προνοίᾳ πεποιημέ-
 νος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς διαφανῶς ἐπιδέδεικται ὡς ἀνθρώπων
 ἂν ἀμύχανον οὐδὲν γένοιτο, οὐδ' ἦν τοῖς χαλεπωτάτοις ἀνταγω-
 νίζοιτο. ἐν Τενέδῳ γὰρ τῇ νήσῳ, ἣ τοῦ πορθμοῦ ἄγχιστά ἐστι,
 10 σιτῶνας ἐπετεχνήσατο τῷ παντὶ στόλῳ ἀποφορτίσασθαι διαρκῶς P 96
 ἔχοντας, εὐρος μὲν οὐχ ἦττον ἢ ἐνεθήκοντα, μήκος δὲ ποδῶν ὀγ-
 δοθήκοντα καὶ διακοσίων, ἐς ὕψος τε ἄφατον ἐπιεικῶς κατατείνον-
 τας. οὗ δὴ τῷ βασιλεῖ ἐξεργασμένου, ὀπηνίκα ἂν τοῦ δημοσίου
 σίτου παράπομοι ἐνταῦθα ἰόντες ἀνέμων ἐναντιώμασι συμποδί-
 15 ζοῖντο, οἶδε τὸν φόρτον ἐν τῷ σιτῶνι καταθέμενοι τούτῳ καὶ χαι-
 ρειν φράσαντες τῷ τε βορρᾷ καὶ ζεφύρῳ πολλὰ, καὶ εἴ τις ἄλλος
 ἀπ' ἐναντίας αὐτοῖς ἐνταῦθα ἴοι, ἐς πλοῦν ἕτερον συσκειάζονται.
 καὶ αὐτοὶ μὲν εὐθὺς εἰς τὰ οἰκεία κομίζονται, χρόνῳ δὲ ὕστερον,
 ὀπηνίκα ἂν τὸν ἐνθένδε ἀπόπλον ἐς Βοζζάντιον ἐν ἐπιτηδείῳ γενέ-
 20 σθαι ξυμβαλή, πλοίοις ἑτέροις τὸν σῖτον ἐκ Τενέδου διακομίζου- B
 σιν οἷς ἐπικεῖται ἡ τιμὴ αὕτη.

β'. Ἔστι δὲ τις ἐν Βιθυνίᾳ πόλις, Ἑλένης ἐπώνυμος οὕσα
 τῆς Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως μητρὸς. ἐκ ταύτης γὰρ τὴν
 Ἑλένην ὠρμησθῆναι φασί, κώμης οὐκ ἀξιολόγου τὰ πρότερον οὔσης.
 25 ἦπερ τὰ τροφεῖα Κωνσταντίνου ἐκτίνων ὄνοματι μὲν καὶ ἀξιώματι C

omnes iterum ac tertium ante hiemen classe trañciant. Quicumque etiam
 merces vicissim accipere voluerint, illis in naves impositis revertuntur.
 Porro contingebat, ut si ventus reflaret in Hellesponto, illic navigia cum fru-
 mento putrescerent. Huc Iustinianus Aug. animus providentiamque sic con-
 tulit, ut liquido ostenderit, hominem vel in summa difficultatibus nihil non
 efficere posse. Siquidem in Tenedo, proxima freto insula, horrea aedifica-
 vit, quae exposito totius classis frumento sufficient, pedes lata non minus xc.
 longa pedes cclxxx. altitudine maxima. Iam postquam opus imperator con-
 fecit, si publicis frumentariis adversi moram offerant venti, quando eo pro-
 vecti sunt, exoneratis in haec horrea navibus, boream ac zephyrum ventum-
 que alium quemvis contrarium valere iubent, seque ad renavigandum accin-
 gunt. Ac statim quidem ipsi redeunt domum: postea vero, cum est commo-
 dum navigare Byzantium, aliis navibus ex Tenedo frumentum illi advehunt,
 quibus hoc munus incumbit.

2. In Bithynia est urbs, de nomine dicta Helenae, matris Constantini
 Aug. Quippe natam ibi Helenam perhibent, cum esset vicius ignobilis: cui
 quidem Constantinus, in praemium nutritionis, nomen ac dignitatem urbis

πόλεως τὸ χωρίον δεδώρηται τοῦτο, οὐ μέντοι οὐδὲν οὐδὲ βασιλικὸν οὐδὲ μεγαλοπρεπὲς τῆδε πεποιήται, ἀλλὰ τῇ μὲν κατασκευῇ ἐπὶ τῆς προτέρας διέμενε τύχης, κεκόμψενται δὲ μόνῳ τῷ πόλις κεκλήσθαι καὶ τῇ ἐπωνυμίᾳ τῆς τροφίμου Ἑλένης ἀποσεμνύεται. ὁ δὲ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς, ὡσπερ τὴν ἀγνωμοσύνην ἀπολογούμενος 5 τοῦ τῆς βασιλείας προπάτορος, πρῶτα μὲν ὕδατος ἀπορία πιεζομένην τὴν πόλιν ἰδὼν καὶ δέψῃ ἐπιεικῶς δευτῇ ἔχομένην, ὄχρεθν αὐτὸς σχεδιάζει θανατάσιον ὄλον, ὕδωρ τε αὐτῷ παρέχεται ἀπροσδόκητον ἰδεῖν, τοῖς τῆδε ἀνθρώποις οὐ πιεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ λούεσθαι ἰκανῶς ἔχον, καὶ ὅσα ἄλλα τρυφῶσιν ἀνθρωποι, εὐπυ- 10 ρίαν κατακόρως ὕδατος ἔχοντες. πρὸς δὲ καὶ βαλανεῖον αὐτοῖς D ἐν δημοσίῳ πεποιήται οὐ πρότερον ὄν, ἕτερόν τε ἀνοικοδομήσατο διεφθαρμένον τε καὶ εἰκῆ κείμενον τῷ τε σπανίσειν, ἥπερ μοι ἐρρήθη, τοῦ ὕδατος καὶ τῷ ἀπημελήσθαι καταπεσὸν ἦδη. ἀλλὰ καὶ ἱερὰ καὶ βασιλεία καὶ στοὰς καὶ καταλυτήρια ταῖς ἀρχαῖς ἐδεί- 15 ματο τῆδε, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδέδεικται αὐτὴν πόλιν εὐδαίμονα.

V 460 Ταύτη δὲ ῥεῖ τῆς πόλεως ἄγχιστα ποταμὸς, ὄνπερ ὁμωνό- μως τῷ σχήματι Δράκοντα καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι. περιστρέφεται γὰρ ἑλισσόμενος ἐφ' ἑκάτερα καὶ ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ ἀντιρρεῖ, P 97 ἄγων τὰς δίνας, σκολιῶν τε τῷ ῥοθίῳ, πῆ μὲν ἐν δεξιᾷ, πῆ δὲ ἐν 20 ἀριστερᾷ προσιών· ὥστε ἀμέλει διαβαίνειν αὐτὸν πλεῖον ἢ εἰκοσάκις ἐπάναγκές ἐστι τοῖς τῆδε ἰούσι. πολλοῖς τε οὕτω διεφθάρθαι ξυνέβαινε τοῦ ποταμοῦ ἑξαπιναίως παρὰ τὰ ξυνειδισμένα πλημμύροντος. πρὸς δὲ καὶ δάσος ἀμφιλαφές καὶ κυλάμιον τῆδε φρομένον μέγα τι χρῆμα συμποδίζον αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τὴν θάλασσαν 25

concesserat; sed nullum imperatoriae magnificentiae monumentum reliquerat. Nam si ornatum et structuram spectes, statum pristinum locus retinebat, nudo urbis titulo insignis, Helenaecque alumnae suae nomine gloriosus. At imperator noster, ut animi parum liberalis reprehensionem ab imperii patre amoliretur, primum quidem aquae penuria urbem premi et vehementer sitire animadvertens, extracto aquaeductu mirabili, spectaculum praebuit insperratum; eam videlicet lympharum vim, quae civibus non modo ad potum abunde esset, verum etiam ad lavacra caeterasque delicias hominum, quibus est aquae affatum. Praeterea novum balneum publicum ipsis aedificavit, refecitque alterum, quod partim aquae inopia, de qua dixi, partim incuria corruptum, ac iam collapsum, temere iacebat. Quin etiam templa, palatium, porticus, ac magistratuum domos ibidem condidit, rebusque caeteris civitatem beavit.

Proxime urbem labitur fluvius, quem indigenae ab ipsius forma Draconem denominarunt. Etenim per anfractus errat sinuosos utroque versum, et in se recurrit, vortices volvens, ac multiplici flexu modo ad dexteram, modo ad sinistram sese contorquet: prorsus ut iter illac facientibus vicies et amplius ipsum traicere necesse sit. Quocirca multi interibant, repente fluvio praeter solitum exundante. Ad haec cum denso nemore spissoque arundineto

ἐκβολὴν χαλεπώτερον αὐτὸν ἰσκευωροῦντο εἶναι τοῖς ἐκείνη χωρί-
 οῖς. χρόνῳ γοῦν οὐ πολλῷ πρότερον, ὄμβρων οἱ ἐπιγενομένων
 πολλῶν, λιμνάζων τε καὶ κυρτούμενος καὶ σκεδανόμενος ἐπιπλεῖ-
 στον τῆς γῆς, ἀνῆκιστα κακὰ εἴργασται. χωρία τε γὰρ παμπλη-
 5 θῆ καθεῖλε, προρρῖζους τε ἀμπέλους, ἔτι μέντοι ἐλαίας τε καὶ Β
 δένδρων παντοδαπῶν ἀνάριθμα πρέμνα, πρὸς δὲ καὶ τὰς οἰκίας,
 αἱ πρὸ τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως ἐτόγγανον οὖσαι, πάθειαι τε
 ἄλλοις ὑπερμεγέθει τοὺς ἐπιχωρίους ἐπέτρηνεν. οὐσπερ ἐποικτι-
 σάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐπενόει τάδε. τὰ μὲν ἄλλα περι-
 10 καθήρας καὶ τὸν κάλαμον ἐκτεμῶν ἅπαντα, ἐλευθέρας ποιῆσθαι Η 47
 τῷ ποταμῷ ξυνεχώρησε τὰς ἐς τὴν θάλασσαν ἐκβολὰς, ὡς μηκέτι
 αὐτῷ διασκεδάννουσθαι ἐπάνωγες εἴη· τὰ δὲ ὄρη κατὰ μέσον ἀπο-
 τεμῶν, ἃ δὴ ἀνέχει ἀμφὶ τὰ ἐκείνη χωρία, ἐν ταῖς πρότερον ἀπο-
 τόμοις καὶ κρημνώδεσι χώραις ὁδὸν ἀμαξιτὸν ἔξειργάσατο. ταύτῃ C
 15 τε τοῦ ποταμοῦ τὴν διάβασιν οὐκ ἀναγκαίαν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον
 τοῖς ἐνταῦθα οὖσι πεποιήκειν εἶναι. καὶ γεφύρας δύο ἐς ἄγαν εὐ-
 ρείας τῷ ποταμῷ τούτῳ ἐντέθειται, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀκινδύνως
 αὐτὸν διαβαίνουσι τὸ λοιπὸν ἅπαντες.

γ'. Οἷα δὲ καὶ τὴν ἐν Βιθυνοῖς Νίκαιαν ἐξεργασται ἀγα- D
 20 θὰ εἰπεῖν ἄξιον. πρῶτα μὲν τὴν ὀχεταγωγίαν παντάπασι διε-
 φθαρμένην τε καὶ τὴν χρεῖαν ὡς ἥκιστα παρεχομένην ἀνανεωσά-
 μενος ἅπασαν, ὕδασι τὴν πόλιν κατακορῆ διεπράξατο εἶναι. ἔπειτα
 δὲ ἱερά τε καὶ μοναστήρια τὰ μὲν γυναιξί, τὰ δὲ ἀνδράσιν ἰδέι-
 ματο. καὶ τὰ ἐκείνη βασιλεια, ἐκ μόλρας ἤδη καταπεπτωκότα
 25 τινός, ἀνεκώσατο σπουδῆ ἅπαντα, ἔτι μέντοι καὶ βαλανεῖον ἐν

illius in mare exitus impediretur, hinc factus importunior, vicinitati gravius incommo-
 dabat. Nec diu est, cum auctus imbribus restagnavit, ac tumidos
 fluctus in terram late effundens, damna gravissima intulit. Agros enim plu-
 rimos eluvione perdidit; radicitus vites, oleas, atque innumeros omnigena-
 rum arborum truncos avulsit; domos, quae erant pro urbis moenibus, ever-
 tit; aliisque calamitatibus maximis attrivit indigenas. Quos miseratus imp.
 Justinianus, hoc cepit peregitque consilium. Circumciso nemore, erutisque
 calanis omnibus, viam, qua amnis in mare influeret, expedit; ne amplius
 efferre se alveo et inundare cogeretur. Tum excisis in medio montibus, qui
 circum eminent, ubi praecipitia ac derupta pendebant, viam fecit plaustris
 meabilem: quo fit ut plerumque incolae non habeant necesse transire flu-
 vium: cui cum binos etiam pontes latissimos imposuerit, iam nemo est quin
 ipsum tuto transgrediatur.

3. Nec tacenda eiusdem erga Nicaeam Bithyniae beneficentia. Ac
 primum quidem, aquaeductum diruptum penitus et inutilem refecit, itaque
 civitati largam aquae copiam suppeditavit. Deinde templa ac monasteria, alia
 feminis, alia viris extruxit. Palatium, cuius pars iam corruebat, a funda-
 mentis sedulo renovavit, itemque thermas, in varedariorum, quos appellant,

τῷ καταλπηρῷ τῶν βιεδαρίων καλουμένων ἐκ καλαίου διαφθα-
 μένον. ταύτης δὲ τῆς πόλεως ἐς τὰ πρὸς ἤλιον δύοντα ὡς ἀγχο-
 τάτω χειμάρρους ὡς τὰ πολλὰ ἐπισκῆπτειν φλεῖ, ἄπορον ὅλως
 ἐργαζόμενος τὴν ταύτη ὁδόν. καὶ γέφυρα μὲν τις ἐνταῦθα πε-
 ποίηται τοῖς πάλαι ἀνθρώποις, ἣ προῖοντος χρόνου προσβάλλου- 5
 σαν οὐδαμῇ ἐνεγκοῦσα τὴν τοῦ χειμάρρου ἐπιρροήν (ἐπεὶ οὐκ ἐν
 ἐπιτηδείῳ διασκευασθεῖσα ἐτύγχανεν) ἐπεχώρησέ τε τῷ ῥοδίῳ
 P 98 βυζομένῳ καὶ ἀπιούσῃ σὺν αὐτῷ ᾤχετο, οὐδὲ ἔχνος αὐτῆς ἐν τῷ
 χώρῳ ἀπολιποῦσα, ὃ πρότερον ἦν. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς
 γέφυραν ἐπήξαστο ἐνταῦθα ἑτέραν ἐς τόσον ὕψους τε καὶ εὗρους 10
 διήκουσαν, ὥστε δὴ αὐτῆς οὐδὲ κατὰ πολλοστημύριον τὴν προ-
 τέραν οὐσαν γεγονέναι δοκεῖν, ἣ τὸν χειμάρρον, ἥνικα μορμύρι,
 κατὰ πολὺ ὑπεραίρουσα ἐν τῷ βεβαίῳ διασώζεται τοὺς ταύτη
 ἰόντας.

Ἐν δὲ Νικομηδείᾳ τὸ βαλανεῖον τὸ Ἀντωνίνου ἀνεγείσατο. 15
 μοῖρα γὰρ αὐτοῦ ἣ ἀξιολογωτάτη καταπεπτύκει, μεγέθει τοῦ ἔρ-
 γου ἀπροσδόκητος ὅτι δὴ ἀνοικοδομηθήσεται γεγεννημένη. ὁ μέγας
 δὲ ποταμὸς οὗτος, ὄντιν Ἰγγαριν καλοῦσι νῦν, σφοδρῶ μὲν
 B κατιῶν ἐς ἄγαν τῷ ῥεῖθρῳ, ἐπὶ μέσῃ δὲ πεφυκὼς ἄβυσσος, εὐ-
 ρυνόμενος δὲ θαλάσῃ ἴσα, διαγέγονε μὲν τὰ γε εἰς γέφυραν ἀν- 20
 παφος πᾶσιν, ἐξ ὃ ἡγεμόνασιν ἀνθρώποι, ἀπάτων δὲ συνδέοντες
 πληθὺς καὶ φορητῶν αὐτὰς ἀλλήλαις ἐναρμολύμενοι, ἐνταῦθα
 V 461 διαπορθμεύεσθαι τολμῶσι πεζοί, ὥσπερ ποτὲ δέει τοῦ Ξέρξου τὸν
 Ἑλλήσποντον ὁ τῶν Μήδων στρατός. ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐκ ἀνεπι-
 κινδύνως αὐτοῖς γίνεται. πολλάκις γὰρ ὁμοῦ τοῖς δεσμοῖς συλλα- 25
 βῶν τὰς ἀκάτους ἀπάσας, εἶτα τὴν δύβασιν ἀνεχάτισσε τοῖς τῆδε

diversorio iam pridem fractas. Proxime latus urbis occidentale saepe irruit
 torrens, ibique viam prorsus praeccludit. Eo loci pontem veteres fecerant.
 Is, tempore procedente, non sustinens torrentis impetum (quippe male po-
 situs structusque fuerat) undis violentis succubuit, illisque abreptus abiit, ne
 vestigio quidem relicto ubi ante existerat. Ibidem Iustinianus Aug. pontem
 alterum eduxit in altitudinem tantam ac latitudinem, ut ille vix multesima
 huius pars fuisse videatur. Hic, quando torrens inflatus murmurat, longe
 ipso editior, transitum tutissimum praebet.

Nicomediae Antonini themas instauravit: quarum praecipua pars col-
 lapsa, spem magnitudinis operis adimebat, fore ut aliquando resurgeret.
 Magnus fluvius, quem hodie Sangarin vocant, cursu violentissimus, in medio
 profundus admodum, latitudinisque aequoreus, nunquam post homines natos
 pontem subiit: sed scaphis pluribus connexis, tegetisque instar inter se aptis,
 audent transgredi pedites, ut quondam Medorum exercitus Hellespontum
 transiit, Xerxis metuens indignationem. At res non vacat periculo. Nam
 saepe flumen, scaphis omnibus abreptis cum saxibus, transitum viatoribus

λοῦσαι. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς γέφυραν αὐτῷ ἐγκειλήσκειν ἐπι-
 κοδομησάμενος ταύτην. ἀρξάμενός τε τοῦ ἔργου ἤδη πολλὴν ἐς αὐτὸ
 διαπεφθῆν ἔχει· ὅπερ εὖ οἶδα ὅτι ὑποτελέσει οὐ πολλῷ ὕστερον,
 τεκμηριούμενος ὅτι δὴ αὐτῷ τὰ ἔργα συνεπιλαμβάνεται ὁ θεὸς C
 ἑδῆσαντα. οὐλοῦν ἀπέραντον αὐτῷ ἐνθύμημα οὐδὲν ἔμεινεν ἐς τόδε
 τοῦ χρόνου, καίτοι ἐπιπλείστοις τὸ καταρχὰς τοῖς ἀμηχάραις ἐγ-
 χειρεῖν ἔδοξεν.

Ἔστι δέ τις ἐν Βιθυνοῖς ὁδὸς ἐς τὰ Φρυγῶν ἤδη ἐνθύνδε
 ἴσται, ἐνθα δὴ ἀνθρώποις τε ἀναρίθμοις καὶ ζῴοις ἑτέροις χει-
 10 μῶντος ἄρα διολωλέναι ξυνέβαινε· γεώδης γὰρ ὑπεργῶνα ἢ χώρα
 οὔσα, μὴ ὅτι ὄμβρων ἑξαισιῶν καταρραγέντων ἢ χιόνων πολλῶν
 ἐπιπεπρωκυῶν τε καὶ διαλυθεισῶν ἐν ἰσχάτῳ, ἀλλὰ καὶ ψεκάδιον
 ἐπιπεπρωκυῶν, ἂν οὕτω τόχοι, ἐς τέλμα βαθὺ καὶ ἀπόρετον ξυ-
 σταμένη, τὰς τε ὁδοὺς τεναγώδεις ἐργαζομένη, τοὺς τῆδε ἴστας
 15 ἐκ τοῦ ἐπιπλείστον ἀνέπνιγεν. ἀλλὰ καὶ τοῦτον αὐτὸς τε μεγαλο- D
 φροσύνη ψυχῆς καὶ ἡ βασιλις Θεοδώρα τὸν κίνδυνον τοῖς παριοῦσι
 δέλυσαν. ἐς ἡμέρας γὰρ ὁδοῦ ἡμισυ εὐζώνῳ ἀνδρὶ λίθοις παμ-
 μεγέθεσι σκέπας τῇ λεωφόρῳ ἀπεργασάμενοι ἐπὶ στερεῶς τῆς ὁδοῦ
 παριέναι διεσκεύασαντο τοὺς τῆδε ἴστας. ταῦτι μὲν Ἰουστινιανῷ
 20 βασιλεῖ ταύτη ἐξείργασται.

Πηγαὶ δὲ θερμῶν φύσει ἐν Βιθυνοῖς ὑδάτων ἀναβλυστά-
 νουσιν ἐν χώρῳ, ὅπερ ἐπονομάζουσι Πύθια. ταύτας ἔχουσι
 παραψυχὴν ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ διαφερόντως Βυζάντιοι, ἄλλως
 τε ὄσοις νοσώδεσι συμβαίνει εἶναι. ἐνθα δὴ πολυτέλειαν ἐπιδέ-
 25 θεῖται βασιλεῖ πρόπουσαν· βασιλείᾳ τε γὰρ ὑποκοδμήσατο οὐ
 πρότερον ὄντα καὶ λουτρῶνα ἐν δημοσίῳ τῶν ἐκεῖ φρομένων θε- P 99

abunt. Nunc Iustinianus Aug. postem illi imponere aggressus, acriter in
 opus incumbit, brevi procul dubio absolvendum: idque ex eo conicio, quod
 omnibus illius ceceptis manum deus admovet. Quamobrem nullum hactenus
 consilium imperfectum reliquit; quamvis persaepe visus initio sit suscipere
 maiora viribus.

Via quaedam est in Bithynia, qua itur in Phrygiam. Haec innumeris
 hominibus ac iumentis fanesta erat hiberno tempore. Etenim pinguisima
 regio, non solum demissis imbribus magnis vel multa effusa nive ac demum
 soluta, sed rore etiam forte delapso tenui, in coenum altum et ineluctabile
 cogebatur, ac viatores plerumque enecabat, soli tenacitate adempto spiritu.
 Discrimen hoc ipse ac Theodora Augusta sustulerunt generosa munificentia.
 Nam ad dimidium spatium, quod uno die vir expeditus conficiat, munita læ-
 pidibus maximis via publica, praetorenatibus iter solidum paraverunt. Haec
 ibi Iustinianus Augustus fecit.

Apud Bithynos, in loco, cui nomen Pythia, exiliunt fontes aquae natura
 calidae. His cum alii multi, tum vero maxime Byzantii, praesertim aegri,
 roeantur. Ibi ille magnificentiam imperatore dignam exhibuit. Novum

μῶν ὑδάτων πεποήται. πηγὰς τε ποτίμων ὑδάτων ὡς ἐκάστῃ ἀποβλυζούσας ἐς τόνδε τὸν χῶρον ὀχεταγωγία διακομίσας, τὸν πρότερον ἐνταῦθα ἐπιχωριάζοντα περιεῖλεν ἀρχυθόν. ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου τὸ τέμενος καὶ τὸ τῶν νοσούντων ἀναπανοστήριον, μεῖζω τε καὶ κατὰ πολὺ ἐπιφανέστερα κατεστῆσατο. 6

- B** δ'. Ἔστι δὲ ποταμὸς ἐν Γαλάταις, ὃν περ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι Σίβεριν, τῶν μὲν καλουμένων Συκίων ἀγχιστα, πόλεως δὲ Ἰουλιοπόλεως ἀπὸ σημεῖων μάλιστα δέκα, ἐς τὰ πρὸς ἀνάσχοντα ἥλιον. ὃς δὴ πολλάκις ἐξυπιναιῶς ἀρθεῖς ἐπὶ μέγα τῶν ἐκείνη ὁδοῦ ἰόντων πολλοὺς ἐφθειρεν. ὅσπερ ὁ βασιλεὺς ἀπαγγελλομέ- 10 νοις συνταραχθεῖς διακωλυτῆς τοῦ κακοῦ τὸ λοιπὸν γέγονε, τὸν μὲν ποταμὸν γεφυρώσας ἔργῳ ἰσχυρῷ καὶ οἷῳ πλημμύροντι ποταμῷ μάχεσθαι· ἕτερον δὲ τοῖχον ἐν προβόλου σχήματι τῆς γε-
H 48 φύρας ἐς τὰ πρὸς ἔω πεποημένος, ὃν δὴ πρόμαχον καλοῦσιν οἱ ταῦτα σοφοί. καὶ νεῶν δὲ αὐτοῖς ὠκοδομήσατο ἐς τὰ πρὸς δύοντα 15 ἥλιον τοῖς παριούσι σωτήριον χειμῶνος ὥρα ἐσόμενον. ταύτης δὲ
C Ἰουλιοπόλεως περίβολον ἠνώχλει τε καὶ κατέσειε ποταμὸς, ἀμφὶ τὰ πρὸς ἐσπέραν παραρρέων. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν διεκάλυψεν ὁ βασιλεὺς ὁδοῦ, ἀντιτείχισμα τῷ περιβόλῳ ἐπὶ πόδας οὐχ ἦσσαν ἢ πεντακοσίους καταστησάμενος. ταύτη τε τὸ τῆς πόλεως ἔρμα 20 οὐκ ἐπικλυζόμενον διεσώσατο.

Ἐν δὲ Καππαδόκαις ἐποίηε τάδε. Καισάρεια μὲν πόλις ἐνταῦθα μεγίστη τε καὶ πολυάνθρωπος ἐκ παλαιοῦ τυγχάνει οὕσα. τεῖχος δὲ αὐτὴν περιέβαλλε τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς ἀμετρίας ἐπιμαχώτατον τε ὃν καὶ ἀφύλακτον ὄλωσ. χώρας τε γὰρ οὐ τι 25

enim palatium condidit; et ubi calidae prorumpunt aquae, balneas publicas aedificavit. Dulcis aquae fontibus, qui longissime scitent, canali structili huc deductis, aestum, loco antea familiarem, depulit. Templum quoque archangeli, aedemque aegrotorum quieti destinatum, capacitate ac splendore non parum auxit.

4. Est in Galatia fluvius, quem indigenae appellant Siberis, Syceis quidem proximus, Iuliopoli vero dissitus miliaribus decem, ad orientem. Is repente solitus intumescere, viatores multos hauriebat. Rei nuntio permetas Imperator, pernicem avertit ponte facto, structura firmo et inundationibus ferendis pari, itemque muro ad pontis latus orientale in propugnaculi modum aedificato, quem huius artis periti *promachon* vocant. Templum etiam ab occidente statuit, praetereuntibus saluti futurum hyeme. Iuliopolis muros tundeat flumen et quatiebat, ab occasu praeterfluens. At ipsum inhibuit Imperator praeducto moenibus aggere ad pedes minimum quingentos: itaque urbis munimentum in sicco servavit.

Haec vero fecit in Cappadocia. Ibi Caesarea, urbs maxima et antiquitas frequens, iis erat moenibus cincta, quae ob nimium ambitum indefensa expugnari facile possent. Multum enim spatii supervacanei complecteban-

ἀσφαλείας τῇ πόλει περιβάλλετο μέγα τι χρῆμα, καὶ τῇ ἐς ἄγαν
 παρῶσιν εὐέροδον ἦν τοῖς ἐπιβουλεύουσι. λόφοι γὰρ ἐνταῦθα V 462
 ἐπαναστήκασιν ὑψηλοὶ, οὐκ ἀγχιτάπη ἀλλήλων, ἀλλὰ κατὰ πολὺ D
 ἀποθῶν· οὐσπερ ὁ τῆς πόλεως οἰκιστῆς ἐντὸς τοῦ περιβόλου κατα-
 βλαβεῖν ἐν σπουδῇ ἔχων, ὡς μὴ ἐπιτελισμα κατ' αὐτῆς εἶεν, τῷ
 τῆς ἀσφαλείας ἄνθρωποι τὰ σφαιρωτάτα ἐξεργάσατο. πεδία τε
 γὰρ πολλὰ καὶ κήπους ἐτειχίστατο, καὶ σκοπέλους τε καὶ θρημμά-
 των νομάς. ἔνθα δὴ οὐδὲ χρόνῳ ὕστερον οἰκοδομήσασθαι τι οἷ
 τῆδε ἀνθρώποι ἐγνώσαν, ἀλλ' ἐφ' οὐσπερ ἦν σχήματος ἔμεινεν.
 10 εἰ δέ που καὶ οἰκία τετύχηκεν εἶναι, ταῦτα δὲ ἀγεῖτονα κατὰ μόνας
 ἔνθα διαγεγόνασιν ἐς τὸδε τοῦ χρόνου. καὶ οὔτε τὰ φυλακτήρια
 κατὰ λόγον τῶ περιβόλου ἐς τὴν αὐτοῦ ἐξικνεῖσθαι φυλακὴν εἶχεν, P 100
 οὔτε αὐτῶ ἐπιμελεῖσθαι τοσοῦδε ὄντος ἐν δυνάμει ἐγένετο τοῖς
 τῆδε ἀνθρώποις. ἀτελείστοι τε δοκούντες εἶναι περίφοβοι διηρηκῆς
 15 ἦσαν. ἀλλὰ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τὰ μὲν οὐκ ἀναγκαῖα τοῦ πε- B
 ριβόλου περιελών, τὴν δὲ πόλιν ὡς ἀληθῶς ἐρύματι ἐς τὸ ἀσφα-
 λές περιστάλας, ὀχύρωμα μὲν κατεστήσατο ἀμαχώτατον εἴ τις
 προσοίσι, διαρκεῖ δὲ αὐτὸ φυλακτικῶν ἐπέρωσει. Καισαρεῦσι μὲν
 οὖν τοῖς ἐν Καππαδόκαις οὕτω τὴν ἀσφάλειαν διεσώσατο.
 20 Ἦν δέ τι φρουρίον ἐν Καππαδόκαις Μωκησὸς ὄνομα, ἐν
 μὲν τῷ ὁμαλεῖ κείμενον, σαθρὸν δὲ οὕτω γεγενημένον ὥστε δὴ
 αὐτοῦ τὰ μὲν καταπεπτώκει, τὰ δὲ ἔμελλεν. ὅπερ Ἰουστινιανὸς
 βασιλεὺς καθελὼν, τεῖχος ᾧκοδομήσατο κομιδῇ μέγα ἐς τὰ πρὸς B
 ἑσπέραν τοῦ πάλαι φρουρίου ἐν χωρίῳ ἀνάντει τε καὶ λιαν ὀρθίῳ
 25 καὶ ἀμηχάνῳ προσέλθειν, εἴ τις προσοίσι. ἔνθα δὴ καὶ ἱερὰ τε-

tar, et inmodica laxitas facilem aditum aggressoribus dabat. Et vero attol-
 litur locus ille in tumulos, non brevi, sed longo intervallo inter se dissitos:
 quos urbis candeliter muro comprehendere satagens ne faverent oppugnationi,
 rem fecerat periculo plenam sub specie securitatis. Moenibus enim concluy-
 serat agnos complures, hortos, rupes, pecorum pasca: ubi nec postmodum
 cives ut quidquam aedificarent adducti sunt: sed loco mansit facies pristina;
 ac sicuti domus extant, eae seorsum solae nullam hactenus vicinitatem ha-
 buerunt. Nec mari custodes pro illius modo ac portione sufficere, nec cives
 ipsam adeo spatiosam curare poterant. Quare semper erant in metu, cum
 sibi viderentur moenibus nudī. Tandem Iustinianus Aug. recisa murorum
 parte minime necessaria, urbem coëgit in munimentum vere tutum, et ado-
 rentibus inexpugnabile; quod ipsam iusto praesidio firmavit. Ita securam
 reddidit Caesaream Cappadociae.

Erat Moccus Cappadociae castellum, in plano situm, adeo debile cor-
 ruptumque, ut ruinam pars iam fecisset, pars minaretur. Eo Iustinianus
 Aug. diruto, in loco acclivi itaque arduo, ut nemo infestus subire queat, qua
 vetus castellum illud occidentem spectaverat, murum ingentem extruxit.
 Malta ibi templa, xenodochia, balneas publicas aedificavit, nihil eorum de-

μένη πολλὰ καὶ ξενώνας καὶ λουτρώνας ἐν δημοσίῳ ἰδίαιμο καὶ ὄσα ἄλλα ἐνδείκνυται τὴν πόλιν εὐδαίμονα. ἔξ οὗ δὲ καὶ εἰς μητροπόλεως ἀξίωμα ἤλθεν· οὕτω γὰρ πόλιν τὴν πρώτην τοῦ ἔθνους καλοῦσι Ῥωμαῖοι. τὰ μὲν οὖν ἐν Καππαδοκίαις τοιαῦτα ἐγεγόνει. 5

C ε'. Ἐκ πόλεως δὲ Ἀντιοχείας, ἣ νῦν Θεοδοπολις ἐπακείληται, εἰς Κιλικίαν ἴστυ παρ' αὐτὴν μάλιστα τὴν ὁδὸν προάστειά ἐστι, Πλατανῶν ὄνομα· ταύτης δὲ τῆς πόλεως οὐ πολλὰ ἄποθεν τρίβος τε ἦν ἐκ παλαιοῦ σφριγγομένη ἐκ τῶν κυρατεταμένιων ὁρῶν ἐν στενῷ μάλιστα, τῶν ὄμβρων δὲ αὐτὴν εἰς χρόνον μῆκος ἐπι- 10 κλυσιάντων ἐξίτηλος ἐκ τοῦ ἐπιπλείστον γεγενημένη μετὰ κινδύνων τὰς διεξόδους παρείχετο ποιέσθαι τοῖς τῆδε Ἰουδαῖοις. ἄκρ' ἐπαρ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀκοῆ ἔλαβεν, ἐν βουλῇ τε καὶ προνοίᾳ πάσῃ D πεποιθμένος, ἄκρ' εὐθὺς τοῦ κακοῦ εὔρετο. χρήματα γὰρ προέμενος ἀριθμοῦ κρείττονα, ὄρη τε τὰ ἐκείνη ἀνέχοντα ἐπὶ μα- 15 κρότατον ἐκτεμῶν ἅπαντα καὶ νενικηκὸς τὰ ἀμήχανα, ὁδὸν ἁμαξήλατον ἐκ τοῦ παραλόγου καὶ παραδόξου κατὰ πρόθεσιν ἀπέκρημα ἔν τε τῷ ὄρει καὶ τῷ ἀνεμῆνι διεσπένδαστο, διαφανῶς ἐνδειξάμενος ὡς γνώμη προμηθεὶ καὶ χρημάτων ὑπερφόρῳσι οὐδὲν ἀνθρώπων ἄπορον γένοιτο. τοῦτο μὲν οὖν ταύτῃ δεξίεργασται. 20

P 101 Πύλις δὲ ποὺ ἐστὶν ἐν Κιλικίᾳ ἢ Μοψουεστία, τοῦ μῦθου, ὡς φασιν, ἐκείνου τοῦ παλαιοῦ ἔργον. ταύτην ποταμὸς παραρρεῖ Πύραμος, τῇ μὲν πόλει γινόμενος ἐγκαλλώπισμα, γεφύρα δὲ μόνῃ διαβατὸς ὤν. χρόνον δὲ πολλοῦ ἐπιρρεῖσαντος πεπονημένοι τῆς γεφύρας τὰ πλείστα ξυνέβη. ἔφακε τε πεσομένους αὐτίκα δὴ 25 μάλα, καὶ τοῖς διαβαίνουσι διὰ ταῦτα ὁ θάνατος ἐν ὀφθαλμοῖς

esse passus, quae ad felicitatem urbis probandam valent. Hinc factam ut illa ad dignitatem pervenerit metropoleos: quae vocabulo Romani urbem designant gentis primariam. Haec in Cappadocia.

5. Via, quae ex urbe Antiochia, iam dicta Theopoli, in Ciliciam ducit, adiacet suburbano, cui nomen Platanon. Non procul ab ea urbe, cum vetus semita apporrectis montibus arctissime premeretur, longe temporis progressu, maxima eius parte superfusus imbribus excess, iam periculosum erat illac transire. Quod ubi fama imp. Iustinianus accepit, eo mentem providentiamque omnem conferens, malo protinus remedium invenit: Infinitam enim pecuniam largitus, montes, quotquot illic eminent, longissime praecidit, et superatis quae insuperabilia videbantur, praeter omnium spem atque opinionem, viam, qua plaustra commearent, planam fecit et expeditam ubi fuerant praecipitia; clarissimo probans argumento, nihil esse quo homines non perumpant prudenti consilio ac libera contemptu pecuniae. Hoc ibi actum.

Urbs est Ciliciae Mopsuestia, vatis, ut ferunt, illius antiqui opus. Eam quidem alluit ornatque fluvius Pyramus; sed uno admodum transitur ponte, cuius maxima pars vetustate sic fatiscebat, ut iamiam casurae similis, mor-

ἦν. πρᾶγμα τε εἰς σωτηρίαν ἐπινηνομημένον τοῖς πάλοι ἀνθρώποις, τῇ τῶν προεστηκότων ὀλιγωρίᾳ ἐγένετο κινδύνου τε πολλοῦ καὶ φόβου αἰτία. ὁ δὲ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς τὰ διεφθνηκότα ἐπανορθώσας σπουδῇ ἅπαντα τῇ τε γέφυρᾳ καὶ τοῖς παρῴοισι τῆν ὁ ἀσφάλειαν ἀνεώσαστο, τὴν τε πόλιν ἀπέδειξεν αὐτῆς τὴν ἐκ τοῦ V 463 ποταμοῦ ἀκινδύνως ἀναδουμένην εὐπρέπειαν.

Ἔστι δὲ τις μετ' αὐτὴν Ἄδανα πόλις, ἧς δὴ ἐς τὰ πρὸς ἀνάστοντα ἤλιον ποταμὸς φέρεται Σάρος ὄνομα, ἐκ τῶν ἐν Ἀρμενίαις ὄρων κατιών. ναυσίπορος δὲ ὁ Σάρος ἐστὶ καὶ ἀνδράσι πε-
 10 ζοῖς οὐδαμῇ ἐσβατός. γέφυρα οὖν ἐκ παλαιοῦ τῆδε ὑπερφθῆς τε ὑποτεθρόνενται καὶ λόγου ἄξια. γεγένηται δὲ τρώπῳ τοιῶδε. λίθων μὲν εὐμεγεθῶν οἰκοδομίαι πολλαχῇ τοῦ ποταμοῦ ἐκ τῆς γῆς ἐπανεστήκασιν ἐς μέγα τι πάχος διήκουσαι, καὶ τῷ ποταμῷ κατὰ μὲν τὸ εὖρος ξυνεξικνούμεναι, τὸ δὲ γε ὕψος πολλῶ ὑπερβάλλουσαι
 15 τῷ ὑπεραίροντι. ὑπερθῆν τε δυοῖν κατὰ μέσον ἀψίδες ἐν τῷ μετώρῳ ἐπηρμέναι ἀνέχουσιν ὕψους ἐς μέγα τι χρῆμα. ταύτης δὲ τῆς τῶν λίθων ξυνθήκης, ἥ κατὰ τὸ ὕδωρ οὐσα ἐτύγχανεν, ἔτεροθίω μαχομένης πολλῶ, ἐπὶ χρόνου μῆκος ἀπέραντον ἔσαν διεφθάρθαι τὰ πλεῖστα ξυνέβη. οὐκ εἰς μακρὴν τε ἡ γέφυρα πῦσα
 20 τῷ ποταμῷ ἐμπεσεῖσθαι ἐπίδοξος ἦν. ἐγένετό τε. αἱ ἐν εὐχῇ τῶν C διαβυιόντων ἐκάστῳ ἐν τῇ κατ' αὐτὸν διαβάσει τὴν τοῦ χρόνου στιγμήν διαμεῖναι μόνον ἐν τῷ βεβαίῳ τὴν γέφυραν. ἀλλὰ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐτέραν τινὰ τῷ ποταμῷ πορείαν θρύξας, ἐκείσε μὲν αὐτὸν ἐπὶ καιροῦ μεταπορεύεσθαι διωθήσαστο, ὕδατος δὲ χω-
 25 ρίς τὴν οἰκοδομίαν λυθῶν, ἧς ἐπιμνήσθην ἀρτίως, καὶ αὐτῆς τὰ

tem transeuntibus ostentaret. Itaque res olim ad salutem inventa, praefectorum negligentia in causam gravis periculi ac timoris conversa fuerat. Quidquid vitium faciebat, id magno studio imperator noster refecit, et firmitatem ponti, transeuntibus securitatem, urbi tutum decus, quod olim fluvius auferabat, restituit.

Post illam est urbs Adana, quam ab oriente praeterlabitur flumen Sarus, ex Armeniae montibus defluens. Et quoniam navigia Sarus patitur, nec vadum habet, quo pedites transeant, ideo pons ingens ac praeclarus ibi quondam haec fuit extractus forma. Multis in partibus fluminis, solo exurgunt magnis lapidibus compactae pilae, haud mediocri crassitudine. Sua serie aequant fluvii latitudinem, eundem altitudine longe superant. Binis arcibus singuli excoelsum attolluntur, earum medio incumbentes. Pilae illae lapideae, quae parte adversum amnem excipiunt, dum vehementibus repugnant fluctibus, per infinitum temporis spatium adeo corruptae fuerant, ut brevi totus pons collapsurus in fluvium videretur. Nemo erat quin transiturus oraret, ut pons staret sub pedibus punctum temporis. Justinianus vero Aug. cum alium fecisset alveum, eo flumen ad tempus detorsit: tum pilis, quarum mentionem proxime feci, aqua nudatis admovit manum, ac ruinas demolitus, sine

πεπονηδύτα περιελών ἀνοικοδομήσατο οὐδεμιᾷ μελλήσει, τὸν τε ποταμὸν αὐθις ἐς τὴν πρόσθεν ὁδὸν ἐπανήγαγεν, ἣν κοίτην καλοῦσι. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε κεχώρηκε.

Κύδνος δὲ ποταμὸς κατὰ πόλιν μέσην Τάρσον φέρεται. καὶ χρόνον μὲν τὸν ἄλλον οὐδὲν ἄχαρι διαπεπραγμένος φαίνεται. **H 49** πάποτε, ἅπαξ δὲ αὐτῷ ξυνηγέθη ποτὲ τὰ ἀνήκεστα διεργάσα- **D** σθαι ἐξ αἰτίας τοιαύσδε. τοῦ μὲν καιροῦ ἀμφὶ τροπὰς ἐαρινὰς ἦν ἡ ὥρα· νότος δὲ ἄνεμος ἐξαπινάλως ἐπιπνεύσας πολὺς τὰς χιόνας διέλυσε πάσας, αἷς δὴ χειμῶνος ὥρα ἐπιπνεούσας τὸ ὄρος ὃ Ταῦρος ἐκαλύπτετο σχεδόν τι ὅλον. ῥύγκες οὖν ὑδάτων παντα **10** χόθεν ξυνέρρεον τῶν ἐκείνη σκοπέλων, αἱ τε χαράδραι χιμαύρους ἀφίεσαν πᾶσαι, καὶ κρήναις πολλαῖς αἱ τε ὑπώρειαι καὶ οἱ πρόποδες ὄρων τῶν Ταυρείων κατάρρυντοι ἦσαν. τούτοις οὖν ὁ Κύδνος τοῖς ὕδασι κυματίας γεγενημένος, ἐπεὶ ἐς αὐτὸν ἐν γειτόνων ὄντα ἐπεσέβαλλον, ἅμα δὲ οἱ καὶ ὄμβρων ἐπιγενομένων πολλῶν, τὰ **15** μὲν Ταυρείων προάστεια πάντα, ὅσα πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένα **P 102** ἐτόγγανε, κατακλύσας εὐθὺς ἔξιτηλα τὸ παράπαν ἐποίη· ἐπὶ δὲ τὴν πόλιν μορμύρων ἦει καὶ τὰς γεφύρας βραχείας οὖσας περιελών τὰς τε ἀγορὰς συνείχεν ἅπάσας τὰς τε ἀγυῖας ὑπερέβλυξε καὶ τοῖς οἰκοῖς καὶ ὑπερῶις ἐπιπολάζων ἐπὶ μέγα ἐχώρει. νύκτα τε **20** καὶ ἡμέραν ἡ πόλις ἐν κινδύνῳ διαγέγονε καὶ σάλλω τοιοῦτῳ, καὶ μόλις ἐν ὑστάτῳ ὁ ποταμὸς οὗτος κατὰ βραχὺ ἀπολωφθήσας ἐν τοῖς εὐωδύσι γέγονεν αὐθις. ἄπερ ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσεν, ἐπενόει τοιαῦδε. πρῶτα μὲν ἑτέραν πρὸ τῆς πόλεως διεσκευάσατο τῷ ποταμῷ κοίτην, ὅπως ἐνταῦθα διωχιζόμενος ἐκατέρωθι τε **25**

10. ἐκαλύπτετο] ἐεκαλύπτετο Tolos.

ulla cunctatione restituit, pristinoque alveo seu lecto, ut vocant, fluvium reddidit. Haec ibi peracta.

Urbem Tarsum flumen Cydnus interluit. Is alias semper innoxius, semel gravem perniciem attulit, hac de causa. Circiter aequinoctium vernali, coortus repente auster vehemens nivem penitus dissolvit, quae per hiemem caelo demissa, montem Taurum pene totum tegebat. Tum ex omnibus scopulis aquarum rivi confluere; cunctis ruere torrentes alveis; passim ex imo Taure eiusque radicibus fontes manare. His Cydnus aquis turgidus, quippe quae ipsi ex propinquo influebant, simul auctas imbrum vi; Tarsi suburbia, ad meridiem obversa, subita exundatione funditus delet: urbem invadit murmurans: pontes impendio minores disturbat: late fora occupat omnia, compita mergit: domorum cubiculis ac coenaculis innatans, magis atque magis attollitur. Noctem ac diem unum civitas in eiusmodi periculo ac veluti sale procelloso versata est. Sensim subsidens fluvius vix tandem se recepit. Quae cum audisset imp. Iustinianus, hoc inventum adhibuit. Principio, alterum alveum fluminis ante urbem molitus est; ut ibi divertito divisais aquis,

μερῶν τὸν ῥοῦν κατὰ ἡμισυ γεγωνῶς μάλιστα ἐπὶ Τάρσον Ἰοι. ἔπειτα δὲ τὰς γεφύρας παρὰ πολὺ ἐυρύτερας πεποιημένους κρείσ- B
σους ἀπειργάσατο εἶναι ἢ πλημύροντι βιασθῆναι τῷ Κύδνῳ. ταύτη τε διεπράξατο φόβου καὶ κινδύνου ἐκτὸς ἐς πάντα τὸν χρό- 5
νον οἰκεῖσθαι τὴν πόλιν.

ζ. Τὰ μὲν οὖν ἐν Κιλικίᾳ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ταύτη πη C
ἔσχεν. ἐν δὲ Ἱεροσολύμοις ἱερὸν τῇ Θεοτόκῳ ἀνέθηκεν, ὧπερ V 464
ἄλλο εἰκασθῆναι οὐδὲν οἶόν τε ἔστι. νέαν ἐκκλησίαν κυκοῦσι τὸ
ἱερὸν οἱ ἐπιχώριοι· ὅπερ δὴ ὁμοῖον ποτὲ ἔστιν, ἐγὼ δηλώσω,
10 τοσοῦτον ὑπευπῶν, ὡς ἡ πόλις ἦδε Ἰερουσόλης μὲν ἔστιν ἐκ τοῦ ἐπι-
πλεῖστον, οὐ γεώδεις δὲ οἱ λόφοι εἰσιν, ἀλλ' ἐν τε τραχεῖ καὶ
ἀποκρήμνῳ ἐπανεστήκασι, τὰς ἀμφοδους ἐν κλίμακος τρέφῳ ἀπὸ
τοῦ ὀρθίου ἐς τὸ πρηνὲς κατατείνοντες. τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς
15 ἐπὶ λόφον πεποιημένα, ἢ ἐν τῷ χθαρμαλῶ κατὰ τὸ ἀναπεπταμένον
τῆς γῆς, τοῦτο δὲ μόνον τὸ ἱερὸν οὐ ταύτη πη ἔχει. ἐπέστελλε
γὰρ αὐτὸ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐν τῷ προῦχοντι γενέσθαι τῶν
λόφων, δηλώσας ὁποῖον τὰ τε ἄλλα δεήσει καὶ τὸ εὖρος αὐτῷ καὶ D
μῆκος εἶναι. οὐκ ἀπέχρησέ τε κατὰ τὴν βασιλέως ἐπίταξιν πρὸς
20 τοῦ ἔργου τὴν χρεῖαν ὁ λόφος, ἀλλὰ τοῦ ἱεροῦ τὸ τεταρτημόριον
ἀπελείπειτο πρὸς τε ἄνεμον νότον καὶ ἀνίσχοντά που τὸν ἥλιον,
ἵνα δὴ ὀργυῖζεν τοῖς ἱερεῦσι θέμις. διὰ δὲ ἐπενδούον τάδε, οἷς
τὸ ἔργον τοῦτο ἐπέκειτο. ἀπορρηγμένοι τὰ θεμέλια εἰς γῆς τῆς
ὑπτίας τὰ ἔσχατα, ἀικοδόμημα πεποικῆται συνεπανεστοηκὸς τῷ
25 σκοπέλῳ. ἐπειδὴ τε ἄνω κατὰ τὴν ἀκρωνυχίαν ἐγένοντο, τῶν τοί-
χων καθύπερθε θόλους ἐνθέμενοι συνάπτουσι τὴν οἰκοδομίαν τῷ

dimidia ad summum pars Tarsum peteret. Deinde pontes multo latiores fecit ac firmiores quam ut Cydni exundantis impetu convelli queant: itaque urbis incolas metu ac discrimine in omne tempus exemit.

6. Sic in Cilicia Iustiniani Aug. coepta se habuere. Hierosolymis vero disparae templum posuit incomparabile: novam ecclesiam indigenae appellunt. Id iam ego describam, hoc unum praefatus, hoc unum praefatum, partem in colles assurgere, non terrenos, sed asperos ac praecipites, qui vias in gradus fractas ex alto in declive porrignant. Ac caetera quidem urbis aedificia locum obtinent uniusmodi, vel in colle aliquo sita, vel in plano, ubi terra se mollis explicat. Unum hoc templum non ita habet. Id enim iussit in colle omnium editissimo statui, ac praeter caetera latitudinem ipsius longitudinemque praescripsit. Cum autem operi ad imperatoris praescriptum faciundo collis unus non sufficeret, sed a meridie et oriente pars templi deesset quarta, in qua sacerdotibus rei divinae operari licet, hanc artem praefecti operis excogitarunt. Iactis in extrema planitie fundamentis, substructionem fecerunt, assurgentem cum scopulo: ad cuius verticem cum parietes eduxissent, ipsos concamerarunt, atque aedificium reliquo templi pavimento at-

ἄλλω τοῦ τεμένους ἐδάφει. ταύτη τε ὁ νεὼς πῆ μὲν ἐπὶ πέτρας
 ἰσχυρᾶς ἴδρται, πῆ δὲ ἠώρηται, τῆς τοῦ βασιλέως δυνάμειος
 μέγεθος ἄλλο ἐπιτεγνησαμένης τῷ λόφῳ. ταύτης δὲ δὴ τῆς οἰκο-
 P 103 δομίας οἱ λίθοι οὐ τοιοῦδέ εἰσι μέγεθος, ὅπολους ἴσμεν. πρὸς
 γὰρ τοῦ χωρίου τὴν φύσιν οἱ ἐπιδημιουργοὶ τοῦ ἔργου τοῦδε δια-
 μαχόμενοι ἕνος τε ἀντιτεταγμένον τῷ σκοπέλῳ διαπονούμενοι,
 τῶν ξυνειθισμένων ὀλιγορηχότες ἀπάντων ἐπὶ τὰ παρόδοξα καὶ
 ὄλως ἀγνώτα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐχώρουν. πέτρας οὖν ὑπερμε-
 γέθεις ἐκ τῶν δρωῶν ὑποτεμνόμενοι, ἅπερ οὐρανομήκη ἐν τοῖς πρὸ
 τῆς πόλεως χωρίοις ἀνέχει, ξύσαντές τε αὐτῶν ἐπισταμένως, ἐν-
 10 τωῦθα ἦγον τρόπῳ τοιῷδε. ἀμάξας μὲν ταῖς πέτραις ἐτεκταί-
 νοντο μεγέθει ἴσας, ἓνα δὲ λίθον ἐνετίθεντο ἀμάξῃ ἐκάστη,
 βῆδες τε ἀρσιτίνδην πρὸς βασιλέως ἐξυλεγμένοι κατὰ τεσσαράκοντα
 B οὖν τῇ ἀμάξῃ τὸν λίθον ἐφείλκον. ἀλλ' ἐπεὶ τὰς ἐς τὴν πόλιν
 φερούσας ὁδοὺς ταύτας δὴ φέρειν τὰς ἀμάξας ἀμήχανα ἦν, ἐκ-
 15 τέμνοντες ἐπιπλείστον τὰ ὄρη ἑστιγητὰ ταῖς ἐπιγενομέναις ἀμάξαις
 ἐποίουν, οὕτως τε περιμήκη ἀπειργάσαντο τὸν νεὼν, ἥπερ βουλο-
 μένῳ τῷ βασιλεῖ ἦν. εὐρὸς τε αὐτῷ κατὰ λόγον πεποιημένοι,
 τέγος ἐπιθεῖναι τῷ ἱερῷ ὡς ἥκιστα εἶχον. δρυμοὺς τε οὖν καὶ
 δάση πάντα περιμόντες, καὶ εἴ ποῦ τι χωρίον ἠκούετο οὐρανομή-
 20 κεισι κατάφροντον δένδροις, ἕλην τινὰ εὐρον ἀμφιλαφῆ, κέδρους
 φέρονσαν ἐς ἕνος ἔξικνουμένης ἀπέραντον ὅσον, αἷς δὴ τὴν ὄρο-
 φὴν τῷ νεῷ ἔθεντο, ἕνος αὐτῷ κατὰ μέτρον πεποιημένοι, ἐς ὅσον
 C τε εὐρύνεται καὶ ἐς τὸ μῆκος ἐξάγεται. ταῦτα μὲν οὖν δυνάμει
 τε ἀνδρωπέει καὶ τέχνῃ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐξειργάσατο. ἐπέ- 25

texuerunt. Itaque sacra aedes partim rupi solidae insidet, partim pendet, adiuncta colli accensione opibus Imperatoris. Substructionis autem illius lapides insinuada sunt magnitudine. Cum enim artifices adversarentur naturae loci, et culmen rupi aemulam molirentur, spreto vulgaribus ad insuetas planeque ignotas artes se converterunt. Ergo ex montibus, qui sunt extra urbem altissimi, saxa immania excidebant, et affabre sculpta, hoc modo vectabant. Plaustris, quae saxis aequalia magnitudine fabricaverant, singulis singula imponebant. Tum boves, ex optimis, qui imperatoris iussu delecti fuerant, quadraginta cum plastro saxum trahebant. Quoniam vero viae, quae ad urbem ducebant, his erant plaustris ferendis impares, longe ac late montes excidendo accedentibus carris dabatur aditus. Sic templum, prout imperator volebat, in magnam perduxere longitudinem: ad cuius rationem cum latitudinem exegissent, non poterant aedi tectum imponere. Quare nemora saltusque omnes, ac sicubi locum esse audiebant arboribus procerissimis consitum peragrantes, sylvam opacam nacti sunt, in qua cedri erant in immensum elatae. His templum texerunt, dimensi altitudinem pro latitudinis ac longitudinis portione. Haec quidem Iustinianus Aug. humanis viribus atque arte effecit: multum vero contulit pietatis fiducia, quae hōne-

δωκε δὲ καὶ ἡ τῆς εὐσεβείας ἐλπίς ἀμειβομένη αὐτὸν τῇ τιμῇ, καὶ
 ξυνεπιλαμβάνουσα τὸ σπούδασμα τοῦτο. τῷ μὲν γὰρ ἱερῷ παν-
 ταχόσε κίωνων ἔδει, τὸ τε εἶδος οὐκ ἀποδεόντων τοῦ ἀμφὶ τὸ τέ-
 μενος κάλλους καὶ τοιοῦτων τὸ μέγεθος, οἷοι δὴ ὄντες ἀντέχειν ἐς
 5 τὸ ἄχθος τῶν ἐγκειμένων σφίσι ἐμελλον. ἡ δὲ χώρα ἐν τῇ με-
 σογείᾳ κειμένη τῆς θαλάσσης πολλῶ ἀποθεν, ὄρεσι τε πανταχόθεν
 ἀποπεφραγμένη ἀποτόμοις τισίν, ἥπερ μοι εἴρηται, ἀπορον τοῖς
 τεκταινομένοις τὸ ἔδαφος ἐπολεῖ κίονας ἐτέρωθεν εἰσκομίζεσθαι. D
 ἀλλὰ βασιλέως δυσφορομένου τῇ τοῦ ἔργου ἀμηχανίᾳ, λίθου
 10 φύσιν ὁ θεὸς ἐπιτηδείως ἐς τοῦτο ἔχουσαν ἐν τοῖς ἀγχίστα ὄρεσιν
 ἔδειξεν, ἣ οὐσίαν ἰ. καὶ κρυπτομένην τὰ πρότερα; ἣ νῦν γενομέ-
 νην. ἐπ' ἀμφοτέρα δὲ πιστὸς ὁ λόγος τὴν αἰτίαν εἰς τὸν θεὸν V 465
 ἀναφέρουσιν. ἡμεῖς μὲν γὰρ ἀνθρωπιεῖ γάμει πάντα σταθμώ-
 μενοι πολλὰ ἐς τὸ ἀδύνατον ἀποκεκρίσθαι οὐόμεθα, τῷ δὲ θεῷ
 15 τῶν πάντων οὐδὲν οὐτ' ἂν ἀπορον οὐτ' ἀμήχανον γένοιτο. κί-
 ωνων τοίνυν ἐνθένδε μέγα τι χρῆμα ὑπερμεγεθῶν τε καὶ ἀπομιμου-
 μένων τῷ χρώματι πυρός τινα φλόγα, πανταχόθεν ὑποστηρῆσσι
 τὸν νεῶν, οἱ μὲν ἐνερθεν, οἱ δὲ ὑπερθεν, οἱ δὲ ἀμφὶ τὰς στοὰς
 αἰ περιβάλλουσι τὸ ἱερὸν ὄλον, πλην τῆς πρὸς ἑα τετραμμένης
 20 πλευρᾶς· ὡνπερ δύο ἐστᾶσι πρὸ τῆς τοῦ νεῶ θύρας ὑπερφυεῖς
 ἄγαν καὶ τῶν ἐν γῆ τῇ πάσῃ κίωνων ἴσως οὐδενὸς δεῦτεροι. στοά P 104
 τις ἐκδέχεται ἐντεῦθεν ἑτέρα ἐπὶ τοῦ νάρθηκος ὠνομασμένη, οἴ-
 μαι, τῷ μὴ εὐρύνεσθαι. ἀλλῆ μετὰ ταύτην κίωσιν ὁμοίους ἐν
 τετραπλεύρῳ ἀνεγομένη· θύραι μεταυλοὶ ἱεροπρεπεῖς οὕτως, ὥστε

12. εἰς] ἐπὶ Toloa.

22. ἐπὶ] ἀπὸ Pm.

rem ei rependens, ipsis consilium et incoeptum promovit. Templum enim
 columnis erat penitus vacuum, quae eius decori responderent nitore suo, ea-
 que essent magnitudine, ut incumbens sibi pondus possent sustinere. Illa
 autem regio mediterranea, et a mari remotior, eruptisque, ut dixi, monti-
 bus undique vallata, opificibus viam, qua columnas aliunde importarent, ne-
 gabat. Dum operis difficultas imperatorem habet sollicitum, in montibus
 proximis deus marmoris genus ostendit ad hoc idoneum, sive antea latuerit
 ibi incognitum, sive tum primum extiterit. Credibilis sane est utraque haec
 eorum sententia, qui deo causam ascribunt. Equidem nos humanis viribus
 omnia ponderantes, multa iudicamus haud posse fieri: at deo difficile nihil
 est, nedum impossibile. Igitur columnae ingentes, magne inde numero ex-
 cisae, quae ignis flammam colore referunt, sacram aedem suffulciant, haec
 infra, illae supra, ahae circum porticus, quibus omnia ipsius latera cincta
 sunt, praeterquam orientale. Stant geminae pro templi porta, omnino exi-
 miae, ac forte columnarum omnium, quae in orbe sunt universo, nulli secun-
 dae. Altera succedit porticus, quae a nartheco seu ferula ideo, mea quidem
 sententia, nomen habet, quia angusta est. Hanc excipit atrium quadratum,
 et similibus columnis fultum: medianae ianae tam augustae, ut intrantibus

- μηνούσαι τοῖς ἔξω ἰουδαῖοις ὁποῦ ποτὲ θράματα ἐντυχεῖν μέλλουσι. προπύλαια δὲ τὸ ἐνθένδε θαυμασία οὖα, καὶ τις ἐπὶ κίωνων δευεῖν ἐπαιρομένη ἀψὶς ἐς ἄφατον ὕψος. προΐοντι δὲ πρόσω ἡμίκυκλα δύο, ἀλλήλοις ἀντιπρόσωπα ἐκατέρωθεν τῆς ἐπὶ τὸ ἱερὸν ὁδοῦ
- B** ἰστάσι· ξενῶνες δὲ τῆς ἐτέρας ἐφ' ἐκάτερα δύο, Ἰουστινιανοῦ βασιλέως ἔργον· ἄτερος μὲν ξένοις ἐνδημοῦσι καταλυτήριον, ὃ δὲ δὴ ἕτερος ἀνακαινοστήριον νοσοῦσι πτωχοῖς. τοῦτον δὲ τὸν τῆς Θεοτόκου νεῶν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς καὶ προσόβῳ ἐτίμησε χρημάτων μεγάλων. τὰ μὲν οὖν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ πεπραγμένα ταύτη πη ἔσχεν. 10
- C** ζ'. Ἔστι δὲ τις πόλις ἐπὶ Παλαιστίνης, Νεάπολις ὄνομα· ἐφ' ἧς δὴ ὄρος ὑψηλὸν ἀνέχει, Γαριζὶν ὄνομα. τοῦτο δὲ ὄρος κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Σαμαρεῖται εἶχον· ὡς εὐξόμενοι τε ἀπέβαινον ἐς τὴν τοῦ ὄρους ὑπερβολὴν, οὐδένα ἀνιέντες καιρὸν· οὐχ ὅτι νεῶν τινα ἐνταῦθα ὠκοδομήσαντο πώποτε, ἀλλὰ τὴν ἀκρώρειαν ¹⁵ αὐτὴν σεβόμενοι ἐτεθήπυσαν πάντων μάλιστα. ἤρῃκα δὲ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Θεοῦ παῖς, ἐν σώματι ὢν, τοῖς τῆδε ἀνθρώποις ὠμίλει, γέγονεν αὐτῷ πρὸς γυναῖκα τῶν τινα ἐπιχωρίων διάλογος· ταύτη τε ἐπὶ τῷ ὄρει πυνθανομένη ἐπέειπεν ὡς χρόνῳ ὕστερον οὐχ οἱ Σαμαρεῖται προσκυνήσουσιν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει, ἀλλ' ἐνταῦθα αὐ- ²⁰
- D** τὸν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι, τοὺς Χριστιανοὺς παραδηλώσας· ἐγένετό τε προϊόντος τοῦ χρόνου ἔργον ἢ πρόδρογ- σις. οὐ γὰρ οἶόν τε ἦν μὴ οὐχὶ ἀμυθεῖν τὸν ὄντα Θεόν. ἐγένετο δὲ τρόπῳ τοιῷδε. ἐπὶ Ζήνωνος βασιλεύοντος ἄθροοὶ ἑξαπινυαῖος

1. [ἔξω] ἔξω Pm.

19. [ὑπέειπεν] Vid. Ioann. 4. MALT.

indicent quale spectaculum nacturi sint. Exin vestibulum admirabile, et arcus columnis elatis geminis in altitudinem immensam. Progradientibus, templi via bino recessus utrinque offert in semicirculum sinuatos, adversosque inter se. Altera via hospitales domos duas hinc inde habet, Iustiniani Aug. opus: haec peregrinorum est in urbe degentium diversorium; illa pauperum aegrotantium sedes. Porro hoc deiparae templum imperator idem anno reditu luculentissimo cohonestavit. Haec ille Hierosolymis fecit.

7. Urbs est Palaestinae Neapolis, cui mons altus, Garizim nomine, imminet. Hunc olim Samaritani cum possiderent, assidue eius verticem ascendebant precationis causa, non quod illum templo unquam ornassent, sed quia omnium maxime ipsum suspiciebant ac venerabantur. Qua tempestate Iesus dei filius, humano assumpto corpore, in illis partibus agebat, cum indigenae cuiusdam uxore sermonem habuit. Tum ab ipsa de monte interrogatus, praedixit, tempus affore, quo non adorarent Samaritani in eo monte, sed ibi ipse adoraretur a veris adoratoribus: Christianos scilicet designabat. Procedente tempore verbis accessit exitus: neque enim poterat mentiri qui deus erat: res autem ita evenit. Zenonis principatu, colere sub-

οὗ Σαμαρείται γενόμενοι ἐπεισηδῶσιν ἐν Νεαπόλει τοῖς Χριστιανοῖς, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν πεντηκοστὴν καλουμένην ἑορτὴν ἄγουσι, καὶ αὐτῶν τε πολλοὺς διαχρῶνται, καὶ ὅσπερ ἦν αὐτοῖς ἐπίσκοπος τότε, Τερεβίνθιος ὄνομα, καταλαβόντες ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἐστῶτα P 105
 5 τραπέζης, καὶ ἱερουργοῦντα τὰ ἄρρητα ξίφεισι παίοντες, ἄλλως τε συγκόπτουσι καὶ τοὺς τῶν χειρῶν ἀφαιροῦνται δακτύλους, ἕς τε τὰ μυστήρια ἱβρισαν, ὡς θρᾶσαι μὲν Σαμαρειτῶν προσήκει, σιωπᾶν δὲ ἡμῖν. ὁ δὲ ἱερεὺς οὗτος αὐτίκα ἐν Βυζαντίῳ γενόμενος, τῷ τότε βασιλεῖ ἕς ὕψιν ἤκων, ἐπέδειξέ τε τὸ πάθος καὶ τὰ ξυνε-
 10 νεχθέντα σημάνας καὶ τοῦ Χριστοῦ τῆς προρρήσειως ὑπομνήσας, τιμωρὸν αὐτὸν ἐφ' ἑπᾶσιν ἐθεῖτο γενέσθαι. Ζήνων δὲ βασιλεὺς τοῖς ξυμπεπτωκόσι ξυνταραχθεῖς, κόλασίν τε ἀποχρῶντως ἕς τοὺς τὰ δεινὰ δεδρακότας πεποίηται οὐδεμιᾷ δκνήσει· ἕκ τε ὄρους τοῦ Γαριζίν τοὺς Σαμαρείτας ἐξελάσας, εὐθὺς Χριστιανοῖς τε αὐτὸ
 15 παραδίδωσιν, ἐκκλησίαν τε ἄνω δειμάμενος τῇ Θεοτόκῳ ἀνέθηκε, Β τειχισάμενος τὸ ἱερὸν τοῦτο δῆθεν τῷ λόγῳ, τὸ δὲ ἀληθὲς ἀπο- V 466
 τριγῶσας. καὶ φρουρὰν στρατιωτῶν κατεστήσατο, κάτω μὲν ἐν τῇ πόλει πολλῶν, ἐν δὲ τῷ τειχίσματι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ οὐ πλέον ἢ δέκα. οἷς δὲ Σαμαρείται ἀχθόμενοι ἥσχαλλον μὲν ἕς τὰ μά- H 51
 20 λιστα καὶ δυσφοροῦμενοι ἀπηξίονον τὰ σφίσι παρόντα, δέει δὲ τῷ ἕκ βυσιλέως δυσωποῦμενοι σιωπῇ εἶχοντο. προϊόντος δὲ χρόνου, Ἀναστασίου τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος, τοιόνδε τι ξυνηρέχθη γενέσθαι. τινὲς τῶν Σαμαρειτῶν, γυναικὸς ὑποθήκη ἀναπεισθέντες, ἀναβαίνουσι μὲν παρὰ δόξαν κατὰ τὸ τοῦ ὄρους
 25 κρημνώδες, ἐπεὶ τῆς ἀνόδου, ἣ ἐκ τῆς πόλεως ἐνταῦθα ἄγει, ἕς C

ite Samaritani. Tum facte Neapoli impetu in Christianos festum in ecclesia celebrantes, quod pentecosten vocant, multos conficiunt: illorum episcopum Terebinthium sacrae mensae astantem occupant, inter sacrificium ineffabile gladiis illum feriant, vulneribus concidunt, manuum digitis truncant, mysterisque illudentes piacula perpetrant digna Samaritanis, ac nobis silentio obruenda. Mox antistes ille Byzantium sese contulit: ubi ad conspectum imperatoris admissus, ostendit manuum cladem; rem pandit ordine, et Christi praedicatione in memoriam reducta, plenam ultionem exposcit. Tali casu commotus Zeno Aug. nulla interposita mora, in fontes egregie animadvertit: exactis monte Garizim Samaritanis, statim illum Christianis addixit, et in culmine ecclesiam deiparae posuit: cui templo in speciem murum, et Christi nihil nisi maceriam circumdedit. Infra quidem, in urbe, praesidium validum, ad murum autem et ecclesiam milites non amplius decem collocavit. His offensi Samaritani urebantur dolore maximo, et indignatione pleni praesentem sortem aversabantur: metu tamen imperatoris cohibiti, silentio diasimulabant. Postea imperante Anastasio res huiusmodi contigit. Samaritanorum manus, suae feminae, per derupta montis inopinata subijt: quippe cum via, quae

τὸ ἀκριβὲς φυλασσομένης, ἐνθένδε αὐτοῖς ἀποπειρᾶσθαι τῆς ἀνα-
βάσεως ἀδύνατα ἦν. ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐξαπιναιῶς γενόμενοι
κτείνουσι μὲν τοὺς ἐνταῦθα φρουροὺς, μετακαλοῦσι δὲ τοὺς ἐν
τῇ πόλει Σαμαρείτας φωνῇ ἑξαισίᾳ. αἱ δὲ τοὺς στρατιώτας δει-
μαίνοντες συνεπιτίθεισθαι τοῖς ἐγκεχειρηκόσιν οὐδαμῇ ἤθελον. οὐδ' 5
πολλῶν τε ὕστερον ὃ τὴν χώραν ἐπιτροπεύων (Προκόπιος δὲ ἦν ἐξ
Ἐδέσσης πόλεως, ἀνὴρ λόγιος) τοὺς τὰ δεινὰ δεδρακότας συλλα-
βῶν ἔκτεινε. τοῦ μέντοι ὀχυρώματος οὐδ' ὡς τις λόγος ἢ πρό-
νοια παρὰ τοῦ βασιλέως τηλικαύδε γεγένηται. ἀλλὰ νῦν Ἰουστι-
D νιανὸς βασιλεὺς, καθπερ τοὺς Σαμαρείτας ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ἐπὶ 10
τὸ εὐσεβέστερον μεταθέμενος καὶ καταστησάμενος Χριστιανὸς
εἶναι, τὸ μὲν παλαιὸν τῆς ἐν τῷ Γαριζίν ἐκκλησίᾳς τείχισμα ἐφ'
οὐπερ ἦν σχήματος εἶασεν ἀποτετριγῶμένον, ἥπερ μοι εἴρηται,
ἐτέρῳ δὲ αὐτὸ ἔκτοσθεν τείχει περιβαλὼν ἄμαχον διεπράξατο
παντάπασιν εἶναι. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἱερὰ πέντε Χριστιανῶν ἀνε- 15
νεώσατο πρὸς τῶν Σαμαρειτῶν καταφλεχθέντα. ταῦτα μὲν οὖν
τῆδε εἶρησασται.

P 106 ἦ. Ἐν δὲ τῇ πόλει μὲν Ἀραβία, νῦν δὲ Παλαιστίνη τρίτη
V 467 καλουμένη, χώρα μὲν ἔρημος ἐπὶ μακρὸν κατατείνει, καρπῶν τε
καὶ ὑδάτων καὶ πάντων ἀγαθῶν ἄφορος. καὶ ὄρος ἀπότομόν τε 20
καὶ δεινῶς ἄγριον ἀποκρέμαται ἄγχιτά πη τῆς ἐρυθρᾶς καλου-
μένης θαλάσσης, Σινὰ ὄνομα. οὐδὲν δὲ μοι ἀμφὶ τοῖς ἐκείνῃ
χωρίοις ἀναγράψασθαι ἀναγκαῖον ἐνταῦθα τοῦ λόγου, ἐπεὶ ἕπαν-
τά μοι τὰ τε κατὰ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ τὸν Ἀραβικὸν κα-
λούμενον κόλπον, Αἰθιοπίας τε τοὺς Ἀδῶμιτας καὶ τὰ τῶν Ὀμη- 25

illuc ex urbe ducit, intenta custodia teneretur, ascensus tentari inde non poterat. Occupata repente ecclesia, custodes eius trucidant: protinus Samaritanos, qui in urbe erant, contentissima voce inelamant. At illi militem veriti, facinus aggressis adiungere se voluerunt. Hand multo post provinciae praeses (is erat Procopius Edessenus, prudentia vir singulari) sones comprehensus morte multavit. Tum quidem imperator ad munitionem animum non adiecit: iam vero Iustinianus Augustus, quamvis Samaritanos plerosque ad pietatem Christianique sacra traduxerit, ecclesiae tamen in monte Garisim positae veterem murum altero cinxit exteriori, maceriae formam, quam ille, ut dixi, habebat, immutatam relinquens; fecitque opus omnia inexpugnabile. In eadem urbe Christianorum templa quinque a Samaritanis incensa restituit. Haec ibi.

8. In provincia, quam olim Arabiam, hodie Palaestinam tertiam vocant, longissima est solitudo, plane sterilis, siticulosa, atque omnibus vitae commodis vacua. Propter mare rubrum mons Sina asperimus ac praecipitibus disruptus pendet. Hic mihi non est necesse loca illa describere, cum de mari rubro ac sinu Arabico, de Aethiopibus Anxomitibus et Homeritis Sarace-

ριτῶν Σαρακηνῶν γένη ἀκριβολογουμένῳ ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμιων
 δεδήλωται λόγοις· ἵνα δὴ καὶ τοῦτό μοι δεδιήγηται, ὅντινα τρό-
 πον Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὸν φοινικεῖνα προσεποίησε τῇ Ῥωμαί-
 ων ἀρχῇ. ταῦτα μὲν οὖν τούτου δὴ ἕνεκα λέγειν ἀφήμι, ὡς μὴ **B**
 5 ἀπειροκαλλίας ἀπενέγκοιμι δόξαν. ἐν τούτῳ δὲ τῷ Σικᾷ ἄρει μο-
 ναχοὶ ᾤκηται, οἷς ἔστιν ὁ βίος ἡκριβωμένη τις μελέτη θανάτου,
 ἐρημίας τῆς σφίσι φιλότατης ἀδείστερον ἀπολαύουσι. τούτοις δὴ
 τοῖς μοναχοῖς Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς (ἐπεὶ οὐκ εἶχον οὐδὲν ὅτου
 ἐφεῖντο, ἀλλὰ κρείσσους τῶν ἀνθρωπείων ἀπάντων εἶσιν, οὐδὲ τι
 10 κειτῆσθαι οὐδὲ θεραπεύειν τὰ σώματα, οὐ μέντοι οὐδὲ ἄλλον
 ὅτουοῦν ὀνίνασθαι ἐν σπουδῇ ἔχουσιν) ἐκκλησίαν ᾠκοδομήσατο,
 ἥνερ τῇ Θεοτόκῳ ἀνέθηκεν, ὅπως δὴ αὐτοῖς ἐνταῦθα ἐξῆ εὐχο-
 μένοις τε καὶ ἱερωμένοις διαβιῶναι. ταύτην δὲ τὴν ἐκκλησίαν οὐ **C**
 κατὰ τοῦ ὄρους ἐδέματο τὴν ὑπερβολὴν, ἀλλὰ παρὰ πολὺ ἕνερ-
 15 θεν. ἀνθρώπων γὰρ ἐν τῇ ἀκρωρεῖα διακυκτερεύειν ἀμήχανά
 ἔστιν, ἐπεὶ κτύποι τε διηκεῖς καὶ ἕτερα ἄττα θειότερα κώτῳ
 ἀκούονται, δύναμιν τε καὶ γνώμην τὴν ἀνθρωπιαν ἐκπλήσσοντα.
 ἐνταῦθά ποτε τὸν Μωσέα φασὶ πρὸς τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους παρα-
 λαβόντα ἐξενεγκεῖν. ἔς δὲ τοῦ ὄρους τὸν πρόποδα καὶ φρούριον
 20 ἐχωρήατον ὁ βασιλεὺς οὗτος ᾠκοδομήσατο, φυλακτήριόν τε στρα-
 τιωτῶν ἀξιολογιάτατον κατιστήσατο, ὡς μὴ ἐνθένδε Σαρακενοὶ
 βάρβαροι ἔχοιεν, ἅτε τῆς χώρας ἐρήμον οὐαθεῖ ἥπερ μοι εἴρηται,
 ἐσβάλλειν ὡς λαθροειδίστατα ἔς τὰ ἐπὶ Παλαιστίνης χωρία. ταῦτα
 μὲν οὖν τῆδε πεποιήται. ὅσα δὲ κἀν τοῖς μοναστηρίοις πεποιή-
 25 ται τοῖς τῆδέ τε καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ἐφίκα οὕτως, αὐτίκα δὴ μοι
 ὡς ἐν κεφαλαίῳ γεγράφεται.

nis plene accurateque in libris egerim, quos de ballis conscripsi: ubi et illud
 exposui, quomodo Iustinianus Aug. Romano imperio palmetum adiunxerit.
 Quare, ne inepto facere videar, his supersedeo. Montem Sina incolunt
 monachi, quibus, carissima solitudine libere perfruentibus, vita nihil aliud
 est nisi sedula quaedam mortis meditatio. Et quoniam nihil mortale expe-
 tunt, sed rebus humanis omnibus superiores, nec possidere quidquam, nec
 corpus curare, nec re ulla recreari quaerunt, illis ecclesiam Iustinianus Aug.
 condidit dicavitque dei genitrici: ut ipsis liceat ibi vitam in precibus sacris-
 que traducere. Kam autem non in montis vertice posuit, sed longe infra:
 nam nemo hominum pernoctare potest in culmine, propter assiduos strepitus
 et alia quaedam divinalia, quae ibi noctu audiuntur, ac mentem animumque
 humanum percellunt. Ferunt Mosem ibi quendam acceptas a deo leges pro-
 mulgasse. Montis radicibus idem imperator castellum imposuit validissimum
 optimo cum praesidio: ne ex ora illa, quippe deserta, ut dixi, in Palaesti-
 nam Saraceni barbari clam irrumpant. Atque haec quidem ibi: quae vero
 in monasteriis fecit regionis illius ac reliqui orientis, iam summam persequar.

- P 107 θ'. Μοναστήρια μὲν ὄν ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνευέωσατο ταῦτα. τὸ τοῦ ἁγίου Θαλελαίου. τὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. τὸ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Ἰορδάνου. ξενῶνα ἐν Ἱεριχῶ. ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου ἐν Ἱεριχῶ. τὸ τῶν Ἰβήρων ἐν Ἱεροσολύμοις. τὸ τῶν Λαζῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων. τὸ τῆς ἁγίας 5 Μαρίας ἐν τῷ ὄρει τῶν ἐλαυῶν. τὸ τῆς πηγῆς τοῦ ἁγίου Ἐλισαίου ἐν Ἱεροσολύμοις. τὸ Σιλέθως. τὸ τοῦ ἄββᾶ Ῥωμανοῦ. B ἐν Βηθλέεμ τὸ τεῖχος ἀνελέωσε. τὸ τοῦ ἄββᾶ Ἰωάννου ἐν Βηθλέεμ. Φρεατὰ τε ἡ δεξαμενὰς ᾠκοδομήσατο οὕτως· εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Σαμουὴλ φρεαρ καὶ τεῖχος. εἰς τὸ τοῦ ἄββᾶ Ζαχαρίου 10 φρεαρ. εἰς τὸ Σωσάνης φρεαρ. εἰς τὸ Ἀφελίου φρεαρ. εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν τῷ Ἰορδάνῳ φρεαρ. εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Σεργίου ἐν ὄρει καλουμένῳ Κισσερῶν φρεαρ. τὸ τεῖχος Τιβεριάδος. τὸ ἐν Βόστρα πτωχεῖον Φοινίκης. τὸν οἶκον τῆς Θεοτόκου ἐν C Πορφυρεῶνι. μοναστήριον τοῦ ἁγίου Φωκᾶ ἐν ὄρει. τὸν οἶκον 15 τοῦ ἁγίου Σεργίου ἐν Πτολεμαίδι. ἐν Λαμασκῶ οἶκον τοῦ ἁγίου V 468 Λεοντίου. ὑπὸ Ἀπάμειαν πτωχεῖον τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ ἀνευέωσατο. τεῖχος τοῦ μακαρίου Μάρωνος. ὑπὸ Θεουπόλεως τὴν ἐκκλησίαν Δάφνης ἀνελέωσεν. ἐν Λαοδικεῖα τὸν ἁγίου Ἰωάννου ἀνελέωσε. Μεσοποταμίας μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀνε- 20 H 52 νέωσε. μοναστήρια Θελφράχης, Ζηβίνου, Θεοδότου, Ἰωάννου, Σαρμαθῆς, Κυρήνου, Βεγαδαίου. μοναστήριον εἰς τὸ Ἀπάδνας D ἐν Ἰσαυρίᾳ. πόλιωσ Κυρίκου λουτροὺν καὶ πτωχεῖον ἀνευέωσατο.

14. Φοινίκης] φοινίξ Toloa. Ego legendum existimo πτωχεῖον. ἐκ Φοινίκης (vel ἐν Φοινίξ) τὸν οἶκον — MALT. 23. Κυρίκου] Fort. Καρύκων. MALT.

9. Hierosolymis instauravit haec monasteria. Sancti Thalelæi, S. Gregorii, S. Panteleemonis in eremo Iordanis: Xenodochium Ierichuntinum: ecclesiam Ierichuntinam deiparae: monasterium Iberum Hierosolymis; Lazarum in eremo Hierosolymitana: Sanctae Mariae in monte olivarum: fontis S. Elisaei Hierosolymis: Siletheos: abbatis Romani. Bethleemi muros refecit, et monasterium Ioannis abbatis.

Puteos cisternas-ve has struxit. In monasterio S. Samuelis puteum aedificatum: in monasterio abbatis Zachariae puteum: in monasterio Susannae puteum: in Aphelii monasterio puteum: in monast. S. Ioannis ad Iordanem puteum: in monasterio S. Sergii in monte, cui nomen Cisseron, puteum: murum Tiberiadis: apud Bostrenos ptochium Phoenices: Porphyreone aedem deiparae: monasterium S. Phocae in monte: aedem S. Sergii Ptolemaide: Damasci aedem S. Leontii: in suburbano Apameae ptochium refecit S. Romani: murum B. Maronis: in suburbis Theopoleos ecclesiam Daphnes reparavit. Laodiceae templum restituit S. Ioannis. In Mesopotamia monasterium S. Ioannis refecit: item monasteria Thelphrachae, Zebini, Theodoti, Ioannis, Sarmathae, Cyreni, Begadaei: monasterium Apadnense in Isauria. Urbis Cyrici balneas pauperumque hospitium renovavit. Ptochium S. Co-

τὸ πτωχεῖον τοῦ ἁγίου Κόνωνος· τὸν ἀγωγὸν αὐτοῦ ἀνελέωσεν ἐν Κύπρῳ. οἶκον τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ ἐν Παμφυλίᾳ. πτωχεῖον τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ ἐν ἐμπορίῳ ἐπίκλην ἐπινείου πόλειως Πέργης τῆς Παμφυλίας.

nonis, eiusdemque aquaeductum in Cypro reaedificavit: aedem SS. Cosmae et Damiani in Pamphylia, et ptachium S. Michaelis in emporio, quod vocant navale Perges, urbis Pamphylliae.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

ΔΟΓΟΣ Σ'.

PROCOPII CAESARIENSIS DE AEDIFICIIS DN. IUSTINIANI LIBER VI.

P 108 Ταῦτα μὲν οὖν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τῆδε πεποιήται. ἐν δὲ
V 469 Ἀλεξανδρείᾳ ἐξεργασται τάδε. Νεῖλος ποταμὸς οὐκ ἄχρι ἐς
Ἀλεξάνδρειαν φέρεται, ἀλλ' ἐς πόλισμα ἐπιφρεύσας, ὃ δὴ Χαι-
ρέου ἐπονομάζεται, ἐπ' ἀριστερᾷ τὸ λοιπὸν ἔεται, ὄρια τὰ γε
P 109 Ἀλεξανδρέων ἀπολιπῶν. διὸ δὴ οἱ πάλαι ἄνθρωποι, ὡς μὴ ἄμοι- 5
ροίη τὸ παράπαν ἢ πόλις, διώρυχα ἐκ τῆς Χαιρέου κατορύξαντες
βαθειᾶν τινα βραχεῖα τοῦ ποταμοῦ ἐς αὐτὴν ἐκροῆ διεπράξαντο
λοισιτητὰ εἶναι. οὐδὲ καὶ ἄλλας τινὰς ἐκροὰς ἐκ λίμνης Μαρίας
ἐσβάλλειν ξυμβαίνει. ἐπὶ ταύτης δὲ τῆς διώρυχος μεγάλαις μὲν
ναυσὶ πλώϊμα οὐδαμῇ γίνεται, ἐς λέμβους δὲ τὸν Αἰγύπτιον οἶτον 10
ἐκ τῆς Χαιρέου μεταβιβάσαντες, οὐσπερ καλεῖν διαρήματα νενο-
μικασιν, ἐς τε τὴν πόλιν διακομίζουσιν· ἵνα δὴ ἐξικνεῖσθαι δυνα-
τά ἔστι τῷ κατὰ τὴν διώρυχα ποταμῷ· καὶ κατατίθενται ἐν χώρῳ

Eta quidem sunt Iustiniani Aug. in illis partibus aedificia: haec vero fecit Alexandriae. Fluvius Nilus Alexandriam usque non fertur: sed postquam oppidum alluit, cui nomen Cheraeum, ad laevam labitur, relictis finibus Alexandriae. Quocirca veteres, ne civitas plane expers illius esset, alta a Cheraeo fossa perducta, modicam fluminis partem huc admiserunt; quo et per alios quosdam meatus palus Maria se exonerat. Naves magnas fossa illa non patitur: sed frumentum Aegyptium Cheraei in lembos, quos vulgo diaremata appellant, impositum, in urbem devehunt; quo pervenire licet per illud fluvii diverticulum, ac reponunt in loco, quem Alexandriae Phialam

- δῆπερ Ἀλεξανδρεῖς καλοῦσι Φιάλην. ἀλλ' ἐπεὶ τῷ δήμῳ ἐς στά- **B**
 σιν πολλάκις καθισταμένῳ ἐνταῦθα διολωλέναι τῷ σίτῳ ξυνέβη,
 βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τειχίσματι τόνδε τὸν χώρον περιβαλὼν
 τὴν ἐπὶ τῷ σίτῳ ἐπιβουλήν ἀνεχαίτισε. ταῦτα μὲν οὖν Ἰουστι-
 5 νιανῷ βασιλεῖ ταύτῃ ἐξείργασται. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπ' Αἰγύπτου
 ἡμᾶς ἤγαγε τῆς Λιβύης ὁμόρου ταυτῶν ὁ λόγος, φέρε δὴ καὶ ὅσα
 διαπέπρακται αὐτῷ ἐνταῦθα δηλώσωμεν, ἐπεὶ καὶ Λιβύην ξύμ-
 पासαν ὁ βασιλεὺς οὗτος ὑπὸ βαρβάροις κειμένην εὐρῶν τῇ ἄλλῃ
 ἐνῆψε Ῥωμαίων ἀρχῇ.
- 10 Νεῖλος μὲν ὁ ποταμὸς ἐξ Ἰνδῶν ἐπ' Αἰγύπτου φερόμενος **C**
 δίχα τέμνει τὴν ἐκεῖνη γῆν ἕχρι ἐς Θάλασσαν. ἡ δὲ σχιζομένη
 τῷ ρείθρῳ καὶ ὄνμασι διακέκρται τὸ ἐνθένδε δουῖν. τὰ μὲν
 γὰρ ἐν δεξιᾷ τοῦ ποταμοῦ Ἀσία ὀνόμασται μέχρι πον ἐς Φῶσιν
 τὸν Κόλχον, ὅπερ Ἀσίαν τε διορίζει καὶ γῆν τὴν Εὐρώπης, ἡ
 15 μέχρι ἐς πορθμεῖα τὰ Κιμμέρια καὶ ποταμὸν Τανάιν. τούτων **V** 470
 γὰρ δὴ ἕνεκα διαμάχονται πρὸς ἀλλήλους οἱ ταῦτα σοφοί, ἥπερ
 ἐν λόγοις μοι τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδήλωται περιηγουμένῳ τὸν
 Εὐξείνιον καλούμενον πόντον. τὰ δὲ δὴ ἐν ἀριστερᾷ τοῦ Νεῖλου
 Λιβύη ἐκλήθη μέχρι ἐς ὠκεανὸν, ὅπερ ἐς δύοντά που τὸν ἥλιον **D**
 20 ἐκατέραν ἤπειρον διορίζει, ἐκροτῆν τε ἀφιεῖς τινα καὶ Θάλασσαν
 τήνδε ποιούμενος. ἡ μὲν οὖν ἄλλη Λιβύη ξύμπασα ὄνόματα
 κατὰ χώρον ἐκάστην ἕτερα ἄττα διακεκλήρωται, ἐκ τῶν ἐκεῖνη
 ἐπιγενομένων, ὡς τὸ εἶδος, ἐπικληθεῖσα. ἡ μὲντοι ἐκ τῆς Ἀλε-
 ξανδρείας ὄρων ἕχρι ἐς πόλιν Κυρήνην διήκουσα ἐπὶ Πενταπό-
 25 λεῶς ἔστιν· ἐπὶ τούτου δὴ μόνου τοῦ ὄνοματος Λιβύη καὶ νῦν

vocant. Cum autem plebs seditionem ibi concire solita, se pariter ac frumentum male perderet; imp. Iustinianus locum hunc muro circumdedit, itaque vim a frumento prohibuit. Haec ibi ille. Age vero, quando nos in Aegyptum Africae conterminam iam duxit oratio, quae idem illic praestitit exponamus: siquidem totam Africam nactus barbaris subditam, reliquo Rom. imperio ipsam adiunxit.

Fluvius Nilus ab Indis in Aegyptum decurrens, plagas illas ad mare usque bifariam secat. Terra amne divisa, duplici nomine discernitur. Ac pars quidem, quae est ad fluminis dexteram, Asia dicitur usque ad Phasin Colchidis fluvium, qui Asiam atque Europam dirimit; vel ad fretum Cimmericum flumenque Tanain. Nam id controversum est inter harum rerum peritos, prout in libris de bellis ostendi, cum ponti Euxini ambitum describerem. Partem vero, quae ad laevam est Nili, Africam vocant usque ad oceanum, qui in occidentem utramque continentem distrahit, infundens sese et hoc mare nostrum efficiens. Ac caetera quidem Africa in singulis regionibus alias quasdam appellationes ab adventis, ut verisimile est, desumptas sortita est. Ora autem, quae ab Alexandriae limite ad Cyrenen Pentapoleos urbem pertinet, unum hodie Libyae nomen retinet. Est hic urbs Taphosiris, Alexan-

ἐπιπέληται. ἔνταυθα πόλις ἐστὶν ἡμέρας ὀδῶν Ἀλεξανδρείας διέ-
χουσα, Ταφόσιρις ὄνομα, ἵνα δὴ ταφῆναι τὸν τῶν Αἰγυπτίων
θεὸν Ὅσιριν λέγουσιν. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἄλλα τε πολλὰ καὶ τὰ
τῶν ἀρχόντων καταλυτήρια καὶ λουτρῶνας ἐδέξατο Ἰουστινιανὸς
βασιλεὺς.

5

P 110

β. Ταύτης δὲ τῆς Αἰθῆς ἔρημα μὲν τὰ πολλὰ τετύχη-
κεν εἶναι, ἀπημελημένα ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον. καὶ αὐτῆς δὲ προ-
εργηγορῶς ὁ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς προμηθεὶ γνώμη, ὡς μὴ τι αὐτῇ
παθεῖν εἴς ἐπιδρομῆς πρὸς Μαυρουσίων τῶν πλησιοχώρων ζυμ-
βαίῃ, ὀχυρώματά τε δύο καὶ φυλακτήρια κατεστήσατο, ὧν θά-10
τερον μὲν Παρατόνιον ὀνομάζουσιν, Ἀντίπυργον δὲ τὸ ἕτερον ἐπι-
πέληται, οὐ πόρρω Πενταπόλεως κείμενον. διέχει δὲ ἡ Πεντά-
πολις Ἀλεξανδρείας ὀδῶν ἡμερῶν εἴκοσιν εὐζώνῃ ἀνδρὶ. ἐν ταύτῃ
B δὲ τῇ Πενταπόλει καὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς Τύχρειαν τὴν πόλιν
ἐρύματι ἐτειχίσαστο ἐχυρωτάτῃ. καὶ Βερνίκης τὸν περίβολον ἐκ 15
θεμελίων ἀνωκοδομήσατο τῶν ἰσχυρῶν. οὗ δὲ καὶ βαλανεῖον
πεποιήται, δημοσίᾳ παρεχόμενον τῇ πόλει τὴν χρεῖαν. ἀλλὰ καὶ
ταῖς Πενταπόλεως ἰσχυρῶσιν, αἵπερ εἰσὶ τετραμμένοι πρὸς ἄνεμον
νότον, ὀχυρώματα ἐν δυοῖν μοναστηρίοις ἐξείργασται, ὅσπερ
Ἀγριολώδης τε καὶ Δινάρθιον ὀνόματά ἐστιν· ἅπερ ἐπιτειχίσμα-20
τα κεῖται τοῖς ταύτῃ βαρβάροις, τῷ μὴ καταθέοντας ὡς λαθραυό-
τατα ἐπισκῆπτειν ἑξαπινάλως ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων.

Ἔστι δὲ τις ἔνταυθα πόλις, Πτολεμαῖς ὄνομα, τὸ μὲν πα-
C λαῖον εὐδαίμων τε γεγενημένη καὶ πολυάνθρωπος, προϊόντος δὲ
τοῦ χρόνου ὕδατος ἀπορία πολλῇ ἐς ὀλιγάνθρωπιαν ἀποκριθεῖσα. 25

dria diei unius itinere disseta, ubi Aegyptiorum deum Osirin sepultum perhi-
beant. In hac urbe cum alia multa Iustinianus Aug. tum domos, in quibus
magistratus diversarentur, balneaeque aedificavit.

2. Magna pars Libyae deserta est: ac licet nullo fere unquam numero
habita fuerit, ei tamen provida mente prospiciens imperator noster, ne quid
detrimenti caperet ex Maurorum vicinorum incurribus, geminas arces cum
praesidiis statuit; quarum alteram Paratonium appellant, alteram Antipyr-
gum, haud procul Pentapoli sitam. Distat Pentapolis Alexandria tanto spa-
tio, quantum diebus xx. viator expeditus conficiat. In hac Pentapoli Iusti-
nianus Aug. urbem Teuchriam validissime munivit, et moenia Berenices ab
imo fundamente reaedificavit: ibidem balneas ad publicos civitatis usus ex-
truxit. Quin et in extremis Pentapoleos finibus, qui ad austrum vergunt,
bina monasteria (Agriolodem ac Dinarthion vocant) firmavit munitionibus
adversus regionis illius barbaros, ne clam irrumpentes Romanum imperium
incurserent de improviso.

Est hic urbs Ptolemais, beata quidem olim ac frequens, progrediente
vero tempore redacta ad infrequentiam magna aquae penuria. Civium enim

τῶν γὰρ οἰκητόρων ὁ πολὺς ὄμιλος δάψει ἐχόμενοι πολλῶ ἔμπροσ-
 σθεν ἐνθὲνδε ἔξυναστύντες ἀπεχώρησαν ὑπὲρ ἐκάστῳ δυνατὰ γέ- H 53
 γονεν. ἀλλὰ νῦν ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀνανεωσάμενος τὴν ὀχεταιγω-
 γίαν τῇ πόλει τὸ πρότερον αὐτῇ τῆς εὐδαιμονίας ἀπέδωκε σχῆμα.
 5 Πενταπόλειος δὲ πόλις ἰσχυρὰ ἐστὶ πρὸς δύοντά που τὸν ἥλιον,
 Βόριον ὄνομα. οὗ δὲ τὰ ὄρη συννενευκάτα τε πρὸς ἄλληλα, καὶ
 τῇ ἐνθὲνδε στενοχωρίᾳ ξυμπεφραγμένα, τῶν ἐπὶ τὴν χώραν εἰσό-
 δων ἀποκεκλεισθαι τοὺς πολεμικοὺς διασκευάζονται. ταύτην ὁ βα-
 σιλεὺς τὴν πόλιν ἀτείχιστον οὖσαν ἐρύματι ἐχυρωτάτῳ περιβαλὼν, D
 10 ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τὸ λοιπὸν βεβαίωτατα σὸν πάσῃ ἄμφ' αὐτὴν χώραν
 διεπράξατο εἶναι.

Πόλεις δὲ πού εἰσι δύο ἐπ' ὀνόματος ἐνὸς ᾠκημέναι. Αὐ-
 γίλα ἑκατέρα ἐκλήθη. αὗται τοῦ Βορίου διέχουσιν ὁδῶ τεττάρων
 ἡμερῶν μάλιστα εὐζώνῳ ἀνδρὶ, τετραμμέναι μὲν αὐτοῦ πρὸς ἀνε-
 15 μον νότον, ἀρχαῖαι δὲ οὖσαι καὶ τῶν οἰκητόρων ἀρχαιότροπα
 τὰ ἐπιτηδεύματα ἔχουσαι. Θρησκείαν γὰρ πάντες καὶ εἰς ἐμὲ τῆς
 πολυθεΐας ἐνόσουν. ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ τῷ τε Ἀμμωνί καὶ Ἀλε-
 ξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι ἀνέκειτο ἕδη. οἷς δὲ ἐσφαγιάζοντο μέχρι P 111
 ἐς τὴν Ἰουστινιανοῦ βασιλείαν οἱ ἐπιχώριοι. ἦν δὲ καὶ ὄμιλος
 20 αὐτοῖς τῶν ἱεροδούλων καλουμένων πολὺς. νῦν δὲ δὴ βασιλεὺς V 471
 οὗτος οὐχ ὅσον ἐς τὰ σώματα τοῖς κατηκόοις ἐκποριζόμενος τὴν
 ἀσφάλειαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς διασώσασθαι ἐν ἐπιμελείᾳ ποιού-
 μενος, καὶ τῶν ταύτη ἀνθρώπων κατὰ πάντα προϋνόησε τρόπον.
 τὰ τε γὰρ ἄλλα διαφερόντως αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι οὐδαμῇ ἀπη-
 25 ξίωσε καὶ τὴν εὐσεβείαν ἐδίδαξε δόξαν Χριστιανοὺς πενοικισίμῃ

quamplurimi iamdiu siti compulsi inde excesserant, seque receperant quo cui-
 qui licuerat. At nunc imperator noster, restaurato urbis aquaeductu, pristinam
 felicitatis faciem ei reddidit. Est Borium urbs ultima Pentapoleos ad
 occidentem: ubi montes ita coeunt, ut sibi invicem annuere videantur, et
 angustiis illis manitu, hostem aditu excludant. Urbem hanc, moenibus nu-
 dam, munimento cinxit firmissimo imperator, et cum omni circumiecta re-
 gione securissimam reddidit.

Duae sunt urbes unius nominis: utramque enim appellant Augiam.
 Viro expedito quatruidi fere hinc iter est ad Borium, ad cuius latus australe
 obversae sunt, antiquae ambae, eosque habentes incolae, qui priscis sacro-
 rum ritibus dediti fuerint. Nam omnes ad nostram aetatem superstitione la-
 borarunt, diis multis addicta. Vetusta hic erant templa, sacra Ammonii et
 Alexandro Macedoni, quos ad Iustiani principatum indigenae victimis oc-
 luerunt. Nec deerat ingens hominum grex, quos vocant hierodulos. Ve-
 ram imperator hic noster non corporum modo incolumitatem afferens subdi-
 tis, sed animorum etiam salutem consulens, omni ope populo illi prospexit.
 Nam praeter caetera, quae liberaliter providit, mentes religione subita adeo
 feliciter imbuit, ut a patriis institutis ad Christum omnes converterit: quibus

πεποιημένους καὶ μεταπορευόμενος λελυμασμένα σφίσι τὰ πάτρια ἦθη. οἷς δὴ καὶ νεῶν τῆς Θεοτόκου ἐδείματο, φυλακτήριον ταῖς
B πόλεσι τῆς τε σωτηρίας καὶ τῆς ἀμφι τῇ δόξῃ ἀληθείας ἐσόμενον. ταῦτα μὲν οὖν τῆδὲ πη ἔσχε.

Βόριον δὲ ἡ πόλις Μαυρουσίοις γειννῶσα βαρβάρους, φθ-5
 ρου ὑποτελῆς εὖ γεγένηται ἐς τόδε τοῦ χρόνου· οὐδὲ τινες πάποτε
 δασμολόγοι ἢ φορολόγοι ἐς αὐτὴν ἔκοντο, ἐξ οὗ γεγόνασιν ἄν-
 θρωποι. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ὤκνητο ἐκ παλαιοῦ αὐτῶν ἄγχιστα· οὗ
 δὴ καὶ νεὼς ἦν ἀρχαῖος αὐτοῖς, ὄνπερ ἐσέβοντό τε καὶ ἐτεθήπεσαν
 μάλιστα, δειμαμένου τοῦτο Σολομῶνος, ὡσπερ φασί, βασιλεύον-10
 τος Ἑβραίων τοῦ ἔθνους. ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἅπαντας Ἰουστινια-
 νὸς βασιλεὺς μεταγνῶναι τε τὰ πάτρια ἦθη, καὶ Χριστιανὸς
 γεγονέναι διαπραξάμενος, τοῦτον δὴ τὸν νεῶν ἐς ἐκκλησίας με-
 θηρμόσατο σχῆμα.

C γ'. Μετὰ τούτους αἱ Σύρτις εἰσὶν αἱ μεγάλαι ὀνομασμέ-15
 ναι. ἐφ' οὗ δὲ εἰσι σχήματος αἰται, καὶ οὗτο δὴ ἔνεκα τούτου
 μεταλλαγάνουσι τοῦ ὀνόματος, ἐγὼ δηλώσω. προβέβληται τις
 ἐνταῦθα ἡμῶν· σχιζομένη δὲ αὐτὴ τῇ τῆς θαλάσσης ἐπιρροῇ, τῷ
 τε ῥοθίῳ ἀφανιζομένη, ἀποβαίνειν δοκεῖ, καὶ ἐφ' αὐτὴν ὑποχω-
 ροῦσα ὀπίσω ἵεται· ἐς κόλπον δὲ μνηοειδῆ ἐπὶ μακρότατον τέτρα-20
 πται. καὶ ὁ μὲν ἀρχομένης πλευρᾶς διάπλους ἐς τετρακοσίους
 διήκει σταδίους· τοῦ δὲ μνηοειδοῦς τὸ περίμετρον ἐς ἡμερῶν ἕξ
 ὁδὸν κατατείνει. ταύτης γὰρ ἡ θάλασσα πεπεισμένη τῆς ἠπείρου
 ἐντὸς τὸν κόλπον ποιεῖται. ἐπειδὴν τε ναῦς ἀνέμῳ ἢ κλύδωνι
D βιαζομένη τοῦ διάπλου ἐντὸς ὑπὲρ τοῦ μνηοειδοῦς τὴν ἀρχὴν γέ-25

7. δασμολόγοι] δασμαφόροι Toles.

et deiparae templum aedificavit, praesidium salutis ac verae fidei futurum
 urbibus. Haec ibi ita se habuere.

Urbs vero Borium, Mauris barbaris vicina, ad hanc diem immunis fuit,
 neque ulli tributorum aut vectigalium exactores eo ivere post hominum me-
 moriam. Iudaei, Boriensium veteres accolae, templum habebant antiquum;
 quod apud ipsos in honore erat summaque admiratione, conditum, ut ferunt,
 a Salomene Hebraeorum rege. Illis quoque omnibus imp. Justinianus ab avi-
 tis moribus ad Christianam religionem traductis, templum hoc in ecclesiae
 formam mutavit.

8. His ulteriores sunt Syrtis magnae; quarum ego situm, originemque
 vocabuli explicabo. Praetentum ibi litus scinditur illapsu maris, fluctibus-
 que adsum subducere se videtur, et introrsum recedendo refugere. Lunato
 arcu longissime obliquatur; qua incipient aperire se latera, traiectus stadia
 quadringenta patet; sinuosus autem recessus ambitu suo dierum sex iter col-
 ligit. Quippe sinum efficit mare, continenti hic interceptum. Si qua navis
 vento aut tempestate compulsa, in traiectu sinum semel intraverit, reverti

νηται, τὸ ἐνθὲνδε αὐτῇ ἐπανέειναι ἀμήχανά ἐστιν, ἀλλὰ συρομένη
τὸ λοιπὸν ἔοικε, καὶ διαφανῶς ἐπίπροσθεν αἰεὶ ἔλκομένη. καὶ
ἀπ' αὐτοῦ, οἶμαι, οἱ πύλαι ἄνθρωποι τὸν χώρον τοῦ πάθους
τῶν νεῶν ἕνεκα Σύρταις ἀνόμασαν. οὐ μὴν αὐδὲ διανεῦσαι τοῖς
5 πλοίοις ἄχρι ἐς τὴν ἡίονα δυνατὰ γέγνηται. πέτραι γὰρ ὑψαλοὶ
διακεκληρωμέναι τὰ πλείστα τοῦ κόλπου πλώιμα οὐ ξυγχωροῦσιν
ἐνταῦθα εἶναι, ἀλλ' ἐν τοῖς βραχέσι τὰς ναῦς διαχωρῶνται. μὲν P 112
νοὶς δὲ τοῖς λέμβοις οἱ πλωτῆρες τούτων δὴ τῶν νηῶν οἴοι τε εἶσι
διασώζεσθαι, ἂν οὕτω τύχοι, μετὰ κωδύνων τὰς διεξόδους ποι-
10 ούμενοι.

Τριπόλεως τῆδε τῆς καλουμένης τὰ ὄρια ἐστὶ. Μαυρού-
σιοι τε βάρβαροι ἐνταῦθα οἰκοῦσι, Φοινικῶν ἔθνος. οὗ δὴ καὶ
πόλις ἐστὶ Κιδαμῆ ὄνομα. ἐνταῦθά τε Μαυρούσιοι ᾤκηται
Ῥωμαίων ἕσπονδοι ἐκ παλαιοῦ ὄντες· οἵπερ ἅπαντες πεισθέντες
15 Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ, δόγματι τῶν Χριστιανῶν ἐθελοῦσιοι προσ-
εχώρησαν. Πάκατοι δὲ οὗτοι τανῦν οἱ Μαυρούσιοι ἐπικυλοῦνται,
ἐπεὶ πρὸς Ῥωμαίους αἰεὶ σπονδὰς ἔχουσι. πάκεν γὰρ τὴν εἰρήνην
τῇ Λατίων καλοῦσι φωνῇ. Πενταπόλεως δὲ Τρίπολις ἡμερῶν
δέχει ὀδῶν εἰκοσιν ἐδύων ἄνδρῶν. B

20 δ'. Πόλις ἐνθὲνδε ἡ Λεπτιμάγνα ἐκδέχεται, μεγάλη μὲν V 472
καὶ πολυάνθρωπος τὸ παλαιὸν οὖσα, ἔρημος δὲ χρόνῳ ὕστερον
γεγενημένη ἐκ τοῦ ἐπιπλείστον, ψάμμον τε πλήθει τὰ πολλὰ τῶν
ἀπημελήσθαι καταχωσθεῖσα. καὶ ταύτης δὲ τὸν περίβολον ἐκ C
τῶν θεμελίων ὁ καθ' ἡμᾶς ᾤκοδομήσατο βασιλεὺς, οὐ τοσοῦτον

12. Φοινικῶν Τολοα. Legebatur Φοινικῶν.

nequit; sed iam tractae et manifesta vi abreptae similis, porro pergít. Ex
quo tractarum navium infortunio factum arbitror, ut veteres locum hunc Syrt-
es appellaverint. Nec litas contingere maioribus navigiis licet: siquidem
caeci scopuli, qui partem sinus maximam obtinent, non modo cursum impe-
diunt, sed naves etiam male perdunt in brevibus: nec nisi lembis, si fors tu-
lerit, expedire salutem possunt, qui in iis sunt navibus, non sine periculo
transeuntes.

Haec ora limitem habet Tripolitanum, incolaeque Mauros barbaros,
gentem a Phoenicibus oriundam: ubi urbs quoque est nomine Cidama. Hic
habitant Mauri, iam inde olim Romanis coniuncti foedere: qui omnes Iusti-
niani Aug. impulsu fidem Christianam sponte amplexi sunt. Et quia foedus
cum Romanis iactum minime violant, praesentes hodie dicimus, a pace, quae
Latina vox est, appellatione ducta. A Pentapoli ad Tripolin dierum xx.
iter est viro expedito.

4. Sequitur Leptis magna, urbs olim ampla ac frequens, postmodum
deserta fere penitus, et quia negligebatur, arenae vi late obruta. Huius mu-
ros imperator noster extruxit a fundamentis, non eo ambitu, quem prius ha-

μέντοι, ὅσος τὸ πρότερον ἦν, ἀλλὰ κατὰ πολὺ ἤσσονα· ὡς μὴ τῷ μεγέθει σφαλερὰ καὶ αἰθίς ἢ πόλις εἶη, καὶ πολεμίοις μὲν ἄλωτῇ, ψάμμω δὲ πρόχειρος. τῶν δὲ δὴ τῆς πόλεως τὸ μὲν καταχωσθὲν ἐφ' οὐπερ ἦν σχήματος εἴησιν οὕτω δὴ ψάμμω ἐς λόφους συνειλεγμένῃ κεκαλυμμένον, τὴν τε λοιπὴν ἐτειχίστατο ἐν τῷ 5 τῆς οἰκοδομίας ἐχυρῶ μάλιστα. καὶ ἑρὸν μὲν ἀξιοθέατον τῇ θεοτόκῃ τῆδε ἀνέθηκεν, ἐκκλησίας δὲ τέτταρας ἐδείματο ἄλλας. πρὸς δὲ καὶ ἀνωκοδομήσατο τὰ τῆδε γεγονότα ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις καὶ καταπεπτωκότα βασιλεία, Σεβήρου βασιλείως τοῦ παλαιοῦ ἔργον· ὅς δὴ ἐνθένδε ὀρμώμενος μνημεῖα τῆς εὐδαιμονίας τὰ βα- 10 σίλεια τάδε ἀπέλιπεν.

- D Ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα γενόμενος τοῦ λόγου τὸ ξυνενεχθὲν ἐπὶ
 Δεπτιμάγνας ἐν χρόνῳ τῷ καθ' ἡμῶς ὡς ἤκιστα σικνήσομαι.
 ἤδη μὲν Ἰουστινιανοῦ τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οὐπω δὲ πό-
 Η 54 λεμον τὸν Βανδιλικὸν ἀνηρημένον, Μαυροῦσιοι βάρβαροι, οἱ 15
 Δευκάθαι καλούμενοι, βιασάμενοι τοὺς Λιβύης τότε κυρίους
 Βανδύλους, ἔρημον ἀνθρώπων τὴν Δεπτιμάγναν παντάπασι κατε-
 στήσαντο. ἐν χώροις δὲ λοφώδεσι ξὺν τοῖς ἡγεμόσι διατριβὴν
 τινα ἔχοντες Δεπτιμάγνης οὐ πολλῶ ἄποθεν; φλόγα πυρὸς ἐξα-
 πιναίως ἐν μέσῃ τῇ πόλει τεθέσται. πολεμίους δὲ ἑποτοπήσαν- 20
 τες ἐνδήμους ἐνταῦθα γενέσθαι, ὀρμῶν ἐπ' αὐτοὺς ἐβοήθουν
 Ρ 113 πολλῶ. ἀνθρώπων δὲ οὐδένα εὐρόντες ἐπὶ τοὺς μάντις τὸ πρᾶγμα
 ἤγον, οἱ δὲ τῷ ξυμβεβηκότι τεκμηριούμενοι τὴν Δεπτιμάγναν οὐκ
 εἰς μακρὰν οἰκισθήσεσθαι προὔλεγον. οὐ πολλῶ τε ἕστερον ἀφι-
 κόμενος ὁ τοῦ βασιλείως στρατὸς Λιβύην τε τὴν ἄλλην καὶ Τρίπο- 25

16. Δευκάθαι] λευάσθαι Tolos.

buerant, sed longe minori: ne urbs in discrimen amplitudine relaberetur, et cum hosti capti facilis tum arenae esset obnoxia. Ac partem quidem urbis sepultam, qualis erat, iacere sivit; ita ut sub arena in tumulos congesta etiamnum lateat: reliquam autem moenibus validissimis cinxit. Ibidem templum spectatu dignum deiparae posuit: ecclesias praeterea quatuor aedificavit. Restituit bellum vetus palatium, opus Severi Aug. senioris: qui ibi natus regiam illam in monumentam felicitatis reliquerat.

Et quando huc me deduxit oratio, quod aetate nostra in urbe Lepti magna accidit, silentio non praetermittam. Iam quidem imperium Iustinianus, sed nondum bellum Vandalicum susceperat; cum Mauri barbari, Leucathae dicti, pulsus Vandalis tunc Africae dominis, Leptin magnam penitus desolarunt. Haud procul hinc, tumultoso in loco, cum ducibus commorantes, mediam urbem igni collucere vident. Mox rati ingressum hostem, cursu illuc contendunt: neminem nacti, rem deferunt ad divinos. Hi casu coniectura expenso, Leptin magnam brevi frequentatum iri praenuntiarunt. Nec multo post eo portatus imperatoris exercitus, Tripolim cum reliqua recepit

λιν ἔσχε, Βανδάλων τε καὶ Μαυρουσίαν καθυπέριτος τῷ πολέμῳ γεγενημένος. ἐγὼ δὲ ὄθεν τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιησάμην ἐπὶνευμι.

Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς καὶ λουτρῶνας ἐν 5 δημοσίῳ πεποιήται, τὸν τε περίβολον τῆς πόλεως ἐκ θεμελίων τῶν ἰσχυρῶν ὑποδομήσατο, καὶ τοῖς τε βασιλευσὶ τοῖς τε ἄλλοις πᾶσιν ἐς πόλεως αὐτὴν κατεστήσατο σχῆμα. τοὺς τε πλησιοχώρους αὐτῇ βαρβάρους, οἱ Γαδαβιτανοὶ ἐπικαλοῦνται, κατακόρως ἐς τότε τοῦ χρόνου τὴν Ἑλληνικὴν καλουμένην ἀδείαν δοξάζοντας, B 10 Χριστιανὸς διεπράξατο γενέσθαι ταυτὴν προθυμῶς τῇ πίσσῃ. ἀλλὰ καὶ Σαβαραθᾶν ἐτειχίσασα πόλιν, οὗ δὴ καὶ λόγου ἀξίαν πολλοῦ ἐκκλησίαν ἔδειματο.

Πόλεις δὲ δύο εἰσὶ ταύτης ἐν ἰσχυρῶς τῆς χώρας, Τάκαπά τε καὶ Γίργις, ἧν δὴ κατὰ μέσον Σύρτις τὰς μικρὰς ξυμβαίνει 15 εἶναι. ἐνταῦθα γίνεται τι ἐς ἡμέραν ἐκάστην θαυμάσιον ἡλικόν. ἡ θάλασσα ἐν στενῷ θλιβομένη ἀπεργάζεται μηνιοειδῆ κόλπον, ἥπερ γίνεσθαι κατὰ τὰς ἄλλας Σύρτις ἐρρήθη. ἀναβαίνει δὲ εἰς τὴν ἡπειρον πλεον ἢ ὀδῶ ἡμέρας εὐζώνῳ ἀνδρὶ, ἀμφὶ τε τὰ πρὸς ἐσπέραν ἐπὶνευσὶν αὐτίς, ἐπιλιποῦσα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ τὴν ἡίονα 20 ταύτην κατὰ ταῦτά ταῖς ἄλλαις ἀκταῖς. οἱ τε ναῦται εἰς τὴν ἡπειρον ἀναγόμενοι θάλασσαν ἐπὶ καιροῦ γεγενημένην, τῆς μὲν ἡμέρας ὡς πορρωτάτω τὰ εἰωθότα ναυτίλλονται, ἀμφὶ δὲ πάντως ὄψιν ὡς ἐν γῆ ἀυλισόμενοι συσκευάζονται, κοντούς τινες ἐν παρασκευῇ μακροὺς ἔχοντες. ἐπειδὴν τε τάχιστα τοῦ ῥοθίου αἰ- 25 σθωνται ὑπόπτως ἐς τὴν ἀναχώρησιν ἔχοντος, οἶδε τοὺς κοντούς

14. Γίργις Ptolem. 4, 3, p. 97.

Africa, Vandalis ac Mauris debellatis: ego vero illuc, unde sum digressus, revertor.

In hac urbe balneas fecit publicas Iustinianus Aug. et moenia ab imo fundamento construxit: nec solum balneis, sed ornamentis etiam caeteris locum in speciem urbe dignam adduxit. Gadabitanos, finitimos barbaros, qui ad hanc aetatem Graecanicae impietati dediti fuerant, modo perpulit, ut toto animo sese Christo adiuungerent. Urbem Sabaratham muris circumdedit, nobilissimaque ecclesia ornavit.

In extrema hac regione urbes sunt geminae, Tacapa ac Girgis, quas Syrtis minor interiacet. Ibi mirabile quiddam quotidie videre est. Arctatum angustiis mare sinum lunatum efficit, qualem in Syrti altera fieri diximus. In terram autem effunditur ultra quam viator expeditus uno die procedat. Sub vesperam refluit, litus illud perinde ac caetera siccum relinquens. Provecti nautae in continentem, quae maris faciem ad tempus induit, de die longissime pro more navigant: appetente nocte, ad illam in terra transigendam se comparant, oblongis quibusdam contis instructi. Simul sentiunt mare ad reditum spectare et vergere, contis arreptis sine mora navi exiliunt: ac

Procopius III.

ἔχοντες καὶ διαχειρίζοντες ἐκπηδῶσιν ἐν ὀκνήσει οὐδεμιᾷ ἐκ τῆς
 νεώς. νηρόμενοι δὲ πρῶτον, εἶτα ἐστήμασιν, ἤνικα ἂν σφίσι τὸ
 ὕδωρ οὐχ ὑπεραίροι τὰ πρόσωπα. ἐκ τε τῶν ἄκρων τοὺς κοντοὺς
 ἐπὶ τῆς γῆς προσουδίσαντες ἐν ξηρῷ ἤδη γεγεννημένης ἢ ἐσομένης
 V 473 αὐτῶν δὴ μάλα, ὀρθοὺς ἰστῶσιν, ὑποκεισομένους τῷ πλοίῳ καὶ 5
 D μετεωρίζοντας ἐκατέρωθεν, ὡς μὴ ἐπικλῖναν ἐπὶ θάτερα συντριβῆς
 γένηται. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὄρθρου βαθέος ἢ μὲν ἠπειρος μεταμι-
 φριασαμένη τὴν θάλασσαν ἐκικυρτοῦται κυμαίνουσα, τὰ δὲ πλοῖα
 ἐπαιρόμενα πλεῖ. οἱ τε ναῦται περιελόντες ἐπικαιριώτατα τοὺς
 κοντοὺς ναυτῖλλονται αὐθις. παρὰλαξίν τε οὐδεμίαν τοῦ ἔργου 10
 γενέσθαι, ἀλλ' ἐς ἡμέραν ἐκάστην ἢ τῶν στοιχείων διαδοχῇ ἐπι-
 γίνεται.

P 114 ε'. Μετὰ δὲ Τρίπολιν τε καὶ Σύρτες ἡμεῖς ἐπὶ Λιβύην
 τὴν ἄλλην ἴωμεν. ἀρκτέον δὲ ἡμῖν ἐκ Καρχηδόνας, ἢ μεγίστη τε
 καὶ ἀξιολογωτάτη τῶν τῆδε πόλεων τυγχάνει οὕσα, τοσοῦτον πρό- 15
 τερον ὑπειποῦσιν, ὡς ἤνικα Γίζεριχός τε καὶ Βανδῖλοι Λιβύην
 ἔσχον, ἐνθύμημα ἐπεγέγονεν αὐτοῖς ἀξιόλεθρόν τε καὶ πρόπον
 βαρβάρους. ἄμεινον γὰρ ἐλογίσαντο σφίσι τὰ πράγματα ἔξεν
 ἀτειχίστων ὄντων τῶν τῆδε χωρίων, ὡς μὴ τι καταλαβόντες αὐτῶν
 Ῥωμαῖοι Βανδύλους κακουργεῖν ἔχοιεν. ἅπαντα οὖν τὰ τεῖχη ἐς 20
 τὸ ἔδαφος καθεῖλον εὐθύς. βάρβαροι γὰρ ἅπαντες ἐκ τοῦ ἐπι-
 B πλείστον ἐπὶ πονηρῷ τῶν Ῥωμαίων βουλεύονται μὲν ὡς δέξυτατα,
 ἐπιτελοῦσι δὲ ὡς ταχύτατα, ὅσα ἂν αὐτοῖς δοκοῦντα εἴη. μόνον
 δὲ αὐτοῖς τό τε Καρχηδόνας καὶ ὀλίγα ἄλλα ἐφ' ὅσπερ ἦσαν σχή-
 ματος ἔμειναν, ὧνπερ ἐπιμελεῖσθαι ἀπαξιούντες, διαφθορεῖν αὐτὰ 25
 τῷ χρόνῳ ἀφῆκαν. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανός (ἀνθρώπων μὲν

primum quidem natant, dein vero consistunt pedibus, ubi vultum aqua non
 superat, et solo vel iam sicco vel mox siccando infixis contorum cuspidibus,
 ipsos erigunt, ut navigium his suppositis utrinque suspensum extet, nec
 frangatur in partem alteram inclinando. Postridie, primo diluculo, terra
 mari induitur, ac tumidis inhorret fluctibus: tum elatae feruntur naves, et
 nautae refixis peropportune contis denuo navigant. Nec res variat: sed die-
 bus singulis contingit illa elementorum successio.

5. Post Tripolim et Syrtas ad reliquam pergamus Africam. Ducen-
 dum autem initium a Carthagine, urbium, quae in illis sunt partibus, maxima
 ac nobilissima; si modo unum praemonuero: Gizerico et Vandalis Africa
 potius cogitationem exitabilem ac barbaris consentaneam incidisse. Res
 enim suas melius processuras rati, si moenibus spoliarentur munita loca; ne
 Romani, eorum copiam recepto negotium Vandalis facessero, muros omnes
 confestim aequarunt solo. Enimvero id plerisque barbaris commune est, ut
 consilia Romanum perniciosa promptissime ineant, et deliberata calidissime
 exequantur. Carthaginis moenibus aliisque nonnullis cum pepercissent, ea
 ipsa per incuriam aevo corrumpi siverant. At imp. Iustinianus, hortante

οὐδενὸς ἐπαινοῦντος, ἀλλὰ καὶ πεφροκίτων τὸ ἔργον ἀπάντων, μόνου δὲ τοῦ Θεοῦ εἰσηγουμένου τε καὶ ξύλλαμβάνοντος) Βελισάριον τε καὶ στρατεύματα ἐπὶ Λιβύην πέμψας, Γέλιμερά τε καὶ δύναιμι τῶν Βανθίων καθεῖλε, πολλοὺς μὲν κτείνας, τοὺς δὲ
 5 λοιποὺς δορυαλώτους πεπονημένους, ἥπερ μοι ἐν λόγοις τοῖς ὑπὲρ C
 τῶν πολέμων δεδύλωται. καὶ τὰ μὲν καθρησμένα τῶν ἐν Λιβύῃ
 ἄχρωμάτων ἀνεκίωσατο ἅπαντα, ἕτερα δὲ παμπληθῆ ἐπετεχνή-
 σατο νεοκίωσας αὐτοῖς.

Πρῶτα μὲν οὖν Καρχηδόνας, τῆς νῦν καὶ Ἰουστινιανῆς, ὡς
 10 τὸ εἶδος, ἐπεμελήσατο, διερρηκτότα μὲν τὸν περιβόλον ἀνοικοδο-
 μησάμενος ἅπαντα, καὶ τάφρον ἐν περιδρόμῳ διορύξας οὐ πρό-
 τερον οὖσαν. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἱερὰ τεμένη, τῇ μὲν Θεοτό-
 κῳ, ὅπερ ἐν παλατίῳ ἐστὶ, καὶ τούτου ἐκτὸς τῶν τινι ἐπιχω-
 ρίων ἁγίων, ἁγία Πρῆμη. ἔτι μέντοι καὶ στοὰς ἐκατέρωθι
 15 τῆς Μαρτίμου ἀγορᾶς καλουμένης ἐδείματο, καὶ βαλανεῖον ἐν D
 δημοσίῳ ἄξιοθῆατον, ὅπερ ἐπωνύμως τῇ βασιλίδι Θεοδωριανᾷ
 ἐπωνόμασαν. ἐδείματο δὲ καὶ μοναστήριον τοῦ περιβόλου ἐντὸς
 ἐπιθαλασσιδίων, ἄγχιστα τοῦ λιμένος, ὅπερ Μανδράκιον ὀνομά-
 ζουσιν, ἐρύματι τε αὐτὸ ἐχυρωτάτῳ περιβαλὼν φρούριον ἀναντα- H 55
 20 γώνιστον ἀπειργάσατο.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ Καρχηδόνας τῆς νέας Ἰουστινιανῆς εἴρ-
 γασται. ἐν δὲ χάρα τῇ ἀμφ' αὐτὴν, ἣ Προκονσουλαρία ὠνόμα-
 σται, πόλις ἀτείχιστος ἦν Βαγὰ ὄνομα, μὴ ὅτι βαρβάρους ἐπιού- P 115
 σιν, ἀλλὰ καὶ τύχῃ τινὲ περιούσιν ἁλωτῆ οὔσα. ταύτην ἐρύματι

23. Βαγὰ] βάνα Τολοα.

nemise, immo omnibus incoeptum perhorrescentibus, unoque admodum au-
 ctore et adiutore deo, misso in Africam cum copiis Belisario, Gelimerem
 opesque Vandalicas fregit, ac multis caesis, caeteros captivos habuit, prout
 in historia bellorum narravi: nec dirutas modo munitiones Africae refecit,
 sed novas etiam complures excitavit.

Ac primum Carthagini, quam hodie Iustinianam iure meritoque appel-
 lant, curam impendens, muris, qui passim ruinam dederant, omnino repara-
 tis, novam fossam circumdedit. Dei genitrici aedem posuit in palatio, item-
 que extra palatium alteram S. Primae, quae una est ex sanctis indigenis.
 Porticus ad utrumque latus fori, quod maritimum appellant, extruxit, publi-
 casque balneas spectatu dignas, quas de Augustae nomine Theodorianas nun-
 cuparunt. Monasterium quoque maritimum intra muros aedificavit ad por-
 tum, cui nomen Mandracium, ac tam valide muniit, ut castellum fecerit in-
 expugnabile.

Haec habet aedificia Iustiniani Carthago nova: in circumiecta autem
 regione, quae Proconsularis dicitur, erat urbs Baga moenibus nuda; ita ut
 eam barbari absque impressione ac forte in transitu capere possent. Hanc

ἐχρωτάτῳ περιβαλὼν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς πόλιν τε διεπράξατο
 • και τοὺς οἰκήτορας ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διασώσασθαι οἶαν τε εἶναι. οὐ
 δὴ τετυχηκότις τῆς χάριτος ἐς τὴν τῆς βασιλίδος τιμὴν Θεοδο-
 ριάδα καλοῦσι τὴν πόλιν. φρουρῶν δὲ ᾠκοδομήσατο ἐν ταύτῃ
 τῇ χώρᾳ, ὃ Τούκκα καλοῦσιν. 6

B
 V 474 ς'. Ἐν Βυζακίῳ δὲ πόλις, Ἀδράμντος ὄνομα, ἐν τῇ πα-
 ραλία οἰκεῖται, μεγάλη και πολυάνθρωπος ἐκ παλαιοῦ οὔσα, και
 δι' αὐτὸ τὸ τῆς μητροπόλεως ὄνομά τε και ἀξίωμα κληρωσαμένη
 ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ, ἐπεὶ πρώτην αὐτὴν μεγέθει τε και τῇ ἄλλῃ
 εὐδαιμονία ζυμβαίνει εἶναι. ταύτης Βανδῆλοι μὲν τὸν περίβολον 10
 ἐς ἔδαφος καθεῖλον, ὡς μὴ ποτε Ῥωμαῖοι αὐτῆς ἀντιλαβέσθαι
 δυνατοὶ εἴεν. Μαυρουσίοις τε καταδέουσι τὰ ἐκείνη χωρία ἐν
 ἐπιτηδείῳ ἀπέκειτο. Λίβυες δὲ κατὰ ταύτην οἰκήτορες, ὅσα γε
 δυνατὰ τῆς σφῶν σωτηρίας ἐπιμελούμενοι, τὰ διηρημένα τῶν τοί-
 χων ἀποτριγγώσαντες, τὰς οἰκίας ἀλλήλαις ἐνήψαν. ἐξ ὧν δὴ 15
 C τοῖς ἐπιούσι διαμαχόμενοι ἐν τε τῷ σφαλερῷ τῆς ἐλπίδος και τῷ
 ἐπικινδύνῳ ἡμύοντο. ἦν δὲ αὐτοῖς ἐπὶ τριχὸς ἡ σωτηρία διηγε-
 κές και ἐπὶ θατέρου σκέλους ἐστῶσα, πολεμουμένοις μὲν ὑπὸ τῶν
 Μαυρουσίων, ὑπὸ δὲ τῶν Βανδῶλων ἀμελοσμένοις. ἀλλ' ἦν ἴκα
 Λιβύης κύριος τῷ πολέμῳ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς γέγονε, τεῖχος 20
 τε τῇ πόλει ἐدمέγεθες ἄγαν περιβαλὼν και φρουρᾶν ἐταυῦθα
 στρατιωτῶν καταστησάμενος ἀξιοχρεῶν θαρσεῖν τε ὑπὲρ ἀσφα-
 λείας τοῦς τῆδε ᾠκημένους πεποιήται ἀφροντιστῆσαι τε πολεμίων
 ἀπάτων. διὸ δὴ αὐτὴν και Ἰουστινιανὴν καλοῦσι ταῦν, σώστρα
 D τῷ βασιλεῖ ταῦτα ἐκτίνοντες, μύνη τοῦ ὀνόματος τῇ παρενθήκῃ 25

Iustinianus Aug. optime communiendo, vere urbem effecit suis idoneam ser-
 vandis civibus: qui tali affecti beneficio, in honorem Augustae urbem vo-
 cant Theodoriadem. In eo tractu castellum condidit, Tuca dictum.

6. In Byzacio urbs est maritima Adrumetus, antiquitus magna ac fre-
 quens, et in ea provincia nomen dignitatemque adepta metropolis; quod
 caeteris et amplitudine et absoluta felicitate praearet. Huius muros Van-
 dali funditus verterant, ut a Romanis nunquam retineri posset: eratque
 Maurorum incurisibus exposita. Qui eam iscolebant Afri, salutis suae pro
 virili parte consulentes, obseptis aedium parietibus, qua erant pervii, inter
 se domos continuaverant: unde aggressoribus repugnantes, cum spe dubia
 ac periculo se tuebantur. Eorum certe salus in pilo tenui semper posita
 erat, nec nisi altero, ut dicitur, stabat cruce, cum ipsos Mauri armis appe-
 terent, Vandali nulla omnino cura ac providentia dignarentur. Verum Iu-
 stinianus Augustus postquam bello Africam in ditionem suam subiunxit, urbe
 muris maximis cincta ac iusto instructa praesidio, cives ab hostium quorum-
 vis metu in securitatis fiduciam vindicavit. Quapropter et hanc etiam urbem
 hodie vocant Iustinianam, servatori pricipi solventes eiusmodi praemium,
 solique nominis impositione gratam animum significantes: quippe nihil aliud,

τὴν ἐθγνωμοσύνην ἐπιδεικνύμενοι, ἐπεὶ ἄλλο οὐδὲν ὄτω ἂν καὶ βασιλείως τὴν ἀγαθοεργίαν ἀμείβοντο αὐτε αὐτοὶ εἶχον οὔτε οὔτος ἐβούλετο.

Ἦν δέ τι καὶ ἄλλο ἐν τῇ τοῦ Βυζακίου παραλία χωρίον, 5 ὅπερ ἐκάλουν Καπούδβαδα οἱ ἐπιχώριοι. ἐνταῦθα καταπλεύσας τὰ πρῶτα ὁ τοῦ βασιλείως στόλος Λιβύων τῆς γῆς ἐπεβάτευεν, ἦνίκα ἐπὶ Γέλλμερά τε καὶ Βανδύλους ἐστράτευεν. οὗ δὲ καὶ τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο καὶ λόγον κρείττισον ἐς τὸν βασιλέα ἐπιδέδεικται ὁ θεὸς δῶρημα, ὅπερ μοι ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδήλωται P 116 10 λόγοις. ἀνύδρου γὰρ τοῦ χωρίου τὰ μάλιστα ὄντος, ὕδατός τε ἀπορία πολλῇ πιεζόμενον τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, ἡ γῆ, πρότερον ἐπὶ ξηροῦ βεβαυότατα οὔσαι, πηγὴν ἀνήκεν, οὗ δὲ τὸ χαράκωμα οἱ στρατιῶται ἐργάζοντο. οἱ μὲν γὰρ ὠρυσσον, ἡ δὲ ἀνεβλύσταγεν. ἡ τε γῆ αὐχμὸν ἀποβαλοῦσα τὸν ἐπιχώριον καὶ μεθυρ- 15 μωσαμένη τὴν αὐτῆς φύσιν ὕδατι ποτίμῳ ὑγρὰ ἐγεγόνει. ταύτη τε τὸ λοιπὸν ἐν ἐπιτηδείῳ στρατοπεδεύσαντες τε καὶ αὐλισάμενοι, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ὡς ἐς τὴν μάχην συσκευασάμενοι, ἵνα τὰ ἐν μέσῳ B συντέμῳ, Λιβύων ἔσχον. μαρτυρίῳ τοίνυν διανεκεί τὸ τοῦ θεοῦ δῶρον πιστούμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ᾧ δὲ βουλομένῳ τὰ 20 ἀμμηχανώτατα εὐκόλα γίνεται, ἐς πόλιν αὐτίκα μεταβιβάσαι τὸ χωρίον τοῦτο βεβούλευται, τείχει μὲν ἐρυμνήν, τῇ δὲ ἄλλῃ κατασκευῇ ἐς πόλειος ὄγκον ὑπογεγραμμένην εὐδαίμονος, καὶ γέγονεν ἔργον τὸ τοῦ βασιλείως ἐνθύμημα. τεῖχος τε γὰρ ἀποτετθρονεται καὶ πόλις, καὶ ἀγροῦ τύχῃ ἑξαπινάως ἀμείβεται. οἱ τε ἄγροικοι 25 τὴν ἐχέτην ἀπορριψάμενοι πολιτικῶς βιωτέουσι, οὐκ ἄγροικον

quo imperatoris beneficentiam remunerentur, neque habent ipsi, neque ille exoptat.

In littore Byzaceno locus erat, dictus indigenis Caputvada. Eo primum appulsa classis imperatoris, invasit Africam, suscepta adversus Gelimem Vandalosque expeditione. Ibidem suam erga Augustum benignitatem deus ostendit mirabili illo nec satis unquam laudando munere, de quo egi in bellorum historia. Cum enim locus esset peraridus, Romanusque exercitus summa aquae penuria premeretur, terra ad eam diem siccissima emisit fontem, ubi milites vallium ducebant. His enim fodientibus, erupit ille, ac tellus nativum squalorem exiit, et, mutata natura, dulci aqua permaduit. Itaque tum castra commode metati, ibi noctem egerunt, postridie discesserunt ad pugnam prociñcti, atque (ut ea quae intercessere praecidam) Africam receperunt. Ergo Iustinianus Augustus, cuius voluntati expedita sunt quae maximam habent difficultatem, ut monumento mansuro fidem faceret divini muneris, protinus illic urbem condere statuit, quam et moenibus validam, et rebus omnibus, quae splendorem dant civitati, instructam delineavit. In opus exiit imperatoris consilium: urbs cum muris aedificatur: repente mutatur agri fortuna: coloni, abiecta stiva, civiliter vivunt, nec iam rustica instituta, sed

διατασαν ἔτι, ἀλλ' ἀστείαν διαχειρίζοντες. ἐπεὶ καὶ ἀγοράζουσιν
 C ἐνταῦθα διημερεύοντες, καὶ ὑπὲρ τῶν σφίσι ἀναγκαίων ἐκκλησιάζουσι, καὶ ἀγορὰν ἀλλήλοις συμβάλλουσι, τάλλα τε ἅπαντα πράσσοουσιν ὅσα δὴ ἐς πόνειρος ἀξίωμα ἦκει.

V 475 Ταῦτα μὲν ἐν Βουζακίῳ τῷ ἐπιθαλασσίῳ πεποιήται. κατὰ 5
 δὲ τὴν μεσογειαν ἐς τῆς χώρας τὰ ἔσχατα, ἵνα δὴ αὐτὴν βάρβαροι προσοικοῦσι Μανρούσιοι, ἐπιτειχίσματα κατ' αὐτῶν πεποιήται δυνατώτατα, ἐξ ὧν δὴ οὐκέτι οἳοί τέ εἰσι καταθεῖν τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. πόλεις τε γὰρ τὰς ἐνταῦθα οὖσας ἐν ἔσχατιῳ τῆς
 D χώρας ἐκάστη τείχεσιν ἰχυροῖς ἄγαν περιβαλὼν, αἷς αἱ προσηγο- 10
 ραὶ Μάμμης τε καὶ Τελεπτή, Κούλουλις, καὶ φρούριον τειχισάμενος, ὅπερ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι Αὔμετέρα, ἐγγεγούους ἐνταῦθα φρουροὺς στρατιωτῶν κατεστήσατο.

ζ'. Τρόπῳ δὲ τῷ αὐτῷ Νομηιδίῳ τῇ χώρῃ τειχίσμασι τε
 καὶ στρατιωτῶν φυλακηθρίοις τὴν ἀσφάλειαν προσεποίησεν, ὧν- 15
 P 117 περ ἕκαστα ἐρῶν ἔρχομαι. ὄρος ἐστὶν ἐν Νομηιδίῳ, ὅπερ Ἀδράσιον ἐπικέκληται, ὅλον δὴ γῆς τῆς οἰκουμένης ἐτέρωθεν ὡς ἤκιστα
 ζυμβαίνει εἶναι. τοῦτο γὰρ τὸ ὄρος οὐρανόμηκες μὲν ἐν τῷ ἀποτόμῳ ἀνέχει, ἐς περιμέτρον δὲ ἡμερῶν διήκει μάλιστα ὁδῷ τριῶν.
 καὶ προσίοντι μὲν ἀπρόσβατόν ἐστιν, ἀνάβασιν οὐδεμίαν ὅτι μὴ 20
 ἐν ἀποκρήμνῳ ἔχον. ἔνω δὲ γενομένῳ γειώθης τε ἡ χώρα καὶ ὄμαλῃ τὰ πεδία καὶ ὁδοὶ προσηγεῖς, λειμῶνες εὐνομοὶ, παράδεισοι κατάφυτοι δένδροις, ἀρώματα πάντα. καὶ πηγὰι μὲν ἀποβλύζουσαι τῶν τῆδε σκοπέλων, γαληνὰ δὲ τὰ ὕδατα, καὶ ποταμοὶ
 πλήθει ῥοθίου ἐπικυρτούμενοι, καὶ τὸ δὴ πάντων παραδοξότα- 25
 τον, τὰ τε λῆια καὶ τὰ δένδρα ἐν τούτῳ τῷ ὄρει διπλάσιον μεγέ-

urbana sectantur. Siquidem ibi forum obeunt quotidie; de rebus sibi necessariis deliberant in conventibus; nundinas habent; nihil denique, quod ad urbis dignitatem spectet, omittunt.

Ea quidem in ora Byzacii maritima fecit: in partibus vero mediterraneis, ad provinciae fines, ubi ipsam Mauri barbari accolunt, propugnacula illis opposuit validissima: quo fit ut Rom. imperium incursare amplius nequeant. Cum enim urbes limitaneas, Mammam, Telepten et Cululim firmissimis cinxisset moenibus, castrumque, quod Aumetera vocant indigenae, munisset, fida illic praesidia collocavit.

7. Similiter Numidiam muris militaribusque praesidiis securam reddidit: ad singula venio. Est in Numidia mons Aurasius, cui parem nullum habet orbis terrarum. Abruptus enim surgit altissime, ac tridui fore iter ambitu colligit. Primo aditu difficillimus, nusquam ascensum nisi in praecipiti offert. In vertice terrenum est solum, plani campi, viae faciles, prata uberrima, horti arboribus consiti, aromata cuiusque generis, manantes rupibus fontes, aquae placidae fluvii undarum copia tumidi, et, quod maxime mireris, fruges atque arborum fructus tanto altero maiores sunt in hoc monte,

Φους πέρι τὸν καρπὸν φέρουσιν ἢ ἐν Λιβύῃ τῇ ἄλλῃ πέφυκε γί- B
νεσθαι. τὰ μὲν οὖν ὄρους τοῦ Αὔρουσιον ταύτῃ πη ἔχει. Βαν-
δύλοι δὲ αὐτὸ κατ' ἀρχὰς εἶχον, οὓς δὴ Μαυρούσιοι ἀφελόμενοι
τῆδε ἰδρῶσαντο. Μαυρούσιους δὲ ἐξελάσας ἐνθ' ἐνδεῖ Ἰουστινιανὸς
5 βασιλεὺς, τῇ ἄλλῃ προσεποίησε Ῥωμαίων ἀρχῆ. προνοήσας τε
ὡς μὴ καὶ αὐτοὶ οἱ βάρβαροι κακουργοῖεν ἐνταῦθα ἰόντες, πόλεις
μὲν ἀμφὶ τὸ ὄρος ἐρήμους τε καὶ ἀτειχίστους τὸ παράπαν εὐρῶν
ἐτειχίσαστο, ἔτι μέντοι καὶ φρούρια δύο, φυλακτήρια δὲ στρα-
τωτικῶν διαρκῆ ἐνταῦθα καταστησάμενος, οὐδεμίαν τοῖς ἐκείνῃ
10 βαρβάροις ἐλπίδα τῆς ἐπὶ τὸ Αὔρασιον ἐπιβουλῆς ἀπελείπετο.
ἐν δὲ πόλεσι ταῖς ἐπὶ Νουμιδίας τῆς ἄλλης κειμέναις ἀνανταγώ- H 56
νιστα ἐρόματα κατεστήσαστο. ταῦτα μὲν ὡδὲ πη ἔσχε. C

Πόλις δὲ πού ἐστιν ἐν τῇ νήσῳ Σαρδοῖ, ἣ νῦν Σαρδίνια
καλεῖται. Τραϊανοῦ φρούριον αὐτὴν καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ταύ-
15 τῃν τευχῆρη πεποιήται Ἰουστινιανὸς, οὐ πρότερον οὔσαν.

Ἐν δὲ Γαδείροις, κατὰ θάτερα τῶν Ἑρακλέους στηλῶν,
ἐν δεξιᾷ κατὰ τὴν Λιβύης ἀκτὴν φρούριον ἦν ποτε Σεπτῶν ὄνομα,
ὅπερ ἐδείμαστο μὲν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥωμαῖοι, Βανδύλων δὲ
οὐκ ἐπιμελουμένων καθέλλει ὁ χρόνος. ὁ δὲ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς
20 Ἰουστινιανὸς τεῖχε μὲν ἐρυμνὸν, φυλακτικῶν δὲ ἰσχυρὸν κατεστή-
σαστο. οὗ δὴ καὶ νεῶν ἀξιοθέατον τῇ Θεοτόκῳ ἀνέθηκεν, ἀνα-
ψάμενος μὲν ἐπ' αὐτῆς τὰ τῆς πολιτείας προοίμια, παντὶ δὲ ἀν-
θρώπῳ τῷ γένει ταύτῃ ἄμαχον τὸ φρούριον τοῦτο ποιούμενος.

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν τοιαυτὰ ἐστίν. ἀμφιλεκτον δὲ οὐδενὶ γέ- V 476
25 γονεν, ἀλλ' ἔνδηλον ἀνθρώποις διαφανῶς πᾶσιν, ὡς ἐκ τῶν ἐφῶν

14. φρούριον] φόρον Pm.

quam in reliqua Africa nasci soleant. Haec est natura montis Aurasii: quem cum Vandali ipso sui dominatus initio occupassent, Mauri illis ereptum incoluerunt: donec Iustinianus Aug. Mauris inde exactis, Romano eum imperio adiecit, ac providens ne denuo infesti illuc subirent barbari, urbes, quas circum montem desertas ac plane immunitas reperit, moenibus cinxit. Praeter ea castellis ibi geminis iusto cum praesidio positis, nullam vicinis barbaris spem reliquit invadendi Aurasii. Urbes in reliqua Numidia sitas firmissime communicavit. Haec ibi.

In insula autem Sardo, dicta hodie Sardinia, urbs est, cui nomen apud Romanos Trajani castrum. Hanc muris circumdedit, cum esset nuda.

Apud Gades, ad alteram Herculis columnam, a dextera, in Africa litore castellum, Septa nomine, fuerat: quod a Romanis olim extractum, cum caset neglectui Vandalis, corruerat vetustate. Hoc imp. noster Iustinianus mare optimo validoque praesidio munit. Spectandum ibidem templum deiparae posuit, ac primam ipsi dicans consecransque oram imperii, castellum hoc universo hominum generi inexpugnabile reddidit.

Quae cum ita sint, nulla iam relicta ambiguitate, omnibus patet, ab ex-

ὄρων ἄχρι ἐς δούνατά που τὸν ἥλιον, ἃ δὴ πέρατά ἐστι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, οὐκ ἐρύμασι μόνοις, ἀλλὰ καὶ στρατιωτῶν φυλακ-
τηρίοις Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὴν πολιτείαν ἐκρατόνατο. ὅσα
μὲν οὖν τῶν Ἰουστινιανοῦ οἰκοδομημάτων μαθεῖν ἴσχυσα ἢ αὐτό-
πτης γεγενημένος ἢ τῶν θεασαμένων ἀδτήκοος, ὅση δύναμις τῷ 5
λόγῳ ἐπῆλθον. Ἐξελίσταμαι δὲ ὡς πολλὰ με καὶ ἄλλα παρῆλθεν
εἰπεῖν ἢ ὄχλῳ λαθόντα ἢ παντάπασιν ἄγνωστα μείναντα. ἄστε
P 118 ὅτω διὰ σπουδῆς ἔσται διερευνησασθαί τε ἅπαντα καὶ τῷ λόγῳ
ἐνδειναι, προσέσται αὐτῷ τὰ δέοντα πεποιημένα καὶ φιλοκάλου
κλέος ἀπενεγκεῖν.

10

ortivo limite ad solem usque occidentem, quae extrema sunt ditiois Roma-
nae, Iustinianum Augustum non solum munitionibus, sed militaribus etiam
praesidiis imperium confirmasse. Ego vero quaecumque ab illo aedificata
accipere potui, vel oculis ipse meis, vel eorum relatu, qui viderant, literis
pro virili parte sum persecutus. Id tamen apprime scio, me multa praeter-
mississe, sive magno abdita numero, sive prorsus incognita. Quare si quis
eo studium conferet, ut scrutetur omnia ac scriptis inserat, is certe cum
recte facti conscientia gaudebit, tum cultae honestatis gloriam conse-
quetur.